

Kouvolan kaupungin

Tilinpäätös 2018

Sisällys

1. TOIMINTAKERTOMUS	1
1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	1
1.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus	1
1.1.2 Kouvolan kaupungin hallinto	2
1.1.3 Yleinen ja Kouvolan alueen taloudellinen kehitys	3
1.1.4 Olennaiset muutokset Kouvolan toiminnassa ja taloudessa	6
1.1.5 Henkilöstö	11
1.1.6 Ympäristötekijät	14
1.1.7 Muut ei-taloudelliset asiat	15
1.1.8 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	15
1.1.9 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista	18
1.2 Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä	22
1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	24
1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	24
1.3.2 Toiminnan rahoitus	26
1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset	28
1.5 Kokonaistulot ja - menot	31
1.6 Konsernin toiminta ja talous	32
1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä	32
1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus	33
1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	33
1.6.4 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	37
1.7 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet	44
1.7.1 Tilikauden tuloksen käsittely	44
1.7.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet	44
2. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	45
2.1 Tavoitteiden toteutuminen	45
2.2 Käyttötalouden toteutuminen	46
2.2.1 Budjettirahoitteisten tehtävien toteutuminen	46
2.3 Tuloslaskelmaosan toteutuminen	96
2.4 Investointien toteutuminen	98
2.5 Rahoitusosan toteutuminen	108
3. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	110
3.1 Kaupungin tuloslaskelma	110
3.2 Kaupungin rahoituslaskelma	111
3.3 Kaupungin tase	112
3.4 Konsernilaskelmat	113
3.5 Kaupungin ja konsernin tunnusluvut	116
4. LIITETIEDOT	117
4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	117
4.2 Tuloslaskelman liitetiedot	119
4.3 Taseen liitetiedot	122
4.4 Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot	129
4.5 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja intressitahoja koskevat liitetiedot	134
6. LUETTELOT JA SELVITYKSET	136
6.1 Luettelo kirjanpidoista ja aineistoista	136
6.2 Luettelo tositelajeista	136
7. TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ	138
7.1 Tilinpäätöksen allekirjoitus	138
7.2 Tilinpäätösmerkintä	138

1. TOIMINTAKERTOMUS

1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.1.1 Kaupunginjohtajan katsaus

Investoinnit etenivät alijäämästä huolimatta

Kouvolan kaupungin viime vuoden tulos on 26 miljoonaa euroa miinuksella. Alijäämää kasvattivat verotulojen notkahdus ja sote-palveluiden ostojen ylittyminen. Kaupunki käynnisti säästöohjelman mutta myös kehitti toimintaansa: kärkihankkeet etenivät suunnitellusti.

Kouvolan kaupungin vuoden 2018 alijäämä oli 26 miljoonaa euroa. Syynä alijäämään oli ensinnäkin verotulojen odottamaton notkahdus: niitä kertyi Kouvolaan viime vuonna 331,1 miljoonaa euroa eli 7,4 miljoonaa euroa ennakoitua vähemmän.

Toinen merkittävä syy alijäämiin oli ostopalvelumenojen kasvu. Erityisen paljon, 5-6 prosenttia, kasvoivat sosiaali- ja terveyspalveluiden ostot. Kouvola osti palveluja vuonna 2018 kaikkiaan 366,6 miljoonalla eurolla. Tiukka taloudellinen tilanne näkyy myös vuosikatteessa, joka oli poikkeuksellisesti miinusmerkkinen, ollen -5,7 miljoonaa euroa. Kaupungin nettoinvestoinnit olivat 31,6 miljoonaa euroa ja lainakanta kasvoi 33,0 miljoonaa euroa. Kaupungin lainakanta asukasta kohden, 2 796 euroa, on kuitenkin edelleen kuntien keskimääräistä lainakantaa alhaisemmalla tasolla.

Kouvolan kaupunki ei ole ahdingossaan yksin, sillä Kuntaliiton mukaan tulos painui viime vuonna negatiiviseksi peräti 196 kunnassa. Talous on kuitenkin tasapainotettava. Kouvolan kaupunki reagoi tilanteeseen marraskuussa laatimalla vuoteen 2021 ulottuvan talouden sopeuttamisohjelman. Lisäsäästöjä etsitään kevään 2019 kuluessa niin henkilöstöstä, palveluista kuin omaisuudestakin.

Vaikka sopeuttaminen on tärkeää, kaupunki ei kehity pelkästään säästämällä. Tiukassakin taloudellisessa tilanteessa on uskallettava investoida tulevaisuuden elinvoiman varmistamiseksi. Kouvola vei viime vuonna määrätietoisesti eteenpäin kärkihankkeitaan: valtakunnallisia asuntomessuja, ydinkeskustan kehittämistä, Kimolan kanavaa sekä rautatie- ja maantietermiinaalia (RRT). Hankkeet ovat keskenään hyvinkin erilaisia, mutta yhdessä ne lisäävät Kouvolan saavutettavuutta, elinvoimaisuutta, tunnettuutta ja viihtyisyyttä.

Ydinkeskustassa kävelykatu Manski on saanut viimeistellyn ilmeen, ja Matkakeskuksen liityntäpysäköinnin mahdollisuuksia on parannettu. Pioneeripuistossa viedään parhaillaan maaliin viime vuonna käynnistyneitä pientalohankkeita ja valmistaudutaan muutoinkin kesään, jolloin paikkakunnalle odotetaan yli 100 000 asuntomessuvierasta.

Liikennöinti on vilkasta myös Kullasvaarassa, jossa RR-termiinalin rakentaminen on jo vauhdissa. Hanke eteni merkittävästi vuonna 2018, ja myös termiinalialuetta koskeva EU-rahoitushakemus pistettiin vireille viime lokakuussa. Kimolan kanavahankkeesta on toteutettu noin 30 prosenttia, ja töiden pitäisi valmistua vuoden 2019 loppuun mennessä. Tavoitteena on, että kanava avataan veneilykaudelle 2020.

Toimivat peruspalvelut ovat osa toimivaa, viihtyisää ja turvallista arkea. Kouvola kehittää perusopetustaan erityisellä hankkeella, jonka perusselvitys valmistui syksyllä 2018 ja jatkoraportti syntyy elokuuhun 2019 mennessä. Tavoitteena on, että Kouvolassa siirrytään nykyisestä 34 koulusta 20:een. Muutos mahdollistaa paitsi terveelliset, turvalliset ja nykyaikaiset oppimisympäristöt, myös laadukkaan opetuksen tarjoamisen tulevaisuudessakin.

Tuukka Forsell

vs. kaupunginjohtaja

1.1.2 Kouvolan kaupungin hallinto

Kaupunginvaltuusto

Kaupungin ylin päättävä toimielin on kaupunginvaltuusto. Kaupunginvaltuusto vastaa kuntalain mukaisesti kaupungin toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää kaupungin päätösvaltaa. Kaupunginvaltuustoon kuuluu 59 jäsentä. Valtuusto kokoontui vuoden 2018 aikana 10 kertaa (9 kertaa v. 2017).

Kaupunginvaltuuston puheenjohtajana on toiminut Jouko Leppänen (KOK), I varapuheenjohtajana Paula Werning (SDP), II varapuheenjohtajana Topi Seppälä (KESK) ja III varapuheenjohtajana Juha Huhtala (VIHR).

Kaupunginvaltuustoon ovat lisäksi kuuluneet seuraavat valtuutetut (valtuustoryhmä suluissa):

Aikio Jenni (VIHR)	Byman Mika (VAS)	Eloranta Maria (SDP)
Eskelinen Antti (PS)	Hasu Jenny (KESK)	Heikari Jani 30.11. saakka (KOK)
Helminen Harri (SDP)	Honkimaa Joonas 22.5. alkaen (SDP)	Hovi Henna (SDP)
Hyytiäinen Sari (VIHR)	Jokiranta Kimmo (KESK)	Karvonen Tapio (KOK)
Kasurinen Outi (SDP)	Kaunisto Ville (KOK)	Koivisto Antti (SDP)
Korpivaara Pekka (KOK)	Koskela Birgit (KOK)	Kossila Päivi (SDP)
Kuisma Risto (SDP)	Käki Jari (PS)	Laakso Sheikki (S-KS/PS)
Laine Raimo (SDP)	Larikka Jari (KOK)	Lehtomäki Maija (KESK)
Lindholm Matti (KOK)	Lindström Jari (PS/SIN)	Liukkonen Jorma (VAS)
Lonka Mirja (KESK)	Lumitsalo Miika 21.5. saakka (SDP)	Mattila Minna-Kristiina (VIHR)
Melkko Sari (SDP)	Nuorivuori Marja-Terttu (SIT)	Nyberg Jukka (SDP)
Nykänen Marjatta (KOK)	Pakkanen Markku (KESK)	Peltola Pulla (SIT)
Pyötsiä Johanna (KD)	Raunio Milla (KOK)	Rautiainen Aimo (PS)
Ripattila Juha (PS)	Ristolainen Niina (SDP)	Rouvari Sinikka (KOK)
Sahamies Arto (KD)	Seppälä Kirsi (KESK)	Silén Jukka (KOK)
Smeds Sakari (KD)	Spies Kaisa (VIHR)	Suninen Jouni (S-KS)
Sydänmaanlakka Verna (SDP)	Taskinen Kari 1.12.alkaen (KOK)	Tikka Anna (VIHR)
Tähtinen Sanna (SDP)	Vainio Vesa (KD)	Vainio Marja-Leena (SDP)
Wall Janne (KESK)	Varjola Liisa (KESK)	Witting Miia (KOK)

Kaupunginhallitus

Kaupunginhallitus vastaa kuntalain mukaisesti kaupungin hallinnosta ja taloudenhoidosta sekä valtuuston päätösten valmistelusta, täytäntöönpanosta ja laillisuuden valvonnasta. Hallitus valvoo kaupungin etua, edustaa kaupunkia ja käyttää sen puhevaltaa. Lisäksi kaupunginhallitus vastaa kaupungin toiminnan yhteensovittamisesta ja omistajaohjauksesta sekä edustaa kaupunkia työnantajana ja vastaa kaupungin henkilöstöpolitiikasta. Kaupunginhallitus vastaa myös sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä.

Kaupunginhallitukseen kuuluu 13 jäsentä. Kaupunginhallitus kokoontui 28 kertaa vuonna 2017 (23 kertaa v. 2017).

Kaupunginhallituksen puheenjohtajana on toiminut Harri Helminen (SDP), I varapuheenjohtajana ajalla 1.1.-30.11. Jani Heikari (KOK) ja ajalla 1.12.-31.12. Ville Kaunisto (KOK) sekä II varapuheenjohtajana Jenny Hasu (KESK).

Kaupunginhallitukseen ovat lisäksi kuuluneet seuraavat jäsenet:

Eloranta Maria (SDP)	Jokiranta Kimmo (KESK)	Kaunisto Ville (KOK)
Koskela Birgit (KOK)	Käki Jari (PS)	Nyberg Jukka (SDP)
Spies Kaisa (VIHR)	Tähtinen Sanna (SDP)	Vainio Vesa (KD)
Witting Miia (KOK)	Tapio Karvonen 1.12. alkaen (KOK)	

Kaupunginhallituksella on ollut vuonna 2018 kaksi jaostoa. Näistä konsernijaosto on toiminut koko vuoden ja uutena toimielimenä toimintansa on aloittanut tulevaisuusjaosto, jonka ensimmäinen kokous pidettiin 25.6.2018.

Lautakunnat ja johtokunnat

Aikuisväestön lautakunta
 Ikäihmisten lautakunta
 Keskusvaalilautakunta (jonka alaisuudessa vaalilautakunnat ja vaalitoimikunta)
 Kymen jätelautakunta
 Lasten ja nuorten lautakunta
 Maaseutulautakunta (jonka alaisuudessa yksityistiejaosto)
 Rakennus- ja ympäristölautakunta
 Tarkastuslautakunta
 Tekninen lautakunta

Palveluorganisaatio

Kaupungin palveluorganisaatio muodostui vuonna 2018 kolmesta toimialasta: konsernipalvelut, hyvinvointipalvelut sekä tekniikka- ja ympäristöpalvelut.

Palveluorganisaatio 31.12.2018

Organisaatiouudistus 1.1.2019

Kaupunginhallitus käynnisti keväällä 2018 Uusi Kouvola –muutosprojektin. Projektissa rakennettiin Kouvolaan kaupungille uutta organisaatiota, joka astuu voimaan 1.1.2019. Organisaatiouudistuksen tavoitteena oli luoda joustava, ketterä ja asiakkaan huomioiva kaupunki, joka mahdollistaa kasvustrategian toteutumisen. Uudistuksen pohjana oli muuttuva toimintaympäristö, jossa kaupungin tuottamat sosiaali- ja terveystaloudelliset palvelut siirtyivät vuoden 2019 alusta vapaaehtoisen kuntayhtymän Kymssote tuotettavaksi.

1.1.3 Yleinen ja Kouvolaan alueen taloudellinen kehitys**Yleinen taloudellinen kehitys**

Suomen pankin mukaan Suomen talouskasvu jatkuu edelleen, mutta kasvun arvioidaan hidastuvan. Kansainvälisen talouden epävarmuustekijät eivät ole toistaiseksi vaikuttaneet vientimarkkinoihin. Työllisyyden kasvun arvioidaan jäävän väliaikaiseksi ja julkisen talouden pysyvän alijäämiseksi ja kestävyysvajeen merkittäväksi. (Suomen Pankki, Maailman ja Suomen talouden näkymät vuonna 2019, 17.1.2019.)

Ennusteiden mukaan BKT:n volyymi kasvoi 2,3 prosenttia vuonna 2018. Vuosi 2018 oli kolmas peräkkäinen vuosi, kun bruttokansantuote kasvoi selvästi. Hyvä suhdannetilanne ja menojen kasvua hillitsevät toimet ovat vahvistaneet julkista taloutta. Myös valtiovarainministeriä ennakoitiin Suomen kasvun hidastuvan vuonna 2019. Työllisyyden arvioidaan kehittyvän edelleen myönteisesti; työttömyysasteen ennustetaan laskevan 6,9 prosenttiin ja työllisyysasteen nousevan 72,4 prosenttiin vuonna 2019. Julkinen talous on viime vuosina vahvistunut ja lähenee tasapainoa, kuitenkin 2020-luvun alkuvuosina sen ennustetaan alkavan heikentyä. Väestön ikääntyminen vaikuttaa pitkällä aikavälillä merkittävästi

julkisen talouden heikentymiseen eläke-, terveys- ja hoivamenojen kasvaessa. (Valtiovarainministeriö, budjettikatsaus 2019. tammikuu 2019.) Maakunta- ja sote-uudistuksen keskeytymisen vaikutukset julkisen talouden tasapainottamissuunnitelmaan jäävät nähtäväksi lähivuosina.

Kuntatalous

Kuntaliiton ennusteiden mukaan kuntatalous näyttää vuoden 2018 tilinpäätösarvioiden valossa hälyttävän synkältä. Tulos painui vuonna 2018 negatiiviseksi 196:ssa eli peräti noin kahdessa kolmasosassa kunnista, kun vuotta aiemmin miinusmerkkisiä tuloksia oli 55 kunnassa. Kuntien tilinpäätösarviot kertovat, että verotulot ja valtionosuudet tippuivat vuonna 2018. Samaan aikaan kuntien ja kuntayhtymien menot kasvoivat yli 3 prosenttia. Valtaosa menojen kasvusta tulee materiaalien ja palvelujen ostoista. Henkilöstömenojen kasvu oli varsin maltillista. Kuntaliiton mukaan isoin yksittäinen tekijä kuntatalouden heikentymisessä on kilpailukykysojimus, joka kohtelee kuntakenttää ankarammin kuin yrityksiä. Vaikka tällä hallituskaudella tavoiteltiin kuntatalouden vahvistamista, niin todellisuudessa kuntien tehtävät ovat olleet yhä voimakkaassa myllerryksessä ja rahoitusta on vähennetty.

Kuntien ja kuntayhtymien velka kasvoi viime vuonna miljardilla eurolla. Kuntien velkataakka kasvoi reilut kolme prosenttia, mutta kuntayhtymien velka kiri lukuisten sairaalahankkeiden vuoksi yli 11 prosenttia. Yhteensä kuntatalouden velka on asettumassa noin 19,4 miljardiin euroon, mikä pitää velkaantumisen ennallaan suhteessa bruttokansantuotteen. Syömävelkaan jouduttiin turvautumaan jopa 38 kunnassa, kun vuotta aiemmin vuosikate oli pakkasella vain neljässä kunnassa. Tilanne on hyvin poikkeuksellinen. Heikko tulos on aina monen eri tekijän summa. Isoilla kaupungeilla huonon tuloksen selittää pääosin heikko verokehitys, kun taas pienemmissä kunnissa tulokseen vaikuttavat raskaat valtionosuusleikkaukset. (Kuntaliitto, Tiedote, 13.2.2019.)

Korkokehitys

Perustan vuoden 2018 korkokehitykselle loivat keskuspankkien toimet niin Yhdysvalloissa kuin Euroalueella. Jännitettä korkomarkkinoille toivat mm. epävarmuuden kasvu taloudessa, Yhdysvaltojen ja Kiinan välinen kauppasota, protektio- nismien kasvu, kehittyvien maiden haasteelliset näkymät ja Euroopan poliittiset haasteet. Yhdysvaltojen Keskuspankki (FED) jatkoi vuonna 2018 korkojen noston polkua. Ohjauskorkoa nostettiin vuoden aikana neljä kertaa, ja se päättyi vuoden lopulla 2,5 prosentin tasoon. Euroopan Keskuspankki (EKP) oli lausunnoissaan ja toimissaan selvästi FEDiä varovai- sempi. Koron nostoista pidättäytyttiin Euroalueella, mutta kuukausittainen arvopaperien osto-ohjelma lopetettiin vuo- den vaihteessa. Arvopapereiden uudelleensijoituksia EKP kuitenkin aikoo tehdä niin kauan kuin katsoo sen välttämättö- mäksi.

Alkaneena vuonna FED on talouskasvun hidastumisen myötä muuttanut retoriikkaansa huomattavasti kyyhkysmäisem- pään suuntaan. Pitkien korkojen uskotaan Yhdysvalloissa saavuttaneen jo huippunsa ja tällä hetkellä ennustetaan, että FED pitäisi ohjauskoron nykytasolla koko tämän vuoden. Myös EKP on ollut viime aikoina lausunnoissaan entistäkin varovaisempi. EKP:n pääjohtaja vihjaa taloudellisten riskien kasvaneen Euroalueella, mikä puolestaan viittaa koron nos- tojen aloitusajankohdan siirtymiseen eteenpäin tulevaisuuteen ja samalla tarkoittaa hyvin varovaista linjaa lähivuosien rahapolitiikalle. Euroalueen kasvuennusteita on päivitetty selvästi alaspäin. Tälle vuodelle Euroopan komissio ennustaa enää 1,3 %:n kasvua. EKP:n keskeisenä pyrkimyksenä on edelleen pitää kiinni hintavakaustavoitteesta.

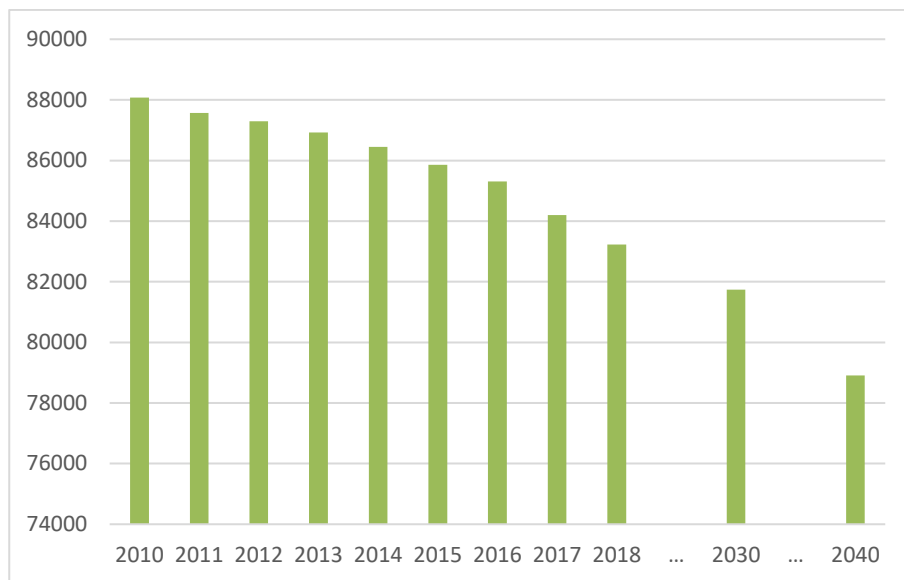
Pitkiä korkoja parhaiten kuvaava 10 vuoden SWAP-korko oli Euroalueella vuoden 2018 osalta alimmillaan vuoden vii- meisenä päivänä, tasolla 0,800 %. Vuoden 2018 alussa oltiin tasolla 0,8792 % ja korkeimmillaan 10 v. korko kävi helmi- kuussa, tasolla 1,170 %. Vaikka tällä hetkellä näyttää siltä, että velanottajalle edullinen taso jatkuu vielä joitakin vuosia, niin ei tarvitse mennä historiassa taaksepäin kauemmas kuin vuoteen 2011 kun 10 vuoden SWAP-korko oli lähes 4 pro- senttia. Heikentyneiden talousnäkökymien myötä lähivuosien korkojen nousun uskotaan kuitenkin olevan vielä erittäin maltillista. Konsensusennuste 10 vuoden SWAP-korolle vuoden 2019 lopussa on noin 1,10 %. Historiallisesti ollaan edel- leen todella alhaisilla tasoilla. Toisaalta historia on myös osoittanut, että sitten kun korkojen noususykli alkaa muutokset voivat olla hyvinkin nopeita ja rajuja.

Myös Euroalueen lyhyiden korkojen taso on riippuvainen alueen taloudellisesta kehityksestä, jota Euroopan Keskus- pankki pyrkii omilla toimenpiteillään tukemaan. EKP:n ohjauskorko on edelleen vuoden 2016 tasolla nollassa ja talletus- korko -0,40 %:ssa. On odotettavissa, että euroalueella ohjauskorko pysyy alhaalla vielä jonkin aikaa EKP:n pyrkiessä pitämään rahapolitiikkansa edelleen kevyenä. Lyhyiden korkojen osalta vuoden 2018 alussa 3 kk:n euribor oli tasolla - 0,3290 % ja vuoden lopussa -0,3090 %. Käytännössä muutokset ovat olleet todella marginaalisia. Ensimmäistä ohjaus- koron nostoa EKP:ltä odotetaan aikaisintaan vuonna 2020. Tällä hetkellä markkinat hinnoittelevat 3 kk:n euriborin py- syvän negatiivisena ainakin vuoden 2020 loppuun saakka.

Kouvolan toimintaympäristö

Väestömäärä

Väestömäärä vuoden 2018 lopussa oli 83 231. Edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna väestömäärä laski 1 006 henkilöllä. Kouvolan väestömäärä on ennusteiden perusteella edelleen laskusuunnassa. Tilastokeskuksen väestöennuste perustuu toteutuneeseen kehitykseen ja siitä johdettuun todennäköiseen tulevaan kehitykseen.

Työllisyys

Kaakkois-Suomen ELY-keskuksen työllisyyskatsauksen mukaan Kouvolaan oli joulukuun 2018 lopussa 4 767 työtöntä työnhakijaa, mikä on 681 henkilöä vähemmän kuin vastaavana ajankohtana vuotta aikaisemmin. Työttömien osuus työvoimasta (työttömyysaste) oli Kouvolaan 13 prosenttia, kun koko Kaakkois-Suomessa osuus oli 15 prosenttia ja Kymenlaaksossa 12,9 prosenttia. Työvoiman määrä Kouvolaan oli 38 473 henkilöä, mikä on 1,4 prosenttia vähemmän kuin edellisen vuoden joulukuussa.

Nuoria alle 25-vuotiaita oli Kouvolaan työttömänä 31.12.2018 yhteensä 700 henkilöä eli 119 henkilöä vähemmän kuin edellisen vuoden vastaavana ajankohtana. Heidän osuutensa työttömistä työnhakijoista oli 14,6 prosenttia (31.12.2017 15%). Alle 20 vuotiaita nuoria oli työttömänä Kouvolaan vuoden 2018 lopussa 177 henkilöä. Yli 50-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli 1 935 eli 315 henkilöä vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Heidän osuutensa työttömistä työnhakijoista oli 40,5 prosenttia. Pitkäaikaistyöttömiä eli yli 12 kuukautta yhtäjaksoisesti työttömänä olleita oli Kouvolaan 1 158 henkilöä eli 497 henkilöä vähemmän kuin vuotta aikaisemmin. Heidän osuutensa työttömistä työnhakijoista oli 24,2 prosenttia.

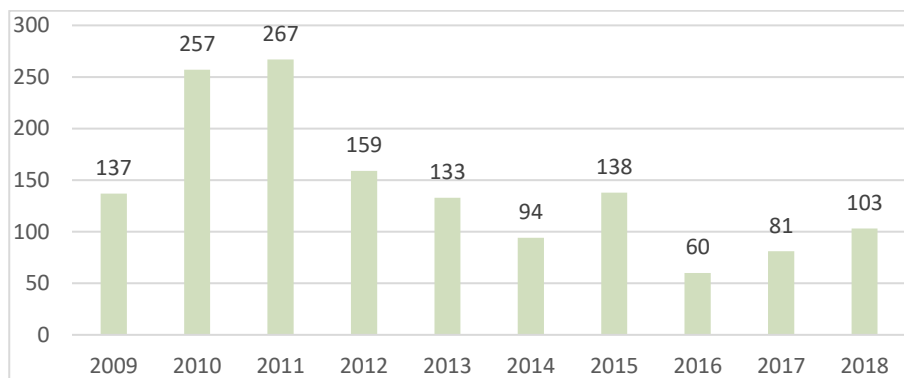
Avoimia työpaikkoja oli joulukuun 2018 lopussa 805 kpl eli 52 prosenttia enemmän kuin vastaavana ajankohtana vuotta aikaisemmin.

Kouvolaan on ollut joulukuussa 2018 yli 300 päivää työttömänä olleita 839 henkilöä ja vastaavasti yli 1000 päivää työttömänä olleita 669 henkilöä (yhteensä 1 508 henkilöä, 31.12.2017 yhteensä 1 535 henkilöä). Aikuisväestön lautakunta on maaliskuussa 2018 vahvistanut toimintamallin, jossa on asetettu kaupungin toimialoille tavoitteet palkkatukityöllistämiseksi ja kuntouttavan työtoiminnan työllistämiseksi. Toimintamallin tavoitteena on ollut vähentää työmarkkinatuen kuntaosuuden toteutumaa. Toimintavuoden päättyessä kaupungin toimialan työllistivät palkkatuella yhteensä 266 henkilöä (tavoite 280 henkilöä) ja kuntouttavan työtoiminnan kautta työllistettiin yhteensä 149 henkilöä (tavoite 290 henkilöä). Kuntouttavan työtoiminnan osalta haasteena on ollut asiakkaiden rajalliset mahdollisuudet työllistyä edes osa-aikaisesti. Aikuisväestön lautakunta päätti samassa yhteydessä kilpailuttaa terveydentilan sekä työ- ja toimintakyvyn selvitysten hankinnan 100 pitkäaikaistyöttömälle, mutta kilpailutuksen kautta ei saatu potentiaalista toimijaa vastaamaan em. selvitysten tekemisestä. Kokonaisuutena kaupungin osalta työmarkkinatuen kuntaosuuden toteutuma on ollut vuoden 2018 lopussa 7,2 milj. euroa (2017 vastaavana ajankohtana 7,4 milj. euroa).

Asuminen

Kouvolassa on yhteensä noin 51 600 asuntoa. Asunnot jakautuvat siten, että omakoti- ja paritaloissa asuntoja on noin 24 900, rivitaloissa noin 6 700, kerrostaloissa noin 18 250 asuntoa ja muissa rakennuksissa sijaitsee yhteensä noin 1 800 asuntoa.

Kouvolan asuinrakentamisen määrä on viime vuosina ollut pienessä kasvussa. Asuntorakentaminen keskittyy voimakkaasti keskustaajamiin kerrostaloasuntoihin, koska väestön ikääntyminen siirtää väestöä palveluiden läheisyyteen. Palveluasuntoja syntyy jonkin verran myös muihin keskustaajamiin. Kouvolassa toteutettavat asuntomessut piristävät vuoden 2018 pientalorakentamista loppuvuodesta 2018. Nykyisen Kouvolan alueella on rakennettu asuntoja myönnettyjen rakennuslupien perusteella seuraavasti vuodesta 2009 lähtien:

1.1.4 Olennaiset muutokset Kouvolan toiminnassa ja taloudessa

Kouvolan kaupungin kärkihankkeet

Ydinkeskustan elinvoimaisuutta ja toiminnallisuutta kehitettiin koordinoitusti eri toimijoiden yhteistyönä. **Kävelykatu Manskin** saneeraus valmistui kokonaisuudessaan keväällä 2018 ja syksyllä 2018 katu viimeisteltiin kausivalaistuksella.

Matkakeskuksen alueen liityntäpysäköinnin mahdollisuuksia parannettiin henkilöratapihan eteläpuoleisilla uusilla pysäköintialueilla. Matka- ja tapahtumakeskuksen toteuttaminen sekä Hallituskatu-Kauppamiehenkadun saneeraaminen ja kaksisuuntaistaminen päätettiin siirtää tulevaisuuteen.

Pioneeripuiston asuntomessualueen pientalorakentajat käynnistivät rakennushankkeensa vuoden 2018 aikana. Alueen infra valmistui vuoden 2018 aikana ja viherrakentaminen käynnistettiin. Asuntomessut Kouvolassa oli kesän aikana esillä Asuntomessuilla Porissa sekä Suomi Areenassa. Kouvolan kaupungin ja Osuuskunta Suomen Asuntomessujen välinen yhteistoimintasopimus allekirjoitettiin.

Kouvolan rautatie- ja maantietermiinalin (**Kouvola RRT**) 1. vaiheen rakennussuunnittelu on lähes valmistunut ja ensimmäinen toteutushankkeeseen liittyvä hankintapäätös on tehty joulukuussa. Kouvolan kaupunki ja Liikennevirasto ovat allekirjoittaneet sopimuksen Kouvolan rautatietermiinalin ja siihen liittyvien rautatiejärjestelmien muutoksiin liittyen. Intermodaalialueen lunastuskorvaukset on maksettu ja kaupunki on saanut lunastuslupamenettelyn kautta alueet omistukseensa ja hallintaansa. Kouvola RRT-alueen 1. vaiheen asemakaava (Kullasvaara) on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 11.6.2018. Kaupunki on jättänyt lokakuussa laajuudeltaan 39,8 milj. euron rahoitushakemuksen Euroopan komission CEF 2018 transport –rahoitushakuun yhdessä liikenne- ja viestintäministeriön sekä Liikenneviraston kanssa Intermodaalialueen, lastausraiteiden ja termiinalialueelle johtavien katujen toteutuksesta vuosina 2019-2022.

Kimolan kanavahanke toteutetaan kolmessa urakassa: (sulku-urakka, väyläurakka ja siltaurakka). Urakoiden kustannukset ylittivät hankkeelle osoitetut määrärahat. Kaikki hankkeen osapuolet Heinolan kaupunki, Iitin kunta ja Kouvolan kaupunki sekä Suomen valtio ovat tehneet päätöksen osallistua kanavahankkeen kustannuksiin (kokonaiskustannukset 20,8 milj. euroa) aiemmin sovittujen rahoitusosuuksien mukaisesti. Liikennevirasto toimii hankkeen rakennuttajana ja valmistuttuaan kanava jää Kouvolan kaupungin omistukseen. Kanavan rakennustyömaalta on kesällä 2018 poistettu puusto ja kanavan rakennustyöt on aloitettu heinäkuussa 2018. Urakoiden valmistumisaste on noin 30 %. Kanavan rakennushanke arvioidaan valmistuvan vuoden 2019 loppuun mennessä. Kanava avataan veneilykaudelle 2020. Kimolan kanavahankkeeseen liittyen kaupunginvaltuusto on hyväksynyt Venerannan

asemakaavan. Hirvelän sataman sisältävä Brejlinintien asemakaavan muutos on tekeillä. Iitin Pyhäjärven venereitin esisuunnitelma on valmistunut. Virtakiven ja Hirvelän satamien toteutussuunnittelu on meneillään.

Kouvolan kaupungin edunvalvontahankkeet

Teollisuushankkeiden uudelleenkäytöstä merkittävimmät kohteet ovat Voikkaan entisen paperitehtaan alue ja Kymin Ruukki. Voikkaan paperitehtaan alueen kehittämistä ja markkinointia on edistetty eri osapuolten toimesta. Kymin Ruukin alueen kaavoitus ja suunnittelu ovat edenneet maltillisesti. Toiminnallista kehittämistä on tehty alueen asiakasprofiilin mukaisesti.

Maakunta- ja sote-uudistus

Alkuperäisen aikataulun mukaan maakunta- ja sote-uudistuksen on ollut määrä tulla voimaan 1.1.2021. Uudistuksen valmistelu on keskeytetty 8.3.2019. Valmisteluun osallistuneet organisaatiot (maakunnat, ministeriöt, palvelukeskukset, Luova) saavat 11.3.2019 alkavalla viikolla tarkempaa ohjeistusta ministeriöistä. Kevään aikana työ tullaan suuntamaan valmistelun päättämiseen, tehdyn työn dokumentointiin ja uudistuksen hallittuun alasajoon.

Maakuntauudistuksen väliaikaisen valmistelutoimielimen (VATE) kokoontumiset ovat jatkuneet 1.8.2018 lukien ja Kouvolan kaupungin edustajina VATE:ssa ovat olleet aikuisväestön palvelujen johtaja, hallintojohtaja ja vs. terveysjohtaja. Kymenlaakson maakuntauudistuksen seminaari järjestettiin joulukuussa 2018 Kuusankoskitalolla. Seminaarissa kuultiin esittelyt Kymenlaakson maakuntauudistuksen valmistelutilanteesta ja 1.1.2019 aloittavasta sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymästä.

LAPE-Kymenlaakso on toteuttanut lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa Kymenlaaksossa vuosina 2017-2018. LAPE-hankkeen keskeisiä teemoja ovat olleet oikea-aikainen palveluiden saatavuus, ennaltaehkäisevien palveluiden vahvistaminen sekä varhainen tuki ja hoito. Muutosohjelman tavoitteita tukemaan on perustettu Kymenlaakson sähköinen perhekeskus eli laaja verkkosivusto, joka tarjoaa apua, tukea ja tietoa kymenlaaksolaisille lapsille, nuorille ja perheille. Maakuntavalmistelussa pidettiin joulukuussa 2018 työpaja liittyen alueellisen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman valmisteluun. Vuoden 2018 aikana valmistunut ”Hyvinvoiva Kymenlaakso” -raportti on ohjannut alueellisen hyvinvointi-kertomustyön valmistelua.

Kymenlaaksossa on käynnistynyt vuoden 2018 aikana Kulttuurisote-hanke, joka on Taiteen edistämiskeskuksen (OKM) kärkihankerahoittama ja hanke toteutetaan kuuden maakunnan alueella. Kymenlaaksossa hankkeen osatoteuttajana toimii sairaanhoito- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä Carea ja ohjausryhmänä Hyvinvoinnin ja Terveiden edistämisen Hyte-ryhmä. Maakunnan osallisuustyöryhmän toiminta on jatkunut vuoden 2018 aikana. Osana maakunnan osallisuusohjelmaa laadintaa on toteutettu Osallisuuskysely loppuvuoden 2018 aikana.

Maakuntauudistuksen väliaikainen valmistelutoimielimen (VATE) on kokouksessaan 6.9.2018 päättänyt perustaa Kymenlaakson maakunta- ja soteuudistuksen järjestämiskäsikirjaa valmistelevan työryhmän. Työryhmään on nimetty edustajat maakunnasta yli hallintorajojen. Järjestäjän työryhmä on kokoontunut loppuvuoden 2018 aikana säännöllisesti ja valmistelun tavoitteena on ollut järjestäjän käsikirjan laadinta maku- ja sotepalvelujen osalta maakunnallisesti. Käsikirja tulee valmistumaan vuoden 2019 alkupuolella.

Valtiovarainministeriö on myöntänyt loppuvuodelle 2018 valmistelurahoitusta Kymenlaaksoon 1 milj. euroa. Kymenlaakson osalta valmistellaan kevään 2019 aikana maakunta- ja sote-uudistukseen liittyvän valmistelun päättäminen kansallisen ohjeistuksen valmistuttua. Samassa yhteydessä tullaan arvioimaan, miten tehty valmistelutyö on hyödynnettävissä eri organisaatioiden toiminnassa sekä miten toimitaan vuoden 2018 aikana käynnistyneiden hankkeiden ja projektien osalta. Kouvolan kaupungin henkilöstöstä on kokoaikaisesti osallistunut kolme henkilöä maakunta- ja sote-uudistuksen valmisteluun ja he siirtyvät tarkemmin sovittavan aikataulun mukaan takaisin kaupungille.

Vapaaehtoisen sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän perustaminen

Kymenlaaksossa käynnistyi vapaaehtoisen sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymän valmistelu syksyn 2017 aikana. Kymenlaakson sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymän (Kymsote) valmistelu on jatkunut tiiviinä vuoden 2018 aikana. Kuntayhtymän valmistelun tavoitteena on ollut luoda yhtenäinen, asiakaslähtöinen ja tehokkaasti toimiva kokonaisuus. Kuntayhtymän valmisteluun nimetty poliittinen ohjausryhmä on kokoontunut säännöllisesti vuoden 2018 aikana. Poliittisen ohjausryhmän kokousten 2018 valmistelusta on puolestaan vastannut sote-projektiryhmä. Projektiryhmän nimeämät työryhmät ovat vastanneet palveluiden ja toimintamallien valmistelusta. Vapaaehtoisen

sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymän valmistelu on edennyt pääosin aikataulun mukaisesti toimintavuoden 2018 aikana.

Kymenlaakson sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymä on käynnistynyt 1.1.2019 lukien. Kymsoteen on siirtynyt vuoden 2019 alusta kuntien sosiaali- ja terveyspalvelujen työntekijöistä reilut 3 000 henkilöä.

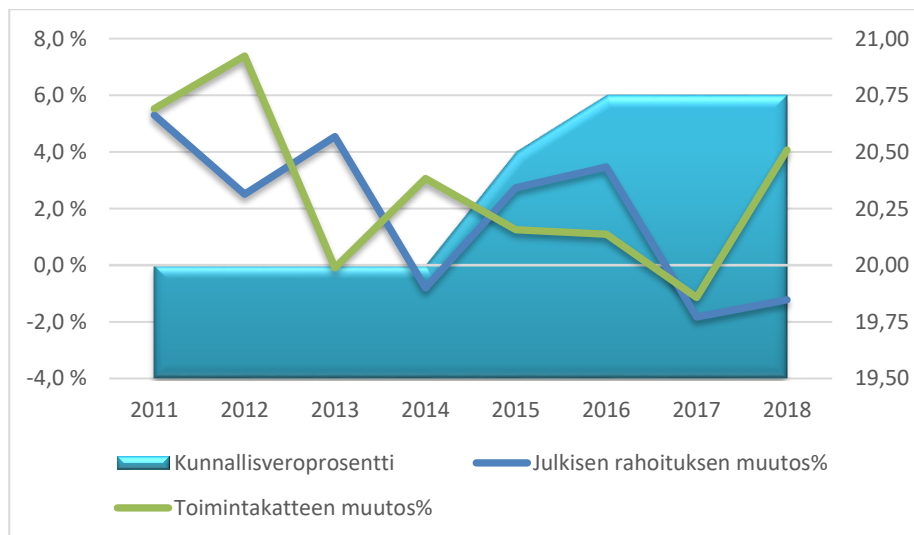
Verotulot ja valtionosuudet

Vuonna 2018 verotuloissa tapahtui ennakoimaton romahdus kunnallisverojen osalta. Vuoden 2017 verotuksen valmistuttua kyseisin vuoden ennakonpalautukset olivat huomattavasti aiempaa sekä arvioitua suuremmat. Tämä johti kuntien verotulojen romahtamiseen. Kilpailukyky sopimuksesta johtuen ennakonpidätysprosentit vuodelle 2017 oli liian suuret, joka johti erittäin suuriin ennakonpalautuksiin. Vuoden 2018 verotuloarvioissa oli käytetty Kuntaliiton sekä Verohallinnon ennusteita, joissa tätä kyseitä seikkaa ei oltu pystytty ennakoimaan.

Kouvolan osalta kunnallisveroja oli talousarviossa arvioitu 290,1 milj. euroa ja niiden toteutuma oli 283,1 milj. euroa eli 7,0 milj. euroa arvioitua vähemmän. Kiinteistöverot (27,8 milj. euroa) toteutuivat 0,5 milj. euroa pienempinä kuin talousarviossa oli arvioitu. Kiinteistöverojen määrää laskee verotusarvojen alentuminen. Yhteisöverot (20,2 milj. euroa) toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti.

Yhteensä verotulot olivat 331,1 milj. euroa eli ne laskivat alle vuoden 2015 verotulojen tason, jolloin kunnallisvero- sekä kiinteistöveroprosentit olivat alhaisemmat kuin vuonna 2018. Kouvolan kunnallisverotulojen muutos edelliseen vuoteen nähden oli -2,1 prosenttia, kun koko maan vastaava luku oli -0,8 %. Yhteisöverot laskivat -2,0 % ja kiinteistöverot -1,9 %, koko maan osalta vastaavat luvut olivat -0,6 % ja +2,2 %.

Valtionosuudet vuonna toteutuivat 2,6 milj. euroa talousarviota paremmin. Peruspalvelujen valtionosuus oli 138,1 milj. euroa ja verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus 17,9 milj. euroa. Peruspalvelujen valtionosuuden merkittävimpiä vähennyksiä olivat kiky-vähennys, perustoimeentulotuen maksatuksen Kela-siirto sekä eläketuki. Valtionosuuksia lisääviä eriä olivat veromenetyksen kompensatio ja työmarkkinatuen kompensatio. Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus oli 14,0 milj. euroa. Opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämän rahoituksen tarkistus lukion ja ammatillisen koulutuksen osalta keskimääräisten oppilas- ja opiskelijamäärien mukaisiksi oli 154 000 euroa negatiivinen vuonna 2018.

Merkittävät poikkeamat talousarvioon

Käyttätaloulososassa määrärahojen ja tuolarvioiden sistovuustaso kaupunginvaltuustoon nähden on toimilana toimintakate. Konsernipalvelujen osalta toimintakate toteutui 0,9 milj. euroa talousarviota paremmin. merkittävin poikkeama oli lämmityskulujen ennakoitua pienempi toteutuma. Hyvinvointipalvelujen toimintakate toteutui 9,8 milj. euroa muutetussa talousarviossa ennakoitua suurempana. Toimintatuotoissa olennaiset poikkeamat muodostuivat kotikuntakorvausten ja muiden myyntitulojen ennakoitua suuremmasta toteutumasta, yhteensä 2,2 milj. euroa. Palvelujen ostojen ylitys oli 11,2 milj. euroa, joka koostuu mm. lastensuojelun, sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä ICT-

palvelujen ja työvoiman vuokrauksen ostoista. Teknisen ja ympäristön -toimialan toimintakate toteutui 1,7 milj. euroa talousarviota paremmin. Tulojen ylitys johtuu työllistämistukikorvausten ja pysyvien vastaavien luovutustulojen suuremmasta kertymästä. Henkilöstökulut toteutuivat 1,0 milj. euroa ennakoitua paremmin. Lisäksi toimintatulojen ja –menojen kertymään vaikutti toimialan sisäisten erien muutokset. Kaupungin verotulot toteutuivat 7,4 milj. euroa talousarvion tuloarviota huonommin.

Investointeihin tehtiin useita talousarviomuutoksia, jotka vähensivät talousarvion investointimenoja yhteensä 8,6 milj. euroa. Tästä huolimatta investoinnit toteutuivat noin 10,2 milj. euroa pienempinä kuin muutettu talousarvio. Olennaisimmat määrärahojen alitukset olivat

- Konsernipalvelut: ICT:n ja aluekehittämisen investoinnit (1,0 milj. euroa)
- Konsernipalvelut: rakennukset (5,5 milj. euroa), Nuorisokeskus Anjalan ns. kiviavetta, KSAO:n mara/sote – tilojen peruskorjaus ja Valkealan yhtenäiskoulu
- Tekniikka- ja ympäristöpalvelut: maa- ja vesialueet (1,0 milj. euroa)
- Tekniikka- ja ympäristöpalvelut: kiinetät rakenteet ja laitteet (2,7 milj. euroa) katujen, teiden ja kevyen liikenteenväylien investoinnit

Lainat rahoituslaitoksilta

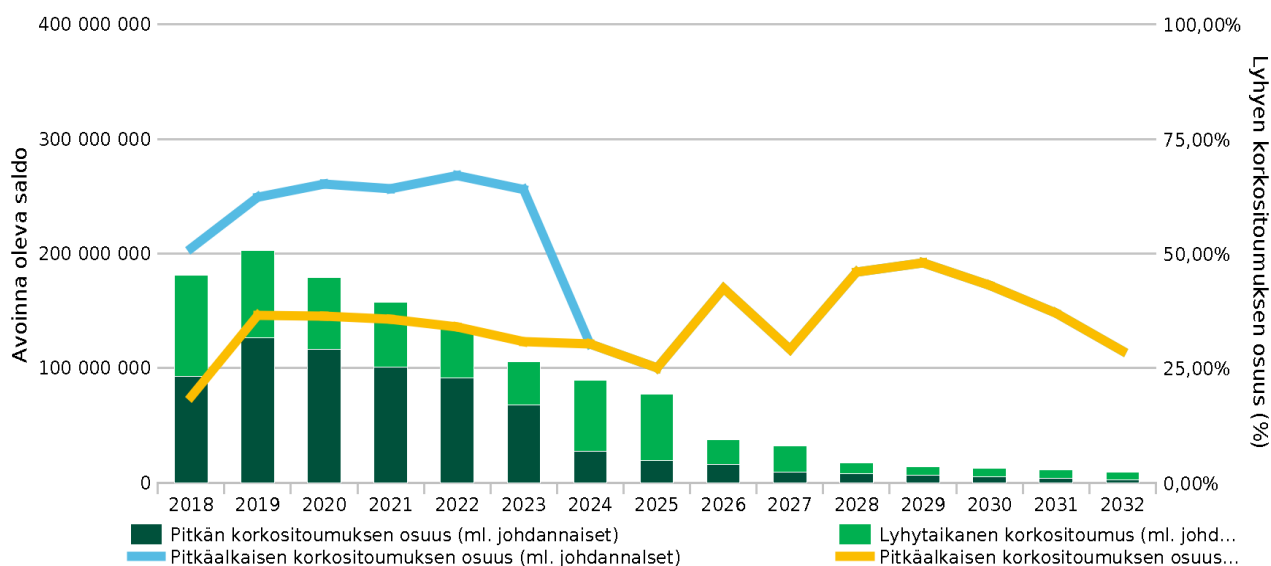
Kaupungin pitkäaikaiset lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta ovat tilinpäätöshetkellä 202,98 milj. euroa. Pitkäaikaista lainaa on nostettu vuoden aikana 43,5 milj. euroa, josta 3,5 milj. euroa Vihreänä lainana Lehtomäen päiväkotia – hankkeeseen. Vanhoja lainoja on lyhennetty vuoden aikana 21,3 milj. euron edestä. Tilapäislainaa kuntatodistusohjelman kautta nostettiin vuoden aikana säännöllisin väliajoin (kaikkiaan 18 kertaa). Tilapäislainojen maturiteetti vaihteli viikosta 6:een viikkoon. Vuoden lopussa kuntatodistusrahaa oli käytössä 6 milj. euroa. Kaikki kuntatodistustulot saatiin edelleen nostettua negatiivisella korolla. Kuntatodistusohjelman lisäksi lyhytaikaisiin rahantarpeisiin hyödynnettiin Kymenlaakson Osuuspankissa olevaa 14 miljoonan euron konsernitilin limiittiä.

Lainat rahoituslaitoksilta

	31.12.2018	31.12.2017
Avoinna oleva saldo, euroa	202 982 894	180 804 501
Avoinna oleva johdannaisten nimellismäärä, milj. euroa	57,5	58,5
Pitkäaikainen korkositoumus (sis. johdannaiset), %	62,29	51,13
Pitkäaikainen korkositoumus (ei sis. johdannaisia), %	36,42	18,78
Korkositoumus keskimäärin, vuotta	3,03	2,44
Pääomasitoumus keskimäärin, vuotta	5,16	5,3
Keskikorko (viimeiset 12 kuukautta), %	1,37	1,50

Lainakannan suojaustaso vaihtelee markkinatilanteen mukaan. Kaupunginhallituksen hyväksymien Kouvola kaupungin rahoitustoiminnan periaatteiden mukaisesti lainasalkun suojausaste voi vaihdella 25 ja 70 prosentin välillä. Kaupungin lainasalkun suojausaste on vuoden 2018 lopussa nykyisistä suoja- ja lainapääomista laskettuna noin 62,3 %. Kaupungin lainasalkun keskimääräinen korkosidonnaisuusaika on tilinpäätöshetkellä 3 vuotta ja viimeisen 12 kuukauden keskikorko noin 1,37 % (sis. marginaalin). Vaihtuvan koron osalta noin 91,6 % lainoista on sidottu 3 kk:n euriboriin. Kouvola kaupungin lainasalkun pääomasitoumus vuoden 2018 lopussa on keskimäärin 5,2 vuotta. Arvot ovat lähellä kuntien tämän hetken keskimääräistä tasoa. Suojausasteen kehitys on varsin riippuvainen lainakannan kasvutahdista ja uusien lainojen nostoajankohdista. Odotettavissa oleva lainakannan kasvu tulee ilman suojaustoimenpiteitä pudottamaan lähivuosina sekä suojausastetta että korkosidonnaisuusaikaa merkittävästi. Tämä lisää lainasalkun korkoriskiä.

Korkoriskin jakauma (seuraavat 15 vuotta)

Sijoitustoiminta

Kohtuullisesta alusta huolimatta vuosi 2018 jäi sijoitusmarkkinoilla heikoksi. Talousnäkymät näyttivät vielä alkuvuonna positiivisilta, mutta heikkenivät vuoden edetessä. Poliittinen ympäristö oli jokseenkin haasteellinen. Yhdysvaltain ja Kiinan välillä puhkesi kauppasota ja protektionismi lisääntyi. Kiinan talouskasvun hidastumisella oli merkittävät vaikutukset globaalisti. Euroopan alueella riitti omasta takaa poliittisiakin haasteita mm. Saksassa, Ranskassa, Italiassa ja Britanniassa. Asteittain kiristynyt rahapolitiikka alkoi näkyä keskuspankkien (FED, EKP) toimissa ja toi omalta osaltaan lisää haastetta myös sijoitusmarkkinoille. Kaikki päämarkkinat jäivät viime vuonna negatiivisiksi ja likvideissä omaisuuslajeissa ylipäättänsä kehitys oli heikkoa. Edes jonkinlaista tuottoa saatiin lähinnä vaihtoehtoisista sijoituksista.

Kaupungin pitkäaikaista sijoitussalkkua hoitaa täyden valtakirjan periaatteella kahden varainhoitajayhteisöä – OP Varainhoito ja Evli. Lähtökohtana on, että tuottoja haetaan pitkäjänteisesti, ilman liiallista riskinottoa. Kaupungin nykyisellä, marraskuussa 2018 päivitetyllä sijoitusstrategialla salkun perusallokaatio on 35 % korot, 35 % osakkeet, 30 % vaihtoehtoiset sijoitukset (esim. kiinteistörahastot ja metsärahastot). Vaihtoehtoisten sijoitusten osalta mukaan voidaan nykyisin ottaa myös epälikvidimpiä vaihtoehtoja (esim. epälikvidit lainat, private equity-rahastot, infrasijoitukset). Epälikvidien sijoitusten osalta on rajattu niin, että niiden osuus kaupungin kokonaissijoitusvarallisuudesta saa olla enintään 10 %. Maksimipaino osakkeiden osalta on edelleen 50 %. Pitkän aikavälin tuottotavoite perusallokaatiolla on n. 5 % ja volatilitteetti, joka kuvaa tuottojen vaihtelua odotetun tuoton ympärillä on n. 8 %.

Vastuullisen sijoittamisen merkitys on kasvanut viime vuosina. Vastuullisuudella tarkoitetaan ympäristöön, yhteiskuntaan ja hyvään hallintotapaan liittyviä näkökulmia. Molemmat kaupungin varainhoitajista ovat sitoutuneet jatkuvasti kehittämään vastuullisen sijoittamisen toimintatapojaan. Vastuullisen sijoittamisen kulmakiviä ovat mm. vastuullisuustekijöiden analyysi ja ESG-arvosanan laskeminen, YK:n Global Compact –periaatteiden seuranta ja vaikuttaminen, kiistanalaisten asioiden poissulkeminen sekä vastuullisuusraportointi. Salkun ESG-raportti arvioi salkun sijoituksia vastuullisuustekijöiden näkökulmasta. Raportointi edistää merkittävästi salkun läpinäkyvyyttä.

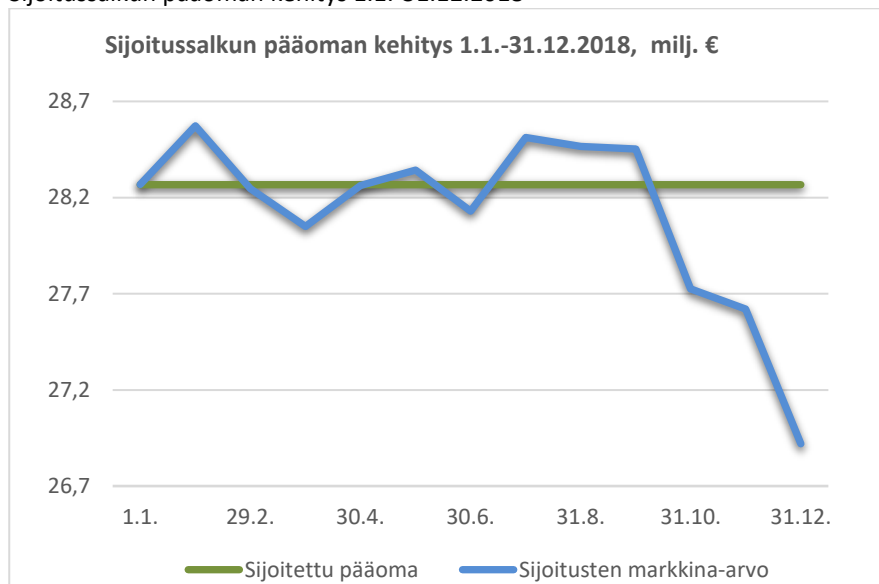
Loppuvuodesta hyväksytyjen allokaatiomuutosten toteutus siirtyi vuodelle 2019 ja vuoden 2018 lopussa salkun koostumus poikkeaa selvästi perusallokaatiosta. Vuoden lopussa kaupungin sijoitussalkku on jakaantunut niin, että korkosijoitusten osuus on 50,3 %, osakesijoitusten osuus 35,5 % ja vaihtoehtoisten sijoitusten (lähinnä kiinteistö- ja metsäsijoitukset) osuus 14,2 %. Paremman hajautuksen aikaansaamiseksi sijoitukset on toteutettu rahastojen kautta. Salkun volatilitteetti viime vuoden osalta oli alhainen, 5,1 %.

Kaupungin varainhoitosalkku oli hieman plussalla vielä lokakuun lopussa, mutta vuoden kaksi viimeistä kuukautta olivat sijoitusmarkkinoilla erittäin heikot. Alkuvuoden ansiosta myyntivoittoa realisoitui kuitenkin nettomääräisesti noin 0,7 milj. euroa ja palkkion palautuksina sekä tuoton maksuina saatiin noin 0,1 milj. euroa. Loppuvuoden tilanteen johdosta realisoitumatonta arvon alenemista kirjattiin tilinpäätöksen yhteydessä lähes 1,0 milj. euroa. Pitkäaikaisen sijoitussalkun

kirjanpidollinen arvo vuoden 2018 lopussa on 26,5 milj. euroa. Markkina-arvon (26,9 milj. e) mukaan laskettuna kaupungin varainhoitosalkun vuotuinen tuotto oli ensimmäistä kertaa negatiivinen kaupungin sijoitushistoriassa, -4,92 %. Osakesalkun tuotto oli -11,9 % ja korkosijoitusten vastaavasti -3,0 %. Ainoana omaisuusluokkana plussalla oli vaihtoehtoiset sijoitukset 2,64 %. Kaupungin sijoitussalkun absoluuttinen tuotto salkun alusta (29.6.2011) lähtien on noin 38 %.

Vaikka alkuvuonna 2019 on nähty merkkejä sijoitusmarkkinoiden elpymisestä, niin tämän vuoden osalta sijoitussalkun tuotto-odotus täytyy pitää maltillisena. Globaali talouskasvu on hidastumassa ja rahoitusolot hiljalleen kiristymässä. Lisäksi monet geopolittiset riskit voivat eskaloituessaan aikaansaada suurta levottomuutta markkinoilla. Vaihtoehtoisten sijoitusten kautta on mahdollisesti hajautushyödyn lisäksi saatavissa hieman lisätuottoa.

Sijoitussalkun pääoman kehitys 1.1.-31.12.2018

Tilikauden päättymisen jälkeen tapahtuneet toiminnan ja talouden muutokset

Tilikauden päättymisen jälkeen ei ole ilmennyt olennaisia toiminnan ja talouden muutoksia.

1.1.5 Henkilöstö

Päätyneeltä tilikaudelta laaditaan erillinen henkilöstökertomus, jossa käsitellään laajemmin henkilöstöä koskevia tunnuslukuja ja kehittämistoimenpiteitä.

Henkilöstöohjelma

Henkilöstöohjelmalla tuetaan kaupunkistrategian toteutumista. Kaupunginhallitus hyväksyi 26.1.2015 Kouvolaan kaupungin henkilöstöohjelman. Siinä linjataan kaupunkistrategiassa määriteltujen tavoitteiden pohjalta tarkempia johtamiseen ja esimiestyöhön, osaamisen kehittämiseen sekä henkilöstön ja työyhteisöjen hyvinvoinnin edistämiseen liittyviä tavoitteita ja kehittämistoimenpiteitä. Henkilöstöohjelma ohjaa Kouvolaan kaupungin henkilöstöjohtamista, henkilöstöpolitiikkaa ja henkilöstötyötä. Henkilöstöohjelma päivitetään vuonna 2019.

Henkilöstöjohtamisen kolme painopistealuetta ovat olleet ennakoiva henkilöstösuunnittelu ja osaamisen johtaminen, työhyvinvoinnin ja työkyvyn johtaminen sekä johtamisen ja yhteistyön kehittäminen. Painopistealueille on määriteltä strategiset tavoitteet, mittarit ja keskeiset kehittämiskohteet tavoitteen saavuttamiseksi. Henkilöstöohjelman visio, painopisteet ja tavoitteet on esitetty alla olevassa kuvassa. Yksityiskohtaiset toimenpiteet määritellään vuosittain talousarvion laatimisen yhteydessä.

Henkilöstöohjelman visio, painopisteet ja tavoitteet

Kaupungin strategiaa toteutetaan myös vuonna 2014 hyväksytyn työhyvinvointiohjelman avulla, joka on samalla myös Kouvolan kaupungin työturvallisuuslain (738/2002) 9 §:n mukainen työsuojelun toimintaohjelma. Vuonna 2015 hyväksyttiin henkilöstöä koskeva suunnitelma tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi.

Henkilöstö toimialoittain

Kouvolan kaupungin palveluksessa oli vuoden 2018 lopussa yhteensä 5 456 viranhaltijaa/työntekijää, joista vakinaisia oli 4 355, määräaikaista 995 ja tukitoimenpitein työllistettyjä 106. Henkilöstömäärän kehitystä on seurattu myös osa-vuosi- ja kuukausikatsauksissa. Kaupungin henkilöstömäärä väheni edellisvuodesta 390:llä eli 6,7 prosentilla. Vakainainen henkilöstö väheni 291:llä ja määräaikainen henkilöstö (pl. työllistetyt) 99:llä. Palkkatuella työllistettyjen määrä pysyi edellisvuoden tasolla. Henkilöstö jakautui toimialoittain seuraavasti:

Toimiala	Vakinai- set	Määrä- aikaiset	Työlliste- tyt	Henkilöstö 31.12.2018	Henkilöstö 31.12.2017	Muu- tos lkm	Muutos- %
Konsernipalvelut	197	36	1	234	235	-1	-0,4
Hyvinvointipalvelut	3 500	857	63	4 420	4 803	-383	-8,0
Tekn.- ja ymp.palvelut	658	102	42	802	808	-6	-0,7
Yhteensä	4 355	995	106	5 456	5 846	-390	-6,7
Henkilöstö 31.12.2017	4 646	1 094	106	5 846			

Pohjois-Kymen sairaalan tuottaman erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon vuodeosastotoiminnan liikkeenluovutuksen yhteydessä Carean palvelukseen siirtyi 1.1.2018 alkaen yhteensä 313 vakinaista sekä 59 määräaikaista viranhaltijaa/työntekijää.

Henkilöstömäärä henkilötötyvuosina

Tarkemmin henkilöstömäärää kuvaa henkilötötyvuosi (htv), jolla tarkoitetaan koko vuoden kokoaikatyössä ollutta henkilöä. Osan vuotta, osa-aikaisesti työskentelevän sekä palkattomalla virka-/työvapaalla olleen työpanos on laskettu tehdyn työajan suhteessa. Tunnusluvusta ei vähennetä vuosilomia tai muita palkallisia poissaoloja. Henkilötötyvuodet jakautuvat toimialoittain seuraavasti:

Toimiala	Vakinaiset	Määräaik.	Työllistetyt	Tot. 1-12/18	Tot. 1-12/17	Muutos (htv)	Muutos- %
Konsernipalvelut	152,69	39,21	2,48	194,38	196,40	-2,02	-1,0
Hyvinvointipalvelut	2 969,39	1 000,21	60,09	4 029,69	4 368,83	-339,14	-7,8
Tekn.- ja ymp.palvelut	595,40	141,83	50,17	787,40	780,06	7,34	0,9
Yhteensä	3 717,48	1 181,25	112,74	5 011,47	5 345,29	-333,82	-6,2

Henkilötyövuodet ovat vähentyneet edellisvuodesta yhteensä 333,82:lla eli 6,2 prosentilla. Henkilötyövuodet vähenivät vakinaisten osalta 286,94:llä, määräaikaisten osalta 48,57:llä ja lisääntyivät työllistettyjen osalta 1,69:llä. Henkilötyövuosien väheneminen johtuu henkilöstömäärän vähenemisestä.

Henkilöstömenot

Kaupungin henkilöstömenot tilikaudelta olivat 239,5 milj. euroa. Henkilöstökulut jakautuivat toimialoittain seuraavasti:

Henkilöstömenot 1000 e	TP 2017	TA 2018	Muutettu TA 2018	TOT 12/2017	TOT 12/2018	MUUTOS-% 2017/2018	TOT-% TA 2018
Konsernipalvelut	11 534	12 089	12 089	11 534	12 050	4,5%	99,7%
Hyvinvointipalvelut	212 562	193 868	194 580	212 562	195 464	-8,0%	100,5%
Tekniikka- ja ympäristöpalvelut	31 776	32 996	32 996	31 775	31 980	0,6%	96,9%
Kaupunki yhteensä	255 872	238 953	239 665	255 872	239 494	-6,4%	99,9%

Henkilöstömenot vähenivät edellisvuodesta noin 16,4 milj. eurolla eli 6,4 prosentilla. Palkat ja palkkiot vähenivät edellisvuodesta 6 prosentilla. Tähän on vaikuttanut erityisesti henkilöstömäärän väheneminen.

Vuonna 2018 sopimuskorotukset olivat keskimäärin yhteensä 1,3 prosenttia. Palkkoja korotettiin kaikilla sopimusaloilla yleiskorotuksella 1.5.2018 alkaen. Lisäksi OVTES:n osalta toteutettiin sopimuskorotus 1.12.2018 alkaen. Palkkakustannukset nousivat vuonna 2018 keskimäärin 0,86 prosenttia verrattuna vuoden 2017 vuosikeskiarvoon. Vuonna 2018 oli voimassa kilpailukysymyksen mukainen 30 %:n lomarahojen vähennys, joka koskee vuosina 2017–2019 päättyvien lomanmääräytymisvuosien lomarahoja. Lomapalkkavelka pysyi lähes ennallaan, sillä sitä purettiin tilinpäätöksessä ai-noastaan noin 50 000 eurolla. Tammikuussa 2019 maksettiin työ- ja virkaehtosopimuksen mukainen tuloksellisuuteen perustuva kertaerä, joka kirjattiin vuoden 2018 kuluksi. Kertaerä oli yhteensä noin 1,5 milj. euroa (sis. sosiaalikulut). Lisäksi ylimääräisiä kustannuksia vuodelle 2018 aiheuttivat muun muassa Kymenlaakson sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymän (Kymsote) palvelukseen 1.1.2019 alkaen siirtyneille maksetut vuodenvaihteen liukuvan työajan plus-saldot sekä lääkäreiden ylityöt. Kuntayhtymän valmistelusta aiheutui muutoinkin henkilöstön osalta lisäkuluja vuonna 2018.

Sairauspoissaolot

Sairauspoissaoloja oli vuonna 2018 keskimäärin 19,8 kalenteripäivää/henkilötyövuosi, mikä oli 0,1 kalenteri-päivää/henkilötyövuosi enemmän kuin vuotta aiemmin. Sairauspoissaolot jakautuivat toimialoittain seuraavasti:

Toimiala	HTV	Kalpv täyspal- kallinen	Kalpv osapal- kallinen	Kalpv palkaton	Kalpv yhteensä	v. 2018 kalpv/ htv	v. 2017 kalpv/ htv	Muu- tos-%
Konsernipalvelut	194,38	2 598	1 036	631	4 265	21,9	20,3	8,1
Hyvinvointipalvelut	4 029,69	59 400	13 842	5 183	78 425	19,5	19,3	0,8
Tekniikka- ja ympäristöpalvelut	787,40	11 633	3 191	1 591	16 415	20,8	21,4	-2,6
Yhteensä	5 011,47	73 631	18 069	7 405	99 105	19,8	19,7	0,4
Vuonna 2017	5 345,29	75 232	19 326	10 531	105 089	19,7		

*) Konsernipalveluissa sairauspoissaolot olivat vuonna 2018 ilman lomituspalkkua 13,8 kpv/htv.

Kouvolan kaupungilla on tehty paljon toimenpiteitä henkilöstön työhyvinvoinnin edistämiseksi ja sairauspoissaolojen vähentämiseksi. Työkykyprosessien toimivuutta ja oikea-aikaisuutta seurataan terveysjohtamisen järjestelmällä. Pitkiin sairauspoissaoloihin vaikuttaminen on keskeistä poissaolojen vähentämiseksi. Vuonna 2017 käynnistynyt Uusille urille -pilottihanke päättyi vuoden 2018 lopussa. Hankkeessa etsittiin valmennuksen avulla ratkaisuja tukea työntekijöiden työhön paluuta pitkältä sairauslomalta ja työssä jatkamista. Valmennuksen aloitti yhteensä 24 henkilöä. Lisäksi työterveyshuoltoon erikoistuva lääkäri toteutti vuoden 2018 aikana projektin, jossa käytiin läpi kuntoutustuella olevien ja pitkään sairauslomalla olleiden työntekijöiden tilanne. Henkilöstön työterveyspalvelut kilpailutettiin vuonna 2018. Palvelujen tuottaja vaihtuu vuoden 2019 alussa. Kaupungin tavoitteena on strateginen kumppanuus työkykyjohtamisessa sekä vaikuttava työterveysyhteistyö siten, että työterveyshuolto tukee kaupungin toimintaa ja on tarvelähtöistä. Tarkoituksena on, että työkykyriskit tunnistetaan ennakoivasti sekä pitkittyvät sairauspoissaolot hoidetaan tehokkaasti ja kuntoutustoimenpiteet työhön paluun tukemiseksi käynnistetään nopeasti.

1.1.6 Ympäristötekijät

Osana lakisääteistä tilinpäätösinformaatiota kuvataan kunnan ympäristöasioita kirjanpitolautakunnan kuntajaoston suosituksen mukaisesti. Tarkoituksena on muodostaa kokonaiskuva kunnan ympäristönsuojeluun käyttämistä resursseista ja saaduista taloudellisista hyödyistä. Ympäristötekijöiden kuvaus valottaa taloudellisesta näkökulmasta Kouvolan ympäristöohjelman tavoitteita, joita on mm. energian säästämiseksi ja resurssitehokkuuden lisäämiseksi.

Ympäristötalouden luvut kootaan pääosin kirjanpidosta. Ympäristötilinpito ei kuitenkaan ole toistaiseksi täysin sovitettavissa olemassa oleviin kirjanpitojärjestelmiin. Siksi ympäristönsuojelullinen osuus on joissain tapauksissa laskettava erikseen. Henkilöstökustannuksista ei ole toistaiseksi erotettavissa sitä osaa, mikä liittyy esim. ympäristökoulutuksiin osallistumiseen tai ekotukitoimintaan. Laskentamenetelmiä kehitetään ympäristötilinpidon tarkentamiseksi. Tämä aiheuttaa sen, että lukuja aikaisempiin vuosiin verrattaessa on oltava kriittinen ja tarkistettava mahdollisuuksien mukaan, mistä lähteestä luvut ovat peräisin. Toimintakertomuksessa esitettäviä tietoja täydentää ympäristöohjelman vuosiraportti, joka valmistuu kevään 2019 aikana.

Ympäristötuotot, -kulut ja -investoinnit koostuvat seuraavista osa-alueista: Ulkoilman- ja ilmastonsuojelu, vesiensuojelu ja jätevesien käsittely, jätehuolto ja roskaantumisen, maaperän ja pohjaveden suojelu, melun ja tärinän torjunta, luonnonsuojelu ja maisemansuojelu, ympäristönsuojelun viranomaistehtävät ja ympäristönsuojelun edistäminen.

Vuonna 2018 ympäristötuotot olivat lähes 0,2 milj. euroa ja ympäristökulut 2,4 milj. euroa (taulukko). Investointeja ympäristönsuojelun edistämiseksi tehtiin 204 000 eurolla. Suurimmat kulut aiheutuivat jätevesi- ja jätemaksuista sekä viranomaistoiminnan henkilöstökuluista. Tuloista pääosa muodostui ympäristönsuojeluviranomaiselle maksettavista lupa- ja muista maksuista. Investoinnit koostuvat eri kohteiden energiatehokkuutta parantavista uudistuksista.

Ympäristötalous 2018 1 000 e	Tuotot	Kulut	Investoinnit
Ulkoilman- ja ilmastonsuojelu	30	397	0
Vesiensuojelu ja jätevesien käsittely	0	556	0
Jätehuolto ja roskaantumisen ehkäisy	0	518	7
Maaperän ja pohjaveden suojelu	0	71	0
Melun ja tärinän torjunta	0	0	0
Luonnonsuojelu ja maisemansuojelu	0	68	0
Ympäristönsuojeluun liittyvät viranomaistehtävät	148	661	0
Ympäristönsuojelun edistäminen	0	154	197
Yhteensä	178	2 425	204

Ulkoilman- ja ilmastonsuojelun kulut muodostuivat suurimmaksi osaksi keväisestä hiekoitushiekan poistosta ja katupölyn sidonnasta, missä urakoitsijoiden osuus oli noin 0,3 milj. eurolla. Muita kuluja tuli kevyen ja joukkoliikenteen edistämistoimista, joihin saatiin liikkumisen ohjauksen valtionavustusta. Myös ilmanlaadun tarkkailusta saatiin laskutettavia tuottoja. Vesiensuojeluun liittyvät kulut muodostuivat kaupungin kiinteistöjen jätevesimaksuista sekä pieneltä osin vesiensuojeluyhdistyksen jäsenmaksusta.

Jätehuollossa kulut kertyvät valtaosin kaupungin kiinteistöjen jätemaksuista. Muita merkittävämpiä kuluja tuli käytöstä poistettujen kaatopaikkojen tarkkailusta ja kunnostamisesta. Investointeina on ilmoitettu tilapalveluiden suorittama jätepuristimen hankinta. Maaperän ja pohjaveden suojelussa kuluja aiheutui Pohjankorventie 17 sijaitsevan entisen pesulan aiheuttaman pilaantuneen pohjaveden puhdistustoimista. Luonnon- ja maisemansuojelun kulut koostuvat enimmäkseen vieraslajien torjunnasta. Muut kuluerät liittyvät luontopolkujen kunnostukseen ja opasteisiin sekä luontokartoituksiin. Tähän osioon liittyvät lupatulot on kirjattu viranomaistehtäviin kuuluviksi.

Ympäristönsuojelun viranomaistehtävistä aiheutuu henkilöstökuluja ja muina toimintamenoja. Tuotot muodostuvat lupa- ja muista maksuista. Ympäristönsuojelua edistetään kaupungin organisaatiossa mm. ekotukihenkilötoiminnan kautta. Lisäksi erilaiset ympäristökoulutukset sekä kiinteistöjen energian ja veden käytön sekä jätehuollon parantamiseen tähtäävät ns. kiinteistökierrokset on ilmoitettu kuluina. Muitakin, lähinnä kiinteistöpalvelujen viestintään ja tiedottamiseen liittyviä kuluja on ilmoitettu.

Kouvolan varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa ympäristökasvatus on jo pitkään ollut tavoitteellista, korkeatasoista ja kiinteä osa toimintaa. Ympäristötalouden kuluihin on kirjattu ympäristökasvatukseen käytetty aika sekä varhaiskasvatuksen ympäristökasvattajan osuus. Ympäristönsuojelun edistämiseen kuuluu myös Kymenlaakson energianeuvontahanke, jota alueen kunnat ja yhteistyökumppanit rahoittavat yhteisesti.

Ympäristönsuojelua edistävät investoinnit koostuvat valaistusten uusinoista Inkeröisten jäähallissa ja Pappikallion ulkoilureitillä. Vanhojen valaisimien tilalle asennettiin vähän energiaa kuluttavat led-valaisimet. Lisäksi vaihdettiin Viialan liikuntahallin vanha ilmanvaihtokone uuteen ja energiatehokkaampaan.

1.1.7 Muut ei-taloudelliset asiat

Korruption ja lahjonnan torjunnasta lakien (mm. laki kunnallisesta viranhaltijasta, rikoslaki, työsopimuslaki) lisäksi on huolehdittu kaupungin ajantasaisella ohjeistuksella mm. sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohje, hankintaohje ja ohjeet vieraanvaraisuudesta, edustamisesta ja lahjoista.

1.1.8 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kouvolan kaupungin taloudellinen tilanne heikkeni merkittävästi syksyn 2018 aikana. Tämä johtui pääosin kunnallisverotulojen huomattavasta alenemasta koko valtakunnan tasolla sekä menojen kasvusta. Näiden vaikutuksesta vuoden 2018 alijäämäksi muodostui 26 milj. euroa. Vuoden 2018 muutettu talousarvio on hyväksytty 14,4 milj. alijäämisenä, joten ylitys on noin 12 milj. euroa. Aiempaan 20 milj. euron alijäämäärviöön nähden tilinpäätössennustetta on heikentänyt palvelujen ostojen arvioitua suurempi kasvu. Tilinpäätössennustetta tarkennettiin syksystä alkuvuoteen kuukausittain.

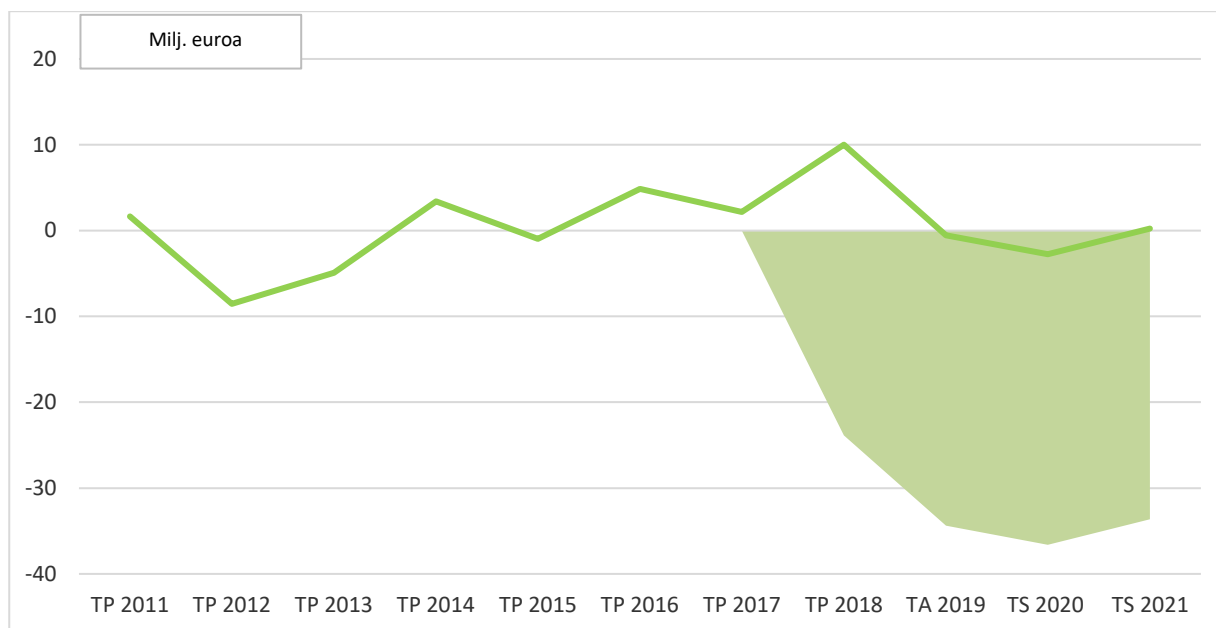
Tilanteeseen reagoitiin asettamalla kaupunginhallituksessa lokakuussa säästötavoitteet loppuvuodelle 2018. Näistä säästötoimenpiteistä kaikki eivät toteutuneet ja jossain tapauksissa, vaikka asetettu säästötavoite toteutui, niin vuodelle 2018 kohdistui muita ennakoimattomia ja välttämättömiä menoja. Toimialojen säästöehdotuksien lisäksi kaupunginhallitus asetti kaikki koskevia säästötoimenpiteitä, kuten loppuvuoden hankintojen jäädytys, kokoustarjoilujen minimointi, henkilökunnan sekä toimielimien kokoontumisten ja koulutusten järjestäminen kaupungin alueella sekä skypeillä, uusia avustuspäätöksiä (pl. lakisääteiset) ei tehdä, lisä- ja ylitöiden tekemistä vältetään, vuosilomien pitäminen loppuvuoden aikana ja säästövapaita ei tule kerryttää vuonna 2018.

Toimialojen asettamat säästötoimenpiteet vuodelle 2018 (kh lokakuu 2018)					
Yhteenveto 1000 e	Säästö- ehdotukset	Aiemmin huomioitui*	Uudet säästöt	Toteutunut TP 2018	Jäi toteutumatta
Konsernipalvelut	1 415	732	683	400	1 015
Hyvinvointipalvelut	4 547	4 100	447	1 740	2 807
<i>Lasten ja nuorten palvelut</i>	4 100	4 100	0	1 700	2 400
<i>Aikuisväestön palvelut</i>	407	0	407	40	367
<i>Ikääntyneiden palvelut</i>	40	0	40	0	40
Tekniikka- ja ympäristöpalvelut	337	0	337	158	179
Yhteensä	6 299	4 832	1 467	2 298	4 001
* osavuositarkastuksen 1-8/2018 ennusteessa huomioitu					

Näiden toimenpiteiden lisäksi kaupunginvaltuusto päätti joulukuussa 2018 lakkauttaa vuonna 2009 muodostetun pääomarahaston. Rahaston pääoma oli 33 864 000 euroa. Pääomarahastoa ei oltu käytetty lainakaan sen perustamisen jälkeen. Lakkauttamisen yhteydessä rahaston pääoma siirrettiin oman pääoman edellisten tilikausien yli-/alijäämän tilille, vastaavaan erään kun ko. summa olisi kirjattu ilman rahaston perustamista. Rahaston purkamisen vuoksi kaupungin kertynyt ylijäämä edellisiltä tilikausilta kasvoi niin paljon, että vuoden 2018 alijäämän jälkeen kertynyttä ylijäämää jäi 10,1 milj. euroa.

Vaikka kaupungilla ei ole taseessa kertynyttä alijäämää vuoden 2018 lopussa, niin negatiiviseksi muodostuva vuosikate osoittaa kaupungin tulorahoituksen olevan erittäin heikko. Vuoden 2019 talousarvio on hyväksytty alijäämäisenä ja

kertynyt ylijäämä tullaan käyttämään jo vuoden 2019 aikana. Alla olevassa kuvataan kertyneen yli-/alijäämän kehitystä ja pääomarahaston purkamisen vaikutusta siihen.

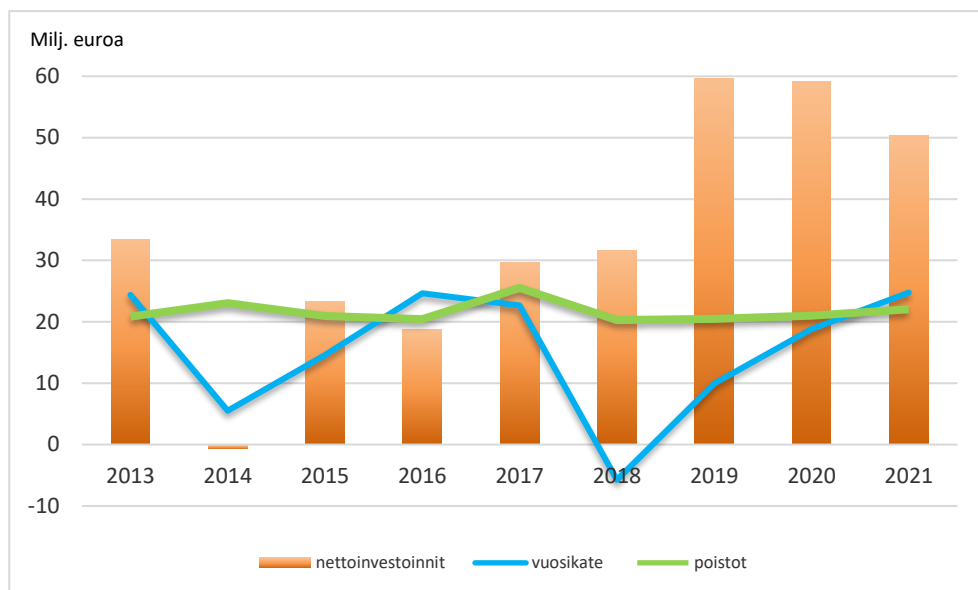
Myös talousarvion ja taloussuunnitelman yhteydessä aloitettiin toimenpiteet talouden sopeuttamiseksi laatimalla vuoden 2019 talousarvion ja 2019-2021 taloussuunnitelman yhteydessä talouden sopeuttamissuunnitelma toimenpiteineen. Tähän suunnitelmaan sisältyvien säästötoimenpiteiden vaikutukset vuositasolla ovat 4,7–9,2 milj. euroa. Toimenpiteet sisältyvät talousarvioon ja –suunnitelmaan, mutta ne eivät ole riittäviä, vaan tarvitaan lisäkeinoja. Kaupungin sopeuttamistarve on noin 20 milj. euroa vuositasolla, joka edellyttää joko tulojen lisäyksiä tai menojen vähennyksiä. Kaupungin toimintakatteesta 20 milj. euroa on noin 4 prosenttia.

Tämän lisäksi taloustilanteeseen reagoitiin myös kaupunginhallituksen vuoden 2019 talousarvion käsittelyn yhteydessä. Kaupunginhallitus päätti, että kaupungin organisaatio ja henkilöstöresurssit tarkastellaan uudestaan heti vuoden 2019 alussa, kun sote-kuntayhtymän toiminta on käynnistynyt ja sen vaikutukset kaupungin organisaatioon ja henkilöstöön ovat täysin selvinneet. Osana tätä Kouvolan kaupungin organisaatio- ja henkilöstöselvitystä toimialat arvioivat mahdollisuuksia eläkepoistuman hyödyntämiseen vuosina 2019–2021. Alustavien arvioiden mukaan eläkkeelle siirtymisen myötä vapautuvasta noin 270 virasta ja tehtävästä jätettäisiin täyttämättä 60. Tämä tarkoittaa noin 2,7 milj. euroa. Henkilöstökulujen osuus kaupungin kokonaiskustannuksia on noin 25 %, joten ainoastaan henkilöstöön kohdistuvilla toimenpiteillä ei pystytä saavuttamaan 20 milj. euron tavoitetta.

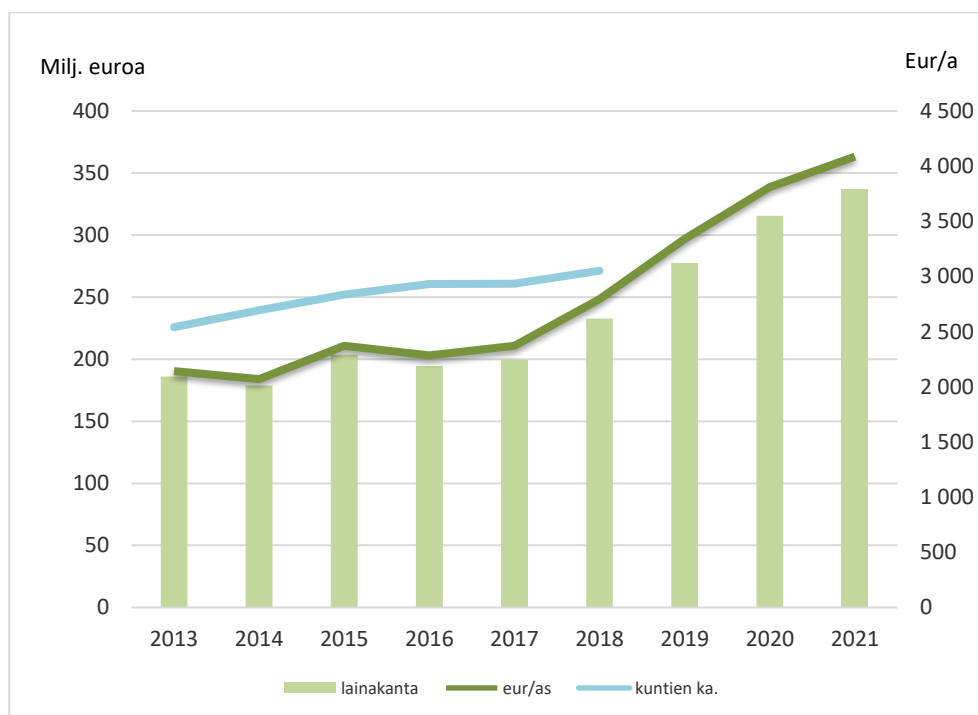
Kaupungin talouden sopeuttamista ei ole järkevä toteuttaa yhden vuoden aikana, vaan se on jaksotettava usealle vuodelle. Talouden sopeuttamiseksi tarvitaan pysyviä rakenteellisia ratkaisuja. Nämä voivat kohdistua esimerkiksi palveluverkkoihin sekä palveluntuotantotapoihin. Palveluja koskevia selvityksiä on tehty mm. perusopetuksen osalta, nämä kustannusvaikutukset tulevat näkymään täysimääräisesti vasta usean vuoden päästä riippuen muutosten toteuttamisnopeudesta. Uimahalliverkon osalta selvitys on tehty, mutta päätöksiä asiasta ei vielä ole. Lisäksi liikuntapaikkaselvitys sekä kiinteistökartoitus ovat meneillään.

Talouden tasapainottamiskeinoja on käsitelty vuoden 2018 loppupuolella sekä vuoden 2019 aikana monella eri taholla. Kaupunginhallitus linjaa talouden tasapainottamiseen liittyvät tavoitteet sekä toimenpiteet keväällä 2019.

Investointien osalta nykyisen investointisuunnitelma voi katsoa olevan kaupungin taloudelliseen kantokykyyn nähden liian suurella tasolla. Investointien osalta laaditaan pitkän aikavälin investointisuunnitelma, jossa kartoitetaan investointeja vaativat kohteet. Kohteiden priorisoinnista ja aikataulutuksesta tuli tehdä päätöksiä vuoden 2019 aikana. Alapuolella oleva kaavio kuvaa vuosikatteen, poistojen ja investointien keskinäistä suhdetta vuositasolla. Vuosikatteella tulisi kattaa vähintään suunnitelman mukaiset poistot, jolloin lainarahoitusta käytettäisiin ainoastaan uusien elinvoimaa vahvistavien investointien rahoittamiseen.

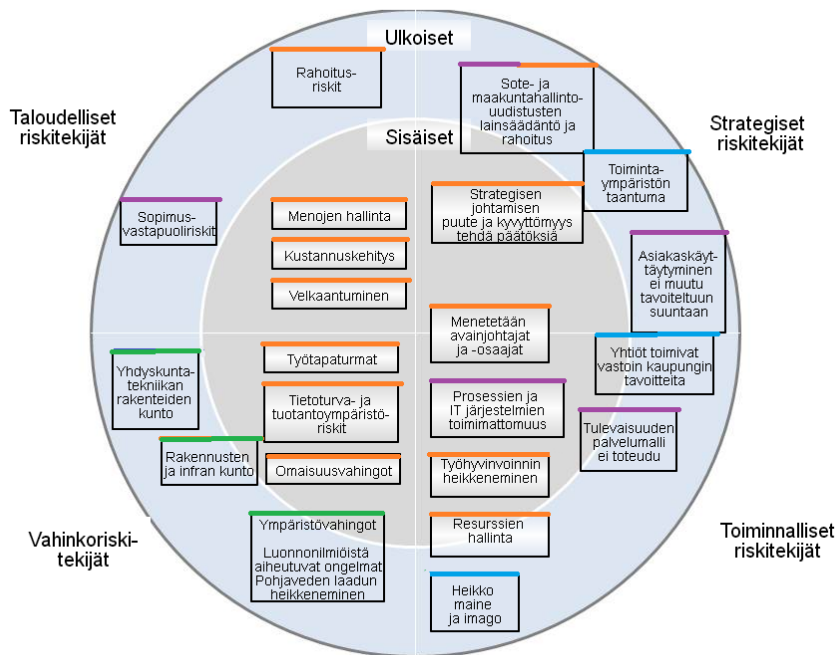

Kaupungin lainamäärä on edelleen kuntien keskimääräistä lainakantaa alhaisempi. Vaikka vuonna 2018 lainarahoituksella katettiin myös käyttötaloutta, niin lainamäärä ei kasvanut niin paljon kuin talousarviossa 2018 oli arvioitua. Lainamäärän kehitykseen on kuitenkin syytä kiinnittää huomioita. Nykyisellä investointisuunnitelmalla lainat asukasta kohden tulevat kasvamaan merkittävästi. Erityisesti, jos käyttötaloutta ei pystytä sopeuttamaan niin, että vuosikatteella pystyttäisiin kattamaan investoinneista suurin osa.

Kouvolan lainakanta kasvoi vuonna 2018 33,0 milj. euroa, josta pitkäaikaisten rahoituslaitoslainojen lisäys oli 22,2 milj. euroa. Kouvolan lainamäärä, 2 796 euroa/asukasta, on edelleen valtakunnallisesti keskimääräistä alhaisemmalla tasolla. Vuoden 2018 tilinpäätöksen ennakkotietojen mukaan kaikkien kuntien keskimääräiset lainat asukasta kohden ovat 3 052 euroa.

1.1.9 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä sekä muista toiminnan kehittymiseen vaikuttavista seikoista

Riskienhallinnan tarkoitus on strategisten tavoitteiden toteutumisen varmistaminen. Riskeillä tarkoitetaan epävarmuustekijöitä, jotka voivat aiheuttaa epäonnistumisen tavoitteiden tai toiminnan toteuttamisessa, tai merkittäviä vahinkoja. *Menetetty strateginen mahdollisuus on aina riski.* Yllä riskiympyrässä on esitetty kaupunkikonsernin keskeisiä riskejä. Riskit on luokiteltu strategisiin, toiminnallisiin, taloudellisiin ja vahinkoriskeihin. Riskit jaoteltu v. 2018 voimassa olleen kaupunkistrategian päämäärien mukaan: **tasapainoinen talous** (oranssi), **elinvoimainen kaupunki** (sininen), **asiakaslähtöinen toiminta** (lila) ja **laadukas ympäristö** (vihreä).

Strategiset riskitekijät

Vuonna 2018 hyväksyttiin uuden strategian toteuttamiseen uudenlainen strategiaohjausmalli, joka tähtää poliittisen keskustelun vaikuttavuuden lisäämiseen. Strategiaohjauksen malli vahvistaa poliittista strategista johtamista ja kaupungin tarkastelua kokonaisuutena. Kärkihankkeiden oikea ajoitus ja resursointi on keskeistä uudessa ohjausmallissa, samoin sidosryhmien näkemys talousalueen arvonlisäyksen kannalta tärkeimmistä investoinneista. Strategisen johtamisen ja yhteisen tahtotilan puuttuminen on jatkossakin riski, mikäli organisaation tavoitteellinen toiminta ja resurssit hajautuvat. Keinoja tilanteen parantamiseen on yhteiset valinnat tulevaisuuden valinnoista ja säästökohteista vaikuttavuusarvioineen. Myös säästökohteet voidaan kääntää tulevaisuuden kasvupohjaa rakentaviksi. Johtamisessa voidaan yhdessä kehittää strategiatoteutuksen koordinoitua, ohjelma- ja projektihallintaa sekä strategisen johtamisen osaamisen lisäämistä johtoon ja päätöksentekoon. Strategiseen johtamiseen ja päätöksentekoon liittyviä sisäisiä riskejä on lauennut vuoden 2018 aikana. Esimerkiksi ohjelma- ja projektinhallinnan käyttöönottoon esitetyt määrärahat vedettiin pois talousarviovalmistelun yhteydessä, eikä tärkeimmäksi uudeksi kärkihankkeeksi valittuun yliopistotoiminnan kehittämiseen esitetty määrärahaa. Päätöksentekokulttuuri vaatii johtamisen muutosta osallistavaan ja sitouttavaan suuntaan keinoina vuorovaikutuksen ja vaikuttavuuden arvioinnin lisääminen poliittisten päättäjien ja valmistelevien virkamiesten kesken. Yrittäjien ja sidosryhmien kanssa täsmennetään toimenpidevalintoja elinvoiman ja hyvinvoinnin kasvuohjelmiin kevään 2019 aikana.

Asiakaskäyttäjyyteen ja kansalaisten aktiivisuuteen vaikuttaminen on nähty riskinäkökulman sijaan mahdollisuutena. Kuntalaisia osallistavan palvelumallin käyttöönotto alkoi vuonna 2018. Malli laajenee vuonna 2019 kaikille Koulolan suuralueille. Kunnasta kehitetään osallistavaa yhteisöä, joka tukee kuntalaisten, järjestöjen ja yritysten aktiivisuutta ja yhteistyötä. Kaupunki reagoi ennakoivasti meneillään olleeseen sote- ja maakuntahallinnon uudistushankkeeseen perustamalla maakunnan kuntien kanssa kuntayhtymän. Näin pyrittiin varmistamaan palveluiden saatavuus ja kuntien elinvoimaisuus tulevaisuudessa. Uusi malli edellyttää kaupungilta vahvaa edunvalvontaa ja verkostotyötä.

Taloudelliset riskitekijät

Kaupungin taloudelliset riskit koostuvat rahoitus- ja sopimusriskeistä, hallitsemattomasta kustannuskehityksestä sekä puutteellisesta menojen hallinnasta. Epävarmuustekijänä on tulo-rahoituksen riittämättömyys ja velkaantuminen. Valtionosuuksien leikkaukset ja ansiotulojen heikko kehitys aiheuttavat verorahoituksen vähenemistä. Rahoituksen riittävyys voi edellyttää veroprosentin nostamista. Velkaantumisen hallinta edellyttää pitkän aikavälin investointisuunnitelmaa. Kaupungin elinvoiman kehittämiseksi rahoitusta on hankittava myös kumppanuuksia hyväksikäyttäen. Korkojen nousuun varaudutaan pitämällä lainasalkun suojausaste riittävänä, noin 40 - 55 prosentissa. Sijoitussalkun hintariskiä pienennetään hajauttamalla varat, jonka vuoksi sijoitukset on toteutettu rahastojen kautta.

Rahoitusriskien hallinta tarkoittaa, että riskit tunnistetaan, riskirajat määritellään ja ennakoitavuutta parannetaan. Alle vuoden mittainen rahoitus turvataan konsernitilin luottolimiitillä (14 milj. euroa) ja kuntatodistusohjelmalla, jonka enimmäismäärä nostettiin 60 milj. euroon alkuvuodesta 2019. Pitkäaikaisen rahoituksen perusinstrumentit ovat velkakirja- ja joukkovelkakirjalainat sekä leasingrahoitus. Korkoriski on koronmuutoksen aiheuttamaa epävarmuutta korkovirroissa sekä epävarmuutta sijoitusten arvossa. Lainojen hallinnan osalta korkoriski liittyy markkinakorkojen muutoksiin, johon kaupunki varautuu hajauttamalla rahoitussopimukset ja säätelämällä kiinteä- ja vaihtuvakorkoisten lainojen suhdetta. Osa kaupungin lainasalkusta on suojattu korkojohdannaisilla, joita oli tilinpäätöshetkellä 57,5 milj. euroa eli noin 28,3 % kaupungin lainakannasta. Johdannaisopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa eikä niihin sisälly erityisiä purkuehtoja eikä valuuttakurssiriskiä. Lainasalkun suojausaste tilinpäätöshetkellä oli noin 62,3 % sen hetkisestä lainakannasta. Sijoitusten hintariskiä pienennetään hajauttamalla varat omaisuuslajien ja yksittäisten arvopaperien kesken. Sijoitussuunnitelmassa on määritelty sallitut omaisuuslajit ja kullekin niistä minimi- ja maksimirajat. Kaupungin pitkän sijoitussalkun perusallokaatio on suhteellisen varovainen (35 % korot, 35 % osakkeet, 30 % vaihtoehtoiset sijoitukset). Maksimissaan osakepaino saa sijoitussuunnitelman mukaisesti olla enintään 50 %.

Vuonna 2018 menot kasvoivat enemmän kuin talousarviossa oli arvioitu ja tulos oli 26 milj. euroa alijääminen. Syksyllä 2018 laadittiin säästötoimenpiteitä loppuvuodelle, jotka toteutuivat vain osittain. Voimassa olevaan talousarvioon ja taloussuunnitelmaan sisällytettiin laajempi talouden sopeuttamisohjelma vuosille 2019-2021. Tasapainottamistoimenpiteitä ja –suunnittelua jatketaan edelleen. Palveluprosesseja sekä -verkkoa tulee tarkastella kriittisesti. Sopeuttaminen on edellytys mm. kiinteistöjen, verkostojen ja katujen saneeraukseen ja kunnossapitoon. Kaupungilla on merkittävä korjausvelka kiinteistöjen sekä kiinteiden laitteiden ja rakenteiden osalta. Rakennusten korjausvelka saattaa lisätä henkilöstön työympäristöstä johtuvia sairauspoissaoloja. Talouden seurantaa tullaan terävöittämään vuonna 2019 ja ennakoidaan poikkeamat, jotta niihin kyetään reagoimaan ajoissa. Heikko taloustilanne johtaa investointien kriittisempään tarkasteluun ja vaikeuttaa rakennusten ja rakenteiden korjaamista. Vuonna 2018 otettiin uutta velkaa enemmän kuin investoitiin, eli rahoitettiin lainalla käyttötaloutta. Pitkällä ajanjaksolla tämä johtaa merkittävään velkaantumiseen. Lainamäärä asukasta kohden on silti keskimääräistä alhaisemmalla tasolla. Investointien osalta on aloitettu suunnittelu-prosessin uudistaminen niiden kohdistamiseksi tuleville vuosille.

Oman palvelutuotannon lisäksi kunta tarjoaa asiakkailleen ostopalveluita. Vuonna 2019 aloittavan sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän myötä kaupungin palvelujen ostot ovat noin 60 prosenttia ulkoisista menoista (noin 40 % v. 2018). Sopimushallintaa on yhtenäistetty, mutta se vaatii edelleen kehittämistä. Palvelusopimuksia on tarkennettava ja palvelusopimusten sisältöä avattava henkilöstölle ja asiakkaille. Kehittämisen painopisteet ovat sopimusten laadinnassa ja seurannassa. Sopimuksissa on sovittava mm. vastapuolen vastuista tietosuojakysymyksissä sekä poikkeus- ja häiriötilanteissa. Riskeihin sisältyy myös taseen ulkopuolisia taloudellisia vastuita kuten leasingvastuita, vastuositoumuksia sekä sopimusvastuita. Kaupunki on myöntänyt antolainoja. Näihin liittyviin riskeihin varaudutaan selvittämällä etukäteen vastapuolien taloudelliset riskitekijät sekä noudattamalla kuntalain 129 §, jonka mukaan kaupunki ei voi myöntää lainaa, takausta tai muuta vakuutta, jos siihen sisältyy merkittävä taloudellinen riski. Takauksen tai muun vastuun voi myöntää kilpailutilanteessa markkinoilla toimiville yhteisöille vain, jos yhteisö kuuluu kuntakonserniin tai se on kuntien omistuksessa. Kouvola kaupungilla on myönnettyjä takauksia 134 milj. euroa jäljellä olevaa pääomaa sekä myönnettyjä lainoja 56,9 milj. euroa jäljellä olevaa pääomaa, josta ns. sijoituksien lainasaamiset ovat 42,4 milj. euroa. Suurin osa takauksista (90,7 %) ja lainoista (76,3 %) kohdistuu konserniyhteisöihin. Osan takauksista ja lainoista ovat myöntäneet entiset kunnat ennen kuntaliitosta. Sopimusvastuihin sisältyy mm. sitoumuksia avustuksiin, yhteistyö- ja kumppanuussopimuksia, palvelusopimuksia sekä vuokravastuita.

Toiminnalliset riskitekijät

Ulkoiset toiminnalliset riskit liittyvät yhtiöittämissiin, tulevaisuuden palvelumallin toteutumiseen sekä kaupungin maineeseen ja imagoon. Tytäryhtiöiden toiminnan varmistaminen on kaupungin edun mukaista. Yhtiöiden kanssa on tiivistetty strategiatyötä sekä riskienhallintaa. Keväällä 2018 selvitettiin yhteisellä kyselyllä turvallisuuden hallinnan

kokonaistilaa. Tytäryhtiöiden edustusta johdon varautumistyyppöjajoissa laajennettiin. Tytäryhtiöt toimittivat talousarviotyössä riskianalyysinsä konserniin konsernitason analyysiä varten. Mainajohtaminen ja markkinointi ovat kuntien avainkysymyksiä uudella vuosituhannella. Mainajohtaminen ei vielä ole riittävällä tasolla ja työtä tulee jatkaa. Imagoon ja vetovoimaan vaikuttavat mm. kaupungin kärkihankkeet, joita 2030 ideoitiin vuoden 2018 työpajoissa ja seminaareissa. Mainetalkoisiin tarvitaan koko kaupunkiyhteisö ja hyvä yhteishenki.

Tulevaisuuden palvelumalli tarkoittaa myös palveluverkon ja palvelujen tuotantotapojen uudistamista. Talouden hallinta vaikeutuu, jollei uudistuksia toteuteta. Kaupungin mainetta ja imagoa parannetaan osallistamalla kuntalaisia suunnittelussa sekä palvelujen kehittämisessä ja toteutuksessa. Palveluverkon uudistus ulkoistettiin vuonna 2018 hyvin laajalti siirtämällä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden järjestämisvastuu toimintansa aloittavalle sosiaali- ja terveyspalveluiden kuntayhtymälle. Talousarviovuonna 2018 suunniteltiin sen mukaisesti kaupungille uusi organisaatio- ja toimintamalli. Hyvinvointipalveluissa hiottiin vuonna 2018 asiakkaiden palveluohjausta huippuunsa, jotta voitiin varmistaa tarkoituksenmukainen palvelu. Prosesseja kehitettiin sujuvien palveluketjujen toteuttamiseksi ja otettiin huomioon asiakaslähtöisyys ja osallistaminen. Asiakastytytyvöisyyden mittareita käytettiin ja kehitettiin. Toiminnan siirtyminen kuntayhtymään toi kuitenkin merkittävän riskin palveluketjuihin niiden eheyden kannalta. Integroidun toimintamallin purkautuminen merkitsee prosessien uudelleen rakentamista sekä toimintatapojen tarkastelua. Kouvola tulee aktiivisesti vaikuttaa omaan palvelumalliin sekä kuntaan jäävien palveluiden kytkemiseen muiden tuottajien palveluihin kuntalaisten eduksi. Hyvinvoinnin edistämisen laajan verkostomaisen rakenteen luominen osana uutta Kouvola on mahdollisuus.

Sisäiset toimintariskit liittyvät avainhenkilöiden menettämiseen, prosessien ja IT-järjestelmien toimivuuteen sekä työhyvinvointiin ja resurssien hallintaan. Prosessien sähköistäminen on vaikuttanut, että tietoa tallennetaan aiempaa laajemmin toimialoilla valmistelijoiden ja esimiesten toimesta. Mahdollisuus tallentaa virheellistä tietoa on kasvanut. Riskiä hallitaan koulutuksen ja opastuksen avulla. Tietojärjestelmäriskit ovat kasvaneet integraatioiden lisääntyneellä eri järjestelmien välillä. Virheellisesti tallennettu tieto vaikuttaa useampiin järjestelmiin. Tarkoituksenmukaisilla ja kokonaisarkkitehtuuriin sopivilla IT-järjestelmillä varaudutaan järjestelmä- ja toimivuusriskeihin.

Kaupungin henkilöstömäärä muuttui huomattavasti sote-kuntayhtymän muodostamisen seurauksena vuoden 2018 vaihtuessa uuteen. Avainhenkilöriski, asiantuntijuuden ja erityisosaamisen merkitys korostuivat. Vuoden 2018 tilinpäätöksen nojalla henkilöstömäärää on jatkossakin sopeutettava, mutta toisaalta hankittava uutta osaamista esim. digitalisaatioon liittyen. Henkilöstöjohtamista ohjataan ja kehitetään kaupunkistrategiaa tarkentavan kehittämissuunnitelman mukaan (aiemmin henkilöstöohjelma), jota päivitetään vuoden 2019 kuluessa. Ydinosaamisen tunnistamiseksi ja kehittämiseksi valmistellaan osaamisen johtamisen mallia. Osaamisen kehittymistä tukevaa koulutussuunnittelua on kehitetty jatkuvasti. Johtamista ja esimiestyötä on kehitetty esimiesten 360-arviointien avulla sekä säännöllisellä johtamis- ja esimieskoulutuksella. Avainhenkilöriskeihin varaudutaan sijais- ja varahenkilöjärjestelyillä, jonka toiminnasta johtajat vastaavat, ml. avainhenkilöiden tunnistaminen. Avainjohtajia koskevaa menettämiskäpiä pienennetään lisäämällä vuorovaikutusta avainjohtajien ja johtavien päättäjien, virkamiesjohdon, henkilöstön ja kuntalaisten kesken. Osaavan työvoiman saaminen on Suomessa haasteena. Riskiä pyritään pienentämään ylläpitämällä hyvää työnantajamainetta, kilpailukykyisellä palkkausjärjestelmällä sekä selkeillä prosessi- ja tehtäväkuvauksilla. Asiakasprosessien toimivuus ja uusiutuminen on jatkuva varmistamisen kohde. Toimintojen ylläpitäminen ja tehostaminen edellyttävät selkeitä tehtäviä ja vastuita sekä prosessien kehittämistä. Työntekijät ovat palvelujen toimivuuden tärkein resurssi ja varmistuskeino.

Päällekkäiset projektit, kuten suurten muutosten valmistelu ja sähköistäminen lisäsivät vuonna 2018 toiminnallisia ja henkilöriskejä, koska ne sitoivat paljon resursseja ja aiheuttivat työkuormitusta, minkä lisäksi valmisteltiin kaupungin uutta organisaatiota. Henkilöstön työhyvinvoinnin heikkenemisriskiä hallitaan selkiyttämällä henkilöstöjohtamisen tavoitteita henkilöstö- ja työhyvinvointiohjelmassa, kehittämällä työterveyshuollon prosesseja ja tunnistamalla ennakoivasti työkykyriskejä, kehittämällä johtamista ja esimiestyötä sekä työn vaarojen selvitystä ja arviointia. Henkilöstön työhyvinvointia on edistetty lukuisin toimenpitein. Vuonna 2018 korostui muutosjohtamisen merkitys. Vuonna 2019 panostetaan edelleen työhyvinvointijohtamisen kehittämiseen. Tarkoituksena on suorittaa työhyvinvointijohtamisen arviointi ja suunnitella sen perusteella kehittämistoimenpiteitä. Ainoa HealthManager –terveysjohtamisjärjestelmä on jatkuvassa käytössä. Sen avulla seurataan työkykyprosessien toimivuutta ja oikea-aikaisuutta. Työkyvyn toimintamallin mukaan käytössä on tehostetun tuen toimenpiteitä. Vuonna 2018 jatkettiin Uusille urille -pilotihanketta, jossa etsittiin moniammatillisesti ratkaisuja ja tukea työssä jatkamista. Hankkeen kaltainen toiminta otetaan pysyvästi osaksi työkyvyn toimintamallia vuodesta 2019 alkaen. Lisäksi vuonna 2018 toimenpiteitä on kohdistettu pitkittyviin sairauspoissaoloihin. Henkilöstön työterveyspalvelut on kilpailutettu syksyllä 2018 ja uusi sopimus-

kausi alkaa vuoden 2019 alusta. Tavoitteena on strateginen kumppanuus työkykyjohtamisessa sekä vaikuttava työterveysyhteistyö siten, että työterveyshuollon toiminta on tarvelähtöistä ja tukee kaupungin toimintaa. Työterveyshuollon prosesseja kehitetään siten, että huomiota kiinnitetään aiempaa enemmän myös työkykyriskeihin. Terveysjohtamisen järjestelmä on tarkoitus korvata vuonna 2019 SIRIUS-järjestelmällä, joka kuuluu uuteen työterveyshuollon palvelujen sopimukseen. Syksyllä 2017 toteutettiin työhyvinvointikysely, jonka avulla on kartoitettu henkilöstön näkemyksiä työhyvinvointiin vaikuttavista tekijöistä ja valittu alkuvuodesta 2018 työyksikkökohtaiset kehittämistoimenpiteet. Seuraava työhyvinvointikysely toteutetaan vuonna 2019 ja sitä on tarkoitus uudistaa samalla. Henkilöstöä tuetaan muutostilanteissa erilaisen muutosvalmennusten avulla. Henkilöstöriskien ehkäisy on jatkuvaa.

Vahinkoriskitekijät

Vahinkoriskit liittyvät yhdyskuntateknisten rakenteiden kuntoon, ympäristövahinkoihin, sääilmiöistä johtuviin ongelmiin, kuten esimerkiksi pohjaveden laadun heikkenemiseen. Vahinkoriskejä ovat myös työtaturmat sekä tietoturvan ja tuotantoympäristön riskit. Yhdyskuntateknisten rakenteiden osalta on huolehdittava korvausinvestoinneista ja katujen kunnossapidosta. Valitusten, virheiden ja korvausvaatimusten asianmukainen käsittely on tarpeen mukaisesti resursoitava. Ympäristövahinkoihin varaudutaan riskikartoituksilla, valmiussuunnitelmilla ja -harjoituksilla, vakuutuksin tai vahinkorahastojen avulla. Yhdyskuntatekniikan, rakennusten ja infrastruktuurin kunto vaikuttaa moneen asiaan, kuten korjausvelkaan, käytettävyyteen ja asiakaskokemukseen. Rakenteiden kunto vaikuttaa kykyyn torjua vahinkoja tai varautua niihin, ml. ympäristövahingot ja sääilmiöt. Merkittäviä uhkatilanteita ovat muun muassa vedenpuhdistusprosessien häiriöt, tierakenteen vauriot, tulipalo, vaarallisen aineen vuoto rakennuksessa, ruokamyrkytys epäily, epidemia ja pandemia. Uhkatilanteisiin varaudutaan valmiusharjoituksin, riskikartoituksella ja valmiussuunnittelulla. Vuonna 2018 kaupunkikonserni valmistautui viranomaisyhteistyössä vuoden 2019 valmiusharjoituksiin (Kymi119 ja KYMI19). Alueellinen vapaaehtoisen järjestötyön varautumisryhmä käynnistyi maakunnallisena, ja kaupunki osallistui ryhmän toimintaan ja tulevan kotiseutuharjoituksen alustavaan valmisteluun. Valmiussuunnittelun jalkauttamista varautumissuunnitelmiksi on tarkennettu. Konserniyhtiöt ovat kehittäneet kiinteistöjen varavoimajärjestelmiä ja varaviestintäjärjestelmiä. Kaupunkiorganisaatio on hyödyntänyt laajennettua radiotukiasemaverkkoa ja oma radiopuhelinlaitteisto uusittu. Omaisuusriskien hallitsemiseksi on kehitetty ja sähköistetty omaisuusrekisteriä, jotka edistävät kohteiden tilannekuvan ja kustannusarvioiden laadintaa ja hallintaa. Vahinkoriskeihin on varauduttu vahinko- ja vastuuvakuutuksin. Rakentamiseen liittyviä teknisiä riskejä, esim. vesivuodot, jäätymiset, ja toiminnan keskeytysriskejä, kuten tulipalot, ilkivalta, pienennetään rakentamisen ja suunnittelun ohjauksella sekä suunnitelmallisella rakennusten ylläpidolla sekä turva- ja automatiikkajärjestelyin.

Työtaturmia ehkäistään työpaikkakohtaisesti työn vaarojen selvityksillä ja arvioinneilla, työterveyshuollon työpaikkaselvityksillä ja työturvallisuusjärjestelyin. Työyksiköissä toteutettuja työturvallisuusvalmennuksia vakiinnutettiin vuonna 2018 käytäntöön. Vuonna 2019 on tarkoitus ottaa käyttöön sähköinen ilmoittaminen työturvallisuushavaintojen keräämiseen ja käsittelyyn.

Kaupungin toiminnot ovat riippuvaisia tietoturva- ja tuotantoympäristön toimintavarmuudesta. Kaupungin ja sen toiminnan kannalta merkittävimmät tietoturvariskit liittyvät järjestelmien, tietoverkkojen ja tietojen käsittelyn luotettavuuteen sekä työntekijöiden tietoturvalliseen toimintaan. Uuden lainsäädännön myötä kaupungin osoitusvelvollisuus henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudesta korostui. Digitaalisen turvallisuuden hallinta on kuvattu tietoturvan hallintajärjestelmässä, joka päivitetään vuoden 2019 aikana. Se on yksityiskohtainen ja selkeä toimintamalli tietoturvan organisoinnista, tehtävistä ja vastuista perustuen soveltuvin osin ISO 27001 standardiin. Tietoturvapoliitikan päivitys käynnistettiin ja nykyisen toimintaympäristön ja lainsäädännön vaatimuksia vastaava digitaalisen tietoturva- ja tietosuojapolitiikan valmistelu. Tietoturva-, tietosuoja- ja kyberuhkiin on varauduttu myös teknisillä tietoturvatratkaisilla. Kaupunki osallistui valtakunnalliseen TAISTO18 harjoitukseen, jossa harjoiteltiin henkilötietojen tietoturvaloukkauksen hallintaprosessin toimintaa. TAISTO18 harjoituksesta saaduilla opeilla kehitetään jatkossa toimintaprosesseja. Palveluntoimittajien kanssa jatketaan yhteistyötä palvelujen jatkuvuuden ja riskienhallinnan varmistamiseksi. Sopimusriskeihin varauduttiin muun muassa tietoturvapoliitikan edellyttämällä turvallisuussopimuksilla sekä tietosuoja-asetuksen vaatimusten mukaisilla henkilötietojen käsittelyn sopimusliitteillä.

Keskeiset oikeudenkäynnit ja muut oikeudelliset tai viranomaisen toimenpiteisiin liittyvät riskit

Vuonna 2018 selvitettiin edelleen aiempina vuosina vuonna toteutunutta Tekniikka ja ympäristö toimialan sopijavastapuoliriskiä. Markkinaoikeudessa oli käsiteltyssä muutama yhdyskuntatekniikan rakennusurakkaa tai palvelua koskeva hankinta. Myös käräjäoikeudessa käsiteltiin yhden rakennusurakan riita-asiaa. Tiedossa ei ole muita keskeisiin oikeudenkäynteihin, tai muihin oikeudellisiin tai viranomaisen toimenpiteisiin liittyviä riskejä.

1.2 Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Kaupunginvaltuusto ohjaa kaupunkikonsernin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä hyväksymillään sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteilla. Valtuusto edellyttää, että konsernin kaikissa toiminnoissa ja kaikilla organisaatiotasolla on riittävä sisäinen valvonta ja riskienhallinta. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tehtävistä ja vastuista on määräykset hallintosäännössä ja sitä täydentävissä ohjeissa ja määräyksissä.

Kaupunginhallitus vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asianmukaisesta järjestämisestä. Lisäksi kaikki ne toimielimet ja viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kaupungin varojen käytössä ja jotka toimivat viranomaisina, vastaavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisesta vastuualueillaan. Esimiehet seuraavat sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta osana operatiivista johtamista. Kaupunginhallitus on antanut valtuuston hyväksymiä perusteita noudattaen ohjeet sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja kytkeytymisestä kaupungin johtamis- ja ohjausjärjestelmään.

Kaupunginhallituksen selonteko perustuu toimielinten toiminnastaan antamiin selontekoihin sekä sisäisen tarkastuksen arviointi- ja tarkastustietoihin. Toimielinten selontekojen tueksi palveluketjujen johtoryhmät tekivät itsearviointeja tilinpäätösohjeeseen sisältyneen arviointimallin avulla sekä hyödynsivät muuta arviointitietoa toimialueensa sisäisen valvonnan riskienhallinnan tilasta. Arviointitietojen perusteella kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tila on pääosin hyvää tasoa. Sisäinen valvonta tuottaa pääosin kohtuullisen varmuuden toiminnan tuloksellisuudesta, lain- ja hyvän hallintotavan mukaisuudesta, varojen ja omaisuuden turvaamisesta sekä johtamisen edellyttämän luotettavan toiminnallisen ja taloudellisen informaation riittävyydestä.

Toimielinten selonteissa todettiin kaupungin organisaatiouudistuksen sekä Kymenlaakson sosiaali- ja terveyspalvelujen kuntayhtymän Kymsoten valmisteluiden työllistäneen henkilöstöä huomattavasti. Resurssien kohdentuessa organisaatiouudistukseen ja Kymsoten valmisteluun on muita projekteja viivästynyt ja siirtyy vuoteen 2019. Lisäksi selonteissa todettiin kehittämiskohteina muun muassa kaupungin strategian ja arvojen jalkauttaminen sekä johdon raportointi.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Kaupunginhallituksen tiedossa ei ole lakisääteisten tehtävien laiminlyöntejä tai muutoin lakien ja säännösten tai hyvän hallintotavan vastaisia toimia, joista seuraisi merkittävä korvaus, kanne tms. vaatimus tai oikeusseuraamus.

Tavoitteiden toteutuminen, varojen käytön valvonta, tuloksellisuuden arvioinnin pätevyys ja luotettavuus

Tavoitteiden, varojen käytön ja toiminnan tuloksellisuuden toteutumisen seuranta on esitetty muualla toimintakertomuksessa. Keskeiset poikkeamat talousarviossa asetettuihin toiminnallisiin ja taloudellisiin tavoitteisiin ja niiden johdosta mahdollisesti suoritettut toimenpiteet on esitetty talousarvion toteutumisosassa.

Toiminnan ja talouden seuranta- ja raportointijärjestelmät ovat jatkuvan kehittämisen kohteena. Kouvolan kaupungilla on palvelusopimus Kunnan Taitoa Oy:n kanssa talous- ja henkilöstöhallinnon palveluiden tuottamisesta. Kaupunki on taloushallinnon järjestelmien osalta Taitoan Kuntamalli palveluna -ympäristön asiakas. Näin kaupungin taloushallinnon järjestelmät ovat yhdenmukaisia Taitoan järjestelmien kanssa ja tietojärjestelmäratkaisuja voidaan kehittää yhdessä muiden kuntatoimijoiden kanssa.

Riskienhallinnan järjestäminen

Riskienhallinnan järjestämisen ja toteuttamisen vastuut on määritelty hallintosäännössä ja niitä täydentävissä määräyksissä. Riskienhallinnan toteutus tapahtuu toimialoilla ao. johdon vastuulla. Konsernipalvelujen strategia ja kehittäminen -yksikön tehtävänä on kaupungin riskienhallinnan kehittäminen ja koordinointi. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeessa kuvataan kokonaisvaltaisen riskienhallinnan periaatteet ja riskienhallintaprosessi sekä riskienhallinnan kytkeytyminen osaksi keskeisiä toimintaprosesseja.

Kaupungin riskiarviointi suoritetaan strategiatarkistuksen yhteydessä. Palveluketjut tunnistavat riskinsä ja laativat riskienhallintasuunnitelmansa talousarvion yhteydessä ja palvelut käyttösuunnitelmien yhteydessä. Riskienhallinnan raportointi on kytketty osaksi toiminnan ja talouden seurantaa ja raportointia. Kaupungissa ei ole käytössä kokonaisvaltaista riskienhallintaa tukevaa sähköistä järjestelmää.

Tietoturvallisuudessa toimitaan kaupunginhallituksen hyväksymän tietoturvapoliitikan mukaisesti. Tietoturvallisuuden hallintajärjestelmää kehitetään perustuen soveltuvin osin ISO 27001 standardiin.

Kaupungin toiminnan ja omaisuuden vakuuttamisperiaatteet on määritelty kaupunginhallituksen hyväksymässä vakuuttamispoliittika -asiakirjassa. Vakuutusturva on järjestetty vakuuttamispoliitikan mukaisesti. Kouvolan kaupungin vakuutusopas sisältää ohjeet ja menettelytavat vahinkotilanteisiin. Vakuutusturvan riittävyyttä on arvioitu vakuutusten kilpailuttamisen yhteydessä vuonna 2018.

Omaisuuden hankinnan, luovutuksen ja hoidon valvonta

Kaupunginhallituksen tiedossa ei ole omaisuuden hankinnan, luovutuksen tai hoidon valvonnan osalta laiminlyöntiä tai virheellistä menettelyä, josta saattaisi aiheutua kaupungille merkittävä korvaus- tai muu oikeudellinen vastuu.

Sopimustoiminta

Sopimustoiminnan vastuut on määritelty ja toimintaa on ohjeistettu. Kaupungin lakimies avustavat tarvittaessa sopimusten laadinnassa. Sopimusrekisteriä ylläpidetään Dynasty-asianhallintajärjestelmässä. Cloudia Sopimushallintajärjestelmä on otettu käyttöön vuonna 2018 ja hankintatoimi on pilotoinut järjestelmää viemällä siihen hankintasopimuksia. Vuoden 2019 aikana sopimushallinnan käyttö laajennetaan kattamaan pääsääntöisesti kaikki kaupungin voimassa olevat sopimukset.

Sisäisen tarkastuksen järjestäminen

Sisäinen tarkastus avustaa kaupungin ylintä johtoa sen valvontavelvollisuuden toteuttamisessa. Sisäinen tarkastus tarkastaa ja arvioi sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimivuutta kaupunginhallituksen hyväksymän tarkastus-suunnitelman ja kaupungin johdolta saamiensa toimeksiantojen perusteella. Sisäisen tarkastuksen toimintaa ohjaa kaupunginhallituksen hyväksymä sisäisen tarkastuksen toimintaohje, joka on tullut voimaan 1.7.2017. Ohjeessa on määritelty sisäisen tarkastuksen tehtävät ja toimintatavat. Sisäinen tarkastus on riippumatonta tarkastettavasta toiminnosta. Sisäisessä tarkastuksessa työskentelee yksi omistajaohjauksen/sisäisen tarkastuksen kehittämispäällikkö.

Vuonna 2018 tarkastukset ovat kohdistuneet muun muassa S-Business maksukorttien käyttöön, Kouvolan kaupungin ja Kouvolan Ydinkeskusta ry:n väliseen sopimukseen, kassamaksuina maksettuihin maksumääräyksiin, Tekniikka- ja ympäristöpalvelujen sisäiseen laskutukseen, Pohjois-Kymenlaakson Ympäristölaboratorio Osakeyhtiöön ja koulujen pankkitilien läpikäyntiin. Sisäinen tarkastus antoi raporteissaan ja muistioissaan tarkastuskohteille suosituksia sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kehittämiseksi. Tarkastuksista raportoitiiin kaupunginjohtajalle, kaupungin johtoryhmälle, tarkastuskohteille sekä tarkastuslautakunnalle ja tilintarkastajalle. Raporteissa annettujen suositusten toteutumista seurataan säännöllisesti. Seurannan perusteella tarkastusraporteissa esitettyjen suositusten toimeenpanoon on ryhdytty asianmukaisesti.

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelma ja sen tunnusluvut

	2018	2017
	1000 e	1000 e
Toimintatuotot	68 042	69 107
Valmistus omaan käyttöön	3 281	2 640
Toimintakulut	-584 512	-564 903
Toimintakate	-513 189	-493 156
Verotulot	331 075	338 135
Valtionosuudet	170 036	169 167
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	1 925	1 998
Muut rahoitustuotot	8 008	9 309
Korkokulut	-2 545	-2 581
Muut rahoituskulut	-1 061	-197
Vuosikate	-5 750	22 676
Poistot ja arvonalentumiset	-20 278	-25 517
Tilikauden tulos	-26 028	-2 841
Tilinpäätössiirrot	108	102
Tilikauden yli-/alijäämä	-25 921	-2 739

TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2018	2017
Toimintatuotot/toimintakulut, %	11,7	12,3
Vuosikate/poistot, %	-28,4	88,9
Vuosikate, euroa/asukas	-69	269
Asukasmäärä	83 231	84 237

Kaupungin tuloslaskelma kuvaa tilikauden tuloksen muodostumista ja sitä miten tilikauden tuotot riittävät palvelujen tuottamisesta aiheutuneiden kulujen kattamiseen. Tuloslaskelmassa esitetään ne tuotot, jotka on saatu kaupungin ulkopuolelta ja kulut, jotka ovat syntyneet hankinnoista kaupungin ulkopuolelta.

Toimintatuottoja kertyi 68,0 milj. euroa. Toimintatuotot vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna 1,1 milj. euroa (-1,5 %). Toimintatuotoista myynti- ja maksutuottojen osuus oli 61,1 prosenttia (41,6 milj. euroa). Myyntituottoja kertyi noin 0,6 milj. euroa enemmän kuin edellisenä tilikautena. Maksutuottoja saatiin noin 4,9 milj. euroa vähemmän edelliseen vuoteen verrattuna. Vähennys johtuu erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon vuodeosastotoiminnan siirrosta Carean toiminnaksi. Tukia ja avustuksia kertyi 10,1 milj. euroa, lisäystä edelliseen tilikauteen oli 0,9 milj. euroa. Muutos johtuu pääosin vuoden 2017 työllistämistukien virheellisestä jaksotuksesta. Muita toimintatuottoja kertyi 16,3 milj. euroa, muutos edelliseen vuoteen oli 16,6 prosenttia. Tämä johtui pysyvien vastaavien luovutusvoittojen edellisvuotta suuremmasta kertymästä.

Toimintakulut olivat 584,5 milj. euroa eli toteuma oli 19,6 milj. euroa (3,5 %) edellisvuotta enemmän. Toimintakulujen merkittävimmät erät muodostuivat henkilöstökuluista ja palveluiden ostoista. Henkilöstökulut olivat 239,5 milj. euroa, joka oli 41,0 % toimintakuluista. Henkilöstökulut vähenivät edelliseen vuoteen verrattuna 16,4 milj. euroa, eli -6,4 %. Palkkojen ja palkkioiden osuus henkilöstökuluista oli 187,3 milj. euroa, vähennystä edelliseen vuoteen oli 11,9 milj. euroa (-6,0 %). Henkilöstökulujen vähentymiseen vaikutti henkilöstömäärän väheneminen pääosin erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhuollon vuodeosastotoiminnan siirrosta Carealle sekä kilpailukyky sopimuksesta johtuvat henkilösivukulujen aleneminen. Henkilöstön määrä väheni 333,8 henkilötyövuotta edellisestä vuodesta.

Palveluja ostettiin 261,7 milj. eurolla, mikä oli 44,8 % toimintakuluista. Asiakaspalvelujen ostojen osuus oli 186,7 milj. euroa ja muiden palvelujen ostot 75,0 milj. euroa. Palvelujen ostot kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 40,6 milj.

euroa. Kasvusta noin 30,0 milj. euroa johtui terveydenhuollon palvelujen siirrosta Carean toiminnaksi ja 3,8 milj. euroa muodostui vammaispalvelujen, mielenterveyskuntoutujien ja kehitysvammaisten asumispalvelujen sekä työtoiminnan palvelujen ostojen kasvusta. Kasvua pienentää 3,8 milj. euroa asiakaspalvelujen ostoihin tehdyn pakollisen varauksen (varautuminen Carean alijäämien kattamiseen) purkaminen tilinpäätöksessä 2017.

Merkittävin muutos oli terveydenhuollon asiakaspalvelujen ostojen kasvu noin 50,0 milj. eurolla. Tämä johtui Pohjois-Kymen sairaalan toiminnan siirrosta Careaan sekä erikoissairaanhoidon kasvaneista kustannuksista. Siirto vaikutti vähentävästi laboratorio- ja radiologiapalveluihin, lääkkeiden ja hoitotarvikkeiden ostoihin, työvoiman vuokraukseen sekä rakennusten ja huoneistojen vuokratukustuksiin.

Aineita, tavaroita ja tarvikkeita hankittiin 30,6 milj. eurolla, muutos edellisvuoteen oli -11,4 %. Vähentymiseen vaikutti pääosin Pohjois-Kymen sairaalan toiminnan siirto Careaan. Avustuksia maksettiin 43,2 milj. euroa. Maksettujen avustusten määrä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna 0,5 milj. euroa. Palvelusetelien käyttö on lisääntynyt 1,3 milj. eurolla edellisvuodesta ja työmarkkinatuen kuntaosuus pieneni noin 0,3 milj. euroa edelliseen vuoteen verrattuna. Muut toimintakulut olivat 9,5 milj. euroa, vähennystä edelliseen vuoteen oli -11,1 %. Rakennusten ja huoneistojen vuokramenot pienentyivät em. Careasiirron johdosta.

Toimintakate oli -513,2 milj. euroa, muutos edelliseen tilikauteen verrattuna oli 4,1 %. Toimintatuotot kattoivat 11,7 % toimintakuluista.

Verotuloja kertyi 331,1 milj. euroa ja valtionosuuksia 170,0 milj. euroa. Verotulokertymä oli 7,0 milj. euroa vähemmän kuin edellisenä vuonna. Valtionosuuksia saatiin 0,9 milj. euroa edellisvuotta enemmän.

Rahoitustuottoja kertyi 9,9 milj. euroa, 1,4 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Kaupungille maksettiin osinkoja yhteensä 6,8 milj. euroa, joista merkittävimmät olivat KSS Energia Oy:n osinko 5,0 milj. euroa ja Kymenlaakson Sähkö Oy:n osinko 1,7 milj. euroa. Rahoituskulujen toteutuma oli 3,6 milj. euroa eli noin 0,8 milj. euroa edellisvuotta vähemmän. Korkokuluja maksettiin lähes saman verran kuin edellisenä vuonna. Arvonapereiden luovutustappioita ja arvonalentumisia kirjattiin noin 0,9 milj. euroa enemmän kuin edellisellä tilikaudella.

Vuosikate osoittaa tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate oli -5,8 milj. euroa ja se kattoi poistot -28,4 prosenttisesti. Asukasta kohden laskettuna vuosikate oli -69 euroa.

Poistoja ja arvonalentumisia kirjattiin tilikaudelle yhteensä 20,3 milj. euroa eli noin 5,2 milj. euroa vähemmän kuin edellisellä tilikaudella. Arvonalemmukset, 0,3 milj. euroa, muodostuvat Sarkolan koulun ja Utumäen päiväkodin alaskirjauksista.

Kaupungin tilikauden tulokseksi muodostui -26,0 milj. euroa, joka on 23,2 milj. euroa edellisen vuoden tulosta heikompi. Aiempiin investointeihin (Upseerikerho, Paloaseman väestösuoja, Tuulensuoja, Kaupungintalo ja kortteli 10008) liittyviä poistoeroja on kirjattu 0,1 milj. euroa. Poistoeron jälkeen tilikauden alijäämäksi muodostui -25,9 milj. euroa. Kertynyt ylijäämä taseessa on tilinpäätöshetkellä 10,1 milj. euroa.

Tuloslaskelman tunnusluvut

Toimintatuotot / toimintakulut, % = $100 \cdot \text{toimintatuotot} / (\text{toimintakulut} - \text{valmistus omaan käyttöön})$

Kaupungin toimintojen organisointi, kuten toimintojen yhtiöittäminen ja kuntien välinen yhteistoiminta sekä oppilaitosten ylläpitäminen vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittävät kuntakohtaisia eroja.

Vuosikate prosenttia poistoista, % = $100 \cdot \text{vuosikate} / \text{poistot ja arvonalentumiset}$

Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan kaupungin tulorahoituksen olevan riittävä. Oletusta voidaan pitää pätevänä vain, jos poistot ja arvonalentumiset vastaavat kaupungin vuotuista keskimääräistä investointitasoa.

Vuosikate, euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Keskimääräistä kaikkia kuntia koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Kaupungin toimintojen organisointi ja palvelutoiminnan laajuus ovat tekijöitä, jotka vaikuttavat vuosikatetavoitteen määrittämiseen. Erityisesti silloin, kun kaupungin talouden tasapainoa ja liikkumavaraa verrataan muihin kuntiin, on otettava huomioon erot veroprosenteissa.

1.3.2 Toiminnan rahoitus

Rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

	2018	2017
	<i>1 000 €</i>	<i>1 000 €</i>
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	-5 750	22 676
Tulorahoituksen korjauserät	-1 668	-4 224
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-33 288	-32 370
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 078	242
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 270	2 516
Toiminnan ja investointien rahavirta	-37 357	-11 159
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-8 029	-70
Antolainasaamisten vähennykset	2 818	1 869
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	43 500	22 850
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-21 322	-23 361
Lyhytaikaisten lainojen muutos	10 798	5 606
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	91	123
Vaihto-omaisuuden muutos	333	67
Saamisten muutos	2 410	2 147
Korottomien velkojen muutos	6 734	3 324
Rahoituksen rahavirta	37 334	12 555
Rahavarojen muutos	-23	1 396
Rahavarat kauden lopussa	26 641	26 664
Rahavarat 1.1.	26 664	25 268
Rahavarojen muutos	-23	1 396
Rahoituslaskelman tunnusluvut	2018	2017
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä		
5 vuodelta, 1000 €	-39 680	-12 756
Investointien tulorahoitus, %	-17,9	70,6
Lainanhoitokate	-0,1	1,0
Kassan riittävyys, pv	15	16
Asukasmäärä	83 231	84 237

Toiminnan rahoitusta tilikauden aikana tarkastellaan rahoituslaskelman ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoituslaskelmassa esitetään erikseen tulorahoituksen ja investointien nettomäärä ja rahoitustoiminnan eli anto- ja ottolainauksen, oman pääoman ja maksuvalmiuden muutosten nettomäärä. Näiden kahden nettomäärän erotus tai summa osoittaa kaupungin rahavarojen muutoksen tilikaudella. Tuloslaskelman tavoin rahoituslaskelma sisältää ainoastaan erät, jotka ovat syntyneet liiketapahtumista kaupungin ja kaupunkiin kuulumattomien toimijoiden välillä.

Toiminnan rahavirta, tulorahoitus, kuvaa tuloslaskelmassa esitettyjen tuottojen ja kulujen vaikutusta rahavaroihin eli kuinka paljon varsinainen toiminta on tuottanut tilikauden aikana rahavaroja. Toiminnan rahavirta oli -7,4 milj. euroa, muutos edelliseen tilikauteen oli -25,9 milj. euroa. Tulorahoituksen korjauserät, yhteensä -1,7 milj. euroa, muodostuivat pysyvien vastaavien myyntivoitoista ja -tappioista.

Rahoituslaskelman investointien rahavirta muodostuu pysyvien vastaavien investointimenoista, rahoitusosuuksista sekä pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustuloista. Investointimenoja oli 33,3 milj. euroa, luovutustuloja kertyi 2,7 milj. euroa ja rahoitusosuuksia saatiin 1,0 milj. euroa.

Toiminnan ja investointien rahavirraksi muodostui -37,4 milj. euroa. Varsinaisen toiminnan tulorahoituksella rahoitettiin -17,9 % investointien omahankintamenosta. Investoinnit rahoitettiin kokonaan vieraalla pääomalla, jota käytettiin myös toimintamenojen rahoittamiseen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viimeiseltä viideltä vuodelta on tilinpäätöshetkellä -39,7 milj. euroa.

Rahoituksen rahavirta esittää ne rahoitukselliset erät, joilla varsinaisesta toiminnasta ja investoinneista syntynyt rahoitustarve katetaan. Rahoituksen rahavirran toteutumaksi muodostui 37,3 milj. euroa. Uusia antolainoja myönnettiin 8,0 milj. eurolla (Kouvolan Vesi Oy) ja antolainoja lyhennettiin 2,8 milj. eurolla. Pitkäaikaisten lainojen lisäys oli 43,5 milj. euroa. Lainojen lyhennykset olivat 21,3 milj. euroa. Lainanhoitokate kertoo tulorahoituksen riittävydestä lainojen hoitoon. Lainanhoitokate oli -0,1 eli heikko. Lyhytaikaisten lainojen muutos muodostuu konsernitalilivela- ja 6,0 milj. euroa kuntatodistuksesta. Se sisältää sekä kaupungin konsernitalilivela-pankille että tytäryhteisöille.

Muut maksuvalmiuden muutokset, 9,6 milj. euroa, muodostuivat toimeksiantojen varojen ja pääomien muutoksista, vaihto-omaisuuden muutoksista, saamisten muutoksista ja korottomien velkojen muutoksista.

Rahavarojen muutos kertoo kaupungin kassavarojen muutoksen tilikaudella. Rahavarojen muutos oli -22 942 euroa. Rahavaroja oli tilinpäätöshetkellä 26,6 milj. euroa. Kassan riittävyys oli 15 päivää.

Rahoituslaskelman tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, euroa

Toiminnan ja investointien rahavirran tilinpäätösvuoden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla seurataan investointien omarahoituksen toteutumista. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päättyneenä tilinpäätösvuonna on positiivinen.

Investointien tulorahoitus, % = $100 \cdot \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli käyttöomaisuuden myynnillä, lainalla tai kassavarojen määrää vähentämällä. Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet (mutta ei luovutusvoitot).

Lainanhoitokate = $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate kertoo tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kaupungin omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Luotettavan kuvan kaupungin lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Kaupungin lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluvun arvo on 1-2 ja heikko, kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Kassan riittävyys, pv = $365 \text{ pv} \cdot \text{Rahavarat } 31.12. / \text{Kassasta maksut tilikaudella}$

Kaupungin maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee monenko päivän kassastamaksut voidaan kattaa kaupungin rahavaroilla. Rahavaroihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset.

1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset

Tase ja sen tunnusluvut

VASTAAVAA	31.12.2018	31.12.2017	VASTATTAVAA	31.12.2018	31.12.2017
	1 000 e	1 000 e		1 000 e	1 000 e
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	285 681	285 681
Aineettomat oikeudet			Muut omat rahastot	92	33 985
Aineettomat oikeudet	59	71	Edellisten tilikausien yli-/ alijäämä	36 061	4 913
Muut pitkävaikutteiset menot	277	365	Tilikauden yli-/alijäämä	-25 921	-2 739
Ennakkomaksut	123	26	OMA PÄÄOMA	295 914	321 839
Aineettomat hyödykkeet	459	461			
			POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Aineelliset hyödykkeet			Poistoero	1 584	1 686
Maa- ja vesialueet	75 211	72 590	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	1 584	1 686
Rakennukset	165 402	167 613			
Kiinteät rakenteet ja laitteet	97 630	88 380	PAKOLLISET VARAUKSET		
Koneet ja kalusto	599	1 069	Eläkevaraukset	0	5
Muut aineelliset hyödykkeet	1 273	1 273	PAKOLLISET VARAUKSET	0	5
Ennakkomaksut ja keskener. hank.	16 364	14 170			
Aineelliset hyödykkeet	356 478	345 095	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
			Valtion toimeksiannot	136	101
Sijoitukset			Lahjoitusrahastojen pääomat	1 576	1 404
Osakkeet ja osuudet	155 370	155 448	Muut toimeksiantojen pääomat	834	714
Muut lainasaamiset	42 416	37 234	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 546	2 219
Muut saamiset	556	527			
Sijoitukset	198 342	193 209	VIERAS PÄÄOMA		
			Pitkäaikainen vieras pääoma		
PYSYVÄT VASTAAVAT	555 279	538 766	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	178 960	159 833
			Pitkäaikainen vieras pääoma	178 960	159 833
TOIMEKSIANTOJEN VARAT					
Lahjoitusrahastojen erityiskatt.	1 431	1 170	Lyhytaikainen vieras pääoma		
Muut toimeksiantojen varat	12	16	Joukkovelkakirjalainat	6 000	0
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 443	1 186	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	31 547	29 654
			Lainat muilta luotonantajilta	16 182	10 226
VAIHTUVAT VASTAAVAT			Saadut ennakot	2 927	2 089
Vaihto-omaisuus			Ostovelat	31 213	31 113
Aineet ja tarvikkeet	148	161	Muut velat	7 247	4 130
Keskeneräiset tuotteet	0	320	Siirtovelat	39 823	37 144
Vaihto-omaisuus	148	481	Lyhytaikainen vieras pääoma	134 939	114 356
Saamiset			VIERAS PÄÄOMA	313 899	274 189
Pitkäaikaiset saamiset					
Lainasaamiset	10 862	11 475	VASTATTAVAA	613 942	599 939
Muut saamiset	28	265			
Pitkäaikaiset saamiset	10 891	11 739			
Lyhytaikaiset saamiset			TASEEN TUNNUSLUVUT	2018	2017
Myyntisaamiset	7 698	8 617	Omavaraisuusaste, %	48,7	54,1
Lainasaamiset	3 635	4 371	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	54,6	47,2
Muut saamiset	3 600	3 617	Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	56,1	54,5
Siirtosaamiset	4 608	4 497	Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 e	10 141	2 174
Lyhytaikaiset saamiset	19 541	21 102	Kertynyt yli-/alijäämä, euroa/asukas	122	26
			Lainakanta 31.12., 1000 e	232 689	199 712
Saamiset	30 431	32 842	Lainat, eur/asukas	2 796	2 371
			Lainasaamiset 31.12., 1000 e	42 416	37 234
Rahoitusarvopaperit			Asukasmäärä	83 231	84 237
Muut arvopaperit	26 471	26 576			
Rahoitusarvopaperit	26 471	26 576			
Rahat ja pankkisaamiset					
Rahat ja pankkisaamiset	169	88			
VAIHTUVAT VASTAAVAT	57 221	59 987			
VASTAAVAA	613 942	599 939			

Tase sisältää kaupungin omaisuus- ja pääomaerät tilikauden päättyessä ryhmiteltynä luonteensa mukaan. Kuten tulos- ja rahoituslaskelmassakin erät eivät sisällä kaupungin eri yksiköiden välisiä sisäisiä eriä.

Kaupungin taseen loppusumma tilinpäätöshetkellä oli 613,9 milj. euroa. Pysyviä vastaavia oli 555,3 milj. euroa, joista merkittävimmät erät olivat aineelliset hyödykkeet 356,5 milj. euroa ja sijoitukset 198,3 milj. euroa. Toimeksiantojen varat olivat 1,4 milj. euroa. Vaihtuvat vastaavat olivat 57,2 milj. euroa. Merkittävin eränä oli saamiset 30,4 milj. euroa, jotka vähenivät edellisestä vuodesta 2,4 milj. euroa. Rahoitusarvopapereita tilinpäätöshetkellä oli 26,5 milj. euroa eli 0,1 milj. euroa vähemmän kuin edellisen vuoden tilinpäätöksessä. Rahat ja pankkisaamiset olivat vuoden lopussa lähes 0,2 milj. euroa.

Kaupungin oma pääoma tilinpäätöshetkellä oli 295,9 milj. euroa. Oman pääoman erään muut omat rahastot sisältyvät Kouvolan kaupungin pääomarahasto, jonka pääoma oli 33,9 milj. euroa, lakkautettiin ja kirjattiin edellisten tilikausien yli- ja alijäämään. Lisäksi oikaistiin tilikauden yli- ja alijäämätillille Jaalan Lepolinna ry:n taseessa ollut rakennusrahasto (noin 24 000 euroa), joka yhdistyksen purkautumisen yhteydessä oli virheellisesti kirjattu omaan pääomaan muut omat rahastot –erään. Poistoeroa on jäljellä 1,6 milj. euroa. Pakollisiin varauksiin sisältynyt eläkevastuuvaraus purettiin, koska sitä vastaava eläkkeenmaksu on päättynyt. Toimeksiantojen pääomat olivat 2,5 milj. euroa, joista merkittävimmät erät olivat lahjoitusrahastojen pääomat 1,6 milj. euroa sekä muut toimeksiantojen pääomat 0,8 milj. euroa. Vierasta pääomaa oli 313,9 milj. euroa, josta pitkäaikaista vierasta pääomaa oli 179,0 milj. euroa ja lyhytaikaista 134,9 milj. euroa. Muutetun ohjeistuksen mukaan kuntatodistuslainat, 6,0 milj. euroa, luokitellaan joukkovelkakirjalainoiksi.

Kaupungin omavaraisuusaste oli 48,7 % ja suhteellinen velkaantuneisuus 54,6%. Kertynyt ylijäämä taseessa on 10,1 milj. euroa, joka asukasta kohti oli 122 euroa. Lainakanta oli 232,7 milj. euroa eli 2 796 euroa asukasta kohden. Lainasaamiset 31.12. olivat 42,4 milj. euroa.

Kertyneeseen yli- ja alijäämään vaikuttavat erät, milj. euroa	TP 2018	TP 2017	TP 2016	TP 2015	TP 2014
Poistoeron muutos	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Arvon alentumiset ja lisäpoistot	-1,3	-5,4	-1,3	-1,0	-0,5
Pääomarahaston lakkauttaminen	33,9				
Liikelaitos Kouvolan veden liiketoimintakauppa					20,0
Kouvolan Yhteiskoulun tulipalon vakuutuskorvaus					5,7
Pakollinen varaus Carean alijäämien kattamiseen (kohdistettu as.palv.ostoihin)		-3,8	-2,5	0,0	6,3
KRAO liiketoimintakauppa				0,7	
Asunto-osakkeiden myynti Kouvolan Asunnot Oy:lle, luovutusvoitot				1,2	
Tykkimäen Vapaa-aikakeskus Oy:n osakkeiden myynti			1,5		
Kaakkois-Suomen Tieto Oy:n ylimääräinen osinko		1,1			
Yhteensä	32,7	-9,2	-1,1	1,0	31,6

Taseen tunnusluvut

Omavaraisuusaste, % = $100 * (Oma\ pääoma + Poistoero\ ja\ vapaaehtoiset\ varaukset) / (Koko\ pääoma - Saadut\ ennakot)$

Omavaraisuusaste mittaa kaupungin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 %:n omavaraisuutta. 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsevät kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta. Omavaraisuutta kuvaavaa tunnuslukua laskettaessa omaan pääomaan rinnastetaan myös poistoero sekä vapaaehtoiset varaukset.

Suhteellinen velkaantuneisuus, % = $100 * (Vieras\ pääoma - Saadut\ ennakot) / Käyttötulot$

Tunnusluku kertoo kuinka paljon kaupungin käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuotoista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista. Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulo-rahoituksella.

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista = $100 * (Vieras\ pääoma - Saadut\ ennakot + Vuokravastuut) / Käyttötulot$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun, silloin kun vieraaseen pääomaan rinnastetaan myös vuokravastuut.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) = Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa kuinka paljon kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikumavarana, tai paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), euroa/asukas = $Edellisten\ tilikausien\ ylijäämä\ (alijäämä) + tilikauden\ ylijäämä\ (alijäämä) / asukasmäärä$

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän.

Lainakanta 31.12. = vieras pääoma – (saadun ennakot + ostovelat + siirtovelat + muut velat) sekä Lainat euroa/asukas
Kaupungin lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla.

Lainasaamiset 31.12. = sijoituksiin merkityt jvk –lainasaamiset ja muut lainasaamiset Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja kaupungin omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

1.5 Kokonaistulot ja -menot

Kokonaistulojen ja -menojen laskelma on laadittu tuloslaskelmasta ja rahoituslaskelmasta, jotka sisältävät vain ulkoiset tulot, menot ja rahoitustapahtumat. Kokonaistulot ja -menot kattavat varsinaisen toiminnan ja investointien tulot ja menot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja käytön.

Kaupungin kokonaistulot vuonna 2018 olivat 637,6 milj. euroa ja kokonaismenot 647,2 milj. euroa.

KOKONAISTULOT JA -MENOT

TULOT	1000 e	MENOT	1000 e
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	68 042	Toimintakulut	584 512
Verotulot	331 075	-Valmistus omaan käyttöön	-3 281
Valtionosuudet	170 036	Korkokulut	2 545
Korkotuotot	1 925	Muut rahoituskulut	1 061
Muut rahoitustuotot	8 008	Tulorahoituksen korjauserät	
Tulorahoituksen korjauserät		+/- Pakollisten varausten muutos	5
-Pysyvien vast. hyödykkeiden		-Pysyvien vast. hyödykkeiden	
luovutusvoitot	-1 944	luovutustappiot	-280
Investoinnit		Investoinnit	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 078	Käyttöomaisuusinvestoinnit	33 288
Pysyvien vast. hyödykkeiden luovutustulot	2 270	Rahoitustoiminta	
Rahoitustoiminta		Antolainasaamisten lisäykset	8 029
Antolainasaamisten vähennykset	2 818	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	21 322
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	43 500	Kokonaismenot yhteensä	647 199
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	10 798		
Kokonaistulot yhteensä	637 608		

1.6 Konsernin toiminta ja talous

1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Kouvolan kaupunki

TYTÄRYHTEISÖT

Energia- ja vesiyhtiöt	
KSS Energia Oy	100,0 %
KSS Lämpö Oy	100,0 %
KSS Rakennus Oy	100,0 %
Voimakymy Oy	100,0 %
KSS Verkko Oy	97,0 %
Kouvolan Vesi Oy	100,0 %

Muut tytäryhtiöt	
Kouvolan Teatteri Oy	100,0 %
Kouvolan Rautatie- ja	
Aikuislaskutus Oy	100,0 %
Anjalankosken Jäähalli Oy	94,3 %
Kuusankosken Tennishalli Oy	87,0 %
Kaakkois-Suomen Tieto Oy	61,1 %
Kouvolan Hansapysäköinti Oy	37,8 %
(äänivalta 65,7%)	

Elinkeino- ja kehitysyhtiöt	
Kouvola Innovation Oy	100,0 %
Kouvolan Yritystilat Oy	100,0 %

Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	
Kouvolan Asunnot Oy	100,0 %
Asunto Oy Anjalan Niittypuisto	94,3 %
Asunto Oy Elopuisto	84,1 %
Kiinteistö Oy Kouvolan Asentajankatu 9	100,0 %
Kiinteistö Oy Päätie 19	100,0 %
Pohjois-Kymenlaakson	
Ympäristölaboratorio Oy	95,1 %
Kiinteistö Oy Pihlajakara	79,0 %
Kiinteistö Oy Madekuja 1	68,1 %
Kiinteistö Oy Korian Liikekeskus	58,9 %
Kiinteistö Oy Korianjousi	58,3 %

OSAKKUUSYHTYISÖT

Muut osakkuusyhtiöt	
Kymenlaakson Jäte Oy	47,5 %
Kymenlaakson Orkesteri Oy	45,0 %
Kaakkois-Suomen Sosiaalialan	
Osaamiskeskus Oy	37,5 %
Kaakkois-Suomen	
Ammattikorkeakoulu Oy	24,5 %
Disec Oy	24,5 %
Saimaa Stadiumi Oy	24,5 %
Kymin Voima Oy (KSS Energian kautta)	24,0 %
Kymenlaakson Sähkö Oy	20,7 %
Tykkimäen Vapaa-aikakeskus Oy	20,0 %

Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	
Kymenlaakson Kampuskiinteistöt Oy	49,0 %
Asunto Oy Aron-Kara 1 *	48,5 %
Asunto Oy Kirkkokuorentie 2 *	48,5 %
Asunto Oy Kimmelmani *	45,4 %
Asunto Oy Enärivi *	40,8 %
Asunto Oy Kaipiaistensato *	40,7 %
Asunto Oy Elimäen Napansäde	40,6 %
Kiinteistö Oy Korian Portti	39,9 %
Kiinteistö Oy Kuusankosken Kiltakuja 1**	39,1 %
Asunto Oy Kouvolan Jaalanharju *	39,0 %

Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	
Asunto Oy Kouvolan Eväkujankaari	34,7 %
Asunto Oy Kataja-Haikula *	34,1 %
Asunto Oy Lohitie 5	33,3 %
Kiinteistö Oy Myllykosken Liikekeskus	32,8 %
Asunto Oy Anjalantie 2	31,3 %
Kiinteistö Oy Elimäen Kasarminaukio *	31,0 %
Voikkaan Radanvarren Toimitilat **	30,8 %
Asunto Oy Elimäen Eläkepuustelli	30,6 %
Asunto Oy Siltaapuisto 1	30,6 %
Asunto Oy Huusarinmäki *	30,4 %
Asunto Oy Puutarhurinjousi *	29,3 %
Asunto Oy Silmuntie *	27,9 %
Asunto Oy Ummeljoen Rivi talo *	27,9 %
Asunto Oy Valkealan Riikihakaari	27,5 %
Asunto Oy Kuusankosken Hiidentie 8-10*	26,2 %
Asunto Oy Kuusankosken Rantapuisto *	25,0 %
Asunto Oy Suolasenkoski *	23,7 %
Asunto Oy Kasakkakara *	23,1 %
Anjalankosken Painotalo Oy	22,6 %
Asunto Oy Rivikolka 2 *	22,0 %
Kuusankosken Pienteollisuustalo Oy	21,6 %
Asunto Oy Naakanhovi *	21,4 %

KUNTAYHTYMÄT

Kuntayhtymät	
Kymenlaakson Sairaanhoido- ja	
Sosiaalipalvelujen Kuntayhtymä	
(äänivalta 49%)	51,80 %
Kymenlaakson Liitto	48,70 %
Itä-Suomen Päihdehuollon Kuntayhtymä	9,90 %
Uudenmaan Päihdehuollon Kuntayhtymä	5,80 %

*) Kouvola Innovation Oy:n osakkuusyhteisö

**) Kouvola Innovation Oy:n osakkuusyhteisö

24 tytäryhteisöä
41 osakkuusyhteisöä
4 kuntayhtymää

Päivitetty 31.12.2018

Kouvolan kaupungin konserniin kuului vuoden 2018 lopussa 24 tytäryhteisöä, joista As Oy Anjalankosken Niittypuistoa ei yhdistelty konserniin. Lisäksi konsernitiilinpäätökseen yhdisteltiin 4 kuntayhtymää, joissa kaupunki on jäsenenä. Kouvola-konserniin kuului myös 41 osakkuusyhteisöä, joista konsernitiilinpäätökseen yhdisteltiin konsernin kannalta olennaiset 7 yhteisöä. Konsernikaavioon on täydennetty alakonsernien osakkuusyhteisöt.

1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Kouvola-konserniin kuuluu peruskaupungin lisäksi yhtiöitä ja yhteisöjä. Kuntalain mukaan kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus, kaupunginjohtaja ja muut hallintosäännössä määrätty viranomaiset. Kaupunginhallituksen konsernijaosto huolehtii käytännön konsernivalvonnan toteuttamisesta Kouvola-konsernissa. Talous- ja omistajaohjauspalvelut huolehtii valmistelusta muiden kuin kaupungin elinkeino-yhtiöiden osalta. Tältä osin valmisteluvastuu on Elinvoimapaalveluilla. Konsernijaosto kokoontui tilikaudella 11 kertaa.

Kaupunginvaltuusto on asettanut vuosittaiset tavoitteet merkittävälle tytäryhtiöille. Asetettuja tavoitteita ja talouden kehitystä seurattiin osavuositarkastusten yhteydessä.

Hallintosäännön 18 §:n mukaan konsernijaosto vastaa tytäryhteisöjen hallitusten jäsenten nimitysprosessista, nimeää kaupungin ehdokkaat tytäryhteisöjen hallituksiin sekä nimeää yhtiökokousedustajat ja antaa heille omistajaohjauksen edellyttämät toimintaohjeet. Konsernijaosto on 9.6.2017 nimennyt Kouvolan kaupungin yhtiökokousedustajat ja ehdokkaat yhtiöiden ja yhteisöjen toimielimiin/hallituksiin valtuustokaudeksi 1.6.2017-31.5.2021. Yhtiökokousedustajiin ja ehdokkaisiin yhtiöiden ja yhteisöjen toimielimiin/hallituksiin on tämän jälkeen tehty muutoksia konsernijaoston päätöksellä. Muutokset liittyvät muun muassa henkilöiden pois jäämiseen kaupungin palveluksesta.

Kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 20.8.2018 päivitetyn Kouvolan kaupungin konserniohjeen sekä hyvä hallinto- ja johtamistapaohjeistuksen. Ennakkokäsityksen hankkiminen on valtuutettu konserniohjeen mukaan yhtiön toimitusjohtajan ja hallituksen puheenjohtajan tehtäväksi. Tavoitteena on omistajatahdon näkyminen yhtiön strategisten päätösten taustalla ja tiiviimpi yhteydenpito omistajaan myös yhtiökokousten välillä.

1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Kaupunginhallituksen päätöksen mukaisesti Kaakkois-Suomen Tieto Oy:lle on myyty 30 kappaletta yhtiön omia osakkeita, ja Kotkan kaupungin ICT Kymi liikelaitoksen toiminnot siirrettiin osaksi Kaakkois-Suomen Tietoa vuoden 2018 alusta. Omistusjärjestelyn myötä kaikki Kymenlaakson kunnat ovat Kaakkois-Suomen Tieto Oy:n asiakkaita ja omistajia. Yhtiö säilyi edelleen Kouvolan kaupungin tytäryhtiönä.

KSS Energia Oy:n konsernissa Valkealan Lämpö Oy sulautui KSS Energia Oy:n tytäryhtiö KSS Lämpö Oy:hyn vuonna 2018.

Keskeisten konserniyhteisöjen tavoitteiden toteutuminen

KSS Energia Oy (konserni)			
Tavoitteet	Mittari	TA 2018	TP 2018
Sijoitetun pääoman tuotto	Sijoitetun pääoman tuotto (%)	≥ 13,5	8,8
Omavaraisuusaste	Omavaraisuusaste (%)	≥ 34,5	32,9
Osinkoa tilikaudelta vähintään (maksu seur. keväänä 2019).	Osinko (milj. euroa)	≥ 5,0	5,0
Energian toimitusvarmuus: Keskimääräinen toimitusaika	Keskeytysaika (h/asiakas)		
- sähkön osalta		≤ 0,60	0,43
- lämmön osalta		≤ 0,60	0,21
Uusiutuvien energialähteiden osuus omasta	Uusiutuvien energialähteiden osuus omasta tuotannosta (%)		
- sähköntuotannosta		≥ 82	81,2
- lämmön tuotannosta		≥ 71	69,4
Hyvinvointi ja työssä jaksaminen hyvällä tasolla	Keskimääräinen tehty työaika (%) säännöllisestä työajasta	≥ 82,5	84,1
Asiakastytyytyväisyys hyvällä tasolla	Asiointimielikuva	≥ 8,70	8,87

Kouvolan Asunnot Oy			
Tavoitteet	Mittari	TA 2018	TP 2018
Käyttöasteen säilyttäminen yli 93%	Käyttöaste (%) vuokratuotoista las- kettuna	> 93,0	90,5
Taloudellinen tulos, joka mahdollistaa toi- minnan kehittämisen	Voitto ennen tilinpäätössiirtoja po- siitiivinen	> 0	-488,3 teur
Luottotappiot liikevaihdosta enintään	Luottotappioiden osuus liikevaih- dosta (%)	≤ 1,0	0,08
Saamiset vuokratuotoista liikevaihdosta enintään	Vuokrasaamisten osuus liikevaih- dosta (%)	≤ 3,0	1,9
Alhaisten käyttöasteen kiinteistöistä luo- puminen	Lukumäärä (kpl)	1-3	1 + aloitettu kahden (2) rakennuksen purkamis- nen
Ympäristötavoitteet	Toteutunut / Ei toteutunut		
- Kasvihuonepäästöjen vähentämi- nen		Toteutunut	Toteutunut
- Fossiilisten energiamuotojen kor- vaaminen uusiutuvilla, v. 2017 vastaavan ajankohdan ti- lanteeseen suhteutettuna		Toteutunut	Toteutunut
Kouvola Innovation Oy (konserni)			
Tavoitteet	Mittari	TA 2018	TP 2018
Yritysassiakkaiden määrän kasvu	Palveluita käyttäneiden tai henkilö- kohtaisesti kontaktoitujen määrä (kpl). Lähde: Kinnon Yrinet - asiakastieto-tietojärjestelmä	1 100	1 237
Seudulle perustettujen tai sijoittuneiden yritysten lukumäärän lisääminen, joista Kin- non palveluja käyttänyt	Perustettujen ja sijoittuneiden yritys- ten määrä (kpl) Lähde: Patentti- ja rekisterihallitus	300 150	395 124
Toiminnan kehittämisen mahdollistava ta- loudellinen tulos	Tilikauden tulos	0 euroa	-52,8 teur
Asiakastytyväisyys ja sen jatkuva paranta- minen	Toiminnan kehittämistä ohjaava asiakastytyväisyysmittaus asteikolla 1-5	≥ 3,5	4,1
Kärkihankkeet	Kärkihankkeen edistyminen hanke- suunnitelman mukaan	Hankesuunnitel- man mukaan	Hankesuunnitelman mukaan
- Rahtikylä – Kuljetuskäytävän mah- dollisuuksien hyödyntäminen uusien yritysten ja toimialojen sijoittu- miseksi Kouvolaan			
- Biolaakso – Elinvoiman ja kestävän kasvun lisääminen resurssitehok- kuuden avulla			
- VisitKouvola – Kokous- ja tapahtu- mamatkailun vahvistaminen			
Kaakkois-Suomen Tieto Oy			
Tavoitteet	Mittari	TA 2018	TP 2018
KS-Tiedon ja ICT Kymin yhdistymisen syner- giaetuna tuomat kustannussäästöt (esim. yhteiset lisenssit, ohjelmat)	Lisenssi- ja ohjelmamaksut vuoden 2017 maksuihin suhteutettuna	Toteutunut	Useita päällekkäisiä ohjelmistoja on jo poistettu. Toiminnan- ohjaus-jestelmä on jo yhtenäinen.
Yhteiset palvelukuvaukset ja yhtenäiset toi- mintamallit	Kirjalliset dokumentit laadittu	Toteutunut	Työ on kesken
Asiakastytyväisyys hyvällä tasolla 3,0	Asiakastytyväisyysmittaukset (as- teikolla 1-4)	≥ 3,0	Marraskuussa toteutetun asiakastytyväisyys- kyselyn tulos oli 3,25

Toiminnan jatkuva kehittäminen asiakas-kohtaisesti	Sanallinen arviointi, joka pohjautuu asiakkailta tulleeseen palautteeseen		Säännöllisistä asiakastapaamisista on tehty käytäntö
Palvelupyyntöjen (SLA) vasteaika - Kouvolan kaupungin osalta - Yhtenäinen SLA-mittaristo kaikilla asiakkailla	- Vähintään 80% palvelupyyntöistä valmistuu määräajassa - Käyttöönotto 2018		Kouvolan kaupungin SLA toteuma vuonna 2018 oli 86,7% Yhtenäinen SLA mittaristo on käytössä
Kouvolan Vesi Oy			
Tavoitteet	Mittari	TA 2018	TP 2018
Kilpailukykyinen veden hinta verrattuna vastaaviin toimijoihin	euroa/m ³	max 4,00 (sis. alv 24%)	3,85
Liikevoitto ja poistot yht.	% liikevaihdosta	> 25	39,7
Omavaraisuusaste	%	52	52,3
Omistajatuloutus (sis. häittakorvaukset, lainojen korot, takausprovisiot ja osingot)	milj. euroa	1,51	1,40
Vedenjakelu poikki >12 h, 0 kpl	Yli 12 h kestäneet vedenjakeluhäiriöt (kpl)	0	0
Talousvedestä 70 % pohja- tai tekopohjavettä vuoteen 2020 mennessä	Pohja- ja tekopohjaveden %-osuus kokonaistuotannosta	70 % vuoteen 2020 mennessä	n. 75 %
Kouvolan Rautatie- ja Aikuiskoulutus Oy			
Tavoitteet	Mittari	TA 2018	TP 2018
Monipuoliset koulutusratkaisut	Asiakasyritysten ja koulutustapah- tumien määrä verrattuna vuoteen 2017	Toteutunut	Aloitettut koulutusohjelmat 32 (22 vuonna 2017). Asiakasyritysten määrä ennallaan.
Toiminnan kehittämisen mahdollistava positiivinen taloudellinen tulos	Liiketoimintatulos positiivinen	Positiivinen liiketoimintatulos	Tilikauden voitto 753,3 tuhatta eur
Merkittävä rooli 2017 käynnistyneen Liikenneviraston ratateknisen oppimisympäristön kehittämisessä	Osallistuminen kehittämisryhmiin	Toteutunut	Liikenneviraston oppimisympäristön kehittä- mistyö ja toimintamalli edelleen kesken. KRAO toiminut tarvittaessa asiantuntijana.
Oppimisympäristöjen kehittäminen	Uudet simulaattorit tuotantokäytössä, Verkko-oppimisympäristöt käytössä opiskelun tukena	Toteutunut	Uusien simulaattorien toimitus ja tuotanto- käyttö vielä osittain kesken. Toimintava- kautta varmistetaan. Verkko-oppimisympä- ristöjä kehitetään.
Muiden uusien tuotteiden tuotteistus ja myynti -asiantuntijapalvelut	Myydyt asiantuntijapalvelut verrat- tuna vuoden 2017 vastaavaan ajan- kohtaan	Toteutunut	Asiantuntijapalveluiden myynnissä ei ollut avauksia.
Kouvolan Teatteri Oy			
Tavoitteet	Mittari	TA 2018	TP 2018
Tuottaa vähintään 5 uutta ensi-iltaa	Ensi-iltojen lkm	≥ 5	5
Esityksiä järjestetään 160-190	Esitysten lkm	160-190	180
Katsojatarve 41 000	Katsojamäärä (lkm)	≥ 41 000	34 486
Tulos ennen tilinpäätössiirtoja tasapainossa	Tulos ennen tilinpäätössiirtoja	0 euroa	12,6 teur
Päänäyttämön täyttöaste 72%	Täyttöaste%	≥ 72%	58%
Kaupungin avustus katsojaa kohden <37 euroa	Avustus, euroa/katsoja	<37 euroa	35,9 eur
Pääsylippujen osuus kaikista tuotoista 20%	Pääsylippujen osuus tuloista	≥ 20%	23%
Markkinoinnin tehostaminen ja kehittäminen sekä yhteistyö kaupungin kanssa	Toteutunut/Ei toteutunut	Toteutunut	Toteutunut

Keskeisten konserniyhtiöiden talouden toteutuminen

1000 e	TP 2018	TP 2017	Muutos-%
KSS Energia Oy (konserni)			
Liikevaihto	116 817	111 316	4,9
Liikevoitto/-tappio	6 964	10 816	-35,6
Tilikauden voitto/tappio	3 229	7 434	-56,6
Liikevoitto, %	6,0	9,7	
Sijoitetun pääoman tuotto, %	8,8	13,6	
Oman pääoman tuotto, %	6,4	14,5	
Omavaraisuusaste, %	32,9	35,0	
Maksuvalmius	1,3	1,7	
Henkilöstö, keskimäärin	117	115	1,7
Kouvolan Innovation Oy (konserni)			
Liikevaihto	6 809	7 188	-5,3
Liikevoitto/-tappio	57	812	-93,0
Tilikauden voitto/tappio	-53	629	108,4
Liikevoitto, %	0,8	11,3	
Sijoitetun pääoman tuotto, %	0,4	4,8	
Oman pääoman tuotto, %	-0,5	5,3	
Omavaraisuusaste, %	61,7	59,7	
Henkilöstö, keskimäärin	40	42	-4,8
Kaakkois-Suomen Tieto Oy			
Liikevaihto	12 603	7 255	73,7
Liikevoitto/-tappio	254	188	35,1
Tilikauden voitto/tappio	162	131	23,7
Henkilöstö, keskimäärin	65	40	62,5
Kouvolan Asunnot Oy			
Liikevaihto	23 361	23 613	-1,1
Liikevoitto/-tappio	1 038	2 000	-48,1
Tilikauden voitto/tappio	-148,3	-37,9	-291,3
Liikevoitto, %	4,4	8,5	
Omavaraisuusaste, %	19,4	18,9	
Maksuvalmius (Quick ratio, arava)	2,0	2,7	
Henkilöstö, keskimäärin	21	22	-4,5
Kouvolan Vesi Oy			
Liikevaihto	16 495	16 119	2,3
Liikevoitto/-tappio	996	2 218	-55,1
Tilikauden voitto/tappio	56	556	-89,9
Liikevoitto, %	6,0	13,8	
Oman pääoman tuotto, %	0,11	2,8	
Omavaraisuusaste, %	52,3	55,1	
Henkilöstö, keskimäärin	53	59	10,2
Kouvolan Rautatie- ja Aikuiskoulutus Oy			
Liikevaihto	16 382	9 188	78,3
Liikevoitto/-tappio	1 210	1 107	9,3
Tilikauden voitto/tappio	753	860	-12,4
Liikevoitto, %	7,4	12,0	
Oman pääoman tuotto, %	25,7	32,1	
Omavaraisuusaste, %	37,5	35,4	
Henkilöstö, keskimäärin	13	15	-13,3
Kouvolan Teatteri Oy			
Liikevaihto	744	744	0
Liikevoitto/-tappio	13	121	-89,3
Tilikauden voitto/tappio	13	121	-89,3
Liikevoitto, %	1,7	16,3	
Henkilöstö, keskimäärin	51	49	4,1

1.6.4 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Kaupungin konsernivalvonnan tarkoituksena on varmistaa, että konsernin toiminta on taloudellista ja tuloksellista, asetetut tavoitteet saavutetaan, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa ja että lain säännöksiä, viran-omaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan ja että omaisuus ja voimavarat turvataan. Kaupunginvaltuusto on vahvistanut Kouvola kaupungin konserniohjeen sekä hyvä hallinto- ja johtamistapaohjeistuksen sekä omistajapolitiittiset linjaukset. Konserniohjeet on päivitetty voimassa olevan kuntalain ja Kuntaliiton konserniohjausta koskevien suositusten mukaiseksi. Uusi konserniohje sekä hyvä hallinto- ja johtamistapaohjeistus on hyväksytty kaupunginvaltuustossa 20.8.2018.

Toimivallan ja vastuunjako konserniohjauksessa

Kuntalain mukaan kaupunginvaltuusto päättää kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista sekä konserniohjauksen periaatteista. Konsernivalvonnasta ja konserniohjauksen järjestämisestä vastaa konsernijohto (kaupunginhallitus, kaupunginhallituksen konsernijaosto, kaupunginjohtaja, apulaiskaupunginjohtaja ja kehitysjohtaja). Konsernivalvonnan käytännön toteuttamisesta huolehtii konsernijaosto. Kouvola-konserniin kuuluvat tytäryhtiöt noudattavat toiminnassaan kaupunginvaltuuston vahvistamia ohjeita. Tavoitteena on yhtenäinen toimintatapa konserniin kuuluvissa yhtiöissä, omistajatahdon näkyminen yhteisön strategisten päätösten taustalla ja tiiviimpi yhteydenpito omistajaan myös yhtiökokousten välillä.

Ohjeiden anto kunnan edustajille tytäryhteisöissä

Konsernijaoston tehtävänä on nimetä kaupungin ehdokkaat yhtiöiden toimielimiin sekä nimetä yhtiökokousedustajat. Pääsääntöisesti ehdokkaat on nimetty valtuustokaudeksi. Konsernijaosto on antanut toimiohjeita kaupungin yhtiökokousedustajille. Yhtiökokouksissa on valittu toimielinten jäsenet vuosittain. Kaupunginvaltuuston vahvistamat omistajapolitiittiset linjaukset on tarkoitettu ohjeeksi kaupungin päätöksentekijöille ja henkilöstölle, tytär- ja osakkuusyhteisöille sekä kuntayhtymille tulevien yksittäisten päätösten tueksi.

Konsernitavoitteiden asettamista ja toteutumista koskeva arviointi

Merkittävälle konserniyhteisöille on asetettu yhteisökohtaiset tavoitteet, joiden toteutumista on seurattu kaupungin osavuositarkastusten yhteydessä. Konsernitilinpäätöksen laadintaa on sähköistetty ja pääosin yhteisöt syöttivät tilinpäätöstietonsa itse konsernitilinpäätös-ohjelmaan. Merkittävien konserniyhteisöjen johtajia on kuultu kaupunginhallituksessa ja konsernijaostossa kuluneen vuoden aikana. Konserniohjeessa konsernijohto on edellyttänyt merkittävien taloudellisten ratkaisujen hyväksyttämistä etukäteen. Vastuu konsernijohtoon ennakkokäsityksen hankkimisesta on konserniohjeen mukaan toimitusjohtajalla ja tytäryhtiön hallituksen puheenjohtajalla.

Konsernin sisäiset palvelut ja hankinnat

Konserniohjeen mukaisesti konserniin kuuluvien yhteisöjen tulee selvittää tukipalveluja hankkiessaan konsernin muiden yhteisöjen tarjoamat palvelut ja niiden kilpailukykyisyys muihin käytettävissä oleviin vaihtoehtoihin nähden, jotta päästään kaupunkikonsernin kokonaisedun kannalta tarkoituksenmukaiseen ratkaisuun.

Riskienhallintajärjestelmien toimivuus tytäryhteisöissä

Konserniyhteisöjen riskienhallinta tulee järjestää noudattaen soveltuvin osin kaupunginhallituksen hyväksymiä riskienhallintalinjauksia. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisvastuu on yhteisön hallituksella. Yhteisön hallitus vastaa myös omaisuuden vakuuttamisesta. Konserniyhteisöjen riskienhallinnan toteuttamista on seurattu. Merkittävien konserniyhteisöjen riskien arviointi- ja seurantadokumentit on kerätty kaupungin talousarvion laadinnan yhteydessä.

1.6.5 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Konsernin tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
	<i>1000 e</i>	<i>1000 e</i>
Toimintatuotot	313 098	294 227
Toimintakulut	-787 091	-743 319
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	4 371	2 192
Toimintakate	-469 622	-446 899
Verotulot	329 566	336 659
Valtionosuudet	170 969	170 060
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	365	446
Muut rahoitustuotot	1 993	2 534
Korkokulut	-4 904	-5 366
Muut rahoituskulut	-2 028	-409
Rahoitustuotot ja -kulut	-4 575	-2 795
Vuosikate	26 339	57 025
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-40 750	-40 133
Arvonalentumiset	-1 950	-4 626
Poistot ja arvonalentumiset	-42 700	-44 759
Tilikauden tulos	-16 361	12 265
Tilinpäätössiirrot	5	0
Tilikauden verot	-2 328	-2 649
Laskennalliset verot	-101	-522
Vähemmistön osuus tilikauden tuloksesta	-37	3
Tilikauden yli-/alijäämä	-18 822	9 097
KONSERNITULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT	2018	2017
Toimintatuotot/Toimintakulut %	39,8	39,6
Vuosikate/Poistot, %	61,7	127,4
Vuosikate, euroa/asukas	316	677
Asukasmäärä	83 231	84 237

Konsernituloslaskelmalla liitetietoineen osoitetaan kuntakonsernin tulo- ja meno- ja toiminnan taloudellinen tulos. Konsernituloslaskelma osoittaa konsernin tuloksen, kun siitä on vähennetty konserniyhteisöjen väliset sisäiset tuotot ja kulut, sisäinen voitonjako, sisäiset katteet ja vähemmistöosuudet.

Konsernituloslaskelmalla liitetietoineen osoitetaan kuntakonsernin tulo- ja meno- ja toiminnan taloudellinen tulos. Konsernituloslaskelma osoittaa konsernin tuloksen, kun siitä on vähennetty konserniyhteisöjen väliset sisäiset tuotot ja kulut, sisäinen voitonjako, sisäiset katteet ja vähemmistöosuudet.

Konsernin toimintatuotot olivat 313,1 milj. euroa. Toimintatuottojen kasvu edelliseen vuoteen verrattuna oli 18,9 milj. euroa. Toimintakulut olivat 787,1 milj. euroa, kasvua edelliseen vuoteen verrattuna 43,8 milj. euroa, eli 5,9%. Toimintatuotot kattoivat noin 39,8 % toimintakuluista. Osuus osakkuusyhteisöjen tilikauden tuloksista oli 4,4 milj. euroa eli 2,2 milj. euroa edellisvuotta enemmän. Suurimmat osakkuusyhteisöjen tuloksien osuudet muodostuivat Kymenlaakson Sähkö Oy:n 3,8 milj.euroa, Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy:n 0,3 milj. euroa ja Kymenlaakson Jäte Oy:n 0,2 milj. euroa osuuksista. Konsernin toimintakatteen muodostui -469,6 milj. euroa, joka on edellisvuoden toimintakatetta 5,1 % huonompi.

Toimintakuluihin sisältyvä henkilöstökulujen määrä oli 329,0 milj. euroa, lisäystä edelliseen vuoteen oli 1,5 milj. euroa. Konsernissa palveluja ostettiin 268,2 milj. eurolla eli 33,6 milj. euroa enemmän kuin edellisvuonna.

Konsernin rahoitustuotot olivat 2,4 milj. euroa. Rahoituskulut olivat yhteensä 6,9 milj. euroa, 1,1 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna. Konsernin rahoituskulut olivat 3,3 milj. euroa enemmän kuin kaupungin rahoituskulut.

Vuosikate oli 26,3 milj. euroa ja se heikkeni edellisestä vuodesta 30,7 milj. eurolla. Vuosikate oli 61,7 % poistoista. Asukasta koden laskettuna vuosikate oli 316 euroa.

Poistoja ja arvonalentumisia kirjattiin 42,7 milj. euroa. Poistoja kirjattiin 0,6 milj. euroa enemmän ja arvonalentumisia 2,7 milj. euroa vähemmän kuin edellisvuoden konsernitilinpäätöksessä. Konsernissa arvonalentumisia kirjattiin yhteensä 2,0 milj. euroa, josta 1,6 milj. euroa muodostui Kouvolan Vesi Oy:n biolaitostoimintaan kohdistuvasta arvonalentumiskirjauksesta ja 0,3 milj. euroa Kouvolan kaupungin kirjauksista.

Tilikauden tulos oli -16,4 milj. euroa, 28,6 milj. euroa pienempi kuin edellisenä vuotena. Tilikauden verojen, laskennallisten verojen ja vähemmistöosuuksien jälkeen tilikauden alijäämäksi muodostui -18,8 milj. euroa.

Konsernituloslaskelman tunnusluvut

*Toimintatuotot / toimintakulut, % = 100 * toimintatuotot / toimintakulut*

Konsernin koko ja konserniin kuuluvien yhteisöjen luonne vaikuttavat tunnusluvun arvoon ja selittävät konserni-kohtaisia eroja.

*Vuosikate prosenttia poistoista, % = 100 * vuosikate / (suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset)*

Vuosikate osoittaa konsernin tulorahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen kateluku arvioitaessa tulorahoituksen riittävyyttä. Perusoletus on, että mikäli vuosikate on siitä vähennettävien poistojen suuruinen, konsernin tulorahoitus on riittävä. Kun tunnusluvun arvo on 100 %, oletetaan konsernin tulosrahoituksen olevan riittävä.

Vuosikate, euroa/asukas

Vuosikate asukasta kohden on yleisesti käytetty tunnusluku tulorahoituksen riittävyyden arvioinnissa. Keskimääräistä kaikkia kaupunkikonserneja koskevaa tavoitearvoa ei voida asettaa. Mm. konsernin koko vaikuttaa vuosikatetavoitteen määrittämiseen konsernissa.

Konsernin rahoituslaskelma ja sen tunnusluvut

	2018	2017
	<i>1000 e</i>	<i>1000 e</i>
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	26 339	57 025
Tilikauden verot	-2 328	-2 649
Tulorahoituksen korjauserät	-5 102	-3 266
	18 909	51 110
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-74 197	-63 890
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 102	957
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	6 883	4 778
Toiminnan ja investointien rahavirta	-47 304	-7 045
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-5	3
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	67 854	41 800
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-48 375	-37 973
Lyhytaikaisten lainojen muutos	7 441	9 309
Oman pääoman muutokset	673	0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-202	123
Vaihto-omaisuuden muutos	765	1 083
Saamisten muutos	-3 461	-1 869
Korottomien velkojen muutos	25 933	5 987
Rahoituksen rahavirta	50 623	18 465
Rahavarojen muutos	3 319	11 420
Rahavarat 31.12.	72 835	69 515
Rahavarat 1.1.	69 515	58 095
Rahavarojen muutos	3 319	11 420

KONSERNIN RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT

	2018	2017
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 e	-41 589	-3 521
Investointien tulorahoitus, %	36,0	90,6
Lainanhoitokate	0,6	1,4
Kassan riittävyys	28	29

Konsernin rahoituslaskelma laaditaan samoilla periaatteilla kuin kaupungin rahoituslaskelma ja se osoittaa kuinka paljon investointeihin ja lainanlyhennyksiin tarvitaan ulkoista pääomarahoitusta konsernin tulorahoituksen lisäksi. Rahoituslaskelma laaditaan konsernituloslaskelman ja taseen sekä niitä täydentävien liitetietojen perusteella. Ennen konsernin rahoituslaskelman laadintaa, edellä mainituista laskelmista on tehty sisäisten erien eliminointi- ja yhdistelykirjaukset. Konsernin rahoituslaskelmassa esitetään, kuten konsernituloslaskelmassa ja taseessa, ainoastaan ne erät, jotka ovat syntyneet konsernin ulkopuolisten kanssa.

Konsernin toiminnan rahavirta toteutui 18,9 milj. eurona ja 32,2 milj. euroa edellistä vuotta pienempänä. Tilikauden veroja maksettiin 2,3 milj. euroa eli 0,3 milj. euroa vähemmän kuin edellisvuonna. Tulorahoituksen korjauserien toteutuma oli -5,1 milj. euroa. Tulorahoituksen korjauserillä vuosikatetta oikaistaan kaupunkikonsernin saamien pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoittojen ja -tappioiden, osakkuusyhteisöjen tulossuukien, osakkuusyhteisöiltä saatujen osinkojen sekä pakollisten varausten muutosten osalta.

Konsernin rahoituslaskelman investoinnit muodostuivat pysyvien vastaavien investointimenoista, rahoitusosuuksista sekä luovutustuloista. Konsernin investointimenot olivat 74,2 milj. euroa eli 10,3 milj. euroa suuremmat kuin edellisellä tilikaudella. Investointimenojen rahoitusosuuksia kertyi 1,1 milj. euroa ja pysyvien vastaavien luovutustuloja 6,9 milj. euroa. Rahoitusosuuksia ja luovutustuloja kertyi 2,3 milj. euroa enemmän kuin edellisellä tilikaudella. Investointien rahavirta oli 66,2 milj. euroa negatiivinen.

Toiminnan ja investointien rahavirran erotuksena laskettu rahavirta oli tilikaudella 47,3 milj. euroa negatiivinen. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viimeiseltä viideltä vuodelta oli tilinpäätöshetkellä yhteensä -41,6 milj. euroa eli omarahoitusvaatimus ei täyttynyt. Tulorahoituksen riittävyttä kuvaava investointien tulorahoitusprosentti oli 36,0 %.

Rahoituksen nettorahavirta toteutui 50,6 milj. euroa positiivisena. Pitkäaikaisia lainoja nostettiin 67,9 milj. euroa eli 26,1 milj. euroa enemmän kuin edellisellä tilikaudella ja niitä lyhennettiin 48,4 milj. eurolla. Pitkäaikaisten lainojen muutos oli 19,5 milj. euroa. Konsernin lyhytaikaisten lainojen muutos oli 7,4 milj. euroa. Konsernin lainanhoitokate tilinpäätöksessä oli 0,6 eli heikko.

Toiminnan, investointien sekä rahoituksen rahavirroista muodostuva rahavarojen muutos muodostui 3,3 milj. euroa positiiviseksi. Konsernin rahavarat tilikauden lopussa olivat 72,8 milj. euroa. Konsernin rahavaroilla voitiin kattaa 28 päivän kassasta maksut.

Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, euroa

Toiminnan ja investointien rahavirran tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden kertymän avulla seurataan investointien omarahoituksen toteutumista. Omarahoitusvaatimus täyttyy, jos kertymä viimeksi päätyneenä tilinpäätösvoonna on positiivinen.

*Investointien tulorahoitus, % = 100 * Vuosikate/Investointien omahankintameno*

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tunnusluku vähennettynä sadasta osoittaa prosenttiosuuden, mikä on jäänyt rahoitettavaksi pääomarahoituksella eli käyttöomaisuuden myynnillä, lainalla tai kassavarojen määrää vähentämällä. Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Lainanhoitokate = (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Lainanlyhennykset)

Lainanhoitokate kertoo konsernin tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on 1 tai suurempi. Kun tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan konserniyhteisöjen omaisuutta tai vähentämään rahavaroja. Luotettavan kuvan konsernin lainanhoitokyvystä saa tarkastelemalla tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Konsernin lainahoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluvun arvo on 1-2 ja heikko, kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

*Kassan riittävyys, pv = 365 pv * Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella*

Konsernin maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa konsernin rahavaroilla. Rahavarioihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset.

Konsernitase ja sen tunnusluvut

VASTAAVAA	31.12.2018 1000 e	31.12.2017 1000 e	VASTATTAVAA	31.12.2018 1000 e	31.12.2017 1000 e
PYSYVÄT VASTAAVAT	757 714	729 135	OMA PÄÄOMA	342 582	361 409
Aineettomat hyödykkeet	8 174	4 051	Peruspääoma	285 681	285 681
Aineettomat oikeudet	3 452	2 844	Arvonkorotusrahas	387	387
Muut pitkävaikutteiset menot	298	433	Muut omat rahastot	4 583	38 476
Ennakkomaksut	4 423	774	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	70 753	27 768
			Tilikauden yli-/alijäämä	-18 822	9 097
Aineelliset hyödykkeet	652 167	629 363	VÄHEMMISTÖOSUUDET	2 551	1 771
Maa- ja vesialueet	84 526	81 484			
Rakennukset	298 898	305 270	PAKOLLISET VARAUKSET	5 179	5 269
Kiinteät rakenteet ja laitteet	159 110	148 192	Eläkevaraukset	0	5
Koneet ja kalusto	17 830	17 279	Muut pakolliset varaukset	5 179	5 263
Muut aineelliset hyödykkeet	47 142	42 997			
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	44 661	34 141	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 808	2 535
Sijoitukset	97 373	95 721	VIERAS PÄÄOMA	554 250	501 227
Osakkuusyhteisöosuudet	39 230	36 595			
Osakkeet ja osuudet	52 614	53 602	Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	324 031	306 604
Muut lainasaamiset	5 419	5 419	Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	44 234	43 576
Muut saamiset	111	106	Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	49 613	40 120
			Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	136 373	110 926
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 998	1 502	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	907 371	872 211
VAIHTUVAT VASTAAVAT	147 659	141 574			
Vaihto-omaisuus	2 672	3 437	KONSERNITASEEN TUNNUSLUVUT	2018	2017
Saamiset	72 152	68 622	Omavaraisuusaste, %	38,2	41,8
Pitkäaikaiset saamiset	14 020	12 725	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	67,7	62,2
Lyhytaikaiset saamiset	58 132	55 897	Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	69,4	68,9
Rahoitusarvopaperit	35 631	35 734	Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 e	51 923	36 695
			Kertynyt yli-/alijäämä, e/asukas	624	438
Rahat ja pankkisaamiset	37 204	33 781	Konsernin lainat, e/asukas	4 489	4 116
			Konsernin lainakanta 31.12., 1000 e	373 644	346 724
VASTAAVAA YHTENSÄ	907 371	872 211	Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 e	5 419	5 419
			Asukasmäärä	83 231	84 237

Konsernitase sisältää konsernin omaisuus- ja pääomaerät tilikauden päättyessä ryhmiteltynä luonteensa mukaan ja osoittaa konsernin varat ja velat sekä vastuut ulkopuolisille. Konsernitase osoittaa konsernin oman pääoman sen jälkeen, kun siitä on vähennetty konserniyhteisöjen väliset keskinäiset saamiset ja velat, konserni-yhteisöjen sisäiset katteet ja keskinäinen osakeomistus, erotettu ulkopuolisten omistus vähemmistöosuudeksi, ja osakkuusyhteisöjen omistusosuutta vastaava määrä osakkuusyhteisöjen voitoista tai tappiosta sekä oman pääoman muutoksesta on yhdistelty konsernitaseeseen.

Konsernitaseen loppusumma oli 907,4 milj. euroa, kasvua edelliseen vuoteen nähden on 35,2 milj. euroa.

Konsernitaseen vastaavista noin 84 % muodostuu pysyvien vastaavien hyödykkeistä (757,7 milj. euroa). Pysyvät vastaavat kasvoivat 28,6 milj. euroa tilikauden aikana. Merkittävin erä on aineelliset hyödykkeet, 652,2 milj. euroa, joista rakennuksia oli 298,9 milj. euroa. Osakkuusyhteisöosuudet sekä osakkeet ja osuudet kasvoivat edellisestä vuodesta yhteensä 1,6 milj. euroa. Pysyvien vastaavien muut lainasaamiset olivat 5,4 milj. euroa ollen edellisvuoden tasolla. Konsernin lyhyt- ja pitkäaikaiset saamiset olivat yhteensä 72,2 milj. euroa ja kasvua edelliseen vuoteen oli 3,5 milj. euroa. Konsernin rahat ja pankkisaamiset olivat 37,2 milj. euroa ja ne kasvoivat edelliseen vuoteen verrattuna 3,4 milj. euroa.

Konsernin oma pääoma oli 342,6 milj. euroa eli 37,8 % taseen loppusummasta. Edellisten tilikausien ylijäämä oli 70,8 milj. euroa, joka oli 43,0 milj. euroa edellistä tilikautta enemmän. Oman pääoman erään muut omat rahastot sisältynyt Kouvolan kaupungin pääomarahasto, jonka pääoma oli 33,9 milj. euroa, lakkautettiin ja kirjattiin edellisten tilikausien yli- ja alijäämään. Konsernin tilikauden alijäämäksi muodostui -18,8 milj. euroa. Kertynyttä ylijäämää oli yhteensä 51,9 milj. euroa eli 624 euroa asukasta kohti. Konsernin omavaraisuusaste oli 38,2 %.

Tilikauden muutos vähemmistöosuuksissa +0,8 milj.euroa muodostuu Kaakkois-Suomen Tieto Oy:n omistuksen muutoksista, kun Kotkan kaupungin ICT Kymi liikelaitoksen toiminta yhdistettiin osaksi Kaakkois-Suomen Tietoa.

Vieras pääoma oli 554,3 milj. euroa, joka oli 61,1 % taseen loppusummasta. Konsernin korollista vierasta pääomaa (lainakanta) oli 373,6 milj. euroa eli 4489 euroa asukasta kohti. Pitkäaikaista korotonta vierasta pääomaa oli 44,2 milj. euroa ja lyhytaikaista korotonta vierasta pääomaa oli 136,4 milj. euroa. Korotonta vierasta pääomaa oli 26,1 milj. euroa enemmän kuin edellisellä tilikaudella. Suhteellinen velkaantuneisuus oli 67,7 %.

Konsernitaseen tunnusluvut

Omavaraisuusaste, % = $100 * (Oma\ pääoma + vähemmistöosuus + konsernireservi) / (Koko\ pääoma - Saadut\ ennakot)$
Omavaraisuusaste mittaa konsernin vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä aikavälillä. Omavaraisuuden tavoitetasona voidaan pitää 50 %:n ylittävää omavaraisuutta. Alempi omavaraisuusaste merkitsee kaupunkikonsernissa merkittävää velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus, % = $100 * (Vieras\ pääoma - Saadut\ ennakot) / Käyttötulot$

Tunnusluku kertoo kuinka paljon konsernin käyttötuloista tarvitaan vieraan pääoman takaisinmaksuun. Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku konsernien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon. Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet konsernilla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista = $100 * (Vieras\ pääoma - Saadut\ ennakot + Vuokravastuut) / Käyttötulot$

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun, silloin kun vieraaseen pääomaan rinnastetaan myös vuokravastuut.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) = Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), euroa/asukas

Luku osoittaa kuinka paljon konsernilla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikumavarana, tai paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina. Kertynyt ylijäämä (alijäämä) euroa/asukas osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katetavan kertyneen alijäämän määrän.

Konsernin lainakanta 31.12.= vieras pääoma – (saadut ennakot + ostovelat + muut velat)

Konsernin lainat euroa/asukas

Konsernin lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto- ja muilla veloilla. Asukaskohtainen lainamäärä saadaan jakamalla konsernin lainakanta tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella asukasmäärällä.

Konsernin lainasaamiset 31.12. = sijoituksiin merkityt jvk -lainasaamiset ja muut lainasaamiset

Lainasaamisilla tarkoitetaan pysyviin vastaaviin merkittyjä antolainoja konsernin omistamien ja muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

1.7 Tilikauden tuloksen käsittely ja talouden tasapainottamistoimenpiteet

1.7.1 Tilikauden tuloksen käsittely

Kaupunginhallituksen esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Kuntalain 115 §:n mukaan kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä sekä talouden tasapainottamista koskevista toimenpiteistä.

Kaupungin tilikauden tulos on 26 028 148,35 euroa alijäämäinen. Kaupunginhallitus esittää tilikauden tuloksen käsittelystä seuraavaa:

- tuloutetaan investointeihin liittyvää poistoeroa 102 430,92 euroa
- kirjataan sosiaalisen luotonuksen rahastoon vähennystä 5 069,53 euroa toteutuneista luottotappioista
- siirretään tilikauden alijäämä 25 920 647,90 euroa taseen oman pääoman edellisten tilikausien yli-/alijäämään.

1.7.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Kuntalain mukaan, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää, kunnanhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä selkoa talouden taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävydestä talouden tasapainottamisessa. Kuntalain 110.3 §:n mukaan taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen enintään neljän vuoden pituisena suunnittelukautena, jos talousarvion laatimisvuoden taseeseen ei arvioida kertyvän ylijäämää.

Vuoden 2018 tilikauden tulos muodostui 26,0 milj. euroa alijäämäiseksi. Tulos oli huomattavasti heikompi kuin vuoden 2018 muutetussa talousarviossa oli arvioitu. Pääomarahasto, 33,9 milj. euroa, siirrettiin sen purkamisen yhteydessä edellisten tilikausien yli-/alijäämän tilille, joten vuoden 2018 alijäämäisen tuloksen jälkeen kaupungille jäi edelleen kertynyttä ylijäämää 10,1 milj. euroa.

Vaikka kaupungilla ei ole taseessa kertynyttä alijäämää, niin vuoden 2019 arvioitu tulos johtaa kertyneiden ylijäämien kulumiseen kuluvan vuoden aikana. Koska vuoden 2019 talousarvion ja vuosien 2019-2021 taloussuunnitelman laadintahetkeen nähden vuoden 2018 alijäämä osoittautui olennaisesti suuremmaksi, niin nykyisen voimassaolevan taloussuunnitelman ei voida katsoa olevan riittävä. Toimenpiteet talouden tasapainottamiseksi on aloitettu talousarvion laadinnan yhteydessä ja niitä on jatkettu vuonna 2019. Talouden tasapainottamistoimenpiteistä on kerrottu toimintakertomuksen kohdassa 1.1.8 arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä.

2. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

Kuntalain mukaan kunnan toiminnassa ja talouden hoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvion toteutumista vertailussa on esitetty budjettirahoitteisten tehtävien eli toimialojen vuosittain asetettujen tavoitteiden, tuloarvioiden ja määrärahojen toteutuminen. Toimialojen osalta talousarvion määrärahojen sitovuustaso on toimintakate, joka on merkitty harmaalla. Toimialaan sisältyvien palveluketjujen toiminnan ja talouden toteutuminen esitetään informatiivisena. Lisäksi on esitetty tuloslaskelman toteutuminen, investointien toteutuminen ja rahoitusosan toteutuminen.

2.1 Tavoitteiden toteutuminen

Valtuusto päättää kaupunkikonsernin toiminnan ja talouden keskeisistä tavoitteista. Tavoitteet on johdettu suoraan valtuuston hyväksymästä kaupunkistrategiasta tai strategian toteuttamisohjelmista.

Tavoitteiden toteutuminen raportoidaan kaupunkistrategian päämäärien mukaan. Toimialojen valtuuston nähteen sitovat tavoitteet on esitetty toimialan talousarvion toteutumisen yhteydessä. Toimialaan sisältyvien palveluketjujen tavoitteet sen sijaan ovat informatiivisia.

Konsernijohtoon ja kaupungin johtoryhmän tavoitteiden toteutumista on esitetty informatiivisena alla olevassa taulukossa.

	TA 2018	TP 2018
Konsernijohtolle asetetut tavoitteet		
Konsernijohtoon raportoitava valtuustolle, krt/v	3	3
Konsernin toimintatulot toimintamenoista, %	40,2	39,8
Konsernin vuosikate poistoista, %	110,0	61,7
Konsernin vuosikate, euroa/asukas	525	316
Konsernitaseen kertynyt ylijäämä, euroa/asukas	25	624
Konsernin omavaraisuusaste, %	40,4	38,2
Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus, %	61,7	67,7
Konsernin lainamäärä, euroa/asukas	4 120	4 489
Tytäryhteisöjen puheenjohtajille asetetut tavoitteet		
Puheenjohtajien raportoitava tytär yhteisöistä konsernijaostolle/elinkeinojaostolle toiminnanohjauksen ohjeistuksen mukaisesti, krt/v	1-2	1

*Raportointi on tapahtunut pääosin toimitusjohtajien toimesta.

2.2 Käyttötalouden toteutuminen

2.2.1 Budjettirahoitteisten tehtävien toteutuminen

2.2.1.1 Konsernipalvelut

Vastuhenkilö	Arja Kumpu
Sitovuustaso	Kaupunginvaltuusto, strateginen palvelusopimus

Toiminnan kuvaus

Konsernipalvelujen tehtävä on valmistella kaupunkistrategian ja muiden konsernia ohjaavien linjausten laadintaa kuten omistajapolitiikkaa, hankintaohjeistusta, palvelustrategiaa, henkilöstöohjelmaa, maapoliittista ohjelmaa sekä tukea johtamista, kehittämistä ja päätöksentekoa tuottamalla ajantasaista tietoa konsernin toiminnasta ja toimintaympäristön muutoksista. Konsernipalvelujen yhteinen palveluketju on konsernin toiminnanohjaus. Toiminnanohjausta tukevat seuraavat palvelut: hallinto ja viestintä, henkilöstö, talous ja omistajaohjaus, tietohallinto, strategia ja kehittäminen, elinvoima sekä tilapalvelut. Elinvoimapalveluihin sisältyy elinkeinopalvelut, maaseudun kehittäminen sekä viljelijätuki- ja lomituspalvelut.

Hallinnon tehtäviin kuuluu kaupungin hallinnon ja viestinnän yleinen ohjaaminen, koordinointi ja kehittäminen sekä kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen päätösten tekninen valmistelu, toimeenpano ja seuranta. Lisäksi hallinnon palvelukokonaisuuteen kuuluu kaupungin tulostuspalvelu, pysäköinninvalvonta ja yhteispalvelupiste.

Henkilöstöpalvelujen tehtävänä on ohjata, kehittää, seurata ja arvioida henkilöstövoimavaroja ja -johtamista strategisten tavoitteiden mukaisesti yhteistyössä toimialojen kanssa. Se vastaa työnantajatoiminnasta, koordinoi työsuojelu- ja yhteistoimintaa sekä työhyvinvointipalveluja.

Talous ja omistajuuspalvelujen tehtäviin kuuluu talousarvion ja tilinpäätöksen laadintavastuu, toimialojen ohjeistus ja tukeminen em. prosesseissa sekä yleinen taloudellinen ja rahoituksellinen ohjaus koko kaupungin osalta, verotulokehityksen ennakoiminen, talousraportointi, taloussuunnittelun, sijoitus- ja rahoitustoiminnan ja laskentatoimen sekä niihin liittyvän raportoinnin kehittäminen sekä kaupunkikonserniin kuuluvien yhtiöiden omistajaohjauksesta vastaaminen.

Strategia ja kehittäminen -palvelun tehtävä on kaupunkistrategian ja toimintaa ohjaavien linjausten laadinta sekä ennakoiminen, suunnittelun, raportoinnin, arvioinnin ja strategisen tiedontuotannon ja näihin liittyvien toimintamallien kehittäminen sekä ohjeistaminen. Strategia ja kehittäminen -palvelu vastaa palvelu- ja hankintapolitiittisten linjausten, strategisen ohjausjärjestelmän sekä riskien- ja jatkuvuudenhallinnan kehittämisestä. Tehtäväalueisiin kuuluu myös sisäinen tarkastus ja operatiivisesta hankintatoimesta vastaaminen.

Tietohallinnon perustehtävänä on tietohallinnon suunnittelu, johtaminen ja koordinointi, sekä ohjaustoiminnot, joiden tarkoituksena on kehittää, ylläpitää ja varmistaa tietojenkäsittelyä, tietovarantojen ja tietojärjestelmien yhteentoimivuutta sekä toteuttaa tietotekniikan ja tietotekniikkapalveluiden hankintaa ja tarjontaa sekä varmistaa tietotoimintojen turvallisuus ja taloudellisuus. Tietohallinnon tehtäviin kuuluvat myös digitalisaation tehtävät erityisesti tieto- ja sovellusarkkitehtuurien osalta.

Elinkeinopalvelujen päätehtävänä on strateginen kaupunkikehitys sekä kaupungin elinvoiman kehittäminen ja edunvalvonta. Elinvoiman kehittäminen sisältää elinkeinopalvelujen kehittämiseen liittyvän suunnittelu- ja ohjelmatyön sekä elinvoiman kehittämistoimenpiteiden koordinoimisen ja edistämisen, kaupunkikonsernin strategisten kehittämishankkeiden (kärkihankkeiden) koordinoimisen, elinkeinon kehittämispalvelujen tilaajatoiminnan, korkeakoulu-, oppilaitos- ja yrittäjäyhteistyön sekä EU-hanke- ja kansainvälistä yhteistyötä. Edunvalvontaan kuuluu strateginen sidosryhmäyhteistyö, eri toimialojen asioiden edistäminen kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa sekä liikennejärjestelmän ja infrastruktuurin sekä aluerakenteen strateginen kehittäminen. Elinkeinopalvelut osaltaan tukee kaupunkikonsernin strategiatyötä ja elinvoima-asioihin liittyvää sisäistä yhteistyötä sekä edistää kaupungin näkyvyyttä ja asemaa kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa.

Maaseutupalvelujen tehtävänä on maaseudun elinvoimaisuuden säilyttäminen ja kehittäminen hoitamalla sille laissa säädetyt maaseutuelinkeinoviranomaisen tehtävät, maaseudun ja kylien kansalaisosallistumiseen sekä

infrastruktuuriin (tie- ja vesihuollon sekä valokuituavustukset) ja kehittämiseen liittyvät tehtävät ja tuottaa MELA:lle maatalousyrittäjien lomituspalvelut.

Tilapalvelut huolehtii Kouvolan toimitilakäyttäjien tyytyväisyydestä ja vastuullaan olevan toimitilavarallisuuden suunnitelmallisesta kehittämisestä ja hoidosta elinkaariajattelun pohjalta sekä vastaa omaisuusmassan arvon säilymisestä. Tilapalvelut vastaa kaupungin suoraan omistaman rakennusomaisuuden kehittämisestä, ylläpidosta sekä hyvästä vuokrausasteesta. Tilapalvelut hoitaa keskitetysti toimitilojen välivuokrauksen sekä toimii koko konsernin kiinteistöasioiden asiantuntijana. Tilapalvelut vastaa kaupungin investointi- ja perusparannusohjelmiin sisältyvien rakennuskohteiden rakennuttamisesta kaupunginvaltuuston hyväksymän strategian mukaisesti.

Toimintaympäristön muutokset

Toimintaympäristön muutoksista merkittävimpiä ovat olleet sote-kuntayhtymän perustaminen (Kymsote) ja kaupungin organisaatiouudistuksesta päättäminen (Uusi Kouvola –projekti). Kyseiset hankkeet olivat mittavia ja niihin liittyvä hallinnollinen ja operatiivinen valmistelu sekä suunnittelu sitoivat merkittävästi toimialan resursseja. Kaupungin taloudellisen tilanteen heikkeneminen syksyn 2019 aikana loi haasteita talousarvion laadintaprosessiin ja –aikatauluun. Verotulojen odottamaton aleneminen sekä kustannusten arvioitua suurempi kasvu vaikeutti talouden ennustamista.

Hallinnon ja viestinnän keskeisenä toimintaympäristön ilmiötasoisena muutoksena voidaan mainita digitalisaatio, jonka hyödyntämiseen tärkeitä projekteja/hankintaprosesseja on palvelussa ollut v. 2018 vireillä useita (sähköinen arkisto, sähköinen kokoushallinta, rakennusvalvonnan arkiston skannaus). Kaupungin omassa organisaatiossa aloitti toimintansa uutena toimielimen kaupunginhallituksen tulevaisuusjaosto.

Uusi työsuojelun yhteistoimintaorganisaatio aloitti toimintansa vuonna 2018. Kaupungin henkilöstön sairauspoissaolot ja työkyvyttömyyden kustannukset ovat olleet korkealla tasolla, joten työhyvinvointia on pyritty edistämään monin eri tavoin. Henkilöstön työterveyspalvelut kilpailutettiin vuonna 2018 siten, että uuden palveluntuottajan sopimuskausi alkaa vuoden 2019 alusta. Tavoitteena on strateginen kumppanuus työkykyjohtamisessa ja vaikuttava työterveysyhteistyö. Sympa HR -järjestelmän käyttöönoton myötä henkilöstöhallinnon prosesseja on sähköistetty. Oman HR-järjestelmän ja uuden toimintamallin seurauksena monia tehtäviä on siirtynyt palkanlaskentaa hoitavasta Kunnan Taitoasta henkilöstöpalvelujen tehtäväksi. Johtamisen ja esimiestyön kehittämistä jatkettiin mm. EKJ-valmennuksella, JET-koulutuksella sekä järjestämällä muutoksen johtamista tukevaa valmennusta.

Tietohallinnon tehtäväkenttään kuuluivat Kymsoten perustamiseen liittyvät ICT- toimintaympäristön suunnittelu, määrittely ja toteutus -tehtävät, ja samaan aikaan tapahtuva Uusi Kouvola –projekti. Toimintaympäristöön vaikuttivat lisääntyneet kyberuhat ja GDPR –asetuksen soveltaminen toukokuusta 2018.

Strategia ja kehittämisyksikön näkökulmasta toimintaympäristöä muutti Kymsoten muodostamisesta johtuva kaupungin oman organisaation uudistaminen sekä uusi kaupunkistrategia. Vuoden aikana käynnistettiin alueellista kehittämistoimintaa kahdella suuralueella. Uuden kaupunkistrategian jalkauttamisen valmistelu käynnistettiin koko konsernissa. Strategian toteuttamisseurannan digitalisaatiota jatkettiin ja toteutusseurannan luokittelevat tiedot nostettiin metatasoa ylemmäs, jotta strategiamuutokset voidaan jatkossa vaivatta toteuttaa sovelluksessa seurantaraportoinnin tueksi. Vuodesta 2019 strategiyksikön tehtäviin kuuluu myös strategian keskitetyn ohjauksen tuki, projektiohjauksen tuki sekä Elinvoiman kasvu –ohjelman laadinta. Uusien tehtävien sisällyttäminen organisaatioon oli loppuvuoden keskeisiä tehtäviä. Turvallisuusasioiden koordinointi siirtyi hallintoyksikköön.

Elinvoiman kehittämisessä on tehty vahvaa ja laajaa edunvalvontaa. Elinvoimaohjelmajohtaminen ei ole käynnistynyt odotetulla tavalla valmistelun viivästyttyä. Yrittäjien kanssa tehtävä yhteistyö Eturyhmän kautta on ollut tavoitteellista ja siinä on saavutettu erittäin myönteisiä tuloksia mm. Suomen yrittäjien toteuttaman Elinkeinopoliittinen mittaristo –kyselyn tuloksissa sekä kaupungin hankintaohjelman valmistelussa. Elinvoimapalveluissa vuoden aikana valmisteltiin organisaatiomuutosta, jossa maaseutupalvelut siirtyvät vuoden 2019 alusta lukien asuminen ja ympäristö -toimialalle ja joukkoliikennepalvelut elinvoimapalveluihin.

Maaseudun kehittämisen osalta toimintaympäristö ja toiminta ovat pysyneet ennallaan lukuun ottamatta haja-asutusalueen vesihuollon koordinoitua, jossa avustushjelma on päättynyt. Viljelijätukipalveluissa toiminnan volyymi on pysynyt lähes ennallaan. Tukea hakevien maatilojen määrä vähentyi 17 tilalla, mutta tukien perusteena oleva viljelyala ei juurikaan vähene. Kouvola kaupungin maaseutupalvelut käsittelee ja maksaa maataloustukia EU:n ja valtion varoista noin 27 milj. euroa vuodessa. Viljelijätukipalvelujen toimintaa ohjaa Maaseutuviraston ja Kouvola

kaupungin välillä 1.1.2013 solmittu ja 12.3.2015 uusittu maksajavirastosopimus, joka määrittelee tehtävien hoidolle asetettavat vaatimukset.

Lomituspalveluissa toiminnan volyymi on edelleen pienentynyt karjataloustilojen vähentyessä. Maatalouslomittajien määrää on sopeutettu tarvetta vastaavasti. Maakuntahallintouudistuksen myötä viljelijätuki- ja lomituspalvelujen tehtävien on määrä siirtyä maakunnille 1.1.2021.

Tilapalveluissa sote-kiinteistöjen vuokraus sote-kuntayhtymälle aiheutti ylimääräistä työtä uusien vuokrasopimusten, sopimusten siirron ja neuvottelujen takia. Palvelujen mitoittaminen sote-kiinteistöille aiheutti myös tarkasteluntarvetta, koska eri kunnilla on erilainen palvelukori. Sisäilmaongelmat lisääntyvät jatkuvasti vanhenevassa kiinteistökannassa ja aiheuttivat merkittävän osan käyttötalouden menoista korjauksina ja tutkimuksina. Tilapalvelujen henkilömuutokset eläköitymisen kautta aiheuttivat resurssiongelmaa. Lisäksi aloitettiin kehityshankkeita sekä ylläpidon että rakennuttamisen puolella mm. uusia ohjelmistoja ja prosessin kehittämistä.

Tilapalveluissa investointien pitkän tähtäimen suunnittelu ja kaupungin koko korjausvelan kasvaminen vaikutti myös vuoden 2018 aikana tuleviin suunnitteluihin. Osa suunnitelluista investoinneista jätettiin toteuttamatta mm. Brankkarin muutos VPK:n tiloiksi. Kouluverkkoratkaisua ja uimahalliverkkoa varten simuloitiin erilaisia kustannusmalleja ja kustannusten jakautumista eri vuosille.

Riskianalyysi

Hallinnon toimintaprosessien sähköistämiseen sisältyviä riskejä on hallittu ensinnäkin projektoimalla toimintamallien muutoksia hankkeiksi ja huolehtimalla siitä, että hankkeiden ohjaus, johtaminen ja resurssit ovat riittävän vankat. Lisäksi toimintamallien muutoksia on pilotoitu, mikä mahdollistaa muutoksen kokeilun rajatussa ympäristössä. Tällöin koko organisaation näkökulmasta katsottuna merkittävien riskien syntyminen on epätodennäköisempää kuin tilanteessa, jossa toimintamallin muutos toteutettaisiin yhdellä kertaa koko organisaatiossa.

Valmisteilla olevat muutokset ovat aiheuttaneet epävarmuutta, minkä lisäksi muutosten valmisteluun liittynyt suuri työmäärä on vaikuttanut heikentävästi henkilöstön työhyvinvointiin. Henkilöstöä on pyritty tukemaan muutoksessa muun muassa viestinnällä ja muutosta tukevalla koulutuksella. Henkilötiedon siirtoon on liittynyt riskejä, joita on pyritty vähentämään hyvällä suunnittelulla ja yhteistyöllä järjestelmätoimittajien kanssa. Sympa HR-järjestelmän käyttöönoton myötä mahdollisuus tallentaa järjestelmiin virheellistä tietoa on selvästi kasvanut. Tätä pyritään hallitsemaan koulutuksen ja opastuksen avulla. Tietojärjestelmiin liittyvät riskit ovat kasvaneet, koska integraatioita eri järjestelmien välillä on aiempaa enemmän. Virheellisesti tallennettu tieto voi vaikuttaa myös useampiin eri järjestelmiin. Myös tietoturvaan ja tietosuojaan liittyy erilaisia riskejä, joihin pyritään hallitsemaan ohjeiden ja koulutusten avulla.

Taloudellisten riskien osalta kustannuksien kasvu toteutui ennakoitua suurempana. Tämän johdosta kaupungin lainamäärä kasvoi ja lyhytaikaista kuntatodistusohjelmaa käytettiin maksuvalmiuden turvaamiseksi. Ajoittain kaupungin maksuvalmius oli erittäin heikko, mutta kuntatodistusohjelman avulla maksuvalmiutta pystytään hallitsemaan. Vuoden 2019 alkupuolella jouduttiin nostamaan kuntatodistusohjelman enimmäismäärä 60 milj. euroon. Myös pitkäaikaista lainaa jouduttiin nostamaan jo alkuvuodesta 2019. Korkoriskiä on hallittu nostamalla kiinteäkorkoisia lainoja, uusia korkojohdannaispimuksia ei ole tehty. Velkatason pysyminen kohtuullisella tasolla edellyttää investointisuunnitelman hillitsemistä taloudellisesti kestäväälle tasolle. Sijoitusten osalta toteutui rahoitusarvopaperien alaskirjauksia 1 milj. eurolla, luovutusvoittojen ollessa kuitenkin 0,8 milj. euroa.

Digitalisaation edellyttämiä kyvykkyksiä, kuten teknologia- ja arkkitehtuuri-, prosessi- ja menetelmäkyvykkyksiä ei pystytty täysimääräisesti hyödyntämään digitalisaation edistämiseksi johtuen toimintaympäristön muutoksen sitomista resursseista. Toimintaympäristön merkittävästä muutoksesta johtuen ajantasaisen nykytilatiedon (toiminta-tieto-tietojärjestelmät-teknologia) ylläpitäminen oli haasteellista, ja tietojen ajantasaistaminen jää vuodelle 2019.

Kymsoten myötä kaupungin järjestämisvastuu sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista supistuu merkittävästi. Kaupungille jääviä keskeisiä tehtäväkokonaisuuksia ovat talousalueen elinvoiman ja hyvinvoinnin edistäminen. Ne edellyttävät uudella tasolla yhteistyön ja verkostojen johtamista, vahvaa edunvalvontaa sekä uusia palvelu- ja toimintamalleja. Vuonna 2018 hyväksytty uusi strategiaohjausmalli on tarkoitettu toimeenpanemaan verkostotyötä ja uudenlaista yhteistyötä. Riskit tulee huomioida ottamalla strategiaohjausmalli ja sen sisältämä uudenlainen investointimalli tehokkaaseen käyttöön.

Maaseudun kehittämisen osalta epävarmuustekijät liittyvät avustusten tasoon ja jatkuvuuteen, koska kylien, hankkeiden ja yksityisteiden avustukset riippuvat vuosittain tehtävistä määrärahapäätöksistä. Viljelijätuki- ja lomituspäivien tehtävien siirtäminen maakuntahallintoon ja palvelujen ja toiminnanturvaaminen muutosvaiheessa on tulevien vuosien haaste. Henkilöstön jaksaminen on riski, sillä meneilläänoleva maakuntahallinnon valmistelu aiheuttaa henkilöstölle epävarmuutta ja lisäponnistelua työtehtävissä. Samaan aikaan ajoittuneet muutokset kaupungin organisaatiossa ja hallinnon henkilöstössä ovat olleet merkittävä riski ja epävarmuustekijä, mikä on aiheuttanut esim. informaatiokatkoja, ns. hiljaisen tiedon siirtämisen ongelmia, yhteistyöhön ja uusiin tehtäviin ja toimintatapoihin sopeutumisen haasteita sekä em. johtuen työtaakan kasvamista ja työhyvinvoinnin heikkenemistä. Muutostilanteessa riskinä on myös virhemahdollisuuksien lisääntyminen.

Tilapalveluissa suurimmat riskit liittyivät investointien talouteen ja toteutumiseen. Investointihankkeiden sisältämät riskivaraukset pitivät kohtuullisella tarkkuudella muutamia ylityksiä lukuun ottamatta. Kokonaisuus pysyi kuitenkin päätösten rajoissa. Toimitilojen sisäilmaan liittyy kasvava riski vanhenevan tilakannan takia. Varsinkin kouluverkko- ja korjausten jälkeen alkoi useammissa kouluissa tulla uusia ongelmia. Huonokuntoinen kiinteistöalusta aiheuttaa myös käyttötalouden riskin lisääntyneinä vikakorjauksina.

Henkilöresurssit

Henkilömäärä	TP 2017	TA 2018	TP 2018
Henkilötyövuosina	196,4	194,07	194,38

Toiminnan volyymi

	TP 2017	TA 2018	TP 2018
Lomituspäiviä/v	19 498	18 000	18 178
Lomitettavia yrittäjiä kpl	474	450	456
Välitetty EU-viljelijätuki, milj. euroa	27,2	28	27,1
Tiloja tukihauun piirissä	975	960	958
Saapuneet hakemukset (viljelijätukipalvelut)	3 987	4 700	3 956
Vesihuollon avustukset, euroa	178 130	0	0
Yksityistieavustukset, euroa	498 356	800 000	725 112
Kansallinen Laajakaista 2015 -hanke	524 874	137 500	220 642

Toimialan talous

Konsernipalveluiden toimintatuottojen toteutuma oli 0,6 milj. euroa ennakoitua heikompi. Merkittävin poikkeama oli muiden toimintatuottojen tiliryhmässä -0,6 milj. euroa. Vuokratuottojen kertymä muodostui 1,1 milj. euroa ennakoitua heikommaksi, kun taas pysyvien vastaavien luovutusvoittoja kertyi 0,3 milj. euroa arvioitua enemmän ja pysäköinninvalvonnan tulokertymä muodostui lähes 0,2 milj. euroa ennakoitua suuremmaksi. Vuokratuottojen heikkoon kertymään syinä ovat mm. toteutumattomat investoinnit, joiden vuokravaikutus jäi kertymättä sekä käytössä olevien tilojen väheneminen. Toteutumatta jäi maakuntavaalien järjestämiseen arvioitu avustus, joka vaikuttaa tukien ja avustusten ennakoitua pienempään kertymään.

Toimintamenojen toteutumaksi muodostui 74,2 milj. euroa eli 1,7 milj. euroa arvioitua vähemmän. Henkilöstömenot toteutuivat lähes talousarvion mukaisina. Konsernipalveluiden henkilötyövuodet vähenivät 1,0 % edellisvuodesta. Toimialan palvelujen ostojen toteutuivat 0,3 milj. talousarviossa ennakoitua paremmin, vaikka palvelutasolla oli myös ylityksiä. Työterveyshuollon menot ylittivät talousarvion noin 0,2 milj. eurolla, vaikka työterveyshuollon kustannuksia pyrittiin hillitsemään erilaisin toimenpitein koko vuoden ajan, mutta niillä ei ollut riittävää vaikutusta. Tietohallinnon palvelujen ostojen osalta muutettuun talousarvioon liittyviä säästötavoitteita ei saavutettu, vaan ylitys oli 0,1 milj. euroa. Tietohallinnossa palvelujen ostot ovat pääsääntöisesti tietojärjestelmäpalveluiden sopimuksiin perustuvia ylläpito- ja kehityskuluja, joista osa on kaupungin yhteisiä ICT-palveluja muun muassa: e-asiantuntijaliittymät Kuntalaistilimaksut, Sharepointin ylläpitomaksut ja projektisalkun/ideasalkun/ehdotussalkun hallintaan liittyvän Improlityn kustannukset ja tietoturvakoulutuksen järjestämisen maksuja. Palo- ja pelastustoiminnan yhteistoimintaosuudet ylittivät lähes 0,1 milj. eurolla. Tilapalveluissa puhtaanapito- ja pesulapalvelujen toteutuma jäi 0,2 milj. euroa ennakoitua alhaisemmaksi.

Aineet, tarvikkeet ja tavarat toteutuivat 0,9 milj. euroa arvioitua pienempinä. Merkittävin poikkeama on tilapalveluissa, jossa lämmityskulut jäivät alhaisiksi.

Avustusmenojen toteutuma oli 0,1 euroa talousarviossa ennakoitua pienempi. Hallinnossa avustukset ylittyivät, mutta aluekehittämisen viivästymisen vuoksi avustusmenoja jäi toteutumatta. Muut toimintamenot alittuivat 0,3 milj. eurolla. Poikkeama selittyy ulkopuolisten vuokratilaojen vähentymisellä, joten vuokramenoja maksettiin 0,4 milj. euroa ennakoitua vähemmän.

Kaupunginhallitus hyväksyi lokakuussa talouden sopeuttamiseen 2018 liittyvät toimenpiteet. Konsernipalveluiden osalta vuodelle 2018 asetetusta säästötavoitteesta toteutui noin 0,4 milj. euroa.

Poistojen toteutuma oli lähes talousarvion mukainen.

Konsernipalvelut	1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot		64 655	0	64 655	64 042	613	98,6
Myyntitulot		5 007	0	5 007	5 177	-170	97,2
Maksutulot		602	0	602	498	104	82,7
Tuet ja avustukset		1 633	0	1 633	1 504	129	92,1
Muut toimintatulot		57 413	0	57 413	56 862	551	99
Valmistus omaan käyttöön		700	0	700	531	169	75,9
Toimintamenot		-74 704	-1 253	-75 956	-74 248	-1 709	97,8
Henkilöstömenot		-12 089	0	-12 089	-12 050	-39	99,7
Palkat ja palkkiot		-9 248	0	-9 248	-9 229	-19	99,8
Henkilösivumenot		-2 841	0	-2 841	-2 820	-20	99,3
Eläkemenot		-2 491	0	-2 491	-2 331	-160	93,6
Muut henkilösivumenot		-350	0	-350	-489	140	139,9
Palvelujen ostot		-40 222	-1 170	-41 392	-41 093	-299	99,3
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		-11 340	0	-11 340	-10 430	-910	92
Avustukset		-3 179	-83	-3 262	-3 133	-129	96,1
Muut toimintamenot		-7 874	0	-7 874	-7 542	-332	95,8
Toimintakate		-9 348	-1 253	-10 601	-9 675	-926	91,3
Poistot ja arvonalentumiset		-11 511	0	-11 511	-11 561	50	100,4

Tavoitteiden toteutuminen

Konsernipalvelut

Strategia-päämäärä	Elinvoimainen kaupunki	Strategia-tavoite	Yrittäjyyden edistäminen päätöksenteossa, johtamisessa ja elinkeinotoimen organisoinnissa			
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Elinvoimaohjelman jalkauttaminen		Elinvoimaohjelman laatiminen ja toimenpideohjelman valmistelu meneillään. Elinvoimaohjelmaa ei vielä jalkautettu.				
Mittari						
Väestömuutos (%)	Nyky-arvo	-0,20	Tavoite-arvo	-0,20	Toteuma-arvo	-1,30
Mittari						
Työllisyysaste (%)	Nyky-arvo	64,10	Tavoite-arvo	65,00	Toteuma-arvo	66,90
Mittari						
Yritysten nettoperustanta suhteessa yrityskantaan (%)	Nyky-arvo	150,00	Tavoite-arvo	175,00	Toteuma-arvo	148,00

Strategia-päämäärä	Laadukas ympäristö	Strategia-tavoite	Energiatehokas ja uusiutuviin energialähteisiin tukeutuva kaupunki				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Kaupunkiorganisaation oman energian ja veden kulutus vähenee 1%/vuosi		Energiatehokkaalla uudisrakentamisella ja huonokuntoisten paljon energiaa kuluttavien rakennusten purkamisella saavutettu ominaiskulutuksen säästöä. Edelleen riskinä on mittaustietojen heikko saatavuus. Mittaustiedon parantamisen projekti käynnistetty yhdessä KSS:n kanssa. Tulevien hankkeiden energiatehokkuuden onnistuminen on myös riskinä. Tähän paneudutaan erillisen elinkaarisuunnitelun avulla.					
Mittari							
Ominaisenergiankulutus vesi (l/m3)		Nyky-arvo	104,30	Tavoite-arvo	103,30	Toteuma-arvo	103,50
Mittari							
Ominaisenergiankulutus sähkö (Kwh/m3)		Nyky-arvo	16,50	Tavoite-arvo	16,30	Toteuma-arvo	16,40
Mittari							
Ominaisenergiankulutus lämpö (kWh/m3)		Nyky-arvo	40,90	Tavoite-arvo	40,10	Toteuma-arvo	40,50

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Optimaalinen palvelutarjonta ja -verkko				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Digitalisaation hyödyntäminen palvelujen kehittämisessä		Digitalisaation kehittäminen on jatkuvaa toimintaa. Talousarvio-tavoite toteutui: Onxidea.fi on tuotantokäytössä, Teams otettiin käyttöön, HR-prosessien palvelumuotoilu - projekti toteutettiin, GDPR:n vaatimukset on huomioitu uusissa, sekä tuotannossa olevissa sähköisissä palveluissa. Digitaalisen turvallisuuden varmistamiseksi uutta teknologiaa hyödynnetään ja ensimmäiset tietoturva-tuotteet on otettu käyttöön. Robotisaatiota edistettiin ja ensimmäinen NAO- robotti (Mini) ohjelmoitiin hyödynnettäväksi muun muassa Kouvolan viestinnässä ja markkinoinnissa.					
Mittari							
Uudet palveluprosessit, joissa hyödynnetään digitalisaatiota		Nyky-arvo	5,00	Tavoite-arvo	6,00	Toteuma-arvo	6,00
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Kouvolan kaupungille uusi toimintamalli (erityisesti yhdysinnat kaupunki vrs. maakunta)		Perusopetuksen kehittämisselvitys ja uimahalliverkkoselvitys on tehty.					
Mittari							
Tehdyt palveluverkkoselvitykset		Nyky-arvo	0,00	Tavoite-arvo	3,00	Toteuma-arvo	2,00
Mittari							
Toteutumisaste (%)		Nyky-arvo	50,00	Tavoite-arvo	100,00	Toteuma-arvo	75,00
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Palvelumalli 2030:n jalkauttaminen		Kaksi aluetoimikuntaa aloitti toimintansa syksyllä 2018. Kumpikin on kokoontunut aktiivisesti ja järjestänyt yhden asukastilaisuuden. Palvelumalli-toimintaa ohjaava tulevaisuusjaosto on aloittanut toimintansa aktiivisesti 2018. Aluetoimikuntien tilannekatsaus on raportoitu säännöllisesti tulevaisuusjaostolle.					
Mittari							
Mukanaolevien toimijoiden määrä aluekeskuksessa (kpl)		Nyky-arvo	20,00	Tavoite-arvo	30,00	Toteuma-arvo	28,00
Mittari							
Kokeilujen määrä (kpl)		Nyky-arvo	2,00	Tavoite-arvo	5,00	Toteuma-arvo	2,00

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Strategiaa toteuttava, johdonmukainen päätöksenteko				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Kaupunkistrategian ja strategisten toteuttamishojelmien päivittäminen		Kaupunki strategia hyväksyttiin tammikuussa 2018. Sen jälkeen strategian toteutusta on innovoitu useissa työpajoissa ja seminaareissa konsernin voimin. Uudet kärkihankeaihiot on saatettu syksyllä tiedoksi hallitukselle ja valtuustolle. Strategian toteuttamisen ohjausmalli on uudistettu ja hyväksytty hallituksessa syksyllä 2018. Sen mukaan syksyllä 2018 on käynnistetty uusien strategia-ohjelmien (Hyvinvoinnin kasvu ja Elinvoiman kasvu - ohjelmat) laadinta. Ohjausryhmät on nimetty vuoden 2018 aikana. Nykyisten strategiaohjelmien laatijoiden, omistajien ja asiantuntijoiden kanssa on pidetty käynnistysseminaarit ja yhteisesti laadittu tiivistelmät nykyisistä strategisian toteuttamisasiakirjoista. Nämä linkitetään uusiin kasvuohjelmiin jatkossa erityisalue-kohtaisina kehittämissuunnitelmina.					
Mittari							
Toteutuminen (kpl)		Nyky-arvo		Tavoite-arvo	4,00	Toteuma-arvo	2,00
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Toiminnan, tiedon, tietojärjestelmien ja teknologian yhteensovittaminen		Toiminnan, tiedon, tietojärjestelmien ja teknologian yhteensovittamisen edellyttämät arkkitehtuuriperiaatteet ja hallintamallit on laadittu, esitelty ja hyväksytty tietohallinnon ohjausryhmässä. Nopeiden kokeilujen toimintamallia on testattu NAO (Mini) -robotin toiminnallisuuksia kehitettäessä. Hallintamallien jalkauttaminen toteutetaan vuoden 2019 aikana.					
Mittari							
Kypsyystaso		Nyky-arvo	2,00	Tavoite-arvo	2,00	Toteuma-arvo	2,00

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Vastuullinen ja osallistava johtaminen				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Henkilöstön osaamista kehitetään strategialähtöisesti		Osaamisen ennakointiin liittynyt valmistelu ja henkilöstön kehittämisen periaatteiden päivittäminen siirtyivät vuodelle 2019 sote-kuntayhtymän valmistelun vuoksi. Osaamisen luokittelukriteereiden rakentaminen Sympaan käynnistyi syksyllä, mutta työ on vielä kesken.					
Mittari							
Laaditut ammattiryhmäkohtaiset osaamiskartoitukset		Nyky-arvo	5,00	Tavoite-arvo	9,00	Toteuma-arvo	5,00
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Kuntalaisen verorasite ei kasva		Kaupungin taloudellinen tilanne on erittäin huono. Merkittävimmät tekijät ovat verotulojen huomattava alenema vuoden 2017 verotuksen osalta sekä terveydenhuollon ja sosiaalipalvelujen menojen yli 5 prosentin kasvu. Kaupungin väestömäärän aleneminen ja kustannusten kasvu luovat taloudellisesti kestäättömän yhtälön.					

Mittari						
Veronalaiset tulot (€/tulonsaaja)	Nyky-arvo	27 100,00	Tavoite-arvo	28 000,00	Toteuma-arvo	27 715,00
Mittari						
Veroprosentti (%)	Nyky-arvo	20,75	Tavoite-arvo	20,75	Toteuma-arvo	20,75
Talousarviotavoite	Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Lainakanta ei nouse suurimpien kaupunkien keskiarvon yläpuolelle	Lainakanta on alhaisempi kuin talousarviossa oli arvioitu. Lainanhoidokyky on alhainen, vuosikatteen jäätyä negatiiviseksi erittäin heikon taloudellisen tilanteen vuoksi.					
Mittari						
Lainakanta asukasta kohden (€/as)	Nyky-arvo	2 283,00	Tavoite-arvo	2 867,00	Toteuma-arvo	2 796,00
Talousarviotavoite	Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Työhyvinvointi paranee ja työkyvyttömyyden kustannukset pienenevät	Henkilöstön työterveyspalvelut kilpailutettiin syksyllä ja uusi sopimuskausi käynnistyy vuoden 2019 alussa. Korvaavan työn ohjeet valmistuivat loppuvuodesta. Käynnissä oli työkykyä tukevia hankkeita (Uusille urille, Työkyky keskiöön sekä työterveyshuollon toteuttama projekti pitkään sairauslomalla olleiden työntekijöiden tilanteen kartoittamiseksi). Sairauspoissaolot pitkittyivät edelleen ja monet samanaikaiset muutoshankkeet aiheuttivat haasteita työhyvinvoinnille.					
Mittari						
Sairauspoissaolot (kpv/htv)	Nyky-arvo	18,50	Tavoite-arvo	18,00	Toteuma-arvo	19,80

Maaseutulautakunta**Lautakunnan hyväksymien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen**

Strategiapäämäärä	Tasapainoinen talous	Strategiatavoite	Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Maatalouslomituksen henkilöstön hyvinvoinnin parantaminen		Mittarin mukaan sairauspoissaolot vähenivät edellisvuodesta, mutta tavoitearvoon ei päästy. Tavoite toteutui osittain. Lomituspalveluissa on tehostettu useita toimenpiteitä tilanteen parantamiseksi: Maatalouslomittajille on järjestetty työhyvinvointipäiviä yhteistyössä Kymijoen työterveyshuollon kanssa, Aino-ohjelman hälytysrajat ylittäneistä tapauksista on välittömästi pidetty työhyvinvointikeskustelu ja osalla työntekijöistä on lähdetty toimenpiteisiin työterveyshuollon ja henkilöstöpalveluiden kanssa. Lomituspalveluissa huolehditaan, että henkilöstöllä on tarvittavat suojavaatteet ja suojaimet. Sairauspoissaolojen määrään ovat vaikuttaneet myös työstä riippumattomat tapaukset, kuten muutamat vakavammat vapaa-ajan tapaturmat sekä leikkaushoidot. Lisäksi henkilöstön ikärakenne on yksi selittävä tekijä. Korkean riskin vuoksi hyvinvointi ja sairauspoissaolojen vähentäminen ovat edelleen tavoitteena vuonna 2019.					
Mittari							
Sairauspoissaolot (kpv/htv)		Nykyarvo	34,40	Tavoitearvo	30,00	Toteumaarvo	32,80

2.2.1.2 Tekniikka- ja ympäristöpalvelut

Vastuuhenkilö	Hannu Tylli
Sitovuustaso	Kaupunginvaltuusto, strateginen palvelusopimus

Toiminnan kuvaus

Tekniikka- ja ympäristöpalvelut -toimiala koostui vuonna 2018 yhdestä palveluketjusta, jossa on kuusi (6) palvelua, kiinteistöpalvelut, kaupunkisuunnittelu, maaomaisuus ja paikkatieto, yhdyskuntatekniikka, rakennusvalvonta sekä ympäristöpalvelut.

Tekniikka- ja ympäristöpalveluiden yhteiset hallintopalvelut -yksikköön oli keskitetty johto, talous ja lakiasiat sekä mm. sihteeripalvelut ja muut koko toimialalle tuotettavat yhteiset palvelut sekä Asuntomessut 2019 -projektin toimintamenot. Kiinteistöpalvelut tuottaa puhtaus-, ruoka-, kiinteistönhoito- ja kunnossapitopalveluja sekä liikuntapaikkojen ja -alueiden hoitoa, uimahallipalveluja ja uimaopetusta. Kaupunkisuunnittelun vastuulle kuuluvat asemakaavojen ja yleiskaavojen valmistelu ja muu yleispiirteinen maankäytön suunnittelu sekä kaupunkikuvaan ja rakennussuojeluun liittyvät asiat. Maaomaisuus ja paikkatieto hoitaa maan hankintaan, hallintaan ja luovutukseen sekä kiinteistörekisterin pitoon liittyvät tehtävät samoin kuin paikkatietopalvelut ja maastomittaustoiminnan. Yhdyskuntatekniikka hallinnoi ja hoitaa katujen ja eräiden yleisten alueiden suunnittelua, rakentamista, kunnossapitoa ja puhtaanapitoa sekä vastaa alueellisesta jätehuollosta ja kaupungin ajoneuvoista sekä työkoneista. Rakennusvalvonta hoitaa rakennuslupa-asioiden lisäksi asuntotoimen palvelut. Ympäristöpalvelut vastaa ympäristönsuojelun, terveysvalvonnan ja eläinlääkintähuollon tehtävistä.

Vuoden lopussa hyväksyttiin organisaatiomuutos, minkä myötä vuoden 2019 alusta toimialaan liittyi maaseutupalvelut. Toimialan yhteiset hallintopalvelut keskitettiin pääosin konserniin ja toimialan nimi muuttui Asuminen ja ympäristötoimialaksi.

Toimintaympäristön muutokset

Kaupungin ydinkeskustan kehittämisessä kehittämisalueita ovat mm. kaavoitus, infrastruktuurin suunnittelu ja toteutus sekä alueen toimintojen ja palvelujen toiminnallinen kehittäminen. Ydinkeskustan elinvoimaisuutta ja toiminnallisuutta kehitettiin koordinoitusti eri toimijoiden yhteistyönä.

Matkakeskuksen alueelle oli tavoitteena käynnistää matka- ja tapahtumakeskuksen rakentaminen, johon oli määrä sijoittaa liiketiloja ja muita kaupallisia palveluita, toimistoja, hotelli ja konferenssitiloja sekä monitoimiareena. Hallituskatu-Kauppiamiehenkadun saneeraaminen ja kaksisuuntaistaminen oli myös tavoitteena. Investointeja päätettiin kuitenkin loppuvuonna siirtää tulevaisuuteen, koska Matka- ja tapahtumakeskuskonseptiin ei löytynyt yksityistä pääomaa uuden hotellin investointiin. Henkilöratapihan eteläpuolella käynnistettiin noin 250 autopaikkaisen liityntäpysäköinti-alueen rakentaminen ja Kiskokadun saneeraaminen.

Kävelykatu Manskin saneeraus valmistui kokonaisuudessaan keväällä 2018 ja syksyllä 2018 katu viimeisteltiin kausivaistuksella. Tavoitteena on kehittää kävelykadusta ja sitä reunustavista kortteleista kaupunkilaisten yhteinen ”olo-huone” sisältäen monipuoliset kaupalliset palvelut, laadukkaat ja viihtyisät ulkotilat sekä korkeatasoista asumista.

Keskustan alueella kehittämiskohteita ovat lisäksi Kotiharjun alue, Marjoniemen ja Sakaristonmäen alue, Urheilupuisto, keskustakorttelit sekä ydinkeskustan itä-länsi -akseli. Kotiharjun kehittämiseen liittyvän Kasarminmäki-Ruskeasuo –liikenneväylän rakentaminen käynnistettiin. Marjoniemen ja Sakaristonmäen alueen suunnittelu eteni yleisen ideakilpailun käynnistämisen myötä. Urheilupuistoon ja Mielakkaan laadittiin kehittämissuunnitelma alueiden toiminnallisuuden ja maankäytön kehittämiseksi. Itä-länsi suuntaisen kevyen liikenteen akselin yleissuunnittelua ei käynnistetty vuoden 2018 aikana. Keskustakortteleiden osalta asemakaavoitus odottaa maankäyttösopimuksen laatimista kaupungin ja kiinteistönomistajan välille ja asiasta käytiin neuvotteluja kiinteistönomistajan kanssa.

Pioneeripuiston asuntomessualueen pientalorakentajat käynnistivät rakennushankkeensa vuoden 2018 aikana. Paja-Aukion ympärille sijoittuvat Kouvolan Asuntojen rivitalojen sekä Virkkulan kylän palveluasuntojen rakennushankkeet käynnistyivät myös. Alueen infra valmistui vuoden 2018 aikana ja viherrakentaminen käynnistettiin. Asuntomessut Kouvolaan oli kesän aikana esillä Asuntomessuilla Porissa sekä Suomi Areenassa. Kouvolaan kaupungin ja Osuuskunta Suomen Asuntomessujen välinen yhteistoimintasopimus allekirjoitettiin Porissa 18.7.2018.

Vuonna 2018 laadittiin Kullasvaaran rautatie- ja maantierterminaalin (RRT) ensimmäisen toteutusvaiheen infran rakennussuunnitelmat sekä ensimmäisen vaiheen maanrakennusurakka kilpailutettiin. Suunnitelmat käsittää mm. konttien purku- ja lastausalueen, katuverkon, hulevesijärjestelmien, maanalaisten teknisen huollon johtojen ja laitteiden, raiteiden, sähköistyksen sekä turvalaitteiden suunnittelun. Maan hankinta eteni alueella. Logistiikkaterminaalien asemakaava sai lainvoiman ja alueen asemakaavoitusta jatkettiin terminaalin pohjoispuolen alueilla.

Kymijoen ulkoilureitistä laadittiin yleissuunnitelma jatkosuunnittelun pohjaksi. Rantoja myötäilevästä ulkoilureitistä on tarkoitus kehittää noin 25 kilometrin pituinen reitti keskeiselle kaupunkialueelle pääosin olemassa olevia väyliä pitkin. Tavoitteena on tuoda Kymijoen ranta kaikkien ulottuville joko kävellen tai pyörällä. Kuusankosken Rantapuistoon laadittiin yleissuunnitelma ideakilpailun voittaneen työn pohjalta.

Kimolan kanavan rakentaminen käynnistyi yhdessä hankkeeseen sitoutuneiden osapuolten kanssa. Kouvolan kaupunki hankki omistukseensa kanavan tarvitsemat maa- ja vesialueet. Kanavarakenteet tulevat kaupungin omistukseen, kun ne ovat valmistuneet. Investoinnin rahoittavat valtio (suurin rahoittaja), Kouvola ja Heinola kaupungit sekä Iitin kunta. Liikennevirasto, nykyinen Väylä toimii kanavan rakennuttajana. Kunnat vastaavat hyväksymänsä sopimuksen perusteella kanavan liikenteen järjestämisen ja ylläpidon kustannuksista. Pyhäjärven vesistöön liittyvien satamapalveluiden suunnittelua ja asemakaavoitusta jatkettiin Voikkaan Virtakivessä ja Hirvelässä, jonne on tavoitteena rakentaa vierasvene- ja kotisatamapalveluita.

Kiinteistöpalveluissa jatkettiin toiminnan tehostamiseen ja palvelun laadun parantamiseen tähtääviä toimenpiteitä. Toiminnassa varauduttiin tulevaisuuden palveluverkkomuutoksiin sekä sote- ja maakuntauudistukseen. Palvelusta tehtiin yhtiöittämisselvitys ja selvitystyö jatkuu jos maakuntauudistus toteutuu.

Kiinteistöveropohjan tarkistusprojekti eteni suunnitelmallisesti ja neljän vuoden hankkeeseen rekrytoitiin myös määräaikaista projektihenkilöstöä. Rakennusvalvonnassa sähköisen arkiston muodostamishanketta jatkettiin ja sähköisen lupapalvelun käyttö vakiintui. Koko toimialalla otettiin käyttöön yhtenäinen ja reaaliaikainen viranomaispalveluiden asiakastytyvyyskysely, jota seurataan kuukausittain.

Vuoden 2018 aikana valmisteltiin kaupungin organisaatiouudistus, jonka vaikutukset toimialalle olivat suhteellisen pieniä. Toimialaan liittyi maaseutupalvelut ja toimialan yhteiset hallintopalvelut keskitettiin pääosin konserniin. Lisäksi toimialan nimi muuttui Asuminen ja ympäristö-toimialaksi. Lokakuussa 2018 kaupunginhallituksen asettamat kaupungin säästötavoitteet asettivat haasteita toimialan palvelutuotannolle mutta ne pystyttiin toteuttamaan toimialan toiminnassa.

Riskianalyysi

Merkittävimmät ulkoiset riskit ovat ohjelmistoriskit, oikeudelliset riskit, luonnonilmiöt ja urakoitsijoiden toimintaan liittyvät riskit. Riskeihin varaudutaan mm. pitkällä ohjelmistosopimuksilla, oman ICT, hankinta- ja sopimusosaamisen ylläpidolla, pitämällä omat prosessit ja osaaminen ajan tasalla sekä huolehtimalla riittävästä taloudellisista ja henkilöstöresursseista. Ulkoa ostetun palvelun laadun valvontaan panostetaan. Toimialan lisäksi tarvitaan koko kaupungin viranhaltija- ja luottamushenkilöjohdon sitoutuminen asiaan.

Sisäisiä riskejä ovat yhdyskuntatekniikan rakenteiden korjausvelan kasvu sekä katujen ja liikennealueiden kunto, joista voi aiheutua vahingonkorvausvastuu. Vakavien ympäristöriskien, kuten maaperän, pohjaveden ja vesistöjen laadun heikkeneminen voivat aiheutua suunnittelun ja rakentamisen puutteista. Tietoturvariskejä ehkäistään noudattamalla annettuja tietoturvaohjeita. Avainhenkilöriski ilmenee, kun erityisosaaminen on vain yhdellä henkilöllä ja tietoturvariskit koskevat koko henkilöstöä. Näihin riskeihin on mahdollista varautua riittävällä talous- ja henkilöstöresursseilla sekä resurssien oikeasta kohdentamisesta. Haasteita tähän aiheutti syksyllä käynnistyneet kaupungin säästötavoitteet.

Toimialan talous

Toimialan talous toteutui suunniteltua paremmin ja toimialalla pystyttiin huomioimaan loppuvuonna asetettuja säästötavoitteita. Toimialan toimintakate oli 1,7 milj. euroa parempi kuin talousarviossa. Toimintamenot jäivät 0,15 milj. euroa alle talousarvion. Henkilöstömenot jäivät 1,0 milj. euroa arvioitua pienemmäksi, mutta palvelujen ostot sekä muut toimintamenot toteutuivat noin 0,9 milj. euroa arvioitua suurempana. Syitä arvioitua korkeampiin palvelujen ostoihin olivat mm. vuoden aikana ilmenneet yllättävät korjaustarpeet kaupungin kiinteistöissä ja liikuntapaikoissa sekä lumisesta talvesta johtuneet auras- ja hiekoituskustannukset.

Toimialan tulot ylittyivät noin 1,6 milj. euroa yli talousarvion. Ylitys johtui pääosin neljästä syystä. Toimiala sai noin 0,5 milj. euroa arvioitua enemmän työllistämistukikorvauksia koska työllistettiin enemmän pitkäaikaistyöttömiä ja toimialalle kertyi yli 0,3 milj. euroa arvioitua enemmän viranomaispalveluiden lupamaksujen tuloja ja 0,4 milj. eur maanluovutustuloja. Lisäksi yhdyskuntatekniikan logistiikkaan kertyi mm. organisaatiomuutoksesta johtuen arvioitua enemmän tuloja kaupungin muista palveluista.

Tekniikka- ja ympäristöpalvelut	Alkuperäinen	Talousarvio-	Muutettu	Toteutuma	Poikkeama	Tot-%
1000 e	talousarvio	muutokset	talousarvio			
Toimintatulot	45 980	0	45 980	47 539	-1 559	103,4
Myyntitulot	37 465	0	37 465	37 274	191	99,5
Maksutulot	1 200	0	1 200	1 427	-227	118,9
Tuet ja avustukset	360	0	360	869	-509	241,5
Muut toimintatulot	6 955	0	6 955	7 969	-1 014	114,6
Valmistus omaan käyttöön	2 750	0	2 750	2 750	0	100
Toimintamenot	-61 296	0	-61 296	-61 146	-150	99,8
Henkilöstömenot	-32 996	0	-32 996	-31 980	-1 016	96,9
Palkat ja palkkiot	-25 257	0	-25 257	-24 492	-766	97
Henkilösivumenot	-7 739	0	-7 739	-7 489	-250	96,8
Eläkemenot	-6 729	0	-6 729	-6 525	-204	97
Muut henkilösivumenot	-1 010	0	-1 010	-964	-46	95,5
Palvelujen ostot	-15 247	0	-15 247	-15 496	249	101,6
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-8 869	0	-8 869	-8 833	-37	99,6
Muut toimintamenot	-4 184	0	-4 184	-4 837	653	115,6
Toimintakate	-12 566	0	-12 566	-10 857	-1 710	86,4
Poistot ja arvonalentumiset	-8 210	0	-8 210	-8 116	-94	98,9

Tavoitteiden toteumat ja mittarien arvot

Asiakastytyväisyys kasvoi toimialalla, kun taas ympäristön laatuun liittyvässä asukastytyväisyydessä ei päästy aivan tavoitteeseen. Asiakastytyväisyyttä mitataan kiinteistöpalveluilla ja viranomaistoiminnassa, joihin liittyy välitöntä asiakaspalvelua. Kiinteistöpalveluiden asiakastytyväisyys kasvoi. Toimialan viranomaispalveluiden asiakaspalautevaihtoehtoja tutkittiin vuoden aikana useampia ja marraskuusta 2018 lähtien on otettu käyttöön reaaliaikainen asiakastytyväisyyskysely, jonka tulokset olivat positiivisia.

Keskeisten katujen ja puistojen laatua seurattiin FCG:n valtakunnallisella tutkimuksella. Asukastytyväisyys puistojen osalta parani hieman vuoden takaisesta, mutta katujen osalta vastaavasti hieman heikkeni.

Maan hankinnassa ja kaavoituksessa päästiin tavoitteeseen kohdentaa toimenpiteitä keskeiselle kaupunkialueelle sekä olemassa oleviin palveluihin ja joukkoliikenneverkkoon tukeutuen. Kevyen liikenteen ja ulkoilureittien verkoston kehittämistoimenpiteissä edettiin, mutta kaikilta osin ei aivan tavoitteena olleessa laajuudessa.

Henkilöstön työhyvinvointiin ja työkykyyn sekä esimiestyön kehittämiseen panostettiin vuoden aikana resurssien sallimissa puitteissa. Sairauspoissaolojen ja työtapaturmien osalta ei päästy tavoitteeseen, mutta määrät parantuivat verrattuna vuoteen 2017. Syitä ovat toimialan keskiarvoa korkeampi keski-ikä ja suhteellisen suuri keskiraskaan työn osuus. Työhyvinvointimittauksia ei tehty tänä vuonna vaan ne toteutetaan vuoden 2019 loppupuolella.

Strategiapäämäärä	Asiakaslähtöinen toiminta	Strategiatavoite	Asiakkaan kuuleminen				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Asiakastyytyväisyyden pitäminen hyvällä tasolla ja/tai kohottaminen.		Kiinteistöpalvelujen asiakastyytyväisyys on edelleen kohonnut edellisestä vuodesta, tulos oli hyvä 3,23 (asteikko 1-4), vuonna 2017 tulos oli 3,15.Viranomaistoiminnan yhtenäinen ja reaaliaikainen asiakastyytyväisyyden mittaus käynnistyi marraskuussa 2018. Asiakastyytyväisyyttä mitataan jatkossa 1-10 asteikolla, joka on tähän muutettu 1-4 asteikoksi.					
Mittari							
Kiinteistöpalvelujen asiakastyytyväisyys (1-4)		Nykyarvo	3,24	Tavoitearvo	3,40	Toteumaarvo	3,23
Mittari							
Viranomaistoiminnan asiakastyytyväisyys (1-4)		Nykyarvo	3,40	Tavoitearvo	3,80	Toteumaarvo	3,50

Strategia- päämäärä	Laadukas ympäristö	Strategia- tavoite	Eheä kaupunkirakenne				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Kaavoituksella täydennetään nykyistä kaupun- kirakennetta erityisesti kaupunki-keskustassa ja rakennemallin ydinalueella. Vähintään 70 % hyväksytyistä asemakaavoista sijaitsee em. alueella. 90 % maanhankinnasta sijoittuu kes- keiselle kaupunkialueelle.		Tavoitteet ovat toteutuneet.					
Mittari							
Keskeisten alueiden tonttituotannon kappalemää- rän %-osuus koko tonttituotannosta		Nyky- arvo	99,00	Tavoite- arvo	90,00	Toteuma- arvo	99,00
Mittari							
Keskeisten alueiden kaavojen kappalemäärän %- osuus kaikista kaavoista		Nyky- arvo	80,00	Tavoite- arvo	70,00	Toteuma- arvo	70,00
Mittari							
Keskeisten alueiden maanhankinnan pinta-alan (ha) %-osuus kaikista maanhankinnoista		Nyky- arvo	96,00	Tavoite- arvo	90,00	Toteuma- arvo	92,00

Strategia-päämäärä	Laadukas ympäristö	Strategia-tavoite	Joukkoliikenne osana palvelujärjestelmää				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Kävelyä ja pyöräilyä on edistetty.		Kehityssuunnitelma pyöräilyn pääreiteistä etenee kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelman mukana. Kevyenliikenteen käyttäjä-määrien ensimmäinen mittaus tehtiin syksyllä. Mittauksia on tarkoitus toistaa vuosittain, jotta kehityssuuntaa voidaan seurata.					
Mittari							
Tehty kehityssuunnitelma pyöräilyn pääreiteistä (kpl)		Nyky-arvo	0,00	Tavoite-arvo	1,00	Toteuma-arvo	0,00
Mittari							
Jalankulku- ja pyöriteiden kunto, mittarina FCG-tutkimus (1-5)		Nyky-arvo	3,02	Tavoite-arvo	3,02	Toteuma-arvo	3,00
Mittari							
Kevyen liikenteen käyttäjämäärien kehitys pääväylillä (%)		Nyky-arvo		Tavoite-arvo	1,00	Toteuma-arvo	0,00
Mittari							
Parannettu/uusi kevyenliikenteen väylästä (km/v)		Nyky-arvo	2,00	Tavoite-arvo	5,00	Toteuma-arvo	7,20

Strategia-päämäärä	Laadukas ympäristö	Strategia-tavoite	Viihtyisä ja toimiva kaupunkiympäristö				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Asukkaat ovat tyytyväisiä keskustapuistojen hoidon tasoon sekä pääkatujen kuntoon.		Kyselyn tulokset valmistuivat syyskuussa. Tyytyväisyys puistojen hoitoon parani, mutta tavoitteeseen ei päästy. Tyytyväisyys pääkatujen kuntoon laski.					
Mittari							
Keskustoihin johtavien pääkatujen kunto, mittarina FCG-tutkimus (1-5)		Nyky-arvo	3,08	Tavoite-arvo	3,08	Toteuma-arvo	2,99
Mittari							
Keskustan puistojen hoito, mittarina FCG- tutkimus (1-5)		Nyky-arvo	3,90	Tavoite-arvo	4,14	Toteuma-arvo	3,93

Strategia-päämäärä	Laadukas ympäristö	Strategia-tavoite	Ympäristöystävällinen kaupunki
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio	
Luonnossa liikkumisen mahdollisuuksia lisätään.		Myllypuron ja Pioneeripuiston opastaulut ovat valmiit ja Kalalammen luontopolkua on kunnostettu. Huikeimman lenkin puurakenteet ja Pioneeripuiston polku on kunnostettu. Kymijoen rantareitin yleissuunnitelma ja yleissuunnitelman tarkennus ovat valmiit ja yleisten alueiden suunnitelmista on toimitettu ensimmäisen osuuden luonnos.	

Mittari						
Luontopolkuopastuksella on suunniteltu yhtenäinen ilme ja toteutettu yhdessä kohteessa (kpl)	Nyky-arvo	0,00	Tavoite-arvo	1,00	Toteuma-arvo	0,75
Mittari						
Kymijoen rantareitin yleis- ja rakennussuunnitelmat ovat valmiit (%)	Nyky-arvo	10,00	Tavoite-arvo	100,00	Toteuma-arvo	60,00
Mittari						
Kunnostettava reitistö (km/v)	Nyky-arvo		Tavoite-arvo	3,00	Toteuma-arvo	2,00

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Sairauspoissaolojen ja työssä tapahtuvien tapaturmien aleneminen.		Tavoitteisiin ei päästy, mutta vuoden 2017 toteutumaan verrattuna tilanne parani (TP 2017: työtapaturmat 77 kpl, sairauspoissaolot 21,50 kpv/htv).					
Mittari							
Työtapaturmien lukumäärä (kpl)		Nyky-arvo	69,00	Tavoite-arvo	65,00	Toteuma-arvo	70,00
Mittari							
Sairauspoissaolot (kpv/htv)		Nyky-arvo	18,50	Tavoite-arvo	18,50	Toteuma-arvo	21,00

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Vastuullinen ja osallistava johtaminen				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Hyvä esimiestyö ja laadukas työelämä.		Kyselyä ei tehty vuonna 2018, se tehdään loppuvuodesta 2019.					
Mittari							
Lähin esimies toimii esimiehenä hyvin (1-10)		Nyky-arvo	7,36	Tavoite-arvo	7,45	Toteuma-arvo	0,00

Henkilöresurssit

	TP 2017	TA 2018	TP 2018
Henkilömäärä henkilötyövuosina (HTV)	780,00	795,63	786

Tunnusluvut

	TP 2017	TA 2018	TP 2018
Asemakaavoitettu alue ha/v	75	80	197
Hyväksytyt kaavat kpl/v	11	12	10
Maan osto ha	106	100	193
Luovutettu AO-tontteja kpl	29	40	22
Metsää ha	3 935	3 400	3 910
Peltoa ha	701	670	696
Kadut ja kevyen liikenteen väylät km	977	980	977
Rakennetut puistot ha	242	215	219
Leikkipaikat kpl	143	131	141
Sillat, tunnelit kpl	98	98	102
Ulkovalaisimet kpl	23 900	23 800	23 900
Ympäristönsuojelun luvat ja tarkastukset kpl	478	525	463
Terveysvalvonnan tarkastukset ja toimenpiteet kpl	3 079	2 700	2 868
Eläinlääkintähuollon potilaskäynnit kpl	9 932	11 000	10 066
Rakennusvalvonnan -luvut	840	1 150	843
-katselmukset	2 070	3 500	2 419
Asuntotoimen hakemuskäsittelyt ja valvontatoimenpiteet	200	212	193
Rakennusten hoito (m ²)	558 827	556 000	556 000
Siivottavat neliöt	347 600	348 000	344 000
Ateriamäärät kpl	5 073 300	4 890 000	4 920 002

Tekninen lautakunta**Palveluketju**

Vastuuhenkilö

Sitovuustaso

Elinympäristön kehittäminen

Hannu Tylli

Tekninen lautakunta

Palvelualueen toiminnan kuvaus

Tekniset palvelut mahdollistavat osaltaan elinkeinohankkeiden toteuttamisen. Kaupunkisuunnitteluun kuuluvat asemakaavat ja asemakaavanmuutokset, yleiskaavoitus ja muu yleispiirteinen maankäytön suunnittelu, asemakaavasta poikkeamiset ja suunnittelutarveratkaisut sekä kaupunkikuvaan ja rakennussuojeluun liittyvät asiat. Maaomaisuus ja paikkatietopalveluun kuuluvat maan hankintaan, hallintaan ja luovutukseen sekä kiinteistönmuodostukseen ja kiinteistörekisterin pitoon liittyvät tehtävät sekä paikkatieto- ja maastotietopalvelut. Yhdyskuntatekniset palvelut vastaa kaduista, puistoista ja muista eräistä yleisistä alueista ja näitä alueita koskevasta suunnittelusta, rakennuttamisesta ja ylläpidon tilaajatehtävistä. Kiinteistöpalvelut tuottaa puhtaus-, ruoka-, kiinteistönhoito- ja kunnossapitopalveluja sekä liikunta- paikkojen ja -alueiden hoitoa, uimahallipalveluja ja uimaopetusta. Teknisen lautakunnan alaista toimintaa ovat myös toimialan yhteiset tuki- ja hallintopalvelut.

Toimintaympäristön muutokset

Kiinteistöpalvelujen henkilöstöä siirtyi eläkkeelle tai poistui muusta syystä työstä yhteensä 32 henkilöä. Puhtaus- ja ruokapalveluihin saatiin varahenkilöjärjestelmään rekrytoitua henkilöitä. Mittavat henkilöstön eläköitymiset on täytetty pääsääntöisesti määräaikaaisesti siihen asti kunnes palveluverkkoselvitykset saadaan päätökseen. Kiinteistönhoidolle on tullut uutena tehtävänä koulujen ja päiväkotien leikkivälineiden vuositarkastus ja liikuntapaikkapalveluille liikuntavälineiden turvallisuustarkastukset, ko. tehtäviin on koulutettu henkilöstöä. Kiinteistöpalvelujen asiakastytyytyväisyys on edelleen kohonnut edellisestä vuodesta, tulos oli hyvä 3,23 (asteikko 1-4), vuonna 2017 tulos oli 3,15.

Sairauspoissaolot ovat vähentyneet kiinteistöpalveluilla 2,6 kalpv/htv edelliseen vuoteen verrattuna. Vuoden 2018 sairauspoissaolot olivat 23,7 kalpv/htv (vuosi 2017 26,3 kalpv/htv). Myös työtapaturmien määrä väheni kymmenellä.

Kaupunkisuunnitteluun (asemakaavoitukseen) ei ole saatu palkattua kaavoitusarkkitehtia 2018 ja osa asemakaavoittajista tekee myös osayleiskaavoja, joten 12 valmistuneen asemakaavan tavoitetta ei saavutettu. Sen sijaan määrällisesti asemakaavoitettua aluetta syntyi yli kaksinkertaisesti tavoitteeseen verrattuna, 197 ha. 2018 saatiin kaikki asemakaavat digitoitua sähköiseen muotoon ja käsiarkiston skannaaminen on aloitettu.

Maaomaisuus ja paikkatiedossa kiinteistöverotietojen tarkastusprojekti käynnistyi ja Pohjankorven entisen pesulan alueen pohjaveden puhdistus aloitettiin, puhdistuksesta aiheutuneet kulut olivat 0,07 milj. euroa. Kullasvaaran 1. vaiheen rakentamisen aloittamisen edellytyksenä ollut lunastustoimitus valmistui. Puuta myyntiin 0,7 milj. euron arvosta. Puunmyyntitulojen ylitys johtui lähinnä Kullasvaaran ja Maijanaron laajoista työmaa-alueiden hakkuista. Maa-alueiden myyntitulot olivat 0,3 milj. euroa ja maanhankinnan menot 2,9 milj. euroa.

Tonttipalvelujen pysyvien vastaavien luovutusvoitot toteutuivat 0,4 milj. euroa yli budjetoidun (tot. 1,3 milj. euroa), Suurin yksittäinen tonttikauppa oli Valkealan Kartano Oy:n vaihto.

Yhdyskuntatekniikkaan palkattiin vuoden aikana kolme työkoneen kuljettajaa, toimistoinsinööri, tiemestari ja puisto-työntekijä. Lisäksi KH:n 2017 tekemällä virkojen perustamispäätöksellä muutettiin kolme toimea viroiksi (suunnitteluinsinööri, puistomestari ja maanrakennustöiden valvoja). Palvelun henkilöstömenot pysyivät talousarvion mukaisina.

Yhdyskuntatekniikan henkilöstöstä osa piti vuoden aikana vuorotteluvapaita. Lisäksi vuoden aikana oli muutamia pitkiä poissaoloja ja useamman henkilön työsuhte muutettiin osa-aikaiseksi. Poissaoloihin ei palkattu aina sijaisia vaan töitä jaettiin muulle henkilöstölle.

Huhtikuussa 2018 tehtiin palvelussa sisäinen organisaatiomuutos: kuljettajat siirrettiin logistiikkayksiköstä alueiden hoito ja kunnossapito –yksikköön tiemestareiden alaisuuteen. Muutoksella selkeytettiin ohjaus- ja valvontaketjua ja kohtuullistettiin valvontajännettä.

Vuonna 2018 selviteltiin edelleen aiempina vuosina vuonna toteutunutta sopijavastapuoliriskiä. Sopijavastapuoli asetettiin konkurssiin 2016 (ratkaisu saatiin alkuvuodesta 2019). Markkinaoikeudessa oli käsitellyssä muutama yhdyskuntatekniikan rakennusurakkaa tai palveluhankintaa koskeva hankinta. Myös käräjäoikeudessa käsiteltiin erään rakennusurakan riita-asiaa. Kaikkien em. oikeusriitojen toisena osapuolena on sama taho.

Leikkipaikkaselvitystä ei saatu valmiiksi vuoden 2018 aikana. Selvitykseen liittyvä asukaskysely tehtiin loppuvuodesta.

Lautakunnan talous

Lautakunnan alaisten palveluiden talous pysyi talousarvion raameissa. Kaupunkisuunnittelussa kaavoitusarkkitehdille varattuja palkkaroja jäi käyttämättä. Viran kelpoisuusehtoja väljennetään ja tarkoitus on näin saada virka täytettyä 2019. Konsulttirahaa on käytetty enemmän henkilöstövajeesta ja lisääntyneistä osayleiskaavahankkeista (Miehonkangas, Kullasvaara, Vt 15(Anjalankosken taajamayleiskaavan muutos) johtuen. Lisäksi Kaupunkisuunnittelu on osallistunut kaupungin 3D-malliin tarvittavan laserkeilauksen ja kehittämissuunnitelmien maksamiseen Urheilu-puistossa ja Kuusankosken Pallokentän alueella.

Kiinteistöpalvelujen henkilöstökulut pysyivät talousarvion raameissa kertaerän maksamisesta huolimatta. Palvelujen osot ylittyivät kiinteistönhoitopalvelujen osalta mm. vesivahinko- ja sisäilmakorjauksista. Samoin kustannuksia ovat nostaneet lumisesta talvesta johtuneet auraukset ja liukkauden torjunnat sekä hiekoitushiekkojen poistot.

Yhdyskuntatekniikan talousarviossa asetettu käyttötalouden toimintakate oli 90,2 % (poikkeama euroissa 0,95 milj. euroa). Toimintatuottojen toteutuma vuoden lopussa oli 111,9 % (poikkeama 0,87 milj. euroa). Toimintakulujen toteutuma oli 99,6 % (poikkeama 0,08 milj. euroa).

Tekninen lautakunta	1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot		44 455	0	44 455	45 834	-1 378	103,1
Myyntitulot		36 955	0	36 955	36 757	198	99,5
Maksutulot		198	0	198	319	-121	161,3
Tuet ja avustukset		360	0	360	807	-447	224,1
Muut toimintatulot		6 942	0	6 942	7 951	-1 008	114,5
Valmistus omaan käyttöön		2 750	0	2 750	2 750	0	100
Toimintamenot		-57 254	0	-57 254	-57 184	-70	99,9
Henkilöstömenot		-29 987	0	-29 987	-28 894	-1 093	96,4
Palkat ja palkkiot		-22 941	0	-22 941	-22 175	-766	96,7
Henkilösivumenot		-7 045	0	-7 045	-6 719	-327	95,4
Eläkemenot		-6 127	0	-6 127	-5 852	-275	95,5
Muut henkilösivumenot		-918	0	-918	-867	-51	94,4
Palvelujen ostot		-14 582	0	-14 582	-14 918	336	102,3
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		-8 824	0	-8 824	-8 797	-27	99,7
Muut toimintamenot		-3 861	0	-3 861	-4 575	714	118,5
Toimintakate		-10 048	0	-10 048	-8 600	-1 449	85,6
Poistot ja arvonalentumiset		-8 180	0	-8 180	-8 071	-109	98,7

Henkilöresurssit

	TP 2017	TA 2018	TP 2018
Henkilömäärä henkilötyövuosina (HTV)	725,00	744,28	730

*) luvut eivät sisällä Kymen Jätelautakuntaa

Kymen jätelautakunta

Vastuuhenkilö Leena Rautiainen
Sivovuostaso Kymen jätelautakunta

Toiminnan kuvaus

Kymen jätelautakunnan toiminta-alueella on yhdeksän kuntaa. Kouvolan kaupunki toimii Kymen jätelautakunnan vastuukuntana. Lautakunta huolehtii kunnalle jätelain mukaan kuuluvista jätehuollon järjestämiseen, suunnitteluun ja seurantaan liittyvistä viranomaistehtävistä kuten jätehuoltomääräysten ja jätetaksojen hyväksyminen, jätemaksuihin liittyvä päätöksenteko sekä mahdolliset jätteenkuljetusjärjestelmäpäätökset. Toiminnassa varmistetaan asioiden käsittelyn asiantuntemus ja pyritään asiakaslähtöisyyteen. Jätelautakunta toimii yhteistyössä alueen kuntien ympäristönsuojeluviranomaisten ja jäteyhtiön kanssa. Jätelautakunnan päätöksenteolla asetetaan raamit toimivalle ja ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittavalle jätehuollolle. Seurannalla varmistetaan, että asuinkiinteistöt ja julkisen hallinto- ja palvelutoiminnan kiinteistöt ovat kattavasti mukana järjestetyn jätteenkuljetuksen piirissä.

Toimintaympäristön muutokset

Toiminta toteutui pääosin suunnitelmien ja talousarvion mukaisesti. Jätepoliittisen ohjelman laatiminen aloitettiin. Tässä tehtävässä Kymen jätelautakunta toimii koordinoijana.

Kymen jätelautakunta 1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot	252	0	252	237	15	94
Myyntitulot	252	0	252	237	15	94
Toimintamenot	-251	0	-251	-237	-14	94,5
Henkilöstömenot	-172	0	-172	-174	3	102
Palkat ja palkkiot	-144	0	-144	-145	2	101
Henkilösivumenot	-28	0	-28	-29	1	104
Eläkemenot	-22	0	-22	-24	1	105
Muut henkilösivumenot	-5	0	-5	-5	0	98,4
Palvelujen ostot	-73	0	-73	-58	-15	79,6
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3	0	-3	-1	-2	46,4
Muut toimintamenot	-4	0	-4	-4	0	101
Toimintakate	1	0	1	0	1	0

Henkilöresurssit

	TP 2017	TA 2018	TP 2018
Henkilömäärä henkilötyövuosina (HTV)	4	4	4

Rakennus- ja ympäristölautakunta

Vastuuhenkilö	Rakennusvalvonta: Tapani Ryyänen Ympäristöpalvelut: Hannu Friman
Sitovuustaso	Rakennus- ja ympäristölautakunta

Toiminnan kuvaus

Rakennus- ja ympäristölautakunta järjestää ympäristönsuojelun, terveysvalvonnan, eläinlääkintähuollon, rakennusvalvonnan sekä asuntotoimen palvelut ja huolehtii lainsäädännön mukaisista Kouvola kaupungille kuuluvista lupa-, valvonta- ja muista viranomaistehtävistä. Ympäristöpalvelut ja rakennusvalvonta toteuttavat käytännössä näitä lautakunnalle määrättyjä tehtäviä.

Toimintaympäristön muutokset**Rakennusvalvontapalvelut**

Rakennusvalvonnassa joulukuussa 2017 käyttöönotettu sähköinen lupapalvelu yhtenä osana yhteiskunnan sähköisten palveluiden lisääntymistä on otettu ennakoitua paremmin vastaan ja luvan hakuprosessissa on jo ensimmäisen toimintavuoden aikana siirrytty perinteisestä paperilla työskentelystä isolla osalla sähköiseen lupakäsittelyyn. Palvelun toimintatapoja, lupaprosesseja ja asiakaspalvelua kehitettiin asiakaslähtöisemmiksi ja sujuvammiksi

Rakennusvalvonnassa jatkui hanke sähköisen arkiston muodostamiseksi. Arkistoon tallennettu materiaalin järjestely ja lajittelu jatkettiin vuoden 2018 aikana ja työ saadaan päätökseen vuoden 2019 aikana. Tavoitteena on saada materiaali paremmin sisäistä käyttöä ja asiakkaita palvelevaan muotoon.

Kymenlaakson kattava energianeuvontahanke jatkuu yhteistyökumppaneiden, Kymenlaakson kunnat ja energia-laitokset, kanssa laaditun sopimuksen myötä vuosina 2018-2020 uusitun hankesuunnitelman pohjalta. Uusiutuvan energian osuutta rakentamisen energiankäytössä kasvatetaan tehokkaalla energianeuvonnalla ja ohjauksella rakennuslupaprosessin yhteydessä sekä toteuttamalla uusiutuvan energian kuntakatselmuksen tuloksena saatuja toimenpiteitä.

Ympäristöpalvelut

Toiminnalliset tavoitteet toteutuivat jokseenkin suunnitellusti. Ympäristönsuojelussa suunnitelmallinen valvonta toteutui lautakunnan hyväksymän valvontaohjelman mukaisesti, uutena valvontasektorina toimintojen valvonta, joissa syntyy vaarallista jätettä, mitä toteutettiin projektiluonteisesti harjoittelijatyönä. Terveysvalvonnassa suunnitelmallinen valvonta toteutui lautakunnan hyväksymällä tavalla keskusvirastojen ohjeiden mukaisena. Eläinlääkinnässä potilasmäärä on vakiintunut yhteisvastaanotolla, eläinsuojeluilmoitusten määrä kasvaa edelleen.

Ympäristöterveydenhuollon siirtyminen maakuntahallintoon siirtyi lainsäädännön keskeneräisyyden takia vuodella. Maakuntapalveluiden projektiryhmän työskentelyyn käytetty työaika väheni ja vapautui normaaleihin viranomaistehäviin.

Ympäristöohjelmatyötä ohjaavan ohjausryhmän ja käytännön toteutusta koordinoivan ympäristöryhmän työskentely käynnistyi nykymuodossa. Kaupunkistrategian toteuttamisohjelmiksi määriteltiin syksyllä elinvoima- ja hyvinvointi-ohjelma, ympäristöohjelmatyön sijoittuminen niissä selkiytyy vuonna 2019. Kaupunkipyöräjärjestelmää kokeiltiin hyvin tuloksin valtion avustuksen turvin yhdessä Kotkan kanssa. Ympäristöohjelman päivitystyö vastaamaan uutta kaupunkistrategiaa aloitettiin

Volyymit ja tunnusluvut

	TP 2017	TA 2018	TP 2018
<u>Rakennusvalvonta</u>			
Rakentamisen luvat	840	1 150	843
Maa-ainesluvut*)	0	-	0
Katselmukset	2 070	3 500	2 419
<u>Asuntotoimi</u>			
ARA:n tukihakemukset	0	0	0
ASO-asunnot	38	50	37
Aravalaskutus	1	0	0
Asukasvalinnan valvonta	158	160	155
Eriyisryhmien investointiavustukset	3	2	1
<u>Ympäristönsuojelu</u>			
Ympäristölupavitetut laitokset yhteensä, kpl (kunta+AVI)	242	240	216
Ympäristölupapäätökset ja annetut lausunnot luvista/vuosi, kpl	22	25	25
Luvitettujen laitosten tarkastukset/vuosi, kpl (kunta+AVI)	47	45	53
Rekisteröinti-ilmoitukset/vuosi, kpl	8	5	8
Muut (ei-ympäristölupa) ilmoitukset ja annetut lausunnot	79	100	78
Maa-ainesasiat			
Luvat, kpl	9	10	12
Tarkastukset, kpl	71	100	71
<u>Terveysvalvonta</u>			
Terveysvalvonnan tarkastukset ja toimenpiteet, kpl	3 079	2 700	2 868
<u>Eläinlääkintähuolto</u>			
Eläinlääkintähuollon potilaskäynnit, kpl	9 932	11 000	10 066

Talous

Ympäristöpalvelujen talous toteutui paremmin kuin talousarviossa oli ennakoitu. Tuottoja kertyi 0,17 milj. euroa enemmän. Ennakoitua suurempi tuottokertymä muodostui pääosin ympäristölupamaksuista. Toimintakulut ylittyivät hieman, mutta toimintakate oli kokonaisuudessaan 0,11 milj. euroa arvioitua parempi. Rakennusvalvontapalveluiden talous pysyi talousarvion raameissa.

Rakennus- ja ympäristölautakunta 1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot	1 272	0	1 272	1 468	-196	115
Myyntitulot	257	0	257	279	-22	109
Maksutulot	1 002	0	1 002	1 108	-106	111
Tuet ja avustukset	0	0	0	63	-63	
Muut toimintatulot	13	0	13	18	-5	140
Toimintamenot	-3 791	0	-3 791	-3 725	-66	98,3
Henkilöstömenot	-2 837	0	-2 837	-2 912	74	103
Palkat ja palkkiot	-2 172	0	-2 172	-2 171	-1	100
Henkilösivumenot	-665	0	-665	-741	75	111
Eläkemenot	-579	0	-579	-649	70	112
Muut henkilösivumenot	-86	0	-86	-91	5	106
Palvelujen ostot	-592	0	-592	-520	-72	87,8
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-42	0	-42	-34	-7	82,2
Muut toimintamenot	-320	0	-320	-259	-61	81
Toimintakate	-2 519	0	-2 519	-2 257	-262	89,6
Poistot ja arvonalentumiset	-30	0	-30	-45	15	149

Henkilöresurssit

	TP 2017	TA 2018	TP 2018
Henkilömäärä henkilötyövuosina (HTV)	51,5	49,85	52

2.2.1.3

Hyvinvointipalvelut

Vastuuhenkilö	Arja Kumpu
Sitovuustaso	Kaupunginvaltuusto, strateginen palvelusopimus

Toiminnan kuvaus

Hyvinvointipalvelut edistävät kouvolaisten elämänhallintaa, oppimista, osallisuutta, terveyttä ja hyvinvointia. Toimiala jakaantuu lasten ja nuorten, aikuisväestön ja ikääntyneiden palveluketjuihin, jotka vastaavat oman asiakasryhmänsä palveluista. Kullakin palveluketjulla on yksi vastuullinen lautakunta, joka huolehtii oman palveluketjunsä resurssien kohdentamisesta asiakastarpeen mukaan ja palvelutuotannon ohjauksesta. Lautakunnat työskentelevät yhdessä toimialan tavoitteiden asettamisessa kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi ja yhteisöllisyyden rakentamiseksi. Toimialalla tuotetaan varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen, nuorisotyön, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä kulttuurin, liikunnan ja muut vapaa-ajanpalvelut.

Toimintaympäristön muutokset

Hyvinvointipalvelujen strategiset tavoitteet toimintavuodelle 2018 on johdettu kaupunkistrategian strategisista päämääristä. Toimialan strategisten tavoitteiden toteutuminen vuoden 2018 osalta on kirjattu tilinpäätöksen yhteydessä olevaan erilliseen raportointipohjaan.

Asiakaslähtöisen toiminnan jalkauttaminen palveluihin on jatkunut toimintavuoden aikana. Sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän sekä sote- ja maakuntauudistuksen valmistelussa on osin huomioitu hyvinvointipalveluiden Askel-hankkeen hyvät käytännöt. Askel-standardi on myönnetty vuoden 2018 aikana kolmelle yksikölle (Sippolakoti, Valkealakoti ja Pihlajiston asumisyksikkö).

Kouvolan kaupunginhallitus on päättänyt kokouksessaan (kh 9.10.2017 § 274, kv 16.10.2017 § 89) sosiaali- ja terveydenhuollon vapaaehtoisen kuntayhtymän valmistelun käynnistämisestä. Vuoden 2019 alusta käynnistyvän kuntayhtymän valmistelu on jatkunut tiiviinä koko toimintavuoden 2018 ajan. Valmisteluvastuussa olleet henkilöt ovat osallistuneet valmisteluun oman työn ohessa. Syksystä 2018 lukien valmisteluvastuu on osin siirtynyt 29.6.2018 valituille vas-
tuuviranhaltijoille sekä alkusyksystä valituille palvelupäälliköille ja asiantuntijoille.

Vuoden 2018 alusta on siirtynyt Carean järjestämisvastuulle erikoissairaanhoidon ja leikkaustoiminta sekä 24/7 Pohjois-Kymen sairaalan yleislääketieteen/ akuuttilääketieteen päivystys sekä perusterveydenhuollon vuodeosastotoiminta. Vuodeosastotoiminnan muutoksen yhteydessä vähennettiin pohjoisesta Kymenlaaksosta yhteensä yhden osaston ver-
ran paikkoja. Muutokset erikoissairaanhoidossa ovat tuoneet muutoksia aiempiin toimintamalleihin sekä hoito- ja pal-
veluketjujen sujuvuuteen.

Kokonaisuutena toimintavuosi 2018 on ollut haastava terveydenhuollon toimintaympäristön muutoksen johdosta. Pohjois-Kymen sairaalan kaksi osastoa on ollut suljettuna huhtikuusta 2018 syksyyn, joka puolestaan on lisännyt merkittä-
västi kouvolaisten asiointia Careassa Kotkassa sekä Kouvolan alueen asukkaita on tarvittaessa ohjattu jatkohoitoon
eteläisen Kymenlaakson alueen yksiköihin erikoissairaanhoidon hoidontarpeen päätyttyä. Pohjois-Kymen sairaalan 24/7
päivystyksen muutos yleislääketieteen/ akuuttilääketieteen päivystykseksi 2018 alusta on vaikeuttanut asiakasohjausta
Poks:n ja Carean kesken sekä johtanut osin epätarkoituksenmukaiseen läheteikäytäntöön yksiköiden kesken.

Samaan aikaan kaupungin osalta ei kyetty vuoden 2018 aikana vahvistamaan ja uudistamaan perusterveydenhuollon
palveluita vastaamaan muuttunutta tilannetta sekä perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon välisen integraation
poistuminen erikoissairaanhoidon siirryttyä Carean järjestämisvastuulle on osaltaan heikentänyt asiakas- ja potilasoh-
jauksen toimivuutta.

Carea-Sairaalat Oy:n hallinnoima Ratamokeskus-hankkeen investoinnin toteuttamisen suunnittelu on edennyt vuoden
2018 aikana ja syksyllä 2018 ovat käynnistyneet maanrakennustyöt ao. alueella. Ratamokeskuksen rakentaminen käyn-
nistyy kevään 2019 aikana.

Lasten ja nuorten palveluissa on valmistunut perusopetuksen kehittäminen valtuustokaudella 2017-2021 (KH 12.11.2018 § 381) 20 koulun mallilla. Perusopetuksen kehittämiseen kohdentuvat toimenpiteet tulevat toteutumaan vuoden 2019 alusta lukien. Perusopetuksessa Anjalan ja Valkealan koulujen toiminta on jatkunut väistötiloissa toimintavuoden aikana. Sarkolan koulun sisäilman tilanne huononi merkittävästi syksyllä 2018 ja valmistelut siirtymisessä Torionmäen kouluun väistötiloihin aloitettiin vuoden lopulla. Lasten ja nuorten palveluissa monialainen verkostoyhteistyön, ennaltaehkäisevän toiminnan ja varhaisen tuen vahvistaminen on toteutunut suunnitellusti, erityisesti perhekusten toimintamallissa ja Ohjaamon toiminnassa. Nuorisopalveluissa on valmisteltu ns. nuorisasiankeskuksen uuden tilan käyttöönottoa, joka toteutuu vuoden 2019 alussa. Vuoden 2018 aikana lasten ja nuorten kaikki palvelut ja asiakkuuspäälliköt ovat osallistuneet monialaiseen LAPE-työhön maakunnan alueella. Lapsiperheiden sosiaalipalveluissa on ollut nähtävissä asiakasmäärän kasvu ja palvelutarpeen muutos kaikilla sosiaalihuollon sektoreilla. KSAO:n uusi organisaatio on aloittanut toimintansa 1.8.2018. Organisaatiomuutos perustui vuoden 2018 alussa voimaan tulleeseen ammatillisen koulutuksen reformiin. Lukiokoulutuksessa ei ole tapahtunut merkittäviä toimintaympäristön muutoksia vuoden 2018 aikana.

Aikuisväestön palveluissa on käynnistynyt loppuvuodesta 2018 liikuntaverkon kehittämisselvitys, jonka valmistelu jatkuu toimintavuoden 2019 aikana. Terveiden edistämisen ja liikuntapalveluiden puolella on jatkunut toimintavuoden aikana keskeisten yhdyspintojen valmistelu kaupungin ja sote-kuntayhtymän välillä. Hyvinvoinnin edistämisen maakunnallisen verkoston sekä maakunnallisen hyvinvointikertomuksen valmistelua on tehty yhteistyössä maakunnan valmistelun kanssa. Hyvinvointipisteen toiminta jatkuu vuoden 2019 alusta yhteistyössä sote-kuntayhtymän kanssa ja toiminnan valmistelua on tehty vuoden 2018 lopulla. Aikuisväestönlautakunta on kokouksessaan 21.3.2018 § 32 vahvistanut toimintamallin, jossa on asetettu kaupungin toimialoille tavoitteet palkkatukityöllistämiseksi ja kuntouttavan työtoiminnan työllistämiseksi. Toimintamallin tavoitteena on ollut vähentää työmarkkinatuen kuntaosuuden toteutumaa. Toimintavuoden päättyessä kaupungin toimialat työllistivät palkkatuella yhteensä 266 henkilöä (tavoite 280 henkilöä) ja kuntouttavan työtoiminnan kautta työllistettiin yhteensä 149 henkilöä (tavoite 290 henkilöä). Kuntouttavan työtoiminnan osalta haasteena on ollut asiakkaiden rajalliset mahdollisuudet työllistyä edes osa-aikaisesti. Aikuisväestön lautakunta päätti samassa yhteydessä kilpailuttaa terveydentilan sekä työ- ja toimintakyvyn selvitysten hankinnan 100 pitkäaikais-työttömälle, mutta kilpailutuksen kautta ei saatu potentiaalista toimijaa vastaamaan em. selvitysten tekemisestä. Kokonaisuutena kaupungin osalta työmarkkinatuen kuntaosuuden toteutuma on ollut vuoden 2018 lopussa 7,2 milj. euroa (2017 vastaavana ajankohtana 7,4 milj. euroa).

Erikoissairaanhoidon siirtyessä 1.1.2018 lukien sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymän (Carea) järjestämisvastuulle on siirtynyt saattohoidon tukiosaston toiminta hallinnollisesti ikääntyneiden palveluiden kotiutusyksikkö Apilan toiminnaksi sekä samassa yhteydessä siirtyivät kotiutushoitaja ja palveluohjaaja terveydenhuollon palveluista ikääntyneiden palveluihin. Muutoksen yhteydessä on vahvistettu kotiutustiimin toimintaa kuudella sairaanhoitajalla sekä ostettu kymmenen ympärivuorokautisen hoiva-asumisen lisäpaikkaa vuoden 2018 alusta lukien. Toimintaympäristön muutokset vuoden 2018 alusta ovat tuoneet haasteita hoito- ja palveluketjujen toimintaan. Hoito- ja palveluketjujen sujuvuuden turvaamiseksi on tehty tiivistä yhteistyötä Carean ja terveystalouden toimijoiden kanssa toimintamalleja –käytäntöjä kehittäen ja vahvistaen. Kotihoidon palveluissa on kehitetty tehostetun kotiutuksen tiimin toimintaa vastaamaan entistä paremmin toimintaympäristön muutoksiin. Ikääntyneiden palveluissa on toteutunut ”Henkilöstölähtöisellä johtamisella muutokseen” -hanke suunnitellusti.

Maakunnallisesti on jatkunut Kymenlaakson SOTE ICT-projektin valmistelu ja yhden ja yhtenäisen asiakas- ja potilastietojärjestelmän Effica Lifecare käyttöönotto on toteutunut 1.1.2019 lukien. Sosiaali- ja terveystalouden kärkeen liittyvät LAPE Kymenlaakso -hanke ja Ikäopastin -hanke ovat edenneet hankesuunnitelmien mukaisesti. Ikäopastin hanke on päättynyt 31.10.2018.

Kokonaisuutena hyvinvointipalveluiden toimintaympäristön haasteellisuus on jatkunut toimintavuoden 2018 aikana. Samanaikaisesti on valmisteltu niin sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän kuin sote- ja maakuntauudistuksen etenemistä sekä SOTE ICT-projektin käyttöönottoa 1.7.2018. Lisäksi Uuden Kouvolan valmistelua on tehty rinnakkain em. valmistelun kanssa. Valmistelun aikataulu on ollut haasteellinen ja on tuonut haasteita henkilöstöresurssin riittävyyteen ja henkilöstön jaksamiseen.

Hyvinvointipalveluiden toimialan henkilöstön sairauspoissaolot ovat jonkin verran kasvaneet toimintavuoden aikana ja toteutuma on ollut 31.12.2018 yhteensä 19,5 kalpv/ henkilö (31.12.2017 vastaavana ajankohtana 19,3 kalpv/ henkilö).

Hyvinvointipalvelujen palveluketjujen tilinpäätösten 2018 yhteydessä on raportoitu tarkemmin palveluketju-/ palvelutasolla toiminnan ja talouden toteutuminen sekä keskeiset tunnusluvut toimintavuoden 2018 osalta.

Riskianalyysi

Hyvinvointipalvelujen tilinpäätöksen riskianalyysi on laadittu huomioiden talousarvion 2018 laadinnan yhteydessä tunnistetut riskit sekä toimialan palveluketjujen esille nostamat riskit tilinpäätöksen laadinnan yhteydessä.

Toimialan strategiset tavoitteet ovat toteutuneet pääsääntöisesti asetettujen tavoitteiden mukaisesti. Strategisten tavoitteiden toteutumisen raportoinnin yhteydessä on tunnistettu em. tavoitteiden saavuttamisen riskit.

Hyvinvointipalveluiden talousarviota laadittaessa on tiedossa etenkin terveydenhuollon puolella merkittäviä toiminnallisia muutoksia liittyen terveydenhuoltolain muutokseen 1.1.2018 lukien. Vuoden 2018 alusta on siirtynyt Carean järjestämisvastuulle erikoissairaanhoidon ja leikkaustoiminta sekä 24/7 Pohjois-Kymen sairaalan yleislääketieteen/ akuuttilääketieteen päivystys sekä perusterveydenhuollon vuodeosastotoiminta. Koko maakunnan ja Kouvolan alueella on ollut haasteena ammattitaitoisen terveydenhuollon henkilöstön rekrytointi. Toimintaympäristön nopea muutos, toimintamallien uudistaminen vastaamaan muuttunutta tilannetta sekä ammattitaitoisen terveydenhuollon henkilöstön rekrytoinnin haasteet ovat heikentäneet Pohjois-Kymen sairaalan toimintaa 2018 aikana ja sairaalan kaksi osastoa on ollut suljettuna osan vuotta huhtikuusta 2018 lukien. Edellä mainitusta johtuen kaupungin asiakaspalveluiden ostot Carealta ovat toteutuneet ennakoitua korkeampina sekä toisaalta kouvolaalaisia on ohjautunut erikoissairaanhoidon hoidontarpeen päätyttyä etelän alueen yksiköihin jatkohoitoon. Lisäksi asiakastarpeen arviointi ja asiakasohjauksen toimintamallin uudistaminen vastaamaan muuttunutta tilannetta ei ole toteutunut suunnitellusti. Asiakaspalveluiden oston korkeaan toteutumaan niin kuntayhtymiltä kuin muilta palveluntuottajilta on osaltaan vaikuttanut asiakastarpeen muutos erityisesti lasten ja nuorten – ja aikuisväestön palveluketjujen palveluiden asiakkuuksissa.

Tasapainoisen talouden strategiseksi tavoitteeksi toimialatasolla on asetettu vuodelle 2018, että toimivien peruspalvelujen vahvistaminen ja, että toimialan toimintakatteen muutos vuositasona tulee olla maltillinen. Vuoden 2018 terveydenhuollon puolella peruspalveluiden (terveysasemat, lääkäripalveluiden toteutus) toiminnan vahvistaminen ei kaikilta osin toteutunut suunnitellusti. Haasteena on ollut lääkärin rekrytointi, lääkäri työvoiman ostopalvelusopimuksen toteuttamisen haasteet palveluntuottajan puolelta sekä toisaalta tarkoituksenmukaisten resurssien kohdentamisen terveydenhuollon peruspalveluiden kehittämiseen vastaamaan muuttunutta toimintaympäristöä.

Toimintavuoden aikana on henkilöriski realisoitunut kriittisten asiantuntijoiden rekrytoinnissa, joka puolestaan on lisännyt oman toiminnan haavoittuvuutta. Kymenlaaksoon on myönnetty ESR-rahoitus sosiaalityöntekijöiden maisterikoulutuksen toteuttamiseen yhteistyössä maakunnan kuntien, Itä-Suomen yliopiston ja Kymenlaakson kesäyliopiston kanssa. Koulutus on käynnistynyt keväällä 2018. Lääkäreiden rekrytointi on ollut haasteellista koko toimintavuoden ajan niin kaupunkitasolla kuin sote-kuntayhtymässä.

Toimintavuoden aikana on 1.1.2019 toimintansa aloittaneen sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymän (Kymsote) valmistelu jatkunut tiiviinä ja pääosin oman työn ohella. Vuoden 2018 aikana on ollut haasteellista varmistaa ajantasainen tiedottaminen kuntayhtymän valmistelun etenemisestä sekä samanaikaisesta Uuden Kouvolan valmistelusta. Henkilöstön keskuudessa on ollut epävarmuutta omasta sijoittumisesta em. muutosten yhteydessä sekä kiireinen työtahti on heikentänyt työhyvinvointia.

Hyvinvointipalvelujen toimintavuoden yksi merkittävä riski on ollut sosiaali- ja terveydenhuollon kiinteistöihin kohdistuva korjausvelka, koska peruskorjausinvestointien toteutusta on siirretty 1.1.2019 käynnistyvän sosiaali- ja terveystalouden kuntayhtymän sekä sote- ja maakuntavalmistelun johdosta. Lasten ja nuorten palveluissa on kohdistunut merkittäviä riskejä erityisesti koulurakennuksiin sisäilmaongelmien johdosta. Niin aikuisväestön kuin lasten ja nuorten palveluissa on osin jouduttu turvautumaan väistötiloihin toiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi.

Toimialan talous

Hyvinvointipalvelujen toimialan sitovuustaso valtuustoon nähden on toimintakate. Hyvinvointipalvelujen talousarvioon hyväksyttiin marraskuussa talousarvionmuutos, jossa tehtiin hyvinvointipalveluiden toimialan talousarvioon 14,5 milj. euron lisäystä. Lisäys kohdennettiin aikuisväestön palveluketjun asiakaspalveluiden ostoon kuntayhtymiltä. Talousarviomuutoksessa arvioitiin, että lasten ja nuorten palveluketjun toimintakate alittaa suunnitellun talousarvion 4,2 milj. eurolla ja ikääntyneiden palveluketjun toimintakate toteutuu suunnitellun mukaisena. Hyvinvointipalvelujen toimintakatteeksi muodostui 492,6 milj. euroa. Toimintakate ylittyi suunnitellusta 9,8 milj. euroa (tot. 102 %). Edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna toimintakate heikkeni 4,2 %.

Hyvinvointipalvelujen toimintatuotot olivat vuonna 2018 yhteensä 50,9 milj. euroa (tot. 105,2 %) josta maksutuottojen toteutuma 21,8 milj. euroa (tot. 99,3 %), myyntituoton toteutuma 15,8 milj. euroa (tot. 122,5 %), tuet ja avustukset 7,8 milj. euroa (tot. 97,0 %) sekä muut toimintatulot (mm. vuokratuottoja) 5,4 milj. euroa (tot. 100,4 %). Koko toimialan tasolla toimintatuottojen toteutuma ylittyi suunnitellusta noin 2,5 milj. euroa eli 5,2 %. Muutos edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan nähden oli -6,8 %. Muutos selittyy erikoissairaanhoidon siirtymisellä 1.1.2018 alkaen Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalveluiden kuntayhtymän toiminnaksi.

Toimintamenojen toteutuma oli vuonna 2018 yhteensä 543,5 milj. euroa (tot. 102,3 %). Koko toimialan tasolla toimintamenot ylittivät suunnitellusta 12,4 milj. euroa (2,3 %).

Henkilöstömenojen toteutuma oli 195,5 milj. euroa (tot. 100,5%). Henkilöstömenot ylittivät suunnitellusta 0,9 milj. euroa (0,5 %). Henkilöstömenot pienenivät edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna -8,0 %. Pienentyminen selittyy suurelta osin erikoissairaanhoidon siirtymisellä 1.1.2018 alkaen Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalveluiden kuntayhtymän toiminnaksi.

Palvelujen ostojen toteutuma koko toimialan tasolla oli vuonna 2018 yhteensä 245,5 milj. euroa (tot. 104,8 %). Palvelujen ostot ylittivät suunnitellusta 11,2 milj. euroa (4,8 %). Palveluiden ostot koko toimialan tasolla nousivat edelliseen tilinpäätökseen verraten 19,1 %. Asiakaspalvelujen ostot kuntayhtymiltä koko toimialan tasolla oli 133,9 milj. euroa (tot. 105,8 %). Asiakaspalveluiden ostot kuntayhtymiltä ylittivät suunnitellusta 7,4 milj. euroa (5,8 %). Asiakaspalveluiden ostot kuntayhtymiltä kasvoivat edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna 60,2 %, jota selittää erikoissairaanhoidon siirtyminen 1.1.2018 alkaen Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalveluiden kuntayhtymän toiminnaksi. Työvoiman vuokrauksen suunniteltu määräraha ylittyi 2,2 milj. eurolla, pienentyen kuitenkin reippaasti edellisen vuoden vastaavasta ajankohdasta (TP 2017, toteuma 6,8 milj. euroa). Asiakaspalveluiden ostot muilta kuin kunnilta ja kuntayhtymiltä ylittivät suunnitellusta 2,2 milj. euroa ja ICT-palvelut 1,9 milj. euroa.

Aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden toteuma oli 11,3 milj. euroa (tot. 99,2 %) pysyen lähes suunnitellun tasolla. Edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna aineiden, tarvikkeiden ja tavaroiden hankinnat pienenivät 26,3 % joutuessa lääkkeiden ja hoitotarvikkeiden ostojen vähentymisestä. Avustuksien toteuma oli 40,1 milj. euroa (tot. 101,2 %). Avustukset ylittivät 0,5 milj. euroa suunnitellusta. Ylitystä selittää palvelusetelien lisääntynyt käyttö. Työmarkkinatuen kuntaosuuden toteutuma oli 7,2 milj. euroa (tot. 107,8 %). Työmarkkinatuen kuntaosuus ylittyi 0,5 milj. euroa suunnitellusta (7,8 %). Työmarkkinatuen kuntaosuus pieneni edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna -3,5 %. Verrattuna edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan avustuksissa oli nousua 2,7 %. Muiden toimintamenojen (mm. vuokrat) toteutuma oli 51,1 milj. euroa (tot. 99,7 %), jotka toteutuivat lähes suunnitellun mukaisina. Edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna oli muissa toimintamenoissa laskua -5,7 %.

Kouvolan kaupunginhallitus on lokakuussa hyväksynyt talouden sopeuttamiseen 2018 liittyvät toimenpiteet. Hyvinvointipalveluiden osalta on laadittu loppuvuodelle 2018 toimenpiteet talouden sopeuttamiseksi (yhteensä 4,5 milj. euroa). Em. toimenpiteiden kokonaistoteutuma on ollut 1,7 milj. euroa.

Hyvinvointipalvelut 1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot	48 347	0	48 347	50 871	-2 523	105,2
Myyntitulot	12 906	0	12 906	15 811	-2 905	122,5
Maksutulot	22 017	0	22 017	21 852	164	99,3
Tuet ja avustukset	8 005	0	8 005	7 766	239	97
Muut toimintatulot	5 419	0	5 419	5 441	-22	100,4
Toimintamenot	-519 119	-12 048	-531 167	-543 528	12 361	102,3
Henkilöstömenot	-193 868	-712	-194 580	-195 464	884	100,5
Palkat ja palkkiot	-153 384	-590	-153 974	-153 598	-376	99,8
Henkilösivumenot	-40 484	-122	-40 606	-41 866	1 259	103,1
Eläkemeno	-34 318	-99	-34 417	-35 837	1 420	104,1
Muut henkilösivumenot	-6 166	-23	-6 189	-6 028	-161	97,4
Palvelujen ostot	-223 175	-11 135	-234 309	-245 522	11 213	104,8
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-11 276	-160	-11 435	-11 347	-88	99,2
Avustukset	-39 604	0	-39 604	-40 092	488	101,2
Muut toimintamenot	-51 196	-42	-51 238	-51 103	-135	99,7
Toimintakate	-470 771	-12 048	-482 820	-492 657	9 838	102
Poistot ja arvonalentumiset	-1 047	0	-1 047	-602	-445	57,5

Tavoitteiden toteutuminen Hyvinvointipalvelut

Strategia-päämäärä		Strategia-tavoite	Asiakkaan kuuleminen				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Monialaisen osaamisen hyödyntäminen ja verkostotyön vahvistaminen tukemaan asiakaslähtöistä toimintaa ja Askel-hankkeen tavoitteiden jalkauttamista toimintaan.		Monialaisen osaamisen hyödyntäminen ja verkostotyön toimintamalli on otettu käyttöön palveluissa niin alue- kuin kaupunkitasolla. Verkostotyö toimii sekä asiakasrajapinnassa että kehittämistyössä. Lasten ja nuorten palveluissa verkostotyön mallia on käytetty perhekeskusalueiden toiminnassa. Askel-hankkeen mukaiset asiakasosallisuutta tukevat toimintamallit ovat käytössä. Asiakas-palautetta on kerätty säännöllisesti sekä yksilöasiakkaista että ryhmätoiminnasta. Asiakaspalautteen kokoamisessa on käytetty Survey-pal-menetelmää. Asiakaspalautteen sekä asiakkaan/ kuntalaisen osallisuutta kannustaviin toimintamalleihin tulee kiinnittää jatkossa erityistä huomiota. Verkostotyön ja moniammatillisen osaamisen vahvistamisen tärkeys korostuu muuttuneessa toiminta-ympäristössä.					
Mittari							
Hoito- ja palvelutakuiden toteutuminen		Nyky-arvo	100,00	Tavoite-arvo	100,00	Toteuma-arvo	99,50
Mittari							
Asiakastyytyväisyys		Nyky-arvo	3,70	Tavoite-arvo	4,00	Toteuma-arvo	4,23

Strategia-päämäärä	Elinvoimainen kaupunki	Strategia-tavoite	Yrittäjyyden edistäminen päätöksenteossa, johtamisessa ja elinkeinotoimien organisoinnissa				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Monituottajamallin hyödyntäminen palvelujen järjestämisessä sekä kiinteä yhteistyö järjestöjen ja yhdistysten kanssa palvelujen tuottamisessa.		Toimialan palvelutuotannossa on hyödynnetty yhä enemmän järjestöjen panosta ja kumppanuutta. Lasten ja nuorten palveluissa esim. perhekeskuksissa yhteisöllisen työn kehittyminen on tuonut järjestöjen roolin näkyväksi. Nuorisopalveluissa on lisätty järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä. Lisäksi esim. erilaisia tapahtumia on järjestetty alueella toimivien järjestöjen kanssa yhteistyössä. Ikääntyneiden palveluissa erityisesti varhaisissa palveluissa toteutettiin monialaista järjestöyhteistyötä erilaisten tapahtumien yhteydessä. Kymenlaakson valinnanvapauspilotti ei toteutunut suunnitellusti puuttuvan lainsäädännön johdosta. Palveluseteli palveluiden järjestämisvaihtoehtona on vahvistunut palveluissa.					
Mittari							
Palvelusetelien määrä tuotetuista palveluista (%)		Nyky-arvo		Tavoite-arvo		Toteuma-arvo	45,20
Mittari							
Järjestöille myönnetyt toiminta-avustukset (kpl)		Nyky-arvo	28,00	Tavoite-arvo	31,00	Toteuma-arvo	28,00
Mittari							
Toteutuneet tilaisuudet (kpl)		Nyky-arvo	14,00	Tavoite-arvo	23,00	Toteuma-arvo	42,00
Mittari							
Strategiset kumppanuudet järjestöjen kanssa (kpl)		Nyky-arvo	12,00	Tavoite-arvo	15,00	Toteuma-arvo	5,00

Strategia-päämäärä	Laadukas ympäristö	Strategia-tavoite	Energiatohokas ja uusiutuviin energialähteisiin tukeutuva kaupunki				
Talousarviotavoite			Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Energiatohokkaan toiminnan vahvistaminen, toimialan ominaisenergian kulutus laskee -1%/vuosi.			Energiatohokkuutta tulevat toimintamallit ja ekotukihenkilö-toiminnan toimintamalli ovat käytössä ikääntyneiden palveluissa. Henkilöstön sitoutumista tulee vahvistaa edelleen. Lasten ja nuorten palveluissa ympäristökasvatusta toteutetaan kouluissa ja varhaiskasvatuksessa työ- ja vuosisuunnitelman mukaisesti. Varhaiskasvatuksessa ekotukihenkilöt ja yksiköt ovat osallistuneet Siisti Siti-tapahtumaan. Lasten ja nuorten palveluissa on valmistunut perusopetuksen kehittämissuunnitelma sekä aikuisväestön palveluissa on valmisteltu palveluverkkomuutosta, joiden toteuttaminen omalta osaltaan tukee energiatohokkuutta investointien toteutumisen myötä.				
Mittari							
Ominaisenergiankulutus vesi (l/m3)		Nyky-arvo		Tavoite-arvo	139,20	Toteuma-arvo	141,98

Mittari						
Ominaisenergiankulutus sähkö (Kwh/m3)	Nyky-arvo		Tavoite-arvo	19,40	Toteuma-arvo	19,80
Mittari						
Ominaisenergiankulutus lämpö (kWh/m3)	Nyky-arvo		Tavoite-arvo	44,85	Toteuma-arvo	45,50

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Optimaalinen palvelutarjonta ja -verkko				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Ennaltaehkäisy ja varhainen tuki sisältyvät asiakasprosesseihin.		LAPE-hankkeen kehittämistyössä on edelleen vahvistettu varhaisen tuen toimivuutta palveluissa ja perhekeskustoiminnan kehittämisessä. Sähköisen asiointia on hyödynnetty aiempaa enemmän lasten ja nuorten kohtaamisessa sekä palvelutarpeen arvioinnissa ja auttamisessa (Onx tää normaalia?, Chat, Hyvinvointikartan hyödyntäminen). Varhaiskasvatus- ja alakouluikäisten lasten Ihmeelliset vuodet- vanhemmuusryhmät ovat käynnistyneet. Hyvinvointipisteiden toiminnassa on korostunut kuntalaisten neuvonta ja ohjaus omaan hyvinvointiin liittyvissä asioissa. Toimintamalleissa tulee edelleen vahvistaa asiakkaan asiakasohjausta ja arviointiosaamista.					
Mittari							
Omahoitoa tukevat toimintamallit (kpl)		Nyky-arvo	2,00	Tavoite-arvo	5,00	Toteuma-arvo	5,00
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Peruspalvelujen vahvistamisen, toimivan asiakkuuden arvioinnin sekä vahvan ammatillisen asiakasohjauksen toteutumisella vähennetään kalliiden erikoispalvelujen käyttöä ja toimialan toimintakatteen muutos vuositasolla on maltillinen.		Lasten ja nuorten palveluiden lastensuojelussa on vahvistunut lapsiperheiden sosiaalityö ja varhaisemmat palvelut. Koulu- ja opiskelu-huoltotyön ennaltaehkäisevät ja yhteisöllisen työn mallit ovat käytössä. Toimialan palveluissa on vahvistettu asiakasohjausta, jolla lisätään asiakkaiden tietoa eri varhaisten palveluiden vaihtoehtoja. Perusterveydenhuollossa on suunnattu ammatillista resurssia huomioiden kriittiset asiakastarpeet. Toimintaympäristön nopea muutos on tuonut haasteita hoito- ja palveluketjujen sujumiseen sekä asiakasohjauksen ja sovittujen toimintamallien toteutumiseen. Asiakasohjaus ja asiakkaiden arviointiosaaminen vaativat edelleen vahvistamista.					
Mittari							
Peruspalvelujen osuus palvelutuotannosta(%).		Nyky-arvo	50,70	Tavoite-arvo	52,60	Toteuma-arvo	81,13
Mittari							
Toimintakatteen muutosprosentti		Nyky-arvo	1,10	Tavoite-arvo	1,80	Toteuma-arvo	4,20

Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Toimintojen ja palvelujen uudistamisessa ja toteuttamisessa mahdollistetaan kuntalaisten aktivoituminen oman ja läheisten hyvinvoinnin edistämiseen sekä tuetaan omatoimisuutta ja itsenäistä selviytymistä.		Lasten ja nuorten palveluissa on toteutettu ensimmäinen Lasten parlamenttitapahtuma 11/2018, jossa alakoulujen oppilaskunnat ja varhaiskasvatuksen edustajat työstivät työpajoissa em. palveluun liittyviä kehittämisideoita. Osallistavaa työotetta on vahvistettu entisestään eri palveluissa. Haasteena on ollut henkilöstöresurssien riittävyys sekä nopealla aikataululla edennyt Kymsoten valmistelu-työ. Keskeistä on vahvistaa asiakkaiden ja henkilöstön myönteistä asennetta digitalisaation mahdollisuuksiin palveluiden toteuttamisessa ja tiedottamisen ajantasaisuus asiakkaille uusista toimintamalleista.				
Mittari						
Sähköisen asioinnin toimintamallit (kpl)	Nyky-arvo	5,00	Tavoite-arvo	7,00	Toteuma-arvo	7,00

Strategiapäämäärä	Tasapainoinen talous	Strategiatavoite	Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Uuden Kouvolan ja maakuntauudistuksen edessä tuetaan esimiesten ja henkilöstön valmiutta muutosjohtamiseen ja muutokseen.		Ikääntyneiden palveluissa käynnistynyt laaja henkilöstön muutosvalmennus "Meidän mahdollisuus" on toteutunut suunnitellusti. Henkilöstön työhyvinvointia on tuettu ao. palveluketjussa yksilöllisin työaika- ja tehtäväjärjestelyillä. Sijaisten hankinnassa on ollut haasteita, joka puolestaan on lisännyt vakinaisen henkilöstön lisä- ja ylitöitä vaikuttaen jaksamisen ja työhyvinvointiin. Lasten ja nuorten palveluissa on järjestetty maakunnallinen yhteensovittavan johtamisen työpajakokonaisuus tukemaan siirtymävaihetta. Kymsoteen siirtyvän henkilöstön ja kaupungille jäävän henkilöstön osalta vahvistui loppuvuodesta sijoittumiset tehtäviin. Riskinä ja haasteena on ollut uudistusten samanaikainen eteneminen, ajantasaisen tiedottamisen toteuttaminen ja ylipäättään valmistelujen kireä aikataulu. Em. on lisännyt esimiesten ja henkilöstön epävarmuutta tulevan muutoksen suunnasta ja heidän roolistaan muutoksessa. Sairauspoissaolot ovat hieman pienentyneet v. 2017 luvuista (v. 2017: 19,3).					
Mittari							
Henkilöstötyytyväisyys		Nykyarvo		Tavoitearvo	3,80	Toteumaarvo	3,63
Mittari							
Sairauspoissaolot (kpv/htv)		Nykyarvo	19,80	Tavoitearvo	10,50	Toteumaarvo	19,50

PALVELUKETJU

Vastuuhenkilö

Sitovuustaso

Hyvinvointipalveluiden yhteiset hallintopalvelut

Arja Kumpu

Lasten ja nuorten lautakunta

Palvelualueen toiminnan kuvaus

Hyvinvointipalveluiden hallintopalvelut varmistavat strategian toteutumisen ja toimialan yhdenmukaisen toiminnan. Yhteisiin hallintopalveluihin sisältyvät hallinto-, talous- ja tietohallinnon palvelut, jotka tuottavat, kehittävät ja koordinoivat tietoa toimialan palveluketjuille ja toimivat johdon tukena. Yhteisten hallintopalveluiden kustannus jaetaan palveluketjujen kesken. Yhteiset hallintopalvelut kuuluvat lasten ja nuorten lautakunnan alaisuuteen.

Toimintaympäristön muutokset

Toimialan yhteisten hallintopalveluiden esimiehet ja muu henkilöstö ovat osallistuneet tiiviisti toimintavuoden 2018 aikana Kymenlaakson sosiaali- ja terveyspalveluiden kuntayhtymän (Kymsote) valmisteluun oman vastualueensa mukaisesti. Yhteisten hallintopalveluiden henkilöstöstä siirtyivät kuntayhtymän palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteella henkilöt, joiden työstä 50% tai enemmän on kohdentunut sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviin. Hallintosihteereistä 3 henkilöä ja hallintopalveluiden palvelupäällikkö siirtyivät keskitettyyn hallintopalveluun peruskuntaan. Toimialan johdosta ikääntyneiden palveluiden johtaja siirtyi kuntayhtymään, toimialan johtaja ja kaksi palveluketjun johtajaa jäivät peruskuntaan. Hallinnollisesti yhteisten hallintopalveluiden toiminta on päättynyt 31.12.2018.

Riskianalyysi

Toimintavuosi 2018 on ollut haasteellinen toimialan yhteisten hallintopalveluiden henkilöstön näkökulmasta. 1.1.2019 toimintansa aloittaneen kuntayhtymän valmistelua on tehty oman työn ohessa ja samaan aikaan osa hallintopalveluiden henkilöstöstä ja johdosta on osallistunut Uuden Kouvolan valmisteluun. Hallintopalveluiden henkilöstön näkökulmasta em. valmistelujen nopea aikataulu ja valmistelun kiireinen eteneminen on näkynyt osin henkilöstön työhyvinvoinnissa sekä epävarmuutena tulevasta sijoittumisesta. Hallintopalveluiden esimiehet pyrkivät henkilöstönsä osalta ajantasaiseen tiedottamiseen, mutta haasteena on ollut toimintaympäristön muutokseen liittyvien päätösten ja lopullisten linjausten osittainen viivästyminen sekä toisaalta henkilötasolla merkittävä työmäärän lisääntyminen syksystä 2018 lukien.

Palveluketjun talous

Hyvinvointipalveluiden yhteisten hallintopalveluiden talousarvio 2018 on toteutunut suunnitellun mukaisena.

Hypa yhteiset hallintopalvelut 1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot	7 681	0	7 681	7 276	405	94,7
Myyntitulot	6 635	0	6 635	6 513	122	98,2
Tuet ja avustukset	1 046	0	1 046	763	283	72,9
Toimintamenot	-7 675	0	-7 675	-7 282	-393	94,9
Henkilöstömenot	-3 027	0	-3 027	-3 024	-3	99,9
Palkat ja palkkiot	-2 508	0	-2 508	-2 490	-18	99,3
Henkilösivumenot	-519	0	-519	-534	15	102,9
Eläkemenot	-419	0	-419	-438	19	104,4
Muut henkilösivumenot	-99	0	-99	-96	-4	96,4
Palvelujen ostot	-4 311	0	-4 311	-3 726	-584	86,4
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-109	0	-109	-314	205	287,5
Avustukset	-9	0	-9	0	-9	0
Muut toimintamenot	-219	0	-219	-217	-2	99,2
Toimintakate	7	0	7	-6	12	-89,7
Poistot ja arvonalentumiset	-1	0	-1	0	-1	0

PALVELUKETJU

Vastuuhenkilö
Sitovuustaso

Lasten ja nuorten palvelut

Veikko Niemi
Lasten ja nuorten lautakunta

Palvelualueen toiminnan kuvaus

Lasten ja nuorten palvelujen toiminta perustuu elämäntapaajatteluun, jossa korostuu asiakasvastuu. Asiakasryhminä ovat alle kouluikäiset ja perheet, oppivelvollisuutta suorittavat lapset sekä nuoret ja nuoret aikuiset aina 29 ikävuoteen asti. Asiakslähtöisyys ilmenee tavoitteiden asettamisessa ja toteutumisen mittaamisessa sekä palveluiden resurssiohjauksessa, jossa huomioidaan asiakastarpeiden ja toimintaympäristön muutokset.

Palvelut on ryhmitelty tukemaan toiminnan edellyttämien resurssien kohdentamista peruspalveluihin, varhaisen tuen palvelujen tarjoamista oikea-aikaisesti ja oikean laatusuhteena, jotta korjaavien palveluiden käyttö olisi mahdollisimman vähäistä. Lasten ja nuorten palveluihin sisältyy varhaiskasvatus, perusopetus, toisen asteen koulutus, lapsiperheiden sosiaalipalvelut sekä kasvun tuen palvelut.

Toimintaympäristön muutokset

Perusopetuksen kehittämisen selvitystyötä tehtiin koko alkuvuosi. Valmistelutyön tuloksena muodostettiin kolme vaihtoehtoista mallia päätöksenteossa käsiteltäväksi. Perusopetuksen kehittämisen tavoitteena oli palvelutarvetta vastaava laadukas opetus huomioiden asiakasmäärien laskun sekä tarpeen uusiin opetussuunnitelman mukaisiin oppimisympäristöihin. Tavoitteena oli myös rakentaa tulevista kouluista monitoimikeskuksia, joissa tiloja hyödyntäisivät kaupungin muut palvelut, kolmas sektori ja Kymsoten oppilashuoltopalvelut. Kaupungin valtuusto teki 12.11.2018 päätöksen perusopetuksen kehittämisestä 20 koulun mallin pohjalta.

Peruskoulujen sisäilmaongelmien vuoksi Anjalan ja Valkealan koulujen toiminta jatkui väistötiloissa. Sarkolan koulun sisäilman tilanne huononi merkittävästi 2018 syyslokan jälkeen, eikä rakennuksen laajoja ja moninaisia ongelmia pystytty vähentämään väliaikaisilla kunnostustoimenpiteillä. Koulussa tehdyn henkilökunnan oirekartoituksen ja teknisten kunnan perusteella tilanne vaati siirtämistä väistötiloihin jo suunniteltua aikaisemmin odottamaan uuden koulurakennuksen valmistumista. Valmistelut väistötiloihin Tornionmäen kouluun aloitettiin vuoden lopulla.

Kouvolan varhaiskasvatussuunnitelman pedagogiikan toteutumista arjessa on tuettu jaetun johtajuuden toimintamallin ja varhaiskasvattajien ammatillisen kehittämisen kautta. Hoitoaikaperusteiset asiakasmaksut on otettu käyttöön 1.8.2018 alkaen päiväkodeissa ja perhepäivähoidossa. Päiväkotien toimintavarmuutta sijaisjärjestelyissä ja pedagogisen suunnittelun mahdollistamisessa on tuettu palkkaamalla lisää 12 vakinaista yksikkökohtaista varahenkilöä. Jaalan Vuokolan päiväkodin peruskorjaus ja laajennus valmistui uuden toimintavuoden alkuun elokuussa. Lehtomäen päiväkotia on otettu käyttöön loka-marraskuun vaihteessa. Keskusta-alueen radan alapuolen päiväkotiratkaisua valmistellaan yhdessä tilapalveluiden kanssa.

Monialainen verkostoyhteistyö, ennaltaehkäisevä toiminta ja varhainen tuki ovat palveluketjun keskeisiä tavoitteita sekä toiminnassa että sen kehittämisessä. Näiden pohjalta palveluja on rakennettu erityisesti perhekeskus-toimintamallissa sekä Kouvolan Ohjaamossa. Verkostomainen toiminta on vakiintunut kehittämisohjelman myötä normaaliksi toimintatavaksi, johon osallistuvat kaikki lasten ja nuorten palvelujen esimiehet ja asiantuntijat hallinnon eri tasoilta. Lasten ja lapsiperheiden palvelujen kokoaminen viiteen alueelliseen toimipisteeseen (fyysiset perhekeskukset) ei ole edennyt vuoden aikana suunnitellusti, koska sote-uudistuksen maakunnallinen valmistelu on hidastanut kunnan sote-investointien toteuttamista. Nuorisopalveluissa sen sijaan toimintojen keskittäminen yhteen ”nuorisosiainkeskukseen” on edennyt vuoden aikana, vuoden lopulla valmistuivat Nuorten Paikan uudet tilat ja varsinainen käyttöönotto tapahtuu vuoden 2019 alkupuolella.

Vuoden 2018 aikana lasten ja nuorten palvelujen kaikki palvelut ja asiakkuuspäälliköt osallistuivat laajasti monialaiseen LAPE-työhön yhdessä Etelä-Kymenlaakson toimijoiden kanssa. Kuntayhtymän valmistelu vei paljon voimavaroja kasvun tuessa, jossa palvelut jakaantuivat vuoden 2019 alusta. Psykososiaaliset ja perheoikeudelliset palvelut sekä lasten ja nuorten terveyspalvelut siirtyivät vuoden 2019 alusta Kymsoteen.

Vuoden 2018 alusta voimaan tullut ammatillisen koulutuksen reformi koskee koko Suomen ammatillista koulutusta. Ammatillisen koulutuksen reformin päätavoitteina ovat ammatillisen koulutuksen yhteiskunnallisen merkityksen vahvistaminen, koulutuksen rahoituksen ja rakenteiden uudistaminen jatko-opintokelpoisuus säilyttäen. Tavoitteena on huolehtia alueellisesti kattavasta koulutuksesta sekä tiivistää koulutuksen ja työelämän välistä vuorovaikutusta erityisesti lisäämällä työpaikalla tapahtuvaa opetusta. KSAO:n uutta organisaatiota valmisteltiin alkuvuosi, ja uusi organisaatio aloitti toimintansa 1.8.2018. Organisaation tavoitteena on vastata reformin haasteisiin ja lisätä lähiesimiesten roolia lähellä opettajia ja opiskelijoita.

Lukiokoulutuksen osalta merkittäviä toimintaympäristön muutoksia ei vuoden 2018 aikana tapahtunut. Opiskelijamäärä laskee nuorten ikäluokkien pienentyessä. Uuden lukiolain voimaantuloon 1.8.2019 on lukiokoulutuksessa alettu valmistautua.

Riskianalyysi

Varhaiskasvatukseen osallistumisaste on Kouvolassa nousussa ja lisää varhaiskasvatuspaikkojen tarvetta. Lisäksi osa päiväkotitiloista edellyttäisivät peruskorjausta ja myös uudisrakentamista tarvitaan. Varhaiskasvatuksen tilatarpeita pyritään ratkaisemaan perusopetuksen kehittämisohjelman puitteissa, lisäämällä yksityistä päiväkotitoimintaa sekä rakentamalla päiväkotitiloja leasingrahoituksella. Henkilöstön varhaiskasvatus- ja johtamisosaamista tulee tukea varhaiskasvatuksen laadun ja henkilöstön työhyvinvoinnin varmistamiseksi. Yksikön johtajien työn kohdentumista pedagogiseen johtamiseen tulisi varmistaa riittävällä toimistosiihteeriresursseilla.

Palveluverkkojen kehittämisen osalta ei ole voitu edetä täysipainoisesti. Perusopetuksen palveluverkon aluekohtainen tarkastelu siirtyy vuoden 2019 puolelle. Tavoitteena on saada kokonaisvaltainen suunnitelma perusopetuksen toteutamisesta sekä siihen kohdennettavista investoinneista tuleville vuosille. Toisaalta kaupungin heikko taloustilanne vaikuttaa kouluinvestointien aikatauluihin. Sote-palveluihin suunnitellut investoinnit ovat olleet edelleen pysähdyksissä eikä mm. perhekeskusten perustamisessa ole voitu edetä suunnitellusti Kuusankosken alueella. Valkealan perhekeskustoiminnot ovat osa uuden monitoimikeskuksen suunnittelua ja ratkaisut toteutuksen osalta ovat siirtyneet vuoden 2019 toiselle vuosipuoliskolle. Keskusta-alueen perhekeskuksen toimitilojen kartoitus jatkuu edelleen.

Perusopetuksen kehittämisen toimenpiteet vievät aikaa ja kokonaisuuden kustannuksien nousuun ei päästä vaikuttamaan tarvittavalla nopeudella.

Kymsoteen siirtyminen aiheutti epävarmuutta ja toisaalta vei paljon henkilöstön työaikaa erityisesti lapsiperheiden sosiaalipalveluissa ja kasvun tuen palvelussa. Perustyön kehittäminen jäi muutostilanteessa vähäisemmälle erityisesti vuoden loppupuolella, kun henkilöstö teki käytännössä kahden organisaation tehtäviä.

Henkilöstöriskinä nousee esille kelpoisten sosiaalityöntekijöiden saatavuus lapsiperheiden sosiaalipalveluissa, mikä vaikuttaa työntekijöiden kuormittavuuteen ja lakisääteisten tehtävien hoitamiseen. Työmäärän suuri kasvu vaikuttaa jakamiseen ja työn hoitamisen edellytyksiin.

TUNNUSLUVUT	TP 2017	TA 2018	TOT. 31.12.2018	Tot. %	Poikkeama
Lapsiperheiden sosiaalipalvelut					
Tehdyt palvelutarpeen arvioinnit	650	600	587	97,8	-13
Lapsiperheiden sosiaalityön asiakkaat	437	500	568	113,6	68
Perheiden määrä lapsiperhetyössä	308	200	293	146,5	93
Perheiden määrä lastensuojelun perhetyössä	129	120	120	100,0	0
Lastensuojeluilmoitusten määrä	1 815	1 600	1 611	100,7	11
Lastensuojelun avopalveluiden piirissä lapsia	506	600	615	102,5	15
Huostaan otettujen lasten määrä	171	165	184	111,5	19
Jälkihuollossa asiakkaat	146	130	144	110,8	14
Perhetukikeskuksen käyttöaste %	86	80	85	106,3	5
Kasvun tuki					
Perheneuvolan asiakkuuksien määrä	1 079	1 100	1 052	95,6	-48
Kehitysneuvolaan ohjattujen määrä	52	65	47	72,3	-18
Nuorisopalvelujen toimintaan osall. määrä	62 704	85 000	62 967	74,1	-22 033
Ohjaamon asiakkuuksien määrä, yhteisö	2 617	950	834	87,8	-116
Ohjaamon asiakkuuksien määrä, yksilö			1 489	156,7	1 489
Varhaiskasvatus					
Lasten päivähoido kk/yht, oma toiminta	27 672	26 500	27 825	105,0	1 325
Lasten päivähoido kk/yht, palveluseteli	6 748	6 200	7 383	119,1	1 183
Lapsia kotihoidontuen piirissä	1 254	1 200	1 118	93,2	-82
Perusopetus					
Oppilasmäärä	7 613	7 600	7 445	98,0	-155
Erityisen tuen oppilasmäärä (esi- ja perusop., lisäop.)	998	980	1 013	103,4	33
Aamu- ja iltapäivätoimintaan osall. oppilaat	487	490	480	98,0	-10
Kuljetusoppilaat (esi- ja perusop., lisäop., valmistava op.)	1 653	1 650	1 593	96,5	-57
Toisen asteen koulutus					
Päivälukiot/kurssit	1 995	1 995	1 979	100,1	2
Iltalukio/kurssit	386	330	391	118,5	61
Lukioiden opiskelijamäärä	1 367	1 311	1 357	103,5	48
Ammatillinen koulutus opiskelijavuodet		2 119	2 167	102,3	48

Palveluketjun talous

Lasten ja nuorten lautakunnan alaisten palvelujen toiminta järjestettiin vuonna 2018 talousarvion edellyttämällä tavalla. Talousarvion toimintakatteen toteutuma oli n. 1,7 milj. euroa alle suunnitellun (99,0 %). Toimintavuoden aikana talouden kehittymistä on seurattu palveluissa kuukausittain ja ennakoitu lukuvuosisidonnainen toiminta opetuspalveluissa.

Toimintatulot ylittivät talousarvion 2,1 milj. euroa, joka on toteutmana 123 %. Suurin tulojen kertymään vaikuttanut tekijä oli myyntituloissa kotikuntakorvausten kohdistaminen oikealle vuodelle sekä valtion avustusten ja projektirahoituksen kasvu yli arvioidun.

Toimintamenot toteutuivat lähes kaikissa toiminnoissa talousarvion mukaisesti (100,2%). Palvelujen ostoissa ylitystä oli lapsiperheiden sosiaalipalveluissa ja perusopetuksen ICT-palveluissa. Henkilöstömenoihin kirjattiin tammikuussa 2019 maksettu kertaerä, mitä ei tiedetty talousarviota laadittaessa. Ammatillisen koulutuksen osalta vuosi oli onnistunut ja taloudellinen tulos positiivinen edellisvuoden tapaan.

Lasten ja nuorten palvelut 1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot	9 397	0	9 397	11 557	-2 160	123
Myyntitulot	2 492	0	2 492	3 567	-1 075	143,2
Maksutulot	3 697	0	3 697	3 642	55	98,5
Tuet ja avustukset	3 040	0	3 040	4 040	-1 000	132,9
Muut toimintatulot	168	0	168	308	-140	183,4
Toimintamenot	-184 643	0	-184 643	-185 067	424	100,2
Henkilöstömenot	-104 371	0	-104 371	-104 589	218	100,2
Palkat ja palkkiot	-84 153	0	-84 153	-83 756	-397	99,5
Henkilösivumenot	-20 219	0	-20 219	-20 833	614	103
Eläkemenot	-16 845	0	-16 845	-17 514	670	104
Muut henkilösivumenot	-3 374	0	-3 374	-3 318	-55	98,4
Palvelujen ostot	-37 786	0	-37 786	-38 700	914	102,4
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-3 943	0	-3 943	-3 877	-65	98,3
Avustukset	-10 538	0	-10 538	-10 126	-412	96,1
Muut toimintamenot	-28 006	0	-28 006	-27 775	-231	99,2
Toimintakate	-175 246	0	-175 246	-173 510	-1 736	99
Poistot ja arvonalentumiset	-58	0	-58	-39	-18	68,6

Tavoitteiden toteutuminen

Lasten ja nuorten palvelut

Strategia- päämäärä	Asiakaslähtöinen toiminta	Strategia- tavoite	Asiakkaan kuuleminen				
Talousarviotavoite			Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Monialaisen osaamisen hyödyntäminen ja verkostotyön vahvistaminen tukemaan asiakaslähtöistä toimintaa ja Askel-hankkeen tavoitteiden jalkauttaminen toimintaan.			Verkostotyö on organisoitu aluetason ja kaupunkitason verkostoiksi, jotka toimivat keskenään vuorovaikutuksessa ja vuosikellon mukaan. Verkostotyö toimii sekä asiakasrajapinnassa että kehittämistyössä. Verkostokokonaisuus on kiinnitetty talousarvioprosessiin. Viiden perhekeskusalueen verkostoissa on mukana kaupungin, Kymsoten ja kolmannen sektorin toimijoita, joissakin myös asiakkaita. Verkostot työstävät sekä alueellisia ilmiöitä että kaupunkitason kehittämisasioita. Aluetoimikuntiin ollaan luomassa yhteistyötä.				
Mittari							
Alle 25 v. työttömien määrä (hlö)		Nyky- arvo	962,00	Tavoite- arvo	930,00	Toteuma- arvo	700,00
Mittari							
Verkosto-osaamisen taso (1-5)		Nyky- arvo	3,18	Tavoite- arvo	3,50	Toteuma- arvo	3,40

Mittari						
Hoito- ja palvelutakuiden toteutuminen		Nyky-arvo	100,00	Tavoite-arvo	100,00	Toteuma-arvo 99,00
Mittari						
Asiakastyytyväisyys		Nyky-arvo	4,00	Tavoite-arvo	4,20	Toteuma-arvo 4,10
Strategiapäämäärä	Elinvoimainen kaupunki	Strategiatavoite	Yrittäjyyden edistäminen päätöksenteossa, johtamisessa ja elinkeinotoimen organisoinnissa			
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Monituottajamallin hyödyntäminen palvelujen järjestämisessä sekä kiinteä yhteistyö järjestöjen ja yhdistysten kanssa palvelujen tuottamisessa		Palvelutuotannossa hyödynnetty yhä enemmän järjestöjen panosta. Erityisesti perhekeskusten yhteisöllisen työn kehittyminen on tuonut järjestöjen toiminnan näkyväksi. Järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä on paljon myös nuorisopalveluissa. Lisäksi alueverkostot ovat hyödyntäneet alueella toimivia järjestöjä esim. tapahtumissa. Ohjauksen tapahtumia toteutetaan monituottajamallilla. Yhdessä MLL:n Kymen Piirin kanssa on valmisteltu hankesuunnitelma Me-säätiölle tukea tarvitsevien nuorten ja nuorten perheiden auttamiseksi. MLL:n Kymen Piirin ja Kymenlaakson Ensi- ja turvakoti-yhdistyksen kanssa tehdään kumppanuusyhteistyötä lasten ja nuorten ehkäisevien palveluiden toteuttamisessa. MLL:n kanssa aloitettu uutena toimintana erovanhempien ja lasten kohtaamispaikkatoiminta Kouvolassa. Perhekeskusalueilla on järjestetty useita tapahtumia 3.sektorin toimijoiden kanssa. Kasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen palveluissa järjestöjen sekä seurojen kanssa toteutetaan yhteistyötä liikkumisen edistämiseksi. Laatu- ja valvontakäynnit on tehty yksityisiin päiväkoteihin ja yhteistyötä syvennetty tuotannon johdon ja varhaiskasvatuksen hallinnon välisillä tapaamisilla. Varhaiskasvatuksessa on tehty laatu- ja valvontakäyntejä yksityisiin päiväkoteihin ja yhteistyötä syvennetty tuotannon johdon ja varhaiskasvatuksen hallinnon välisillä tapaamisilla.				
Mittari						
Järjestöille myönnetty toiminta-avustukset (kpl)		Nyky-arvo	28,00	Tavoite-arvo	31,00	Toteuma-arvo 28,00
Mittari						
Toteutuneet tilaisuudet (kpl)		Nyky-arvo	17,00	Tavoite-arvo	40,00	Toteuma-arvo 65,00
Mittari						
Strategiset kumppanuudet järjestöjen kanssa (kpl)		Nyky-arvo	12,00	Tavoite-arvo	15,00	Toteuma-arvo 6,00

Strategia- päämäärä	Laadukas ympäristö	Strategia- tavoite	Energiatehokas ja uusiutuviin energialähteisiin tukeutuva kaupunki				
Talousarviotavoite			Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Energiatehokkaan toiminnan vahvistaminen, toimialan ominaisenergian kulutus laskee - 1%/ vuosi. Ympäristökasvatus tavoittaa kaikki ikäluokat			Ympäristökasvatusta toteutetaan kouluissa ja varhaiskasvatuksessa työ- ja vuosisuunnitelmien mukaisesti. Varhaiskasvatuksen yksiköt ovat laatineet varhaiskasvatus- suunnitelmista johdetut ympäristö- kasvatussuunnitelmat. Kaikki 4.-lk:t 2 pv/lv Ympäristökoulu Regi- nassa, Keskustan koulu ja Kartanokoulu mukana Vihreä lippu –toimin- nassa, ekotukihenkilökoulutusta koulujen henkilöstölle, jäte-neuvoja kouluttanut jätteiden lajitteluun ja kierrätykseen liittyen. Ympäristö- kasvatus esiopetuksen painopistealueena. Varhaiskasvatuksessa eko- tukihenkilöt sekä yksiköiden osallistuminen Siisti Siti -toimintaan.				
Mittari							
Ympäristökasvatukseen osallistujat (%)		Nyky- arvo	90,00	Tavoite- arvo	100,00	Toteuma- arvo	100,00
Strategia- päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia- tavoite	Optimaalinen palvelutarjonta ja -verkko				
Talousarviotavoite			Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Ennaltaehkäisy ja varhainen tuki sisältyvät asiakasprosesseihin.			Lape Kymenlaakso- hankkeen kehittämistyössä on vahvistettu varhai- sen tuen palveluja. Varhaiskasvatus- ja alakouluikäisten lasten käy- töshäiriöiden hoitoon tarkoitetut Ihmeelliset vuodet-vanhemmuus- ryhmät ovat käynnistyneet. Onks' tää normaalia-sähköinen huoltien kartoitus ja chat lapsille ja nuorille on toiminnassa. Sähköisiä kanavia hyödynnetty entistä enemmän lasten ja nuorten kohtaamisessa, pal- velutarpeen arvioinnissa sekä auttamisessa (Onx ideaa, Hyvinvointi- kartta)				
Mittari							
Omahoitoa tukevat toimintamallit (kpl)		Nyky- arvo	2,00	Tavoite- arvo	5,00	Toteuma- arvo	5,00
Talousarviotavoite			Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Peruspalvelujen vahvistamisen, toimivan asiakkuuden arvioinnin sekä vahvan amma- tillisen asiakasohjauksen toteutumisella vä- hennetään kalliiden erikoispalvelujen käyttöä ja palveluketjun toimintakatteen muutos vuositasolla on talousarvion mukainen.			Koulu- ja opiskeluhoitotyön ennaltaehkäisevät ja yhteisöllisen työn mallien käyttö on laajentunut. Masennuksen hoitomallia on otettu käyttöön opiskeluhoollossa. Painopistettä on siirretty edelleen lasten- suojelusta lapsiperheiden sosiaalityöhön ja varhaisempiin palveluihin. Vahva moniammatillinen työskentely toteutuu perustasolla opiskelu- huollon palveluiden ja peruspalveluiden kesken. Ns. matala konsu- taatiomalli käytössä ja sen käyttöä vahvistetaan ja laajennetaan edel- leen. Tehtävien uudelleen järjestelyllä on varhaiskasvatuksen palve- lun asiakasohjausta lisätty, jolloin asiakas saa mahdollisimman var- haista tietoa eri varhaiskasvatuksen vaihtoehdoista, mutta myös tar- vittaessa muista perhepalveluista				
Mittari							
Toimintakatteen muutosprosentti		Nyky- arvo	-0,80	Tavoite- arvo	0,30	Toteuma- arvo	1,10
Mittari							
Peruspalveluiden osuus palvelutuotannosta (%)		Nyky- arvo	82,98	Tavoite- arvo	85,00	Toteuma- arvo	81,44

Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Toimintojen ja palvelujen toteuttamisessa mahdollistetaan kuntalaisten aktivoituminen sekä oman ja läheisten hyvinvoinnin edistämisen näkökulma. Ennakoarvointi / arvio toteuttamisen vaikuttavuudesta.		Kaupunginhallituksen päätöksellä vahvistettiin lapsivaikutusten ennakoarvointi osaksi EVA-menettelyä kaupungin päätöksenteossa. Lasten ensimmäinen parlamenttitapahtuma toteutettiin marraskuussa, jossa alakoulujen oppilaskuntien ja varhaiskasvatuksen edustajat kohtasivat päättäjiä. Osallistavaa työtettä on vahvistettu lasten, nuorten ja perheiden kohtaamisessa				
Mittari						
Sähköisen asioinnin toimintamallit (kpl)	Nyky-arvo	5,00	Tavoite-arvo	8,00	Toteuma-arvo	7,00

Strategiapäämäärä	Tasapainoinen talous	Strategiatavoite	Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Uuden Kouvolan ja maakuntauudistuksen edetessä tuetaan esimiesten ja henkilöstön valmiutta muutosjohtamiseen ja muutokseen.		Lasten ja nuorten palvelujen johdolle järjestettiin maakunnallinen yhteen sovittavan johtamisen työpajakokonaisuus tukemaan siirtymävaihetta uusi kunta ja Kymsote-organisaatioihin. Palvelujen avainhenkilöt ovat osallistuneet yhteensovittavan johtamisen työpajoihin. Vahvistettu siltapalvelujen yhteisiä prosesseja palveluiden varmistamiseksi. Johtamisessa toteutetaan jaetun johtajuuden toimintamallia					
Mittari							
Henkilöstön fiilismittari (Surveypal, arvo)		Nykyarvo	0,00	Tavoitearvo	3,75	Toteumaarvo	3,50
Mittari							
Sairauspoissaolot (kpv/htv)		Nykyarvo	14,70	Tavoitearvo	14,00	Toteumaarvo	15,00

PALVELUKETJU

Vastuuhenkilö
Sitovuustaso

Aikuisväestön palvelut

Vesa Toikka
Aikuisväestön lautakunta

Toiminnan kuvaus

Aikuisväestön palveluketju tuottaa kulttuuri- vapaa-ajan, kirjasto-, kansalaisopisto- sekä terveydenhuollon palvelut koko väestölle. Aikuisten elämänhallinnan tukemisessa tuetaan pääsääntöisesti aikuisia, jotka eri syistä tarvitsevat sosiaali- palveluita ja/tai -avustuksia. Asiakassegmentointi on suunniteltu hyvinvointia edistävään ja ylläpitävään palvelukoko- naisuuteen sekä toimintakykyä palauttavaan kokonaisuuteen. Toiminta-ajatus on perustunut perusterveydenhuollon, erikoissairaanhoidon ja sosiaalipalveluiden vahvaan integraatioon, siten että asiakaspolku on mahdollisimman sauma- ton. Strategisena tavoitteena on saada aikaiseksi palvelusiirtymään ylläpitäviin palveluihin, jotka ovat kevyempiä. Asia- kaan hyvinvoinnin parantaminen ja omavastuun edistäminen ovat toiminnan keskeinen tavoite. Terveyden edistämisen palveluissa on tehty vahvaa työtä Kouvolan asukkaiden hyvinvoinnin parantamiseksi.

Toimintaympäristön muutokset

Palveluketjun toimintaympäristön muutokset olivat kokoluokaltaan merkittäviä ja niiden vaikutukset myös. Erikoissai- raanhoidon irrottaminen omasta palvelutuotannosta oli varsin haastava. Lääkärivajauksen myötä osa Pohjois-Kymen sairaalan vuodeosastoista jouduttiin sulkemaan ja potilaita jatkohoidettiin muissa Kymenlaakson sairaaloissa. Palvelu- tarve on edelleen ollut kasvava, joskin osa on järjestelmän tuottamaa sisäistä lähetekäytäntöä. Näistä jaksoista Kouvola maksoi Kotkalle ja Haminalle. Vapaaehtoisen kuntayhtymän valmistelu ja erityisesti uuden käyttöön otettavan tietojär- jestelmän valmistelu vähensi merkittävästi omaa palvelutuotannon resurssia henkilöstön sitoutuessa valmistelutehtä- viin. Terveyden edistämisen ja liikuntapalvelujen osalta on tärkeää tunnistaa kaupungin ja kuntayhtymän toiminnan yhdyspinnat ja saada ne toimiviksi, jotta asukkaiden saaman palvelun taso ei heikkene ja toiminnan laaja-alaisuus säilyy. Hyvinvoinnin edistämisen laajan verkostomaisen rakenteen luominen osana uutta Kouvola on mahdollisuus. Vuonna 2018 työttömyys on vähentynyt merkittävästi. Se ei kuitenkaan ole näkynyt työmarkkinatuen nopeana laskua, koska kunnan maksuosuus painottuu vuosia työttöminä olleisiin, joiden työllistyminen on kaikissa olosuhteissa erityisen haas- tavaa.

Riskianalyysi

Toiminalliset riskit muutoksille olivat suuret. Osa osaavasta henkilöstöstä menetettiin ja sen myötä myös palveluita siir- tyi toisaalle. Kustannusriski toteutui pahimmalla tavalla. Kuntalaisten saamat palvelut tuottivat kustannuksia 4,4 % yli muutetun talousarvion, joista merkittävin osa oli kuntayhtymiltä tehtyjä ostoja. Aikuisten elämänhallinnan tukemisen palveluiden tarpeeseen vaikuttavat erityisesti Pohjois-Kymenlaakson työllisyystilanne ja muiden palveluiden (mm. ter- veydenhuolto, opetus, työllisyyspalvelut) kykyisyys vastata keskimääräistä haastavimpiin aikuisuuden tarpeisiin. Mer- kittäviä riskejä kulttuuripalveluissa liittyy henkilöstöön. Niukkenevien resurssien sovittaminen lainsäädännön asettamiin vaatimuksiin on myös lisääntyvä kuormitustekijä työyhteisöissä.

	TP 2017	TA 2018	TOT. 31.12.2018	Tot. %	Poikkeama
TUNNUSLUVUT					
Aikuisten elämänhallinnan tukeminen					
Täydentävää ja ehkäisevää toimeentulotukea saaneet kotitaloudet vuoden aikana	1 682	1 250	1 616	129,3	366
Erityisryhmien palveluasumisen asiakkaat 31.12.	438	470	442	94,0	-28
Kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat vuoden aikana	382	500	654	130,8	154
Kaupungin työmarkkinatuen maksuosuuden määrittävien työttömien määrä 31.12.	1 535	1 400	1 508	107,7	108
Sosiaali- ja kriisipäivystys, asiakastapaukset	3 862	3 200	4 105	128,3	905
Terveyden, yhteisöllisyyden ja kulttuurisen hyvinvoinnin edistäminen					
Kävijämäärä yhteensä	1 229 880	1 273 600	1 265 404	99,4	-8 196
Tapahtumien määrä yhteensä	1 772	1 000	1 754	175,4	754
Kehittämistyötä ko. palvelujen kanssa tekevien yhteisöjen määrä	47	40	39	97,5	-1
Terveyspalvelut					
Vastaanottotoiminta, käynnit	235 846	275 500	267 384	97,1	-8 116
avopsykiatria	31 126	30 000	28 347	94,5	-1 653
suun terveydenhuolto	73 176	77 000	69 495	90,3	-7 505
perusterveydenhuolto	131 544	135 000	131 850	97,7	-3 150
kuntoutus					
- yksilökäynnit		16 500	21 576	130,8	5 076
- terapiaryhmät, osallistujat		17 000	16 116	94,8	-884

Palveluketjun talous

Aikuisväestön palveluketjun talousarvio toimintakate ylittyi 4,4 % muutettuun talousarvioon nähden. Tämä johtui sosiaali- ja terveyspalveluiden voimakkaasta kustannusten kasvusta. Erityisesti kuntayhtymiltä ostetut terveydenhuollon palvelut kasvoivat merkittävästi. Talousarvion sisälle rakennetut säästöt eivät toteutuneet sairaalapalveluissa. Koko sosiaali- ja terveyspalveluiden palvelujen ostot olivat 21,3 milj. euroa yli alkuperäisen talousarvion. Koko terveydenhuollon kasvu oli 6,5 % verrattuna vuoden 2017 toteumaan. Tälle kasvulle ei ole yhtä yksittäistä selitystä, vaan se on tulos toiminnan pahasta häiriöstä, jossa potilaiden hoitopolut eivät ole toteutuneet tarkoituksenmukaisella tavalla. Tilinpäätöksessä 2016 koko terveydenhuollon toimintakate oli 147,5 milj. euroa ja 2017 148,6 milj. euroa, kun vastaava kokonaiskustannus on vuonna 2018 158,3 milj. euroa. Näin ollen reaali kasvun on n. 10 milj. euroa. Erikoissairaanhoidon siirto ei ollut Kouvolaan kustannusneutraali, koska aikaisempi tuotanto omana toimintana pystyi tuottamaan palvelut tehokkaasti integroituna perusterveydenhuollon kanssa. Palvelusopimukset vaativat erikoissairaanhoidon osalta olivat kustannustehokkaita. Päivystyspalvelut pystyivät 2017 vastaamaan palvelutarpeeseen ja vai vaativat tapaukset kuljetettiin jatkohoitoon muihin sairaaloihin. Viime vuoden muutos heikensi merkittävästi POKS:n päivystyksen toimintamahdollisuuksia, koska erikoissairaanhoidon tasoinen päivystys purettiin.

Aikuisväestön palveluissa tuloja kertyi talousarvioon arvioitua enemmän 0,1 milj. euroa. Menot ylittyivät muutettuun talousarvioon nähden 10,2 milj. euroa. Aikuisten elämänhallinnan tukemisen asiakkaiden palvelutarpeisiin ei pystytty vastaamaan talousarvioon varatuin määrärahoihin. Toimintakatteen toteuma on 6,6 milj. euroa yli suunnitellun ja kasvu edelliseen vuoteen verrattuna 6,2 %. Ylitykset kohdistuvat asiakaspalveluostoihin ja avustuksiin. Asiakaspalveluostoissa ylitystä on sekä kuntayhtymiltä ostettavissa palveluissa että muilta ostettavissa palveluissa. Kuntayhtymiltä ostettavien palveluiden käyttö ylittää talousarvion 7,3 prosentilla, mutta käyttö on kuitenkin 0,4 milj. euroa pienempi kuin vuoden 2017 toteuma. Asiakaspalveluiden ostot muilta ovat kasvaneet merkittävästi. Ylitys johtuu asumispalveluja tarvitsevien kuntalaisten (päihde- ja mielenterveyskuntoutujat sekä kehitysvammaiset) määrän kasvusta. Asiakkaan tarpeesta riippuen asumispalveluiden järjestäminen maksaa kaupungille 3 000 – 18 000 euroa kuukaudessa.

Työmarkkinatuen kuntaosuuden käyttö ylittää talousarvion 7,8 prosentilla, koska työmarkkinatuen kuntaosuuden vuositavoite 6,7 milj. euroa on 0,8 milj. euroa pienempi kuin vuoden 2017 toteuma (7,49 milj. euroa). Tukien ja avustusten osalta tulot jäivät 1,6 milj. euroa talousarviosuunnittelua pienemmiksi.

Palveluketjun muut palvelut alittivat talousarviosuunnitelman ja osaltaan paikkasivat sosiaali- ja terveyspalveluiden menoja.

Liikuntapalvelujen myyntituotot ovat hieman pienentyneet edellisvuoteen verrattuna, mikä johtuu tavoitteiden mukaisesta painotuksesta vertaisohjattujen ja järjestöjen ohjaamien ryhmien toimintaan. Asiakkaille maksutonta liikunta-neuvontaa on lisätty 1 liikunnanohjaajan työpanoksella.

Talous

Aikuisväestön palvelut 1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot	13 801	0	13 801	13 922	-121	100,9
Myyntitulot	2 311	0	2 311	3 940	-1 628	170,5
Maksutulot	5 002	0	5 002	4 868	134	97,3
Tuet ja avustukset	3 820	0	3 820	2 686	1 134	70,3
Muut toimintatulot	2 668	0	2 668	2 429	239	91
Toimintamenot	-233 573	-10 700	-244 273	-254 471	10 198	104,2
Henkilöstömenot	-38 367	0	-38 367	-37 045	-1 322	96,6
Palkat ja palkkiot	-28 887	0	-28 887	-27 435	-1 452	95
Henkilösivumenot	-9 481	0	-9 481	-9 610	129	101,4
Eläkemenot	-8 325	0	-8 325	-8 553	228	102,7
Muut henkilösivumenot	-1 156	0	-1 156	-1 057	-99	91,4
Palvelujen ostot	-154 808	-10 700	-165 508	-175 457	9 949	106
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-5 668	0	-5 668	-5 289	-379	93,3
Avustukset	-18 150	0	-18 150	-19 944	1 795	109,9
Muut toimintamenot	-16 580	0	-16 580	-16 736	156	100,9
Toimintakate	-219 771	-10 700	-230 471	-240 549	10 077	104,4
Poistot ja arvonalentumiset	-760	0	-760	-362	-397	47,7

Tavoitteiden toteutuminen**Aikuisväestön palvelut**

Strategia- päämäärä	Asiakaslähtöinen toiminta	Strategia- tavoite	Asiakkaan kuuleminen				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Jatkuvan parantamisen malli käytössä kaikissa palveluissa. Asiakassegmentin AV1 -aikuiset runsaasti sosiaalipalveluita ja terveyspalveluita käyttävät, n. 2,5 % väestöstä - Lean-projektin toteutus.		Lähes kaikissa yksiköissä, joissa asiakastytyväisyysmittarit käytössä, toiminnan tarkastelua on myös toteutettu. Terveystiedon edistämiseksi asiakaspalautetta on kerätty sekä ryhmätoiminnasta että yksilöasiakasta hyödyntäen surveypal-menetelmää. Arviointia tehty osavuosi-katsauksittain ja ryhmien päättymisen jälkeen. Palaute on huomioitu toiminnan kehittämisessä, ja toteutuneista toimenpiteistä informoidaan verkkosivuilla sekä asukas- ja paikallislehdissä. Asiakastytyväisyys on hieman lisääntynyt ja palvelulupaus toteutuu.					
Mittari							
Asiakastytyväisyys		Nyky- arvo	4,75	Tavoite- arvo	4,75	Toteuma- arvo	4,60

Mittari						
Toimintamallit käytössä (kpl/v)	Nyky-arvo	5,00	Tavoite-arvo	10,00	Toteuma-arvo	6,00

Strategia- päämäärä	Elinvoimainen kaupunki	Strategia- tavoite	Yhteistyökumppaneiden kanssa valtakunnallisesti merkittävä toimija
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio	
Valinnanvapauskokeilut ovat käytössä 2018		Valinnan vapauspilotti hyväksytty Kymenlaakson osalta. Lainsäädäntö ei mahdollistanut kokeilua.	

Mittari						
Kokeilujen määrä (kpl)	Nyky-arvo	3,00	Tavoite-arvo	6,00	Toteuma-arvo	3,00

Mittari						
Palveluiden osuus (%)	Nyky-arvo	44,50	Tavoite-arvo	50,00	Toteuma-arvo	44,50

Mittari						
Toteutuminen (%)	Nyky-arvo	0,00	Tavoite-arvo	100,00	Toteuma-arvo	0,00

Strategia-päämäärä	Laadukas ympäristö	Strategia-tavoite	Ympäristöystävällinen kaupunki
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio	
Energiatehokkaan toiminnan vahvistaminen, toimialan ominaisenergian kulutus laskee -1%/ vuosi.		Palveluverkkoesitys valmis päätettäväksi.	

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Optimaalinen palvelutarjonta ja -verkko				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Merkittäviä asioita koskevien päätös-vaihtoehtojen hyvinvointivaikutuksia arvioidaan ennalta (EVAn käyttöönotto). Luodaan olosuhteita ja mahdollisuuksia kunta-laisten aktivoitumiseen, oman ja läheistensä hyvinvoinnin edistämiseen. Ennaltaehkäisy ja varhainen tuki sisältyvät asiakasprosesseihin.		Evaus antaa suunnan muutokselle ja siihen liittyvistä riskeistä. Uimahalliverkon osalta saimme arvokasta tietoa evauksen kautta.					
Mittari							
Määrä (Kpl)		Nyky-arvo	3,00	Tavoite-arvo	6,00	Toteuma-arvo	3,00

Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio				
Palveluissa luodaan asiakassegmentoinnin pohjalta kokeiluja, joilla leikataan raskaiden palveluiden käyttöä (AV2 ja AV7)		Perusterveydenhuollossa suunnattu resurssia sinne, missä sitä on eniten tarvittu. Kuusankosken terveysaseman siirto Katajajarjuun sujui hyvin. Toiminta saatiin vakautettua. On tunnistettu tiettyjä asiakas-segmenttejä, joiden kokonaisvaltainen haltuunotto parantaa tuottavuutta.				
Mittari						
Peruspalvelujen ja varhaisen tuen palvelujen osuus (%)	Nyky-arvo	25,00	Tavoite-arvo	26,00	Toteuma-arvo	25,00
Mittari						
Odotusaika	Nyky-arvo	5,00	Tavoite-arvo	3,00	Toteuma-arvo	5,00

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Henkilöstön muutosohjelmat saatetaan päätökseen		Henkilöstön saatto uusiin tehtäviin viety päätökseen sekä Kymnsoten, että kaupungin palvelukseen jääneiden osalta.					
Mittari							
Henkilöstön fiilismittari (1-5)	Nyky-arvo	0,00	Tavoite-arvo	3,75	Toteuma-arvo	0,00	
Mittari							
Toteutuneet tilaisuudet (kpl)	Nyky-arvo	10,00	Tavoite-arvo	15,00	Toteuma-arvo	8,00	
Mittari							
Määrä (Kpl)	Nyky-arvo	2,00	Tavoite-arvo	5,00	Toteuma-arvo	0,00	

PALVELUKETJU

Vastuuhenkilö
Sitovuustaso

Ikääntyneiden palvelut

Tuula Jaakkola
Ikäihmisten lautakunta

Palvelualueen toiminnan kuvaus

Ikääntyneiden palveluihin sisältyvät varhaiset palvelut, kotihoitoa tukevat palvelut, kotihoito ja kotihoidon tukipalvelut sekä hoiva-asuminen. Toiminnan tavoitteena on vastata ikääntyvien palvelutarpeeseen asiakaslähtöisesti ja oikea-aikaisesti sekä siirtää palveluiden painopistettä varhaisiin palveluihin ja tukea ikääntyvien itsenäistä ja toimintakykyistä asumista omassa kodissaan. Keskeistä on kotona asumista tukevien palveluiden kehittäminen vastaamaan asiakastarvetta. Palveluiden järjestämisessä korostuu varhainen tuki ja ennaltaehkäisevä työ sekä asiakkaiden ja ikääntyneiden kunta-laisten osallisuuden, toimijuuden ja oman vastuun lisääminen. Asiakkaan palvelutarpeeseen perustuvan asiakasohjauksen merkitys on erittäin tärkeä.

Ikääntyneiden palveluiden toteutuksen perustana on osaava ja ammattitaitoinen henkilöstö sekä ajantasainen palveluiden kustannusten seuranta ja kokonaistaloudellisesti kestävien toimintamallien kehittäminen toimintaympäristön muutokset huomioiden. Ikääntyneiden palveluissa korostuu palvelujen ja palveluketjujen välillä tehtävä yhteistyö. Palveluiden laadun kehittämisessä korostuu asiakaspalautteen jatkuva kerääminen ja sen hyödyntäminen toiminnan kehittämisessä ja suunnittelussa. Terveystuon kanssa tehtävän yhteistyön keskiössä on asiakkaan sujuva hoito- ja palvelupolku, erityisesti kotiutusten turvaaminen. Toimintamallien ja palveluiden kehittämisessä huomioidaan vanhuspalvelulain (980/2012) ja STM:n (2017:6) laatusuosituksen mukaiset velvoitteet ja sisällön määrittelyt.

Vanhuspalvelulain mukaiset odotusajat (palvelutarpeen arviointi, omaishoito, kotihoito, ympärivuorokautinen asuminen) on raportoitu kuukausi- ja osavuosikatsauksissa ikäihmisten lautakunnalle. Odotusajat ovat myös olleet nähtävillä kaupungin nettisivuilla, jonne ne on päivitetty osavuosikatsauksen yhteydessä.

Toimintaympäristön muutokset

Ikääntyneiden palveluiden henkilöstöä osallistui tiiviisti vuoden 2019 alusta aloittaneen vapaaehtoisen kuntayhtymän (Kymsote) valmistelutyöhön. Valmistelutyö toteutettiin oman työn ohella. Ikääntyneiden palvelujen henkilöstöä osallistui myös tiiviisti Kotkan hallinnoimaan maakunnallisen IkäOpastin-hankkeen hanketyöskentelyyn. Hanke päättyi 31.10.2018. Hankkeeseen liittyen Kouvolaan toteutetaan RAI arviointijärjestelmän CA osion pilotointi 1.10.2017 – 31.10.2018. Ko. pilotin toteutukseen irrotettiin Kouvolaan ikääntyneiden palveluista yksi palveluohjaaja. Pilotin päätyttyä RAI CA otettiin käyttöön varhaisemman vaiheen palvelutarpeen arvioinnissa loppuvuodesta. Kymsoten valmisteluun sekä hanketyöskentelyyn osallistuminen näkyi haasteena henkilöstöresurssien riittävyudessa.

Askel-hankkeen mukainen asiakaslähtöinen toiminnan ja palveluiden kehittäminen sekä toimintamallien juurruttaminen arkeen jatkui. Jatkuvan parantamisen mallin mukaisesti on palveluissa toteutettu asiakas-tyytyväisyyskyselyitä sekä henkilöstön fiilismittari-kyselyitä. Ikääntyneiden palveluista Askel-standardi myönnettiin Sippola-kodille ja Valkealokodille.

Erikoissairaanhoidon muutokseen liittyen terveyskeskuksen vuodeosasto kuuden toiminta (ns. saattohoidon tukiosasto) siirtyi vuoden alusta hallinnollisesti ikääntyneiden palveluihin kotiutusyksikkö Apilan toiminnaksi. Samassa yhteydessä kotiutushoitaja ja palveluohjaaja siirtyivät terveyspalveluista ikääntyneiden palveluihin. Erikoissairaanhoidon muutokseen liittyen myös kotiutustiimiä vahvistettiin vuoden alusta kuudella sairaanhoitajalla. Lisäksi ikääntyneiden palveluissa on ostettu kymmenen ympärivuorokautisen hoiva-asumisen lisäpaikkaa vuoden 2018 alusta.

Toimintaympäristön muutokset toivat haasteita hoito- ja palveluketjujen toimivuuteen. Hoito- ja palveluketjujen sujuvuuden turvaamiseksi tehtiin tiivistä yhteistyötä Carean ja terveyspalvelujen toimijoiden kanssa toimintamalleja ja -käytäntöjä kehittäen ja vahvistaen. Ikääntyneiden palveluissa Mäkilän palvelukeskuksen kaksitoista pitkäaikaipaikkaa kohdennettiin ns. odotuspaikoiksi terveydenhuollossa tai kotiutusyksiköissä pitkäaikaipaikkaa odottaville henkilöille. Tällä pystyttiin osaltaan vastaamaan vuodenvaihteessa toteutuneeseen vuodeosastopaikkojen vähenemisestä johtuvaan nopeutuneeseen asukas-, potilaskiertoon sekä edesauttamaan kotiutusyksiköiden paikkojen profiloitumista nimenomaan kotiin kuntoutuville henkilöille. Lisäksi lautakunnassa käydyn keskustelun perusteella ostettiin kahdeksan ylimääräistä ympärivuorokautisen hoiva-asumisen paikkaa sairaalaruuhkan purkamiseksi. Kotihoidon osalta tehostetun kotiutuksen tiimin toimintaa kehitettiin vastaamaan entistä paremmin toimintaympäristön muutoksiin.

Varhaisen tuen palveluissa jatkettiin tiivistä järjestöjen ja kolmannen sektorin kanssa tehtävää yhteistyötä. Hyvinvointiasemien verkostoa kehitettiin ja yhteisiä tapahtumia järjestettiin niin kaupungin omilla kuin kahdella ostopalveluna toteutettavalla hyvinvointiasemalla. Varhaisissa palveluissa ei ollut mahdollisuutta toteuttaa strategisen suunnitelman mukaista ennakkovaikutusten arviointia. Ennakoivasta arvioinnista luovuttiin, koska välttämätöntä arvioinnin tarvetta ei noussut esille eikä arviointiin tarvittavaa henkilöstöresurssia ollut irrotettavissa.

Kotiutustiimi toiminta vakiintui asiakastarvetta vastaavaksi. Asiakasmäärä lisääntyi 140 asiakkaalla edelliseen vuoteen verrattuna. Perhehoidon käyttö omaishoitajan lakisääteisten vapaiden aikaisena hoitomuotona lisääntyi kaikissa ikäluokissa. Perhehoidossa toteutuneiden hoitopäivien määrä lisääntyi 495 päivällä edelliseen vuoteen verrattuna. Tämä näkyi yksityisiltä palveluntuottajilta ostettavien ostojen vähenemisenä. Omaishoitajien luokse tehtäville seurantakäynneille asetettuja tavoitteita ei saavutettu, palveluohjauksen lisäresurssista huolimatta. Terveystuon toiminnalliset muutokset näkyivät ajoittain kotiutusyksiköiden asiakkuuksissa. Ajoittain kotiutusyksiköihin ohjautui sinne kuulumattomia asiakkaita.

Kotihoidon asiakkaiden määrä väheni hieman edelliseen vuoteen verrattuna. Sen sijaan RAI arviointien perusteella asiakkaiden tarvitsema hoivan ja hoidon määrä lisääntyi, mikä näkyi mm. asiakaskäyntimäärien lisääntymisessä. Kotihoidon palvelujen piiriin pääsi jonottamatta. Kotihoitoon kohdennettiin kolmen fysioterapeutin lisäresurssi. Tehostetun kotiutuksen toimintamallia kehitettiin. Palvelusetelin käyttö vaihtoehtona kotihoidon järjestämisessä lisääntyi. Kotihoidon toiminnanohjausjärjestelmän toimintamallia kehitettiin mm. työnjaon keskittämällä alueille. Terveyspalvelut on ostanut kotihoidon lääkäripalvelut Attendolta. Niiden toteutumisessa oli haasteita mm. vuositarkastuksien ja lääkärin kiertopäivien osalta. Kotihoidon tukipalveluissa päivätoimintaa vahvistettiin asiakastarpeen perusteella. Uutena toimintana aloitti päivätoiminta Valkealassa (2 päivää viikossa).

Hoiva-asumisessa investoinnit toteutuvat suunnitellusti. Tähteen palveluasumisessa otettiin tammikuussa käyttöön uusittu hoitajakutsujärjestelmä. Joulukuussa Kotiharjun palvelukeskuksen oviin asennettiin asukasturvallisuutta parantava ovien lukitus- ja automatiikkakokonaisuus. Samalla uusittiin vanhentunut hoitajakutsujärjestelmä. Palveluasumisen palvelusetelin käyttö lisääntyi.

Ikääntyneiden palveluissa käynnistyi tammikuun alussa laaja Henkilöstölähtöisellä johtamisella muutokseen -hanke. Hankkeen nimeksi Kouvolassa valittiin ”Meijän mahdollisuus”. Hankkeen tavoitteena on muutoksessa elämisen tukeminen sekä muutosvalmiuksien ja muutoksen hallintataitojen lisääminen, johtamisen kehittäminen yhdessä henkilöstön kanssa ja esimiesten muutosjohtamistaitojen kehittyminen ja henkilöstön työhyvinvoinnin parantaminen sekä tavoitteiden toteutumisen myötä sairauspoissaolojen vähentäminen. Valmennukseen osallistuu ikääntyneiden palvelujen johto ja 20 tiimiä esimiehineen, yhteensä n. 450 työntekijää. Henkilöstöyksikkö oli tiiviisti mukana hankkeessa.

Riskianalyysi

Ikääntyneiden palveluissa näkyi vahvasti kuntayhtymän (Kymsote) valmisteluun liittyvät tehtävät sekä maakunnallisen IkäOpastin hankkeen hanketyöskentely. Valmistelu- ja hanketyöskentelyyn osallistui henkilöstöä palveluista sekä erityisesti hallinnon henkilöstöä. Työskentelyyn osallistuttiin oman työn ohella ja aikataulut olivat usein kireät. Tämä toi haasteita henkilöstöresurssien riittävyyteen.

Haasteita palveluiden toteutumiseen toi myös toimintaympäristön nopeat muutokset. Muutokset erikoissairaanhoidon osalta ja osastotulot toivat muutoksia toimintamalleihin sekä asettivat haasteita hoito- ja palveluketjujen sujuvuuteen. Asiakastarpeeseen perustuvan asiakasohjauksen merkitys hoito- ja palveluketjun joka tasolla korostui. Ikääntyneiden palveluissa edelleen vahvistettiin kotiutustoimintaa (mm. kotihoidon Tehko-tiimin toiminnan kehittäminen, kotiutustiimin kehittäminen ja vahvistaminen). Kotihoidon kuntoutusresursseja vahvistettiin fysioterapeuttien työpanosta lisäämällä.

Ikääntyneiden palvelujen toiminnan tavoitteissa keskeistä on kotona asumista tukevien palveluiden kehittäminen vastaamaan asiakastarvetta. Palveluiden järjestämisessä korostuu varhainen tuki ja ennaltaehkäisevytyö sekä asiakkaiden ja ikääntyneiden kuntalaisten osallisuuden, toimijuuden ja oman vastuun lisääminen. Onkin tärkeää, että esim. kuntoutuspalvelut ja lääkäripalvelut ovat riittävät ja kohdentuvat tukemaan ikäihmisen kotona asumista. Lääkäripalveluiden toteutumisessa oli ajoittain suuria haasteita. Terveystuon ja palveluntuottajan kanssa tehtiin tiivistä yhteistyötä asioiden korjaamiseksi.

Henkilöstön sairauspoissaoloja vuonna 2018 oli 28,10 (kpv/htv) mikä on hieman enemmän kuin edellisellä vuonna (12/2017 27,3 kpv/htv). Henkilöstön runsaat sairauspoissaolot toivat haasteita toiminnan toteutumiselle toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden mukaisesti. Vakituksella varahenkilöstöjärjestelmällä on pyritty tähän haasteeseen vastaamaan. Järjestelmä on osoittautunut hyväksi niin henkilöstön työhyvinvoinnin vahvistamisen kuin taloudenkin näkökulmasta. Sillä ei kuitenkaan kyetty kokonaisuudessaan vastaamaan lyhyisiin sairauspoissaoloihin, mikä näkyi ylityöliikenteen lisääntymisenä. Henkilöstön lisääntyneet ylityömäärät olivat riski niin talouden toteutumiselle kuin henkilöstön jaksamiselle ja sitä kautta sairauspoissaolojen lisääntymiselle. Myös henkilöstöresurssien riittävyys sekä ajoittaiset rekrytointi haasteet toivat riskiä toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteutumiselle.

”Meidän mahdollisuus”-hankkeella pyrittiin osaltaan vaikuttamaan työhyvinvoinnin vahvistumiseen ja sitä kautta sairauspoissaolojen vähentymiseen. Sairauspoissaolojen vähentämiseksi palveluissa on myös käytössä erilaisia toimintamalleja. Varhe-maksu kustannusten vähentämiseksi sovitun toimintamallin käynnistyi ja työergonomiaan on kiinnitetty erityistä huomiota. Aino-ohjelman käyttö tiivistä sairauspoissaolojen seurantaa ja varhaisen puuttumisen mallin käyttöä. Sairauspoissaolojen vähentämistä tukevat elementit huomioidaan myös palveluiden toimintamallien kehittämisessä esim. dialogisuuden ja avoimen vuorovaikutuksen vahvistaminen.

Henkilöstön osaamisen vahvistamisessa ja resurssoinnissa tulee huomioida asiakkaiden palvelutarpeen muutokset, niin määrälliset kuin laadulliset. Alimitoitettut resurssit vaikuttavat niin palvelun laatuun, tarkoituksenmukaiseen kohdentumiseen kuin henkilöstön työhyvinvointiin ja jaksamiseen.

Ympäri vuorokautisen hoiva-asumisen paikkaa jonottavien määrä pysyi edelleen kohtuullisena ja kotihoidon palvelujen piiriin pääsi jonottamatta. Palvelu- ja hoitoketjujen sujuvuutta tulee edelleen tehostaa huomioiden toimintaympäristön muutokset. Erityisesti asiakastarpeeseen perustuvan asiakasohjauksen vahvistaminen sekä eri asiakassegmenttien huomioiminen koko palvelu- ja hoitoketjun osalta on tärkeää. Jollei ketju toimi kokonaisuudessaan tavoitteiden ja sovitun mukaisesti on vaarana, esim. asiakkaiden sijoittuminen ei tarkoituksenmukaiseen hoitopaikkaan tai tarvettaan vastaamattoman palvelun piiriin, mikä puolestaan aiheuttaa turhaa jonotusta ja resurssien hukkakäyttöä.

	TP	TA	TOT.	Tot.	Poikkeama
TUNNUSLUVUT	2017	2018	31.12.2018	%	
Kotona asuvat % / 75 vuotta täyttäneet	89,3	91	89,3	98,1	-1,7
Säännöllisen kotihoidon asiakkaat	979	1 200	975	81,3	-225
Säännöllisen kotihoidon peittävyys % / 75 vuotta täyttäneistä	7	11	7	66,4	-3,7
Kotihoidon odotusaika (keskiarvo/pvä)	0	0	0	100,0	0
Hoiva-asumisen asiakkaat	1 234	1 230	1 257	102,2	27
Ympäri vuorokautisen hoivan peittävyys % / 75 vuotta täyttäneistä	11	9	11	118,9	1,7
Hoiva-asumisen odotusaika (keskiarvo/pvä)	36	40	28	70,0	-12
Omaishoidon tuen hakemusten käsittelyajat (keskiarvo/vko)	6	5	7,5	150,0	2,5
Palvelutarpeen arvioinnin toteutuminen %	100	100	100	100,0	0

Palveluketjun talous

Ikääntyneiden palvelujen toimintatulon toteuma vuoden 2018 osalta on arvioitua suurempi (103,7 %). Hoitopäivä-maksut (96,2 %), asumispalvelumaksut (97,7 %) ja tukipalvelumaksut (98,5 %) toteutuivat arvioitua pienempänä. Kotihoito-maksut (111 %) toteutui sen sijaan arvioitua suurempana. Maksutulojen toteutumiseen vaikuttaa mm. lisääntynyt palvelusetelivaihtoehto käyttö. Toimintatuloihin on kirjattu myös Valtiokonttorin kuntaosuudet.

Toimintamenojen toteuma on 102,3 %. Henkilöstömenojen toteuma on 104,1 % ja palvelujen oston toteuma on 103,5 %. Vuoden 2018 toimintakate on 101,9 %. Ikääntyneiden palvelut ylittää suunnitellun talousarvion 1,5 milj. eurolla. Henkilöstömenoissa sijaisten menot toteutuivat arvioitua suurempana (244,8 %), sen sijaan vakinaisen henkilöstön palkamenot toteutuivat arvioitua pienempänä (82,6 %). Erilliskorvausten toteuma oli 114,3 % eli se toteutui yli suunnitellun. Erilliskorvausten osalta ylityökorvaus ja kutsuraha kustannukset lisääntyivät kotihoitoa tukevissa palveluissa, kotihoidossa ja hoiva-asumisessa.

Akuutit poissaolot ja rekrytointi haasteet lyhyisiin sijaisuuksiin aiheuttivat sen, että henkilöstö joutui jäämään ns. pitkään vuoroon tai kutsuttiin töihin aiemmin suunnittelelmattomaan vuoroon mikä näkyi ylityökorvauksissa. Myös muutos siinä, ettei ylitöitä voinut tasoittaa seuraavassa jaksossa, näkyi ylitöiden eurokertymässä. Sijaismenoihin osaltaan vaikutti myös se, että esim. Effic Lifecaren valmistelutyöhön irrotetuille henkilöille palkattiin sijainen. Ikääntyneiden palveluissa lisättiin työllistämistukipaikkoja kaupungin linjauksen mukaisesti. Tämä ei ollut tiedossa talousarviota laadittaessa, mikä näkyy ko. palkkarahan ylittymisenä.

Toimintaympäristön muutokseen liittyvät hoito- ja palveluketjun sujuvuuteen liittyvät muutokset (esim. ympärivuorokautisten paikkojen lisäostot) vaikuttivat myös talousarvion toteutumiseen.

Ikääntyneiden palvelut 1000 e	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio- muutokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Tot-%
Toimintatulot	17 468	0	17 468	18 115	-647	103,7
Myyntitulot	1 468	0	1 468	1 792	-324	122
Maksutulot	13 317	0	13 317	13 342	-25	100,2
Tuet ja avustukset	99	0	99	278	-179	280,3
Muut toimintatulot	2 584	0	2 584	2 704	-120	104,7
Toimintamenot	-93 228	-1 348	-94 576	-96 708	2 132	102,3
Henkilöstömenot	-48 103	-712	-48 815	-50 806	1 991	104,1
Palkat ja palkkiot	-37 837	-590	-38 427	-39 917	1 490	103,9
Henkilösivumenot	-10 266	-122	-10 388	-10 889	501	104,8
Eläkemenot	-8 729	-99	-8 828	-9 332	504	105,7
Muut henkilösivumenot	-1 537	-23	-1 560	-1 557	-3	99,8
Palvelujen ostot	-26 270	-435	-26 705	-27 639	934	103,5
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 556	-160	-1 715	-1 867	151	108,8
Avustukset	-10 908	0	-10 908	-10 022	-886	91,9
Muut toimintamenot	-6 391	-42	-6 433	-6 374	-59	99,1
Toimintakate	-75 760	-1 348	-77 108	-78 593	1 484	101,9
Poistot ja arvonalentumiset	-229	0	-229	-200	-29	87,5

Tavoitteiden toteutuminen
Ikääntyneiden palvelut

Strategia-päämäärä	Asiakaslähtöinen toiminta	Strategia-tavoite	Asiakkaan kuuleminen				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Monialaisen osaamisen hyödyntäminen ja verkostotyön vahvistaminen tukemaan asiakaslähtöistä toimintaa. Askel-hankkeessa luotujen toimintamallien juurtuminen toimintaan vahvistuu (esim. asiakasosallisuutta tukevat tilaisuudet). Asiakaslupaukset ovat osana toiminnan arkea ja niiden toteutumista mitataan asiakaskyselyllä (arviointiasteikko 1-5). Hoito- ja palvelutakuut toteutuvat määräajassa.		Monialaisen osaamisen hyödyntämistä ja verkostotyön toimintamalleja jatkettiin. Palveluissa toteutettiin suunnitelmien mukaisesti asiakkaan osallisuutta tukevia erilaisia tilaisuuksia ja tapahtumia (asukaskokoukset, omaisten/asiakkaiden tapaamiset, omaishoitajien iltapäiväkahvit jne.). Asiakastyytyväisyyttä palveluissa mitattiin sovitusti jatkuvan parantamisen mallin mukaisesti. Kotihoidossa on ollut haasteita asiakaspalautteen saamisessa. Asiakaspalautteen antamiseen kannustaviin toimintamalleihin tuleekin jatkossa kiinnittää huomiota. Yhteistyötahojen kanssa tehtiin tiivistä yhteistyötä palvelu- ja hoitopolkujen edelleen sujuvoittamiseksi.					
Mittari							
Hoito- ja palvelutakuiden toteutuminen		Nyky-arvo	100,00	Tavoite-arvo	100,00	Toteuma-arvo	100,00
Mittari							
Asiakastyytyväisyys		Nyky-arvo	4,29	Tavoite-arvo	4,29	Toteuma-arvo	4,35
Mittari							
Toteutuneet tilaisuudet (kpl)		Nyky-arvo	139,00	Tavoite-arvo	230,00	Toteuma-arvo	279,00

Strategia- päämäärä	Elinvoimainen kaupunki	Strategia- tavoite	Yrittäjyyden edistäminen päätöksenteossa, johtamisessa ja elinkeinotoimen organisoinnissa				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Monituottajamallin hyödyntäminen palvelujen järjestämisessä sekä kiinteä yhteistyö järjestöjen ja yhdistysten kanssa palvelujen tuottamisessa ja toteuttamisessa (esim. järjestöjen kanssa asiakkaille järjestetyt tilaisuudet). Palvelusetelivaihtoehdon käytön edelleen vahvistaminen säännöllisessä kotihoidossa ja tehostetussa palvelu-asumisessa.		Järjestöyhteistyö painottui lähinnä varhaisiin palveluihin. Yhteistyö jatkui tiiviinä. Erilaisia tilaisuuksia pystyttiin järjestämään arvioitua enemmän.					
Mittari							
Toteutuneet tilaisuudet (kpl)		Nyky- arvo	0,00	Tavoite- arvo	15,00	Toteuma- arvo	52,00
Mittari							
Palveluseteliasiakkaat (%)		Nyky- arvo	4,20	Tavoite- arvo	7,90	Toteuma- arvo	7,80

Strategia-päämäärä	Laadukas ympäristö	Strategia-tavoite	Energiatehokas ja uusiutuviin energialähteisiin tukeutuva kaupunki				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Energiatehokkaan toiminnan vahvistaminen. Energiatehokkuutta tukevat toimintamallit käytössä ja ekotukihenkilöiden toimintaa vahvistetaan.		Energiatehokkuutta tukevia toimintamalleja sekä ekotukihenkilötoiminnan toimintamalli on käytössä. Toimintamallien osalta ei päästy tavoitteeseen, yhden toimintamallin lisääminen. Henkilöstön sitoutumista toimintamallien käyttöön pyrittiin vahvistamaan. Sitoutumisen vahvistamista tulee edelleen jatkaa.					
Mittari							
Toimintamallit käytössä (kpl/v)		Nyky-arvo	2,00	Tavoite-arvo	3,00	Toteuma-arvo	2,00

Strategia-päämäärä	Tasapainoinen talous	Strategia-tavoite	Optimaalinen palvelutarjonta ja -verkko				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Asiakasohjausta vahvistetaan koko ketjun tasolla. Asiakassegmentteihin perustuvien toimintamallien jalkauttamista arkeen vahvistetaan erityisesti kotiutusten ja paljon apua tarvitsevien osalta. Asiakasohjaus toteutuu asiakkaan ajantasaisen palvelutarpeen arvioinnin pohjalta.		Toimintaympäristön nopeat muutokset tuovat haasteita hoito- ja palveluketjun sujumiseen sekä sovittujen toimintamallien toteutumiseen. Toimintamallien toteutumista tulee arvioida säännöllisesti ja tarvittaessa kehittää asiakastarpeen mukaisesti. RAI arviointiosaamista palveluissa vahvistettiin edelleen. RAI CA otettiin käyttöön varhaisen vaiheen palvelutarpeen arvioinnissa. Asiakasohjauksen ja arviointiosaamisen vahvistamista tulee edelleen jatkaa.					
Mittari							
Rai-arvioinnin toteutumisaste (%)		Nyky-arvo	77,30	Tavoite-arvo	98,00	Toteuma-arvo	97,85
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Merkittäviä asioita koskevien päätös-vaihtoehtojen hyvinvointivaikutuksia arvioidaan ennakolta. Käytetään ennakko-vaikutusarviointia. Ennaltaehkäisy ja varhainen tuki sisältyvät asiakasprosesseihin.		Ennakkovaikutusarviointeja ei ikääntyneiden palveluissa tehty. Osa syynä haasteet henkilöstöresursseissa. Varhaisen tuen palveluista osallistuttiin kuitenkin mm. Hyvinvointipisteen toimitilaa koskevaan ennakkovaikutusten arviointiin.					
Mittari							
Määrä (Kpl)		Nyky-arvo	0,00	Tavoite-arvo	2,00	Toteuma-arvo	
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Kotona asumista tukevien palvelujen vahvistaminen, toimivan asiakkuuden arvioinnin sekä vahvan ammatillisen asiakasohjauksen toteutumisella vähennetään raskaampien palvelujen käyttöä.		Kotona asumista tukevia toimintamalleja on pyritty vahvistamaan. Asiakas- ja hoitoketjun sujuvuuden turvaamiseksi lisättiin alkuvuodesta ympärivuorokautisten hoiva-asumisen ostopaikkoja. Ympäri- vuorokautisen hoiva-asumisen peittävyyttä ei ole pystytty tavoitteen mukaisesti laskemaan, vaan se on edelleen korkea. Uudenlaisia toimintamalleja palveluiden tuottamisessa tulee lisätä sekä vahvistaa ennaltaehkäiseviä ja varhaisen tuen palveluita.					
Mittari							
Peruspalvelujen ja varhaisen tuen palvelujen osuus (%)		Nyky-arvo	44,04	Tavoite-arvo	46,80	Toteuma-arvo	48,00

Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Toimintojen ja palvelujen toteuttamisessa mahdollistetaan kuntalaisten aktivoiminen sekä oman ja läheisten hyvinvoinnin edistäminen mm sähköisen asioinnin toimintamalleja kehittämällä.		Sähköisten toimintamallien kehittämistä tehtiin palveluissa sekä mm. IkäOpastin hankkeessa maakunnallisena yhteistyönä. Sähköisten toimintamallien käyttöönotto ei sujunut tavoitteiden mukaisesti. Haasteena mm. henkilöstöresurssien riittävyys, työpanosta kohdentui paljon Kymsoten valmisteluun liittyviin tehtäviin. Erityisesti varhaisen tuen palveluissa henkilöstö huomioi tiedottamisessa, neuvonnassa ja ohjauksessa digitalisaatioon liittyvän myönteisen asenneilmapiirin vahvistamisen.					
Mittari							
Toimintamalli laadittu		Nyky-arvo	2,00	Tavoite-arvo	6,00	Toteuma-arvo	3,00

Strategiapäämäärä	Tasapainoinen talous	Strategiatavoite	Osaava ja hyvinvoiva henkilöstö				
Talousarviotavoite		Tilannekuvaus ja riskiarvio					
Sote- ja maakuntauudistuksen edetessä tuetaan henkilöstön ja esimiesten valmiutta muutokseen sekä vahvistetaan henkilöstö- ja muutostojohtamisen osaamista. Henkilöstön työhyvinvointi paranee, työyhteisöjen osallisuus ja dialogisten toimintamallien käyttö edelleen vahvistuu. Henkilöstön sairauspoissaolot vähenevät.		Ikääntyneiden palveluissa toteutettava laaja muutosvalmennus "Meijän mahdollisuus" on edennyt suunnitellusti. Valmennukseen osallistuu hoitohenkilöstöä ja esimiehiä kotihoitoa tukevista palveluista, kotihoidosta ja hoiva-asumisesta yhteensä n. 450. Henkilöstön työhyvinvointia on tuettu myös monin muin eri keinoin mm. yksilöllisillä työaika- ja tehtäväjärjestetyillä. Sijaisten saaminen lyhyisiin määräaikaisiin sijaisuuksiin on ajoittain ollut erittäin haasteellista. Tämä näkyy mm. henkilöstön erilliskorvauksissa yli- ja lisätöiden määrässä. Yli- ja lisätöiden runsas määrä vaikuttaa myös henkilöstön jaksamiseen. Henkilöstön fiilismittarin tulos on hieman laskenut osavuosikatsauksen tilanteesta. Tuloksessa näkyy tuleva muutos sekä yli- ja lisätöiden runsas määrä. Henkilöstön osallisuutta ja dialogisia toimintamalleja tulee palveluissa edelleen vahvistaa. Erityisesti muutostilanteessa henkilöstön tukemiseen tulee panostaa. Sairauspoissaolot lisääntyivät loppuvuotta kohden ja sairauspoissaoloja koko vuonna oli hieman enemmän kuin edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna (12/2017 27,3 kpv/htv).					
Mittari							
Henkilöstön fiilismittari (1-5)		Nykyarvo	0,00	Tavoitearvo	3,80	Toteumaarvo	3,76
Mittari							
Sairauspoissaolot (kpv/htv)		Nykyarvo	27,80	Tavoitearvo	25,00	Toteumaarvo	28,10

Käyttötalouden toteutuminen toimialoittain

Toimiala		Alkuperäinen	Talousarvio-	Muutettu			
Palveluketju	Euroa	talousarvio	muutokset	talousarvio	Toteutuma	Poikkeama	Tot-%
Konsernipalvelut							
	Toimintatulot	64 655 408	0	64 655 408	64 042 065	613 343	99,1
	Valmistus omaan käyttöön	700 000	0	700 000	531 144	168 856	75,9
	Toimintamenot	-74 703 885	-1 252 500	-75 956 385	-74 247 832	-1 708 553	97,8
Arja Kumpu	Toimintakate	-9 348 477	-1 252 500	-10 600 977	-9 674 623	-926 354	91,3
Hyvinvointipalvelut							
	Toimintatulot	48 347 262	0	48 347 262	50 870 564	-2 523 302	105
	Toimintamenot	-519 118 699	-12 048 200	-531 166 899	-543 528 002	12 361 103	102
Arja Kumpu	Toimintakate	-470 771 437	-12 048 200	-482 819 637	-492 657 438	9 837 801	102
Hypa yhteiset hallintopalvelut							
	Toimintatulot	7 681 144	0	7 681 144	7 276 094	405 050	94,7
	Toimintamenot	-7 674 635	0	-7 674 635	-7 281 930	-392 705	94,9
Arja Kumpu	Toimintakate	6 509	0	6 509	-5 836	12 345	-89,7
Lasten ja nuorten palvelut							
	Toimintatulot	9 396 891	0	9 396 891	11 556 664	-2 159 773	123
	Toimintamenot	-184 643 138	0	-184 643 138	-185 067 028	423 890	100
Veikko Niemi	Toimintakate	-175 246 247	0	-175 246 247	-173 510 364	-1 735 883	99
Aikuisväestön palvelut							
	Toimintatulot	13 801 327	0	13 801 327	13 922 420	-121 093	101
	Toimintamenot	-233 572 739	-10 700 000	-244 272 739	-254 471 119	10 198 380	104
Vesa Toikka	Toimintakate	-219 771 412	-10 700 000	-230 471 412	-240 548 700	10 077 288	104
Ikääntyneiden palvelut							
	Toimintatulot	17 467 900	0	17 467 900	18 115 386	-647 486	104
	Toimintamenot	-93 228 187	-1 348 200	-94 576 387	-96 707 925	2 131 538	102
Tuula Jaakkola	Toimintakate	-75 760 287	-1 348 200	-77 108 487	-78 592 538	1 484 051	102
Tekniikka ja ympäristöpalvelut							
	Toimintatulot	45 979 645	0	45 979 645	47 538 929	-1 559 284	103
	Valmistus omaan käyttöön	2 750 000	0	2 750 000	2 750 253	-253	100
	Toimintamenot	-61 295 942	0	-61 295 942	-61 145 835	-150 107	99,8
Hannu Tylli	Toimintakate	-12 566 297	0	-12 566 297	-10 856 653	-1 709 644	86,4
Kaupunki yhteensä							
	Toimintatulot	158 982 315	0	158 982 315	162 451 558	-3 469 243	102
	Valmistus omaan käyttöön	3 450 000	0	3 450 000	3 281 397	168 603	95,1
	Toimintamenot	-655 118 526	-13 300 700	-668 419 226	-678 921 669	10 502 443	102
	Toimintakate	-492 686 211	-13 300 700	-505 986 911	-513 188 714	7 201 803	101

2.3 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Tuloslaskelma-, investointi- ja rahoitusosien talousarvion toteutumisvertailut esitetään sisältäen kaikki kaupungin kustannukset mukaan lukien sisäiset erät. Toteutumisvertailuissa esitetään alkuperäinen talousarvio ja siihen hyväksytyt muutokset, muutettu talousarvio, toteutuma sekä poikkeamana muutetun talousarvion ja toteuman erotus.

Talousarvion tuloslaskelmaosan toteutumisvertailu

Kaupunki 2018	Alkup. ta	Ta-muutos	Muutettu ta	Toteutuma	Poikkeama
Toimintatuotot	158 982 315	0	158 982 315	162 451 558	-3 469 243
Myyntituotot	55 378 205	0	55 378 205	58 262 186	-2 883 981
Maksutuotot	23 818 330	0	23 818 330	23 777 493	40 837
Tuet ja avustukset	9 997 755	0	9 997 755	10 139 489	-141 734
Muut toimintatuotot	69 788 025	0	69 788 025	70 272 390	-484 365
Valmistus omaan käyttöön	3 450 000	0	3 450 000	3 281 397	168 603
Toimintakulut	-655 118 526	-13 300 700	-668 419 226	-678 921 669	10 502 443
Henkilöstökulut	-238 952 996	-712 100	-239 665 096	-239 493 776	-171 320
Palkat ja palkkiot	-187 889 655	-589 900	-188 479 555	-187 319 195	-1 160 360
Henkilösivukulut	-51 063 341	-122 200	-51 185 541	-52 174 582	989 041
Eläkekulut	-43 538 115	-98 818	-43 636 933	-44 693 295	1 056 362
Muut henkilösivukulut	-7 525 226	-23 382	-7 548 608	-7 481 286	-67 322
Palvelujen ostot	-278 643 058	-12 304 500	-290 947 558	-302 110 649	11 163 091
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-31 484 967	-159 600	-31 644 567	-30 609 321	-1 035 246
Avustukset	-42 783 312	-82 500	-42 865 812	-43 225 507	359 695
Muut toimintakulut	-63 254 193	-42 000	-63 296 193	-63 482 415	186 222
Toimintakate	-492 686 211	-13 300 700	-505 986 911	-513 188 714	7 201 803
Verotulot	338 500 000	0	338 500 000	331 074 717	7 425 283
Valtionosuudet	167 400 000	0	167 400 000	170 036 446	-2 636 446
Rahoitustuotot ja -kulut	6 499 950	0	6 499 950	6 327 832	172 118
Korkotuotot	1 510 000	0	1 510 000	1 925 148	-415 148
Muut rahoitustuotot	7 925 000	0	7 925 000	8 008 234	-83 234
Korkokulut	-2 805 000	0	-2 805 000	-2 544 823	-260 177
Muut rahoituskulut	-130 050	0	-130 050	-1 060 728	930 678
Vuosikate	19 713 739	-13 300 700	6 413 039	-5 749 719	12 162 758
Poistot ja arvonalentumiset	-20 768 000	0	-20 768 000	-20 278 430	-489 570
Suunnitelman muk. poistot	-20 768 000	0	-20 768 000	-20 004 556	-763 444
Arvonalentumiset	0	0	0	-273 873	273 873
Tilikauden tulos	-1 054 261	-13 300 700	-14 354 961	-26 028 148	11 673 187
Poistoeron muutos	0	0	0	102 431	-102 431
Rahastojen muutos	0	0	0	5 070	-5 070
Tilikauden ylijäämä (alij.)	-1 054 261	-13 300 700	-14 354 961	-25 920 648	11 565 687

Toimintatulot

Toimintatulot toteutuivat 3,5 milj. euroa muutettua talousarviota suurempina. Tiliryhmäkohtaisesti kaikki muut, paitsi maksutuotot toteutuivat talousarviossa arvioitua paremmin. Suurin poikkeama oli myyntituloissa, 2,9 milj. euroa, joka muodostuu mm. kotikuntakorvausten jaksottamisesta oikealle vuodelle.

Toimintamenot

Toimintamenot toteutuivat 10,5 milj. euroa pienempinä muutettuun talousarvioon nähden. Suurin poikkeama oli palvelujen ostojen ylitys 11,2 milj. euroa, joka muodostuu asiakaspalveluiden ostojen 10,1 milj. euron ylityksestä. Asiakaspalvelujen ostot kuntayhtymiltä ylittyivät 7,4 milj. euroa muutettuun talousarvioon nähden. Ylitys johtuu ostettujen terveydenhuollon palvelujen määrän kasvusta. Asiakaspalvelujen ostot muilta palveluntuottajilta ylittyivät 2,2 milj. euroa johtuen mm. sosiaalipalveluiden erityisryhmien asiakasmäärien kasvusta. Aineet, tarvikkeet ja tavarat alittuivat 1,0 milj. euroa. Poikkeamaan vaikuttavat sekä toteutuneet säästötoimenpiteet että lämmityskustannusten toteutuminen ennakoitua pienempinä. Maksetut avustukset ylittyivät noin 0,4 milj. euroa. Lasten kotihoidon tukea ja kuntalisää sekä omaishoidon tukea maksettiin 1,0 milj. euroa ennakoitua vähemmän. Vammaisille annetut avustukset ylittyivät talousarvioon nähden 0,4 milj. euroa. Palvelusetelimenot toteutuivat 0,4 milj. euroa talousarviossa ennakoitua suurempina. Työmarkkinatuen kuntaosuutta maksettiin 0,5 milj. euroa enemmän kuin talousarviossa oli ennakoitu.

Toimintakate

Tuloslaskelman toimintakate, -513,2 milj. euroa, toteutui 7,2 milj. euroa talousarviossa ennakoitua heikommin.

Julkinen rahoitus eli verotulot ja valtionosuudet

Julkinen rahoitus, (verotulot ja valtionosuudet) yhteensä 501,1 milj. euroa, toteutui 4,8 milj. euroa talousarviota heikommin. Verotulot, 331,1 milj. euroa, toteutuivat 7,4 milj. euroa talousarviota pienempinä. Valtionosuuksien kertymä 170,0 milj. euroa oli 2,6 milj. euroa talousarviota suurempi.

Verotulot

2018	Alkup. ta	Ta-muutos	Muutettu ta	Toteutuma	Tot %	Poikkeama
Verotulot	338 500 000		338 500 000	331 074 717	97,8	7 425 283
Kunnan tulovero	290 100 000		290 100 000	283 093 649	97,6	7 006 351
Kiinteistövero	28 300 000		28 300 000	27 767 922	98,1	532 078
Osuus yhteisöveron tuotosta	20 100 000		20 100 000	20 213 146	100,6	-113 146

Verotettava tulo milj.			
Kouvola	Tuloveroprosentti	euroa	Muutos
Verovuosi 2014	20,00	1 411	1,0 %
Verovuosi 2015	20,50	1 416	0,3 %
Verovuosi 2016	20,75	1 405	-0,7 %
Verovuosi 2017	20,75	1 367	-2,7 %
Verovuosi 2018	20,75		

Kiinteistöveroprosentit	2018
Yleinen kiinteistövero	1,45 %
Vakituiset asuinrakennukset	0,65 %
Muut asuinrakennukset	1,35 %
Yleishyödyllinen yhteisö	0,00 %
Voimalaitosrakennus	3,10 %

2018	Alkup. ta	Ta-muutos	Muutettu ta	Toteutuma	Tot %	Poikkeama
Valtionosuudet	167 400 000		167 400 000	170 036 446	101,6	-2 636 446
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus, ml. tasaukset	154 000 000		154 000 000	155 992 826	101,3	-1 992 826
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	136 500 000		136 500 000	138 134 331	101,2	-1 634 331
Verotuloihin perustava valtionosuuden tasaus	17 500 000		17 500 000	17 858 495	102,0	-358 495
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	13 400 000		13 400 000	14 043 620	104,8	-643 620

Rahoitustulot ja -menot sekä vuosikate

Rahoitustulot ja -menot, 6,3 milj. euroa, toteutuivat 0,2 milj. euroa arvioitua pienempinä. Korkotulot toteutuivat 0,4 milj. euroa talousarviossa arvioitua suurempina ja korkomenot 0,2 milj. euroa muutettua talousarviota pienempinä. Muut rahoitustulot, 8,0 milj. euroa, toteutuivat lähes talousarvion mukaisesti. Muut rahoitusmenot toteutuivat 0,9 milj. euroa arvioitua suurempina. Poikkeama johtuu arvopapereiden arvonalentumisista. Vuosikate muodostui 5,7 milj. euroa negatiiviseksi eli poikkeama 12,2 milj. euroa muutettuun talousarvioon nähden.

2.4 Investointien toteutuminen

Investointien toteutumisvertailu on esitetty taseen pysyvien vastaavien mukaisesti jaoteltuna tase-erittäin. Kaupungin investointimenot olivat muutetussa talousarviossa yhteensä 43,4 milj. euroa, toteuman ollessa 33,3 milj. euroa. Investointitulot olivat muutetussa talousarviossa yhteensä 2,5 milj. euroa ja niiden toteutuma 1,7 milj. euroa. Rahoitusosuuksia kertyi 1,1 milj. euroa. Pysyvien vastaavien myyntituloja oli muutetussa talousarviossa arvioitu 0,3 milj. euroa ja niitä toteutui 0,6 milj. euroa. Nettoinvestointien toteumasumma oli 31,6 milj. euroa eli 9,4 milj. euroa alle talousarvion.

AINEETTOMAT HYÖDYKKEET

Aineettomat hyödykkeet koostuvat tietokoneohjelmistojen käyttöoikeus- ja lisenssimaksuista (aineettomat oikeudet) sekä mm. järjestelmien käyttöönottoon liittyvistä projektikustannuksista (muut pitkävaikutteiset menot). Yhteensä aineettomia hyödykkeitä toteutui 0,3 milj. euroa, josta merkittävin erä oli muut pitkävaikutteiset menot, noin 0,2 milj. euroa. Aineettomien hyödykkeiden ennakkomaksuihin jää vuonna 2019 jatkettava verkkoviestinnän kehittäminen. Hyvinvointipalveluihin kohdistuvista investoinneista toteutumatta jäivät Virtuaalihoiva kotihoitoon ja omaishoitoon sekä Hyvinvointirannekkeen pilotti ja käyttöönotto.

AINEELLISET HYÖDYKKEET

Maa- ja vesialueet

Maa- ja vesialueiden investointeihin varattiin alkuperäisessä talousarviossa 1,5 milj. euroa. Talousarviomuutoksena tehtiin 2,4 milj. euron lisäys, joten muutetun talousarvion summa oli 3,9 milj. euroa, josta toteutui 2,9 milj. euroa. Kallavaaran 1. vaiheen rakentamisen aloittamisen edellytyksenä ollut lunastustoimitus valmistui ja 2. vaiheen puuttuvien alueiden maanhankinta siirtyi vuodelle 2019.

Rakennukset

Vuokkolan päiväkodin korjauksiin oli budjetoitu vuonna 2018 0,3 milj. euroa. Kustannukset vuodelta 2018 olivat noin 0,4 milj. euroa. Rakentaminen käynnistyi syyskuussa 2017 sääsuojan alla, rakennus valmistui keväällä 2018. Kustannusten ylitys johtui suunnitelmapuutteiden ja piharakenteiden lisääntymisestä.

Brankkarin muuttamiseksi VPK:n tiloiksi vuodelle 2018 oli varattu 0,5 milj. euroa. Kustannuksia toteutui 0,1 milj. euroa. Hankesuunnittelun edetessä todettiin, ettei tämän hankkeen jatkaminen ole perusteltua kustannusten ja tilojen toimimattomuuden takia. Ratkaisussa päädyttiin esittämään VPK:n tilojen suunnittelua pääpelastusaseman yhteyteen.

Pääkirjaston peruskorjauksen hankesuunnitteluun oli varattu 0,1 milj. euroa, josta käytettiin 95 000 euroa. Hankesuunnitelma valmistui elokuussa 2018. Hankesuunnittelu ei vielä johtanut varsinaiseen korjaus tai uudishankkeeseen, mutta kustannustaso selvitettiin.

Nuorisokeskus Anjalalle peruskorjattavan vanhan ns. Kivinavetan hanke aloitettiin suunnittelulla huhtikuussa 2018 ja purkutöiden aloitukseen päästiin lokakuun lopussa. Hankkeessa korjataan vanhat tilat ruokalaksi, toimisto-/toimintatiloiksi ja nykyisinkin käytössä olevaksi liikuntatilaksi. Kustannuksiksi vuodelle 2018 arvioitiin 1,5 milj. euroa ja käyttö oli vain 272 000 euroa. Kokonaiskustannukset tulevat olemaan noin 3,2 milj. euroa, josta avustusosuus on noin 2,2 milj. euroa.

KSAO:n Utinkadun tilojen (siipi 2) matkailu- ja ravitsemusalan tilojen peruskorjaus aloitettiin hankesuunnittelulla ja jatkettiin hallitus/valtuustopäätösten jälkeen varsinaisella rakennussuunnittelulla. Rakennustöiden aloitus on toukokuulla 2019. Vuodelle 2018 varatusta 1,5 milj. euron määrärahasta toteutui tähän vaiheeseen vain 0,1 milj. euroa. Kokonaiskustannusarvio hankkeelle on noin 4,5 milj. euroa.

Kouvolan jäähallin ns. kannen vesivuotojen korjaamiseksi perustettu pieninvestointihanke laajeni ja hankkeesta tehtiin sen verran suureksi, että se hyväksyttiin muutettuun talousarvioon 1,2 milj. euron suuruisena. Hankkeen toteutuksen aikana tapahtui lisävuotoja, jotka aiheuttivat korjattavan alueen laajentamisen ja kustannusten kasvamisen. Kokonaiskustannukseksi muodostui noin 1,4 milj. euroa.

Teatteri tuli keväällä investointilistalle talousarviomuutoksena ja siitä valmistui hankesuunnitelma, jossa esitettiin 2 eri vaihtoehtoa teatterille. Pieni kunnossapitoluonteinen peruskorjaus, peruskorjaus ja laajennus sekä uudisrakennusvaihtoehto. Hankkeesta ei tehty päätöstä vaan suunnittelua jatketaan vuonna 2019. Kustannuksia hankesuunnittelusta kertyi 0,1 milj. euroa.

Korian Pioneerikoulu tuli keväällä 2018 ylimääräisenä hankkeena asuntomessujen kohteeksi. Koulun 1-kerros (5 tupaa ja toimistohuoneet 2 kpl) saneerattiin kevyesti sellaiseen kuntoon, että niihin voidaan yhteen tehdä ns. Loft-asunto ja muihin erilaisia näyttelykohteita. Talousarvioon esitettiin saneeraukselle 0,5 milj. euroa. Hanke toteutui varsin kustannustehokkaasti ja kuluja tuli vain noin 0,3 milj. euroa.

Kouluhankkeille, Valkealan yhtenäiskoulu, Sarkolan alakoulu ja Anjalan alakoulu, oli yhteensä varattuna 2,8 milj. euroa. Kouluverkkoselvityksen vuoksi kyseiset hankkeet olivat jäädytettynä koko vuoden eikä niitä voitu edistää muuten kuin edellisenä vuonna aloitettujen hankeselvityksien osalta. Ne valmistuivat helmikuussa 2018. Kustannuksia kertyi noin 70 000 euroa. Kouluverkoista tehtiin valtuustopäätös marraskuussa 2018 ja vuonna 2019 päästään aloittamaan näiden kolmen koulun suunnittelua ja mahdollista toteutusta.

Lehtomäen päiväkoti toteutettiin KVR-urakkana ja tilaelementtiratkaisuna. Päiväkoti valmistui lokakuussa 2018. Uusi päiväkoti tarjoaa terveelliset ja toiminnallisesti hyvät tilat Utunmäen ja Suursuon puretusta päiväkodista siirtyville lapsille. Kustannusarviota korotettiin määrärahamuutoksen yhteydessä 3,6 milj. euroon. Lopulliset kustannukset olivat 3,5 milj. euroa.

Kuusankosken urheilukentän peruskorjaus päästiin aloittamaan syksyllä ja sitä jatketaan keväällä 2019. Kokonaiskustannukset kentän osalta tulevat olemaan noin 1,3 milj. euroa. Kentän kustannuksista tehtiin määrärahamuutos, koska tutkimuksissa selvisi, että kentän alta joudutaan vaihtamaan maita syvemmältä ja katsomorakenteita joudutaan korjaamaan laajemmalti. Talousarvioon 2018 määrärahaa oli varattu 350 000 euroa ja loput vuodelle 2019. Kustannuksia kertyi vuoden aikana kuitenkin 0,6 milj. euroa.

Pieninvestointeja toteutettiin yhteensä 25 kpl. Pieninvestointeihin oli budjetoitu 3,0 milj. euroa. Kokonaiskustannukset vuoden 2018 osalta olivat 2,8 miljoonaa, kun avustusosuudet noin 0,1 milj. euroa on vähennetty.

Kiinteät rakenteet ja laitteet

Yhdyskuntatekniikan kiinteiden laitteiden ja rakenteiden investointimenoihin oli alkuperäisessä talousarviossa varattu 35,5 milj. euroa. Talousarviomuutoksina tehtiin vähennyksiä 8,2 milj. euroa, muutetun talousarvion ollessa 22,5 milj. euroa.

Keskustan kehittämisen investoinneista Kävelykatu Manskin toteutuma oli 0,6 milj. euroa. Talousarvion ylitys johtui kausivaloista, joiden kustannukset olivat 0,1 milj. euroa arvioitua suuremmat. Aseman seudun investointihanke toteutui talousarvion mukaisesti. Pioneeripuiston asuntomessualueen investointimenot toteutuivat hieman talousarviossa ennakoitua pienempinä, RR-terminaalin suunnittelu ja Kimolan kanava lähes talousarvion mukaisina.

Koneet ja kalusto

Koneiden ja kaluston investointimenoja toteutui noin 0,1 milj. euroa. Toteutuneet investointihankinnat olivat tietohallinnon ICT-hankintoihin liittyviä laitteita, jotka ovat sisältyneet aineettomien hyödykkeiden määrärahaan.

Osakkeet ja osuudet

Osakkeiden ja osuuksien hankintaan oli varattu talousarviossa yhteensä 0,2 milj. euroa. Nämä sijoitukset ovat kunnan toiminnan edistämiseksi tehtäviä sijoituksia ja niitä tehdään esimerkiksi yhteisöihin, jotka hoitavat kunnan tehtäviä tai joiden toiminnan tarkoituksena on tukea kunnan tehtäviin liittyviä päämääriä. Vuonna 2018 ei ollut tarvetta hankkia osakkeita eikä osuuksia.

Investointitulot

Investointitulot muodostuvat rahoitusosuuksista ja pysyvien vastaavien luovutustuloista. Rahoitusosuuksia toteutui RR-terminaalin suunnitteluun, Kimolan kanavaan, Nuorisokeskus Anjalan vanhan navettarakennuksen peruskorjaukseen, Keskustan koulu lähiliikuntapaikan ja skeitti/scoottiparkin rakentamiseen yhteensä 1,1 milj. euroa. Pysyvien vastaavien luovutustuloja kertyi 0,3 milj. euroa maanmyyntituloista ja 0,3 milj. euroa rakennusten, kiinteiden rakenteiden ja laitteiden, kaluston ja osakkeiden myynnistä.

Investointien toteutumisvertailu, sisältää kärkihankkeet

Investoinnit euroa	Alkup. ta	Ta-muutos	Muutettu ta	Toteutuma	Tot %	Poikkeama
AINEETOMAT HYÖDYKKEET	-1 445 000	0	-1 445 000	-306 824	21,2	-1 138 176
Aineettomat oikeudet	-1 245 000		-1 245 000	-22 835	1,8	-1 222 165
Muut pitkävaikutteiset menot	-200 000		-200 000	-160 958	80,5	-39 042
Ennakkomaksut				-123 031		123 031
AINEELLISET HYÖDYKKEET	-50 376 889	8 574 694	-41 802 195	-32 980 805	78,9	-8 821 390
Maa- ja vesialueet	-1 500 000	-2 400 000	-3 900 000	-2 938 567	75,3	-961 433
Rakennukset	-12 998 000	-2 050 000	-15 048 000	-8 114 418	53,9	-6 933 582
Kiinteät rakenteet ja laitteet	-35 878 889	13 024 694	-22 854 195	-9 461 919	41,4	-13 392 276
Koneet ja kalusto				-98 204		
Keskener. hankinnat ja ennakkomaksut				-12 367 697		12 367 697
SJOITUKSET	-200 000		-200 000	0	0,0	-200 000
Osakkeet ja osuudet	-200 000		-200 000		0,0	-200 000
INVESTOINTIMENOT YHTEENSÄ	-52 021 889	8 574 694	-43 447 195	-33 287 628	76,6	-10 159 567
Rahoitusosuudet	2 846 542	-675 347	2 171 195	1 078 212	49,7	1 092 983
Pysyvien vastaavien myynti	800 000	-500 000	300 000	607 039	202,3	-307 039
INVESTOINTITULOT YHTEENSÄ	3 646 542	-1 175 347	2 471 195	1 685 251	68,2	785 944
NETTOINVESTOINNIT YHTEENSÄ	-48 375 347	7 399 347	-40 976 000	-31 602 377	77,1	-9 373 623
Korvausinvestoinnit						
Investointimenot	-20 258 000	1 815 000	-18 443 000	-14 271 530	77,4%	-4 171 470
Investointitulot	1 268 000		1 268 000	465 818	36,7%	802 182
Uus-/laajennusinvestoinnit						
Investointimenot	-31 763 889	6 759 694	-25 004 195	-19 016 098	76 %	-5 988 097
Investointitulot	2 378 542	-1 175 347	1 203 195	1 219 433	101 %	-16 238
Kärkihankkeiden erittely 1000 euroa						
		Kokonais-		Muutettu		
		kustannus-	Alkup. ta	ta	Toteutuma	Poikkeama
		arvio				
Keskustan kehittäminen/Kävelykatu Manski						
Menot	-6 700	-2 500	2 000	-500	-632	132
Keskustan kehittäminen/Aseman seutu	Menot	-3 590	-5 900	5 220	-680	-4
Pioneeripuisto/Asuntomessut	Menot	-6 100	-3 000	1 000	-2 000	-144
RR-terminaalin suunnittelu	Menot	-2 200	-1 200	600	-600	35
	Tulot	1 100	600	-300	318	-18
Kimolan kanava	Menot	-4 828	-3 219	1 235	-1 984	-94
	Tulot	1 468	979	-375	527	76
Kärkihankkeet yhteensä	Netto		-14 240	9 380	-4 861	-17

1000 e		Alkup. ta	Ta-muutos	Muutettu ta	Toteutuma	Poikkeama
Korvausinvestoinnit						
KI / Rakennukset	Menot	-9 373	700	-8 673	-8 364	-309
	Tulot	1 523	70	1 593	115	1 478
	Netto	-7 850	770	-7 080	-8 249	1 169
KI / Kiinteät rakent. ja lait.	Menot	-9 280	0	-9 280	-9 963	683
	Tulot	0	0	0	0	0
	Netto	-9 280	0	-9 280	-9 963	683
KI / Koneet ja kalusto	Menot	-260		-260	-234	-26
	Tulot	0		0		0
	Netto	-260	0	-260	-234	-26
Korvausinvestoinnit yhteensä	Menot	-18 913	700	-18 213	-18 561	348
	Tulot	1 523	70	1 593	115	1 478
	Netto	-17 390	770	-16 620	-18 446	1 826
Uusinvestoinnit						
UI / Maa- ja vesialueet	Menot	-1 500	-1 500	-3 000	-2 513	-487
	Tulot	1 100		1 100	463	637
	Netto	-400	-1 500	-1 900	-2 050	150
UI / Tietokoneohjelmistot	Menot	-1 674		-1 674	-369	-1 305
	Tulot	0		0	0	0
	Netto	-1 674	0	-1 674	-369	-1 305
UI / Muut pitkävaik.menot	Menot	-1 044	1 044	0	0	0
	Tulot	0		0	0	0
	Netto	-1 044	1 044	0	0	0
UI / Rakennukset	Menot	-7 100	1 000	-6 100	-5 429	-671
	Tulot	0		0	2 000	-2 000
	Netto	-7 100	1 000	-6 100	-3 429	-2 671
UI / Kiinteät rakent. ja lait.	Menot	-16 160	8 900	-7 260	-5 498	-1 762
	Tulot	300	122	422	145	277
	Netto	-15 860	9 022	-6 838	-5 353	-1 485
UI / Osakkeet ja osuudet	Menot	-200		-200		-200
	Tulot	0		0	35	-35
	Netto	-200		-200	35	-235
Uusinvestoinnit yhteensä	Menot	-27 678	9 444	-18 234	-13 809	-4 425
	Tulot	1 400	122	1 522	2 643	-1 121
	Netto	-26 278	9 566	-16 712	-11 166	-5 546
YHTEENSÄ	Menot	-46 591	10 144	-36 447	-32 370	-4 077
	Tulot	2 923	192	3 115	2 758	357
	Netto	-43 668	10 336	-33 332	-29 611	-3 721

Investointien toteutuminen

1000 e	Kustannus- arvio ja sen muutokset	Edellisten vuosien käyttö	Alkuper. talous- arvio	Ta-muu- tokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poik- keama	Kustannus- arviosta käytetty
Konsernipalvelut								
9003 ATK-ohjelmat ja laitteet								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-1 245	0	-1 245	-405	-840	-405
Netto			-1 245	0	-1 245	-405	-840	-405
9006 Aluekehittäminen								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-200	0	-200	0	-200	0
Netto			-200	0	-200	0	-200	0
9098 Valkealakoti								
Tuotot	2 289	2 289	0	0	0	0	0	2 289
Kulut	-8 525	-8 237	0	0	0	-32	32	-8 269
Netto	-6 236	-5 948	0	0	0	-32	32	-5 980
9100 Ink.-Anjala kouluratk. suun.								
Tuotot	0	0	0	0	0	0	0	0
Kulut	-300	-6	-300	0	-300	-5	-295	-11
Netto	-300	-6	-300	0	-300	-5	-295	-11
9109 Vuokkolan päiväkot								
Tuotot	0	0	0	0	0	0	0	0
Kulut	-600	-355	-300	0	-300	-385	85	-740
Netto	-600	-355	-300	0	-300	-385	85	-740
9110 Brankkari								
Tuotot	0	0	0	0	0	0	0	0
Kulut	-1 100	-14	-500	0	-500	-103	-397	-117
Netto	-1 100	-14	-500	0	-500	-103	-397	-117
9112 Pääkirjasto								
Tuotot	0	0	0	0	0	0	0	0
Kulut	-100	0	-100	0	-100	-95	-5	-95
Netto	-100	0	-100	0	-100	-95	-5	-95
9116 Nuorisokeskus Anjala								
Tuotot	2 240	13	1 050	0	1 050	128	922	141
Kulut	-3 200	-18	-1 500	0	-1 500	-272	-1 228	-290
Netto	-960	-5	-450	0	-450	-144	-306	-149

1000 e	Kustannus- arvio ja sen muutokset	Edellisten vuosien käyttö	Alku-per. talous- arvio	Ta-muu- tokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poik- keama	Kustannus- arviosta käytetty
9117 KSAO Mara/Sote Utink.44-48								
Tuotot	0	0	0	0	0	0	0	0
Kulut	-4 500	0	-1 500	0	-1 500	-113	-1 387	-113
Netto	-4 500	0	-1 500	0	-1 500	-113	-1 387	-113
9118 Teatteri								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			0	0	0	-108	108	-108
Netto			0	0	0	-108	108	-108
9119 Pioneerikoulu Koria								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			0	-500	-500	-255	-245	-255
Netto			0	-500	-500	-255	-245	-255
9121 Kouvolan jäähalli								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			0	-1 150	-1 150	-1 392	242	-1 392
Netto			0	-1 150	-1 150	-1 392	242	-1 392
9211 Sarkolan koulu								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-1 000	0	-1 000	-16	-984	-16
Netto			-1 000	0	-1 000	-16	-984	-16
9212 Valkealan yhtenäiskoulu								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-1 500	0	-1 500	-43	-1 457	-43
Netto			-1 500	0	-1 500	-43	-1 457	-43
9214 Lehtomäen päiväkot								
Tuotot	0	0	0	0	0	0	0	0
Kulut	-3 550	0	-3 150	-400	-3 550	-3 540	-10	-3 540
Netto	-3 550	0	-3 150	-400	-3 550	-3 540	-10	-3 540
9250 Kuusankosken urheilukenttä								
Tuotot	160	0	70	0	70	0	70	0
Kulut	-1 250	0	-350	0	-350	-608	258	-608
Netto	-1 090	0	-280	0	-280	-608	328	-608
9510 Pieninvestoinnit, KI								
Tuotot			148	0	148	105	43	105
Kulut			-3 148	0	-3 148	-2 938	-210	-2 938
Netto			-3 000	0	-3 000	-2 833	-167	-2 833
9550 Pieninvestoinnit, UI								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			0	0	0	-13	13	-13
Netto			0	0	0	-13	13	-13

1000 e	Kustannus- arvio ja sen muutokset	Edellisten vuosien käyttö	Alkuper. talous- arvio	Ta-muu- tokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poik- keama	Kustannus- arviosta käytetty
9980 Osakkeet ja osuudet								
Tuotot			0	0	0	57	-57	57
Kulut			-200	0	-200	0	-200	0
Netto			-200	0	-200	57	-257	57
9981 Rakennusten myynti								
Tuotot			0	0	0	187	-187	187
Kulut			0	0	0	0	0	0
Netto			0	0	0	187	-187	187
9985 Rakennusten osto								
Tuotot			0	0	0	0	0	
Kulut			0	0	0	-286	286	-286
Netto			0	0	0	-286	286	-286
9990 Käyttöomaisuuden myynti								
Tuotot			0	0	0	35	-35	35
Kulut			0	0	0	0	0	0
Netto			0	0	0	35	-35	35
Konsernipalvelut yhteensä								
Tuotot	4 689	2 302	1 268	0	1 268	512	756	2 814
Kulut	-23 125	-8 630	-14 993	-2 050	-17 043	-10 608	-6 435	-19 238
Netto	-18 436	-6 328	-13 725	-2 050	-15 775	-10 096	-5 679	-16 424
Hyvinvointipalvelut								
9990 Käyttöomaisuuden myynti								
Tuotot			0	0	0	10	-10	10
Kulut			0	0	0	0	0	0
Netto			0	0	0	10	-10	10
Hyvinvointipalvelut yhteensä								
Tuotot			0	0	0	10	-10	10
Kulut			0	0	0	0	0	0
Netto			0	0	0	10	-10	10

1000 e	Kustannus- arvio ja sen muutokset	Edellisten vuosien käyttö	Alku- per. talous- arvio	Ta-muu- tokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poik- keama	Kustannus- arviosta käytetty
Tekniikka ja ympäristöpalvelut								
9010 Maa- ja vesialueet								
Tuotot			800	-500	300	318	-18	318
Kulut			-1 500	-2 400	-3 900	-2 938	-962	-2 938
Netto			-700	-2 900	-3 600	-2 620	-980	-2 620
9810 KI Kadut tiet ja kevyt liikenne								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-5 520	-420	-5 940	-5 380	-560	-5 380
Netto			-5 520	-420	-5 940	-5 380	-560	-5 380
9811 KI Viheralueet								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-1 700	1 185	-515	-387	-128	-387
Netto			-1 700	1 185	-515	-387	-128	-387
9812 KI Sillat ja erikoisrakenteet								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-1 340	260	-1 080	-765	-315	-765
Netto			-1 340	260	-1 080	-765	-315	-765
9813 KI Ulkovalaistus								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-300	0	-300	-282	-18	-282
Netto			-300	0	-300	-282	-18	-282
9814 KI Suunn. ja pieninvestoinnit								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-400	100	-300	-438	138	-438
Netto			-400	100	-300	-438	138	-438
9815 KI Muut maa- ja vesirakenteet								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-350	120	-230	-70	-160	-70
Netto			-350	120	-230	-70	-160	-70
9816 KI Liikenteen ohjauslaitteet								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-250	220	-30	-11	-19	-11
Netto			-250	220	-30	-11	-19	-11
9820 UI Kadut tiet ja kevyt liikenn								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-6 670	565	-6 105	-4 960	-1 145	-4 960
Netto			-6 670	565	-6 105	-4 960	-1 145	-4 960

1000 e	Kustannus- arvio ja sen muutokset	Edellisten vuosien käyttö	Alku- per. talous- arvio	Ta-muu- tokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poik- keama	Kustannus- arviosta käytetty
9821 UI Viheralueet								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-410	180	-230	-193	-37	-193
Netto			-410	180	-230	-193	-37	-193
9823 UI Ulkovalaistus								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-320	0	-320	-231	-89	-231
Netto			-320	0	-320	-231	-89	-231
9824 UI Suunn. ja pieninvestoinnit								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-400	220	-180	-119	-61	-119
Netto			-400	220	-180	-119	-61	-119
9825 UI Muut maa- ja vesirakenteet								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-2 000	490	-1 510	-1 217	-293	-1 217
Netto			-2 000	490	-1 510	-1 217	-293	-1 217
9826 UI Liikenteen ohjauslaitteet								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			-50	50	0	0	0	0
Netto			-50	50	0	0	0	0
9831 Keskustan kehittäminen/Manski								
Tuotot		0	0	0	0	0	0	0
Kulut		-3 983	-2 500	2 000	-500	-632	132	-4 615
Netto		-3 983	-2 500	2 000	-500	-632	132	-4 615
9832 Keskustan kehittäminen/Aseman seutu								
Tuotot		0	0	0	0	0	0	0
Kulut		-360	-5 900	5 220	-680	-676	-4	-1 036
Netto		-360	-5 900	5 220	-680	-676	-4	-1 036
9833 Pioneeripuisto/asuntomessut								
Tuotot	0	0	0	0	0	0	0	0
Kulut	-6 100	-2 157	-3 000	1 000	-2 000	-1 856	-144	-4 013
Netto	-6 100	-2 157	-3 000	1 000	-2 000	-1 856	-144	-4 013
9834 RR-termiinalin suunnittelu								
Tuotot	1 100	284	600	-300	300	318	-18	602
Kulut	-2 200	-653	-1 200	600	-600	-635	35	-1 288
Netto	-1 100	-369	-600	300	-300	-318	18	-687

1000 e	Kustannus- arvio ja sen muutokset	Edellisten vuosien käyttö	Alkuuper. talous- arvio	Ta-muu- tokset	Muutettu talousarvio	Toteutuma	Poik- keama	Kustannus- arviosta käytetty
9835 Kimolan kanava								
Tuotot	1 468	79	979	-375	603	527	76	606
Kulut	-4 828	-259	-3 219	1 235	-1 984	-1 890	-95	-2 149
Netto	-3 360	-180	-2 240	859	-1 381	-1 362	-19	-1 542
9987 Kiinteistöjen liittymismaksut								
Tuotot			0	0	0	0	0	0
Kulut			0	0	0	-1	1	-1
Netto			0	0	0	-1	1	-1
Tekniikka ja ympäristöpalvelut yhteensä								
Tuotot	2 568	363	2 379	-1 175	1 203	1 163	40	1 526
Kulut	-13 128	-7 412	-37 029	10 625	-26 404	-22 679	-3 725	-30 091
Netto	-10 560	-7 049	-34 650	9 449	-25 201	-21 517	-3 684	-28 566
Investoinnit yhteensä								
Tuotot	7 257	2 665	3 647	-1 175	2 471	1 685	786	4 350
Kulut	-36 253	-16 042	-52 022	8 575	-43 447	-33 288	-10 160	-49 330
Netto	-28 996	-13 377	-48 375	7 399	-40 976	-31 602	-9 374	-44 979

Talonrakennuksen pieninvestoinnit 2018

1 000 €	Menot	Tulot
Tehtaanmäen koulu ent. asuntola	206	
Kouvolan keskuskeittiö	61	
Eskolanmäen-Pappikallion reitti	114	
Aikuispsykiatrian pkl, Marjoniemi	91	
Hovioikeus-talo	38	
Kouvolan teatteri	107	
Kouvola-talo	155	
Kouvolan pesäpallokenttä	174	
Haanojan päiväkot	42	
Mielakan päiväkot	82	
KSAO Utinkatu 44-48	82	
Kotiharjun palvelukeskus	47	
Viialan liikuntahalli	201	
Korian monitoimihalli	53	
Inkeröisten jäähalli	59	
Lähiliikuntap. Keskustan koulu	212	45
Mäkikylän palvelukeskus	230	
Moision kartano asuinrak. atelj.	76	
Skeitti/scoottiparkki	237	60
Valkealatalo uimahalli	137	
Mansikka-ahon liikuntahalli	261	
Kuusankoski-talo	172	
Keltakankaan terveysasema	35	
Käyrälammen uimavalv. - ja huoltor	80	
Talonrakennuksen pieninvestoinnit yhteensä	2 951	105

2.5 Rahoitusosan toteutuminen

Kouvolan kaupunki	Alkup. Ta	Ta-muutos	Muutettu ta	Toteutuma	Poikkeama
Toiminta ja investoinnit					
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	19 713 739	-13 300 700	6 413 039	-5 749 719	-12 162 758
Tulorahoituksen korjauserät	-1 150 000	0	-1 150 000	-1 668 382	-518 382
	18 563 739	-13 300 700	5 263 039	-7 418 100	-12 681 139
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-52 021 889	8 574 694	-43 447 195	-33 287 628	10 159 567
Rahoitusosuudet investointimenoihin	2 846 542	-675 347	2 171 195	1 078 212	-1 092 983
Pysyvien vastaavien hyöd. luov.tulot	1 950 000	-500 000	1 450 000	2 270 358	820 358
	-47 225 347	7 399 347	-39 826 000	-29 939 058	9 886 942
Toiminta ja investoinnit, netto	-28 661 608	-5 901 353	-34 562 961	-37 357 159	-2 794 198
Rahoitustoiminta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäys	-2 200 000	-8 000 000	-10 200 000	-8 029 113	2 170 887
Antolainasaamisten vähennys	1 950 000	0	1 950 000	2 818 109	868 109
	-250 000	-8 000 000	-8 250 000	-5 211 004	3 038 996
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	53 000 000	0	53 000 000	43 500 000	-9 500 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-24 200 000	0	-24 200 000	-21 321 607	2 878 393
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	0	0	10 798 370	10 798 370
	28 800 000	0	28 800 000	32 976 763	4 176 763
Muut maksuvalmiuden muutokset	0	0	0	9 568 457	9 568 457
Vaikutus maksuvalmiuteen	28 550 000	-8 000 000	20 550 000	37 334 216	16 784 216

Toiminnan ja investointien rahavirta toteutui 2,7 milj. euroa muutettua talousarviota heikommin. Tulorahoituksen korjauserät muodostuvat pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitoista (1,9 milj. euroa) ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntitappioista (0,3 milj. euroa).

Merkittävin antolainasaamisten vähennys muodostuu KSS Energia Oy:n pääomalainan lyhennyksistä (1,8 milj. euroa). Poikkeama johtuu ennakoidusta Kouvola Rautatie- ja Aikuiskoulutuskeskus Oy:n lainan lyhennyksestä (0,9 milj. euroa). Antolainasaamisten lisäys muodostuu Kouvola Vesi Oy:lle annettusta lainasta 8,0 milj. euroa. Antolainauksen lisäyksissä oli varauduttu Kymi Ring Oy:lle myönnettävään pääomallinaan, joka ei toteutunut Itä-Suomen hallinto-oikeuden kumottua kaupunginvaltuuston päätöksen.

Pitkäaikaista lainaa nostettiin 9,5 milj. euroa arvoitua vähemmän ja lyhennettiin 2,9 milj. euroa suunniteltua vähemmän. Lyhytaikaisten lainojen muutos oli 10,8 milj. euroa ja se muodostuu kaupungin ja tytäryhteisöjen välisen konsernipankkitilin saldoista sekä kuntatodistustalainasta, 6,0 milj. euroa.

Muut maksuvalmiuden muutokset sisältävät toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset, vaihto-omaisuuden muutoksen sekä muiden velkojen ja saamisten muutokset. Vaikutus maksuvalmiuteen oli 37,3 milj. euroa eli 14,3 milj. euroa muutettua talousarviota heikompi.

Talousarvion määrärahojen ja tuloarvioiden yhteenveto

Talousarvion määrärahojen ja tuloarvioiden yhteenveto											
	Määrärahat						Tuloarviot				
1000 euroa	Sito- vuus	Alkup. ta	TA muutokset	Muutettu TA	Toteu- tuma	Poik- keama	Alkup. ta	TA muutokset	Muutettu TA	Toteu- tuma	Poik- keama
KÄYTTÖTALOUSOSA											
Konsernipalvelut	N	74 004	1 253	75 256	73 717	-1 540	64 655		64 655	64 042	-613
Hyvinvointipalvelut	N	519 119	12 048	531 167	543 528	12 361	48 347		48 347	50 871	2 523
Tekniikka- ja ympäristöpalvelut	N	58 546		58 546	58 396	-150	45 980		45 980	47 539	1 559
KÄYTTÖTALOUS YHTEENSÄ		651 669	13 301	664 969	675 640	10 671	158 982	0	158 982	162 452	3 469
TULOSLASKELMAOSA											
Verotulot	B						338 500		338 500	331 075	-7 425
Valtionosuudet	B						167 400		167 400	170 036	2 636
Korkotulot	B						1 510		1 510	1 925	415
Muut rahoitustulot	B						7 925		7 925	8 008	83
Korkomenot	B	2 805		2 805	2 545	-260					0
Muut rahoitusmenot	B	130		130	1 061	931					0
Tulorahoituksen korjauserät	B				5	5					
TULOSLASKELMA YHTEENSÄ		2 935	0	2 935	3 611	676	515 335	0	515 335	511 045	-4 290
INVESTOINTIOSA											
Kaupunginhallitus											
Osakkeet ja osuudet	B	200		200		-200				57	57
Konsernipalvelut/Aineettomat hyödykkeet	B	1 445		1 445	405	-1 040					
Rakennukset/uusinvestoinnit	B	5 650	400	6 050	3 897	-2 153					
Rakennukset/korvausinvestoinnit	B	7 348	1 650	8 998	5 699	-3 299	1 198		1 198	420	-778
Kiinteät rakenteet ja laitteet/korvausinv.	B	350		350	608	258	70		70		-70
Muut aineelliset hyödykkeet/korvausinv.	B					0				35	35
Hyvinvointipalvelut											
Koneet ja kalusto	B					0				10	10
Tekniikka- ja ympäristöpalvelut											
Maa- ja vesialueet	B	1 500	2 400	3 900	2 939	-961	800	-500	300	318	18
Kiinteät rakenteet ja laitteet/uusinv.	B	9 850	-1 505	8 345	6 719	-1 626					
Kiinteät rakenteet ja laitteet/korvausinv.	B	9 860	-5 465	8 395	7 333	-1 062					
Keskustan kehittäminen/Kävelykatu Manski	B	2 500	2 000	500	632	132					
Keskustan kehittäminen/Aseman seutu	B	5 900	-5 220	680	676	-4					
Pioneeripuisto/Asuntomessut	B	3 000	-1 000	2 000	1 856	-144					
RR-terminaalien suunnittelu	B	1 200	-600	600	635	35	600	-300	300	318	18
Kimolan kanava	B	3 219	-1 235	1 984	1 890	-95	979	-375	603	527	-76
INVESTOINNIT YHTEENSÄ		52 022	-8 575	43 447	33 288	-10 160	3 647	-1 175	2 471	1 685	-786
RAHOITUSOSA											
Antolainauksen muutokset											
Antolainasaamisten lisäykset	B	2 200	8 000	10 200	8 029	-2 171	1 950		1 950	2 818	868
Antolainasaamisten vähennykset											
Lainakannan muutokset											
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	B						53 000		53 000	43 500	-9 500
Pitkäaikaisten lainojen vähennys		24 200		24 200	21 322	-2 878					
Lyhytaikaisten lainojen muutos										10 798	10 798
Oman pääomanmuutokset										9 568	9 568
Muut maksuvalmiuden muutokset										23	-13 990
Vaikutus maksuvalmiuteen							112	13 901	14 013		
YHTEENSÄ		733 025	12 726	745 751	741 889	-3 862	733 025	12 726	745 751	741 889	-3 862

3. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

3.1 Kaupungin tuloslaskelma

TUOSLASKELMA

	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
Toimintatuotot		
Myyntituotot	17 872 309,62	17 239 170,74
Maksutuotot	23 724 584,33	28 660 727,95
Tuet ja avustukset	10 116 538,44	9 202 463,32
Muut toimintatuotot	16 328 564,53	14 004 590,77
Toimintatuotot	68 041 996,92	69 106 952,78
Valmistus omaan käyttöön	3 281 397,14	2 640 087,90
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-187 319 194,71	-199 170 654,74
Eläkekulut	-44 693 295,11	-47 178 261,24
Muut henkilösivukulut	-7 481 286,41	-9 522 790,23
Henkilöstökulut	-239 493 776,23	-255 871 706,21
Palvelujen ostot		
Asiakaspalvelujen ostot	-186 727 939,53	-134 095 780,72
Muiden palvelujen ostot	-75 002 992,65	-87 061 165,18
Palvelujen ostot	-261 730 932,18	-221 156 945,90
Aineet tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-30 553 981,90	-34 466 347,73
Varastojen lisäys (+) tai vähennys (-)	770,96	1 058,12
Aineet tarvikkeet ja tavarat	-30 553 210,94	-34 465 289,61
Avustukset	-43 211 416,35	-42 697 311,47
Muut toimintakulut	-9 522 772,30	-10 711 786,75
Toimintakulut	-584 512 108,00	-564 903 039,94
TOIMINTAKATE	-513 188 713,94	-493 155 999,26
Verotulot	331 074 717,21	338 135 446,81
Valtionosuudet	170 036 446,00	169 167 166,00
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	1 925 148,02	1 998 128,45
Muut rahoitustuotot	8 008 234,47	9 308 523,45
Korkokulut	-2 544 822,81	-2 580 528,10
Muut rahoituskulut	-1 060 727,75	-196 762,11
Rahoitustuotot ja -kulut	6 327 831,93	8 529 361,69
VUOSIKATE	-5 749 718,80	22 675 975,24
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-20 004 556,46	-22 486 149,10
Arvonalentumiset	-273 873,09	-3 030 910,47
Poistot ja arvonalentumiset	-20 278 429,55	-25 517 059,57
TILIKAUDEN TULOS	-26 028 148,35	-2 841 084,33
Poistoeron vähennys	102 430,92	102 430,92
Rahastojen muutos	5 069,53	0,00
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	-25 920 647,90	-2 738 653,41

3.2 Kaupungin rahoituslaskelma

	2018	2017
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	-5 749 718,80	22 675 975,24
Tulorahoituksen korjauserät	-1 668 381,69	-4 223 549,07
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-33 287 628,36	-32 369 676,29
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 078 211,82	242 279,10
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	2 270 358,49	2 516 122,10
Toiminnan ja investointien rahavirta	-37 357 158,54	-11 158 848,92
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-8 029 113,00	-69 941,00
Antolainasaamisten vähennykset	2 818 108,87	1 868 853,13
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	43 500 000,00	22 849 521,00
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-21 321 607,20	-23 361 061,20
Lyhytaikaisten lainojen muutos	10 798 370,37	5 606 207,23
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	91 319,04	123 238,07
Vaihto-omaisuuden muutos	332 900,87	67 079,91
Saamisten muutos	2 410 309,34	2 146 794,97
Korottomien velkojen muutos	6 733 927,98	3 323 810,55
Rahoituksen rahavirta	37 334 216,27	12 554 502,66
Rahavarojen muutos	-22 942,27	1 395 653,74
Rahavarat 31.12.	26 640 864,67	26 663 806,94
Rahavarat 1.1.	26 663 806,94	25 268 153,20
Rahavarojen muutos	-22 942,27	1 395 653,74

3.3 Kaupungin tase

TASE

VASTAAVAA	31.12.2018	31.12.2017	VASTATTAVAA	31.12.2018	31.12.2017
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	285 680 540,57	285 680 540,57
Aineettomat oikeudet	59 148,71	71 309,20	Muut omat rahastot	92 230,81	33 984 846,65
Muut pitkävaikutteiset menot	277 048,99	364 545,00	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	36 061 440,22	4 912 547,32
Ennakkomaksut	123 030,59	25 569,90	Tilikauden yli-/alijäämä	-25 920 647,90	-2 738 653,41
Aineettomat hyödykkeet	459 228,29	461 424,10	OMA PÄÄOMA	295 913 563,70	321 839 281,13
Aineelliset hyödykkeet			POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
Maa- ja vesialueet	75 210 519,29	72 590 403,35	Poistoero	1 583 865,34	1 686 296,26
Rakennukset	165 401 770,68	167 613 308,32	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	1 583 865,34	1 686 296,26
Kiinteät rakenteet ja laitteet	97 630 090,83	88 380 239,70	PAKOLLISET VARAUKSET		
Koneet ja kalusto	599 262,47	1 068 536,05	Eläkevaraukset	0,00	5 062,34
Muut aineelliset hyödykkeet	1 272 678,41	1 272 678,41	PAKOLLISET VARAUKSET	0,00	5 062,34
Ennakkomaksut ja keskeneräiset	16 363 503,83	14 170 292,44	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Aineelliset hyödykkeet	356 477 825,51	345 095 458,27	Valtion toimeksiannot	135 861,79	101 498,21
Sijoitukset			Lahjoitusrahastojen pääomat	1 575 805,07	1 404 340,30
Osakkeet ja osuudet	155 370 244,29	155 448 138,67	Muut toimeksiantojen pääomat	833 908,48	713 655,16
Muut lainasaamiset	42 415 684,69	37 233 793,56	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 545 575,34	2 219 493,67
Muut saamiset	555 922,84	526 809,84	VIERAS PÄÄOMA		
Sijoitukset	198 341 851,82	193 208 742,07	Pitkäaikainen vieras pääoma		
PYSYVÄT VASTAAVAT	555 278 905,62	538 765 624,44	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	178 960 137,80	159 832 894,00
TOIMEKSIANTOJEN VARAT			Pitkäaikainen vieras pääoma	178 960 137,80	159 832 894,00
Lahjoitusrahastojen varat	1 431 009,72	1 170 294,83	Lyhytaikainen vieras pääoma		
Muut toimeksiantojen varat	11 821,61	16 103,07	Joukkovelkakirjalainat	6 000 000,00	0,00
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 442 831,33	1 186 397,90	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	31 546 864,61	29 653 507,65
VAIHTUVAT VASTAAVAT			Lainat muilta luotonantajilta	16 181 707,50	10 225 545,09
Vaihto-omaisuus			Saadut ennakot	2 927 064,52	2 088 893,13
Aineet ja tarvikkeet	148 232,32	160 936,10	Ostovelat	31 213 414,24	31 113 106,51
Keskeneräiset tuotteet	0,00	320 197,09	Muut velat	7 247 265,36	4 130 497,69
Vaihto-omaisuus	148 232,32	481 133,19	Siirtovelat	39 822 804,87	37 144 123,68
Saamiset			Lyhytaikainen vieras pääoma	134 939 121,10	114 355 673,75
Pitkäaikaiset saamiset			VIERAS PÄÄOMA	313 899 258,90	274 188 567,75
Lainasaamiset	10 862 310,98	11 474 751,15	VASTATTAVAA	613 942 263,28	599 938 701,15
Muut saamiset	28 419,26	264 627,83			
Pitkäaikaiset saamiset	10 890 730,24	11 739 378,98			
Lyhytaikaiset saamiset					
Myyntisaamiset	7 697 972,52	8 616 945,83			
Lainasaamiset	3 634 538,74	4 371 201,28			
Muut saamiset	3 600 032,39	3 616 829,36			
Siirtosaamiset	4 608 155,45	4 497 383,23			
Lyhytaikaiset saamiset	19 540 699,10	21 102 359,70			
Saamiset	30 431 429,34	32 841 738,68			
Rahoitusarvopaperit					
Muut arvopaperit	26 471 467,84	26 575 700,27			
Rahoitusarvopaperit	26 471 467,84	26 575 700,27			
Rahat ja pankkisaamiset	169 396,83	88 106,67			
VAIHTUVAT VASTAAVAT	57 220 526,33	59 986 678,81			
VASTAAVAA	613 942 263,28	599 938 701,15			

3.4 Konsernilaskelmat

Konsernin tuloslaskelma

	1.1.-31.12.2018	1.1.-31.12.2017
	<i>1000 e</i>	<i>1000 e</i>
Toimintatuotot	313 098	294 227
Toimintakulut	-787 091	-743 319
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta (tappiosta)	4 371	2 192
Toimintakate	-469 622	-446 899
Verotulot	329 566	336 659
Valtionosuudet	170 969	170 060
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	365	446
Muut rahoitustuotot	1 993	2 534
Korkokulut	-4 904	-5 366
Muut rahoituskulut	-2 028	-409
Rahoitustuotot ja -kulut	-4 575	-2 795
Vuosikate	26 339	57 025
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-40 750	-40 133
Arvonalentumiset	-1 950	-4 626
Poistot ja arvonalentumiset	-42 700	-44 759
Tilikauden tulos	-16 361	12 265
Tilinpäätössiirrot	5	0
Tilikauden verot	-2 328	-2 649
Laskennalliset verot	-101	-522
Vähemmistön osuus tilikauden tuloksesta	-37	3
Tilikauden yli-/alijäämä	-18 822	9 097

Konsernin rahoituslaskelma

	2018	2017
	<i>1000 e</i>	<i>1000 e</i>
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	26 339	57 025
Satunnaiset erät	0	0
Tilikauden verot	-2 328	-2 649
Tulorahoituksen korjauserät	-5 102	-3 266
	18 909	51 110
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-74 197	-63 890
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 102	957
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	6 883	4 778
Toiminnan ja investointien rahavirta	-47 304	-7 045
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-5	3
Antolainasaamisten vähennykset	0	0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	67 854	41 800
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-48 375	-37 973
Lyhytaikaisten lainojen muutos	7 441	9 309
Oman pääoman muutokset	673	0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-202	123
Vaihto-omaisuuden muutos	765	1 083
Saamisten muutos	-3 461	-1 869
Korottomien velkojen muutos	25 933	5 987
Rahoituksen rahavirta	50 623	18 465
Rahavarojen muutos	3 319	11 420
Rahavarat 31.12.	72 835	69 515
Rahavarat 1.1.	69 515	58 095
Rahavarojen muutos	3 319	11 420

Konsernitase

VASTAAVAA	31.12.2018	31.12.2017	VASTATTAVAA	31.12.2018	31.12.2017
	<i>1000 e</i>	<i>1000 e</i>		<i>1000 e</i>	<i>1000 e</i>
PYSYVÄT VASTAAVAT			OMA PÄÄOMA		
Aineettomat hyödykkeet			Peruspääoma	285 681	285 681
Aineettomat oikeudet	3 452	2 844	Arvonkorotusrahoasto	387	387
Muut pitkävaikutteiset menot	298	433	Muut omat rahastot	4 583	38 476
Ennakkomaksut	4 423	774	Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	70 753	27 768
Aineettomat hyödykkeet	8 174	4 051	Tilikauden yli-/alijäämä	-18 822	9 097
			OMA PÄÄOMA	342 582	361 409
Aineelliset hyödykkeet			VÄHEMMISTÖOSUUDET	2 551	1 771
Maa- ja vesialueet	84 526	81 484			
Rakennukset	298 898	305 270	PAKOLLISET VARAUKSET		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	159 110	148 192	Eläkevaraukset	0	5
Koneet ja kalusto	17 830	17 279	Muut pakolliset varaukset	5 179	5 263
Muut aineelliset hyödykkeet	47 142	42 997	PAKOLLISET VARAUKSET	5 179	5 269
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	44 661	34 141			
Aineelliset hyödykkeet	652 167	629 363	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
Sijoitukset			Valtion toimeksiannot	292	285
Osakkuusyhteisöosuudet	39 230	36 595	Lahjoitusrahastojen pääomat	1 682	1 536
Muut osakkeet ja osuudet	52 614	53 602	Muut toimeksiantojen pääomat	834	714
Muut lainasaamiset	5 419	5 419	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 808	2 535
Muut saamiset	111	106			
Sijoitukset	97 373	95 721	VIERAS PÄÄOMA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	757 714	729 135	Pitkäaikainen vieras pääoma		
			Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	317 216	299 033
TOIMEKSIANTOJEN VARAT			Lainat muilta luotonantajilta	6 815	7 570
Valtion toimeksiannot	449	184	Saadut ennakot	98	113
Lahjoitusrahastojen varat	1 537	1 302	Muut velat	34 704	34 201
Muut toimeksiantojen varat	12	16	Laskennalliset verovelat	9 433	9 262
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 998	1 502	Pitkäaikainen vieras pääoma	368 265	350 180
VAIHTUVAT VASTAAVAT			Lyhytaikainen vieras pääoma		
Vaihto-omaisuus			Joukkovelkakirjalainat	6 000	0
Aineet ja tarvikkeet	855	976	Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	43 613	40 120
Keskeneräiset tuotteet	1 223	1 844	Saadut ennakot	3 713	2 780
Valmiit tuotteet	0	1	Ostovelat	47 041	42 697
Muu vaihto-omaisuus	594	617	Muut velat	19 006	13 495
Vaihto-omaisuus	2 672	3 437	Siirtovelat	66 613	51 954
			Lyhytaikainen vieras pääoma	185 986	151 047
Saamiset			VIERAS PÄÄOMA	554 250	501 227
Pitkäaikaiset saamiset			VASTATTAVAA	907 371	872 211
Lainasaamiset	7 870	7 593			
Laskennalliset verosaamiset	1 438	1 369			
Muut saamiset	4 689	3 763			
Siirtosaamiset	23	0			
Pitkäaikaiset saamiset	14 020	12 725			
Lyhytaikaiset saamiset					
Myyntisaamiset	32 220	33 893			
Lainasaamiset	356	1 073			
Muut saamiset	8 072	6 708			
Siirtosaamiset	17 483	14 224			
Lyhytaikaiset saamiset	58 132	55 897			
Saamiset	72 152	68 622			
Rahoitusarvopaperit					
Osakkeet ja osuudet	9 159	9 158			
Muut arvopaperit	26 471	26 576			
Rahoitusarvopaperit	35 631	35 734			
Rahat ja pankkisaamiset	37 204	33 781			
VAIHTUVAT VASTAAVAT	147 659	141 574			
VASTAAVAA	907 371	872 211			

3.5 Kaupungin ja konsernin tunnusluvut

Kaupunki	2018	2017	Konserni	2018	2017
Tuloslaskelman tunnusluvut			Konsernin tuloslaskelman tunnusluvut		
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	11,7	12,3	Toimintatuotot/Toimintakulut, %	39,8	39,6
Vuosikate/Poistot, %	-28,4	88,9	Vuosikate/Poistot, %	61,7	127,4
Vuosikate, euroa/asukas	-69	269	Vuosikate, euroa/asukas	316	677
Asukasmäärä	83 231	84 237	Asukasmäärä	83 231	84 237
Rahoituslaskelman tunnusluvut			Konsernin rahoituslaskelman tunnusluvut		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 e	-39 680	-12 756	Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000 e	-41 589	-3 521
Investointien tulorahoitus, %	-17,9	70,6	Investointien tulorahoitus, %	36	90,3
Lainanhoitokate	-0,1	1	Lainanhoitokate	0,6	1,4
Kassan riittävyys, pv	15	16	Kassan riittävyys, pv	28	29
Taseen tunnusluvut			Konsernitaseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	48,7	54,1	Omavaraisuusaste, %	38,2	41,8
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	54,6	47,2	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	67,7	62,2
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	56,1	54,5	Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista	69,4	68,9
Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 e	10 141	2 174	Kertynyt yli-/alijäämä, 1000 e	51 923	36 695
Kertynyt yli-/alijäämä, e/asukas	122	26	Kertynyt yli-/alijäämä, e/asukas	624	436
Lainat euroa/asukas	2 796	2 371	Lainat euroa/asukas	4 489	4 116
Lainakanta, 1 000 e	232 689	199 712	Lainakanta, 1 000 e	373 644	346 724
Lainasaamiset 31.12., 1000 e	42 416	37 234	Lainasaamiset 31.12., 1000 e	5 419	5 419
Henkilöstön lukumäärä	5 456	5 846			

4. LIITETIEDOT

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Kaupungin tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

1. Tilinpäätöstä laadittaessa noudatetut arvostusperiaatteet ja –menetelmät, sekä jaksotusperiaatteet ja –menetelmät

Pysyvien vastaavien aineelliset ja aineettomat hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla, poikkeuksena ent. Kuusankosken kaupungin arvo ja taide-esineet, jotka on arvostettu vakuutusarvoon. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa. Pysyvien vastaavien osakkeet on merkitty taseeseen hankintamenoa. Vaihto-omaisuus on merkitty taseeseen keskihinnan määräisenä. Rahoitusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoa tai sitä alempaan arvoon.

Liitetiedot on numeroitu Kirjanpitolautakunnan kuntajaoston kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen liitetiedoista antaman yleisohjeen mukaisesti. Mikäli yleisohjeen mukaiseen liitetietoon ei tule mitään tietoja, ei kyseistä liitetietoa esitetä. Kaupungilla ei ole liitetietoina ilmoitettavaa seuraavien liitetietojen osalta: 2, 3, 5, 10, 14, 16, 17, 18, 26, 29, 34, 35, 36, 37 ja 43. Konsernin liitetietoina esitetään yleisohjeen mukaisesti seuraavat liitetiedot: 6, 12, 13, 15, 18, 19 (maa- ja vesialueet), 24, 25, 27, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40 ja 41. Yleisohjeen mukaisten liitetietojen lisäksi on ilmoitettu konsernin liitetieto 15.

Konsernitili

Kaupungin kuntakonsernitilisopimuksen tiliehtojen mukaisesti sopimukseen liitettyjen muiden yhteisöjen rahavarat esitetään kaupungin rahoissa ja pankkisaamisissa sekä lainana muilta luotonantajilta. Vastaavasti rahoja ja pankkisaamisia vähentänyt muun yhteisön negatiivinen tilin saldo on esitetty vaihtuvien vastaavien lyhytaikaisena lainasaamisena.

Taseen rahat ja pankkisaamiset sisältävät muiden yhteisöjen alatilien saldoja 13,78 milj. euroa, joka jakautuu lainoihin muilta luotonantajilta 16,18 milj. euroa ja 2,40 milj. euroa. Konsernitilin vaikutus heijastuu myös rahoituslaskelman eriin. Saamisten muutokseen konsernitili vaikuttaa 0,1 milj. euroa (ilman konsernitiliä muutos olisi 2,31 milj. euroa), lyhytaikaisten lainojen muutokseen vaikutus on 5,96 milj. euroa (ilman konsernitiliä muutos olisi 4,84 milj. euroa).

Johdannaisopimusten käsittely

Kouvolan kaupungin lainat nostetaan pääsääntöisesti vaihtuvakorkoisena. Osa kaupungin lainasalkusta on suojattu korkojohdannaisilla. Korkosuojausinstrumentteina on käytetty peruskoronaivastosopimuksia (korkoswap), joista osa on ollut tulevaisuudessa alkavia (fwd start) ja yksi on korkokattorakenteinen. Kaupunki käyttää korkojohdannaisia korkoriskin hallitsemiseen. Samalla pyritään pienentämään kaupungin korkomenojen vaihtelua ja parantamaan ennustettavuutta. Kaikki kaupungin johdannaisopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa. Lainakohtaisen suojauksen ohella on käytetty koko lainasalkun suojausta ennakoitaessa lainamäärän kasvua ja korkotason nousua. Kaupungin lainakanta on tilinpäätöshetkellä 180,8 milj. euroa ja se tulee edelleen kasvamaan lähivuosina. Koronaivastosopimuksia kaupungilla on kaikkiaan 58,5 milj. euron edestä. Korkotason muutos vaikuttaa sopimusten käypään arvoon siten, että 1 % muutos vastaa noin 2,9 milj. euron suuruista arvonmuutosta. Käypä arvo kuvaa sopimusten laskennallista arvonmuutosta teko- hetken jälkeen, mutta koska sopimukset on tehty suojaavassa tarkoituksessa, ei niitä ole tarkoitus purkaa kesken sopimuskauden.

Kaupunginhallituksen hyväksymien rahoitustoiminnan periaatteiden mukaisesti lainakanta on aina suojattava vähintään 25 % tasoon ja markkinatilanteen mukaan suojausaste voidaan nostaa jopa 70 %. Vuoden 2017 lopussa suojausaste oli 51 % (vuonna 2016 55 %). Kaikki kaupungin korkokiinnitykset ovat luonteeltaan varmoja. Käytettävät korkosuojausinstrumentit on rajattu yksinkertaisiin, konservatiivisiin sopimuksiin, joihin ei sisälly kertoimia tai kumulatiivisia elementtejä. Mitään erityisiä purkuehtoja, kuten ”oikeus purkaa sopimus kuluista (ns. purettava koronvaihtosopimus)” tai ”oikeus eräännyttää sopimus markkina-arvoonsa (ns. break clause)” ei Kouvolan kaupungin johdannaisopimuksissa ole. Kouvolan kaupungin lainasalkkuun ei sisälly myöskään valuuttakurssiriskiä. Korkojohdannaisista aiheutuneet kassavirrat on kirjattu tilikauden aikana korkokulujen oikaisuksi. Sopimuksia on voimassa 18.3.2024 asti.

Pysyvien ja vaihtuvien vastaavien arvonalennukset

Kohde	Perustelu	Tasearvo	Arvonalennus	Tasearvo 31.12.2018
Koulu Sarkola	Purettava rakennus	249 144,46	249 144,46	0,00
Päiväkoti Utunmäki	Purettava rakennus	24 728,63	24 728,63	0,00
Arvonalennukset yhteensä		273 873,09	273 873,09	0,00

	Hankinta-arvo	Arvonalennus	Tasearvo 31.12.2018
Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitus- arvopapereista	27 450 191,39	978 723,55	26 471 467,84

Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot**Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet****Konsernitilinpäätöksen laajuus**

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt lukuun ottamatta Asunto Oy Anjalankosken Niittypuistoa, koska Kouvola Asunnot Oy ei tehnyt alakonsernitilinpäätöstä. Osakeyhtiöalakerneina on yhdistelty KSS Energia ja Kouvola Innovation, jolla on tytäryhtiö Kouvola Yritystilat. Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty jäsenosuuden mukaisessa suhteessa kaikki neljä kuntayhtymää, joissa kaupunki on jäsenenä. Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty konsernin kannalta olennaiset osakkuusyhteisöt, joita on seitsemän.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty konsernituloslaskelmaa ja konsernitasetta laadittaessa. Konserniyhteisöjen maksamat kiinteistöverot on eliminoitu konsernitilinpäätöksessä sisäisinä erinä. Samoin konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty siltä osin, kun ne ovat tiedossa. Konsernin sisäiset liittymismaksut on eliminoitu.

Keskinäisen omistuksen eliminointi

Kaupungin ja sen tytäryhteisöjen sekä kaupungin ja yhdistettyjen kuntayhtymien keskinäinen omistus on eliminoitu.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa, sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa. Negatiivisia vähemmistöosuuksia ei ole erotettu.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhteisöjen aineettomien ja aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi ja jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Osakkuusyhteisöt

Konsernin kannalta olennaiset osakkuusyhteisöt on yhdistelty sovelletulla pääomaosuusmenetelmällä konsernitilinpäätökseen. Muita osakkuusyhteisöjä ei yhdistelty, koska yhdistely ei ole tarpeen oikean ja riittävän kuvan antamiseksi konsernin toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta. Yhdistelemättömien osakkuusyhteisöjen osakkeet ja osuudet on siirretty muihin osakkeisiin ja osuuksiin.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Konsernitaseessa poistoero ja vapaaehtoiset varaukset on uuden yleisohjeen mukaisesti jaettu vapaaseen omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan.

Poikkeavat arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät

Konsernitilinpäätöstä laadittaessa on noudatettu samoja jaksotusperiaatteita kuin kaupungin tilinpäätöksessä. Arvostusperiaatteet eivät ole yhdenmukaiset: Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymälle on tehty maa-alueiden arvonorotus 387 tuhatta euroa. Arvonorotusta ei ole purettu tai muiden konserniyhtiöiden maa-alueita ei ole uudelleen arvostettu.

Konsernirakenteen muutokset tilikaudella

Kaakkois-Suomen Tieto Oy fuusioitui ICT-Kymen kanssa, jonka seurauksena Kouvolan omistus muuttui 97,41667 prosentista 61,07628 prosenttiin. Muutoksen vaikutukset konsernin lukuihin on eliminoitu.

Oikaisut edellisen tilikauden tietoihin

Kouvolan Teatteri Oy:n saa valtiolta opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää avustusta, joka on 2018 tilinpäätöksessä oikaistu valtionosuuksiin. Vertailutieto 2017 on myös korjattu, vaikutus toimintatuottoihin ja valtionosuuksiin 893 000 tuhatta euroa.

Kymenlaakson Sähkö Oy on yhdistelty 2017 tilinpäätökseen väärällä omistusprosentilla 20, oikea omistus on 20,66 %. Yhdistelyä korjattu vuodelle 2017, vaikutus osuuteen osakkuusyhteisöjen tuloksesta -2 000 euroa, osakkuusyhteisö-osakkeisiin 353 000 euroa ja edellisten tilikausien yli-/alijäämään 355 000 euroa.

Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy:n muut oman pääoman muutokset on korjattu osakkuusyhteisöosakkeiden yhdistelyyn. Vaikutus vuodelle 2017 osuuteen osakkuusyhteisöjen tuloksesta ja osakkuusyhteisöosakkeisiin 236 000 euroa.

Kouvola Innovation -al konsernissa on korjattu osakkuusyhteisöjen yhdistelyä Kiinteistö Oy Kuusankosken Kiltakuja 1 osalta vuodelle 2017. Yhtiö ei tee suunnitelman mukaisia poistoja ja yhdistelyä on korjattu poisto-oikaisujen verran. Vaikutus osuuteen osakkuusyhteisöjen tuloksesta -9 000 euroa, osakkuusyhteisöosakkeisiin -186 000 euroa ja edellisten tilikausien yli-/alijäämään -176 000 euroa.

Vuonna 2018 on selvitetty 2017 tilinpäätöksen yhteydessä epäselviksi jääneiden tytäryhtiöiden pysyvät vastaavat ja niiden poistot ja oikaistu ne vastaamaan kaupungin poistosuunnitelmaa. Vaikutus suunnitelman mukaisiin poistoihin 15 000 euroa, vähemmistöosuus tilikauden tuloksesta -6 000 euroa, rakennukset -395 000 euroa, edellisten tilikausien yli-/alijäämä -241 000 euroa ja vähemmistöosuudet -163 000 euroa.

4.2 Tuloslaskelman liitetiedot**6. Toimintatuotot tehtäväalueittain**

	Konserni 2018	Konserni 2017	Kaupunki 2018	Kaupunki 2017
Konsernipalvelut	17 555 144,90	11 620 989,21	12 924 134,18	12 007 977,80
Hyvinvointipalvelut	142 806 066,28	137 960 629,79	44 709 823,22	48 679 087,14
Tekniikka- ja ympäristöpalvelut	152 736 984,79	144 645 749,00	10 408 039,52	8 419 887,84
Toimintatuotot yhteensä	313 098 195,97	294 227 367,99	68 041 996,92	69 106 952,78

7. Verotulojen erittely

	Kaupunki 2018	Kaupunki 2017
Kunnan tulovero	283 093 649,32	289 198 086,48
Osuus yhteisöveron tuotosta	20 213 145,52	20 631 094,81
Kiinteistövero	27 767 922,37	28 306 265,52
Verotulot yhteensä	331 074 717,21	338 135 446,81

8. Valtionosuuksien erittely

	Kaupunki 2018	Kaupunki 2017
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus	155 992 826,00	155 962 893,00
<i>Siitä:</i> Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus (+/-)	17 858 495,00	16 386 786,00
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	14 043 620,00	13 204 273,00
Valtionosuudet yhteensä	170 036 446,00	169 167 166,00

9. Palvelujen ostojen erittely

	Kaupunki 2018	Kaupunki 2017
Asiakaspalvelujen ostot	186 727 939,53	134 095 780,72
Muiden palvelujen ostot	75 002 992,65	87 061 165,18
Kaupungin palvelujen ostot yhteensä	261 730 932,18	221 156 945,90

11. Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Käyttöomaisuuden poistojen määrittämiseen on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu käyttöomaisuuden hankintamenoista arvioitun taloudellisen käyttöiän mukaan.

Poistosuunnitelman mukaiset arvioitut poistoajat ja poistomenetelmät ovat:

	ennen vuotta 2013 hankitut hyödykkeet	vuonna 2013 ja sen jälkeen hankitut hyödykkeet	
	vuotta	vuotta	poistomenetelmä
Aineettomat oikeudet	5	2 - 5	Tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot			
Kehittämismenot	2	2	Tasapoisto
Liikearvo	2	2	Tasapoisto
Osallistuminen toisen yhteisön			
- tiehankkeisiin	15	15	Tasapoisto
- ratahankkeisiin	30	30	Tasapoisto
- väylähankkeisiin*	max 10	max 10	Tasapoisto
Osake- ja vuokrahuoneistojen perusparannusmenot	5	5	Tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot	2	2	Tasapoisto
Rakennukset			
Asuinrakennukset	40	30	Tasapoisto
Hallinto- ja laitosrakennukset	40	20	Tasapoisto
Tehdas- ja tuotantorakennukset	30	20	Tasapoisto
Muut rakennukset	30	20	Tasapoisto
Talousrakennukset	15	10	Tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet			
Maa- ja vesirakenteet	15 - 20	10 - 15	Tasapoisto
Johtoverkostot ja laitteet	10 - 40	10 - 30	Tasapoisto
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet	10	10 - 15	Tasapoisto
Koneet ja kalusto			
Kuljetusvälineet	10	4	Tasapoisto
Muut koneet ja kalusto	3 - 10	3 - 5	Tasapoisto

Pienet käyttöomaisuushankinnat, joiden hankintameno on alle 30 000 euroa, on kirjattu vuosikuluiksi. Perusparannusmeno on lisätty poistamattomaan hankintamenuun v. 2016 asti, vuodesta 2017 alkaen poistosuunnitelman mukaisesti.

* Sovelletaan vastaavanlaisen hyödykkeen hankintamenoa koskevia poistoajoja. Jollei voida luotettavalla tavalla arvioida vaikutusaikaa, poistetaan hankintameno enintään 10 vuodessa.

12. Pakollisten varausten muutokset

	Konserni	Konserni	Kaupunki	Kaupunki
	2018	2017	2018	2017
Eläkevastuu 1.1.	5 062,34	9 238,58	5 062,34	9 238,58
Vähennykset tilikaudella	-5 062,34	-4 176,24	-5 062,34	-4 176,24
Eläkevastuu 31.12.	0,00	5 062,34	0,00	5 062,34
Potilasvahinkovakuutusmaksu 1.1.	5 112 973,31	5 956 624,08	0,00	0,00
Lisäykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	-45 497,83	-843 650,77	0,00	0,00
Potilasvahinkovakuutusmaksu 31.12.	5 067 475,48	5 112 973,31	0,00	0,00
Pylväiden hävittämisvaraus 1.1.	150 500,00	177 500,00	0,00	0,00
Vähennykset tilikaudella	-38 500,00	-27 000,00	0,00	0,00
Pylväiden hävittämisvaraus 31.12.	112 000,00	150 500,00	0,00	0,00
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 1.1.	0,00	0,00	0,00	3 840 000,00
Vähennykset tilikaudella	0,00	0,00	0,00	-3 840 000,00
Osuus kuntayhtymän alijäämästä 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00

13. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot

	Konserni	Konserni	Kaupunki	Kaupunki
	2018	2017	2018	2017
Muut toimintatuotot				
Osakkeiden luovutusvoitot	0,00	156,96	63 746,38	23 248,39
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	1 429 111,66	399 137,31	1 295 754,14	399 137,31
Rakennusten luovutusvoitot	604 121,58	8 751,88	572 502,91	8 751,88
Muut luovutusvoitot	846 667,30	1 625 635,59	11 506,48	0,00
Luovutusvoitot yhteensä	2 879 900,53	2 033 681,74	1 943 509,91	431 137,58
Muut toimintakulut				
Osakkeiden luovutustappiot	0,00	250,00	325,00	250,00
Maa- ja vesialueiden luovutustappiot	12 172,38	0,00	12 172,38	0,00
Rakennusten luovutustappiot	211 449,60	51 514,75	211 449,60	51 514,75
Muut luovutustappiot	278 197,38	56 138,92	56 243,58	0,00
Luovutustappiot yhteensä	501 819,36	107 903,67	280 190,56	51 764,75

15. Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely

	Konserni 2018	Konserni 2017	Kaupunki 2018	Kaupunki 2017
Osinkotuotot saman konsernin yhteisöistä	0,00	0,00	5 009 600,00	6 130 612,55
Osinkotuotot muista yhteisöistä	704 950,98	330 188,15	1 818 877,91	1 749 561,46
Yhteensä	704 950,98	330 188,15	6 828 477,91	7 880 174,01

4.3 Taseen liitetiedot**Taseen vastaavia koskevat liitetiedot****18. Arvonkorotukset**

	Konserni 2018	Konserni 2017	Kaupunki 2018	Kaupunki 2017
Maa- ja vesialueet				
Arvo 1.1.	387 231,13	387 231,13	0,00	0,00
Arvo 31.12.	387 231,13	387 231,13	0,00	0,00
Arvonkorotukset yhteensä	387 231,13	387 231,13	0,00	0,00

19. Pysyvien vastaavien erittelyt**Aineettomat hyödykkeet**

	Aineettomat oikeudet	Muut pitkä- vaikutteiset menot	Ennakko- maksut	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	71 309,20	364 545,00	25 569,90	461 424,10
Lisäykset tilikauden aikana	22 835,00	160 957,92	123 030,59	306 823,51
Tilikauden poisto	-44 495,49	-264 523,83	0,00	-309 019,32
Poistamaton hankintameno 31.12.	59 148,71	277 048,99	123 030,59	459 228,29
Kirjanpitoarvo 31.12.	59 148,71	277 048,99	123 030,59	459 228,29

Aineelliset hyödykkeet

	Maa- ja vesialueet	Rakennukset	Kiinteät rakenteet ja laitteet	Koneet ja kalusto	Muut aineelliset hyödykkeet	Ennakko- maksut ja keskeneräiset hankinnat	Yhteensä
Poistamaton hankintameno 1.1.	72 590 403,35	167 613 308,32	88 380 239,70	1 068 536,05	1 272 678,41	14 170 292,44	345 095 458,27
Lisäykset tilikauden aikana	2 938 567,41	8 114 417,78	9 461 919,03	98 203,64	0,00	12 367 696,99	32 980 804,85
Rahoitusosuudet tilikaudella	0,00	0,00	-422 525,49	0,00	0,00	-655 686,33	-1 078 211,82
Vähennykset tilikauden aikana	-318 451,47	-186 870,11	-35 000,46	-10 493,52	0,00	0,00	-550 815,56
Siirrot erien välillä	0,00	645 182,91	8 873 616,36	0,00	0,00	-9 518 799,27	0,00
Tilikauden poisto	0,00	-10 510 395,13	-8 628 158,31	-556 983,70	0,00	0,00	-19 695 537,14
Arvonlennukset ja niiden palautukset	0,00	-273 873,09	0,00	0,00	0,00	0,00	-273 873,09
Poistamaton hankintameno 31.12.	75 210 519,29	165 401 770,68	97 630 090,83	599 262,47	1 272 678,41	16 363 503,83	356 477 825,51
Kirjanpitoarvo 31.12.	75 210 519,29	165 401 770,68	97 630 090,83	599 262,47	1 272 678,41	16 363 503,83	356 477 825,51

Maa- ja vesialueet erittely

	Konserni 2018	Konserni 2017	Kaupunki 2018	Kaupunki 2017
Maa- ja vesialueet				
Kiinteistöjen liittymismaksut	1 814 120,14	1 814 120,14	49 010,98	48 470,98
Muut maa- ja vesialueet	82 324 757,10	79 282 581,06	75 161 508,31	72 541 932,37
Arvonkorotukset	387 231,13	387 231,13	0,00	0,00
Maa- ja vesialueet yhteensä	84 526 108,36	81 483 932,33	75 210 519,29	72 590 403,35

Pysyvien vastaavien sijoitukset**Osakkeet ja osuudet**

	Tytäryhteisö- osakkeet ja -osuudet	Kuntayhtymä- osuudet	Osakkuus- yhteisöosakkeet ja -osuudet	Muut osakkeet ja osuudet	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	90 680 281,92	40 382 866,06	6 436 292,19	17 948 698,50	155 448 138,67
Vähennykset	0,00	0,00	-50 475,00	-27 419,38	-77 894,38
Siirrot erien välillä	0,00	0,00	-8 308,48	8 308,48	0,00
Hankintameno 31.12.	90 680 281,92	40 382 866,06	6 377 508,71	17 929 587,60	155 370 244,29
Kirjanpitoarvo 31.12.	90 680 281,92	40 382 866,06	6 377 508,71	17 929 587,60	155 370 244,29

Muut saamiset

	Saamiset kon- serni- yhteisöt	Saamiset muut yhteisöt	Yhteensä
Hankintameno 1.1.	32 285 370,02	5 475 233,38	37 760 603,40
Lisäykset	8 023 703,00	5 410,00	8 029 113,00
Vähennykset	-2 818 108,87	0,00	-2 818 108,87
Hankintameno 31.12.	37 490 964,15	5 480 643,38	42 971 607,53
Kirjanpitoarvo 31.12.	37 490 964,15	5 480 643,38	42 971 607,53

20. Omistukset tytäryhteisöissä

Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistus- osuus %	Konsernin omistus- osuus %	Konsernin osuus omasta pääomasta (€)	Konsernin osuus vieraasta pääomasta (€)	Konsernin osuus tilikauden tuloksesta (€)
Anjalankosken Jäähalli Oy	Kouvola	94,25	94,25	203 440,72	106 891,31	-392,07
Kaakkois-Suomen Tieto Oy	Kouvola	61,08	61,10	634 208,80	1 126 820,64	98 962,32
Kiinteistö Oy Korian Liikekeskus	Kouvola	58,95	58,95	248 288,85	23 071,86	-6 398,47
Kiinteistö Oy Korianjousi	Kouvola	58,30	58,30	1 199,70	56 873,04	8,57
Kiinteistö Oy Kouvolan Asentajankatu 9	Kouvola	100,00	100,00	394 710,24	196 755,78	-2 289,09
Kiinteistö Oy Madekuja 1	Kouvola	68,09	68,09	502 162,87	180 738,99	29 520,81
Kiinteistö Oy Pihlajakara	Kouvola	79,00	79,00	4,23	127 855,16	-1 552,05
Kiinteistö Oy Päätie 19	Kouvola	100,00	100,00	721 361,23	8 202,53	3 568,60
Kouvola Innovation Oy (alakonsernitp)	Kouvola	100,00	100,00	11 813 347,14	7 813 177,27	-687 897,34
Kouvolan Yritystilat Oy (Innovationin alakonsernitp)	Kouvola		100,00	500 000,00	7 219 079,84	-44 158,73
Kouvolan Asunnot Oy	Kouvola	100,00	100,00	16 193 810,56	96 105 682,53	-148 262,61
Asunto Oy Elopeisto	Kouvola		84,10	114 326,20	122 235,12	8,81
Kouvolan Rautatie- ja Aikuiskoulutus Oy	Kouvola	100,00	100,00	3 861 711,70	6 824 777,50	753 349,65
Kouvolan Hansapsäköinti Oy (äänivalta 65,7 %)	Kouvola	37,84	37,84	1 151 438,00	4 323,53	2 218,43
Kouvolan Teatteri Oy	Kouvola	100,00	100,00	321 444,55	482 056,25	12 584,25
Kouvolan Vesi Oy	Kouvola	100,00	100,00	48 278 378,65	43 993 351,61	55 898,50
KSS Energia Oy (alakonsernitp)	Kouvola	100,00	100,00	50 429 607,15	104 566 242,52	3 229 020,87
KSS Lämpö Oy	Kouvola		100,00	18 400 366,58	17 905 756,02	3 902 799,35
KSS Rakennus Oy	Kouvola		100,00	1 737 253,29	2 326 064,61	570 158,69
KSS Verkko Oy	Kouvola		96,97	7 256 736,27	31 464 789,99	3 586 660,69
Voimakymä Oy	Kouvola		100,00	8 100,00	0,00	0,00
Kuusankosken Tennishalli Oy	Kouvola	86,99	87,02	260 064,86	12 159,12	11 963,08
Pohjois-Kymenlaakson Ympäristölaboratorio Oy	Kouvola	95,06	95,06	159 634,37	2 970,17	-5 234,23

Yhdistelemättömät

Kouvolan Asunnot Oy						
Asunto Oy Anjalankosken Niittypuisto (osaomistus)	Kouvola		61,38	502 643,97	291 021,69	17,30

*) tiedot sisältävät alakonsernin lukuihin

21. Omistukset kuntayhtymissä

Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistus- osuus %	Konsernin omistus- osuus %	Konsernin osuus omasta pääomasta (€)	Konsernin osuus vieraasta pääomasta (€)	Konsernin osuus tilikauden tuloksesta (€)
Itä-Suomen päihdehuollon kuntayhtymä	Mäntyharju	9,91	9,91	185 298,99	7 427,49	1 762,63
Kymenlaakson liitto	Kotka	48,52	48,52	441 278,18	2 833 528,51	135 343,81
Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä (alakonsernitp)	Kotka	51,78	51,78	33 271 486,52	47 540 166,68	1 163 567,38
Kastek Oy	Kotka		51,78	1 600 251,64	1 437 277,68	24 416,28
Carea Sairaalat Oy	Kotka		51,78	42 164,90	22 535 268,84	-34 344,44
Sairaalanmäen Vuokratalot Oy	Kouvola	16,67	59,82	70 226,53	11 311,85	4,32
Hoiku Oy	Hamina		51,78	609 587,68	751 528,35	-161 166,37
Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä	Hyvinkää	5,80	5,80	120 124,82	27 503,16	4 769,58

*) tiedot sisältävät alakonsernin lukuihin

22. Omistukset muissa yhteisöissä

Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistus- osuus %	Konsernin omistus- osuus %	Konsernin osuus omasta pääomasta (€)	Konsernin osuus vieraasta pääomasta (€)	Konsernin osuus tilikauden tuloksesta (€)
Kaakkois-Suomen Ammattikorkeakoulu Oy (alakonsernitp)	Kouvola	24,50	24,50	6 528 906,56	5 196 028,24	5 873,51
Kymenlaakson Ammattikorkeakoulu Oy	Kotka		24,50	*)	*)	*)
Mikkelin Ammattikorkeakoulu Oy (alakonsernitp)	Mikkeli		24,50	*)	*)	*)
Disec Oy	Mikkeli		24,50	*)	*)	*)
MAMK Areena Oy	Mikkeli		24,50	*)	*)	*)
Mikpoli Oy	Mikkeli		24,50	*)	*)	*)
Kiinteistö Oy Korian Portti	Kouvola	39,92	39,92	741 976,15	3 105,45	1 378,68
KSS Energia (alakonsernitp)						
Kymin Voima Oy	Helsinki		24,00	4 074 642,39	4 457 979,94	-244,64
Kymenlaakson Kampuskiinteistöt Oy	Kotka	49,00	49,00	8 627 216,89	3 181 996,68	-43 200,72
Kymenlaakson Jäte Oy	Kouvola	47,48	47,48	4 637 853,78	2 620 388,33	571 747,04
Kymenlaakson Orkesteri Oy	Kotka	45,00	45,00	87 020,01	196 246,67	-23 177,02
Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymä (alakonsernitp)						
Kymijoen Ravintopalvelut Oy	Kotka		17,33	111 655,18	519 350,41	18 863,24
Kymenlaakson Sähkö Oy	Kotka	20,66	20,66	13 181 719,27	42 396 095,77	3 846 714,65
Tykkimäen vapaa-aikakeskus Oy	Kouvola	20,00	20,00	1 056 428,76	770 206,95	-14 482,00
Yhdistelemättömät						
Anjalankosken Painotalo Oy	Kouvola	33,46	33,46	448 354,25	7 594,09	-6 758,02
Asunto Oy Anjalantie 2 (päiväkotitilat)	Kouvola	31,26	31,26	43 285,08	24 615,98	67,72
Asunto Oy Elimäen Eläkepuustelli (hoitokoti)	Kouvola	30,57	30,57	269 450,88	742,35	-5 433,51
Asunto Oy Elimäen Napansäde (osaomistus)	Kouvola	40,59	40,59	458 906,27	147 665,64	1 980,13
Asunto Oy Kouvolan Eväkujaankaari	Kouvola	34,67	34,67	453 318,05	1 557,31	59,69 **)
Asunto Oy Lohitie 5	Kouvola	33,27	33,27	561 675,14	1 700,57	590,26
Asunto Oy Siltaapuisto 1	Kouvola	26,04	30,57	63 746,97	57 288,12	0,00
Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy	Kouvola	29,86	37,50	37 640,35	137 307,54	1 667,84
Kiinteistö Oy Myllykosken Liikekeskus	Kouvola	32,80	32,80	68 488,07	15,74	-2 379,31 **)
Kouvolan Asunnot Oy						
Asunto Oy Aron-Kara I	Kouvola		48,48	619 867,80	5 102,38	-4 109,71
Asunto Oy Enäriivi	Kouvola		40,77	189 086,77	2 027,75	819,68
Asunto Oy Huusarinmäki	Kouvola		30,39	111 987,13	1 291,61	1 826,44
Asunto Oy Kaipiaistensato	Kouvola		40,72	190 147,29	3 256,82	7,57
Asunto Oy Kasakkakara	Kouvola		23,10	255 092,52	1 056,81	0,16
Asunto Oy Kataja-Haikula	Kouvola		34,08	247 401,76	19 142,25	6 166,51
Asunto Oy Kimmelmani	Kouvola		45,38	225 709,09	1 030,08	0,00
Asunto Oy Kirkkokuorentie 2	Kouvola		48,51	116 600,58	11 558,22	1 892,25
Asunto Oy Kouvolan Jaalanharju	Kouvola		39,02	20 863,34	345,11	4,65
Asunto Oy Kuusankosken Hiidentie 8-10	Kouvola		27,06	142 577,31	24 659,36	-18 828,29
Asunto Oy Kuusankosken Rantapuisto	Kouvola		25,00	268 635,34	1 039,64	1 059,78
Asunto Oy Naakanhovi	Kouvola		21,40	209 109,49	1 151,19	373,34
Asunto Oy Puutarhurinjousi	Kouvola		29,28	276 822,55	6 266,41	1 950,82
Asunto Oy Rivikolka 2	Kouvola		21,95	47 011,36	73,35	443,89
Asunto Oy Silmuntie	Kouvola		27,85	90 412,05	26 686,95	-2 421,01
Asunto Oy Suolasenkoski	Kouvola		23,72	226 514,70	17 946,73	-4 610,86
Asunto Oy Ummeljoen Rivitalo	Kouvola		27,86	17 976,99	33 340,79	6 651,83
Kiinteistö Oy Elimäen Kasarminaukio	Kouvola		31,00	6 466,09	518 055,62	7,94
Kouvolan Yritystilat Oy (Innovationin alakonsernitp)						
Kiinteistö Oy Ksnk Kiltakuja 1	Kouvola		39,07	406 723,64	12 601,48	667,72
Voikkaan Radanvarren Toimitilat Oy	Kouvola		30,80	78 799,31	81 172,51	18 806,52
Kuusankosken Pienteollisuustalo Oy	Kouvola	21,57	21,57	46 426,79	4 995,68	2 269,96
Kymen Vesi Oy (äänivalta 19 %) (omistusyhteisö)	Kotka	32,65	32,65	13 841 374,59	23 133 188,06	3 137,99

*) tiedot sisältyvät alakonsernin lukuihin

**) tietoja ei ole saatu, esitetty osuus 2017 luvuista

23. Saamisten erittely

	Kaupunki 2018	Kaupunki 2018	Kaupunki 2017	Kaupunki 2017
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	243 183,60	0,00	156 382,27
Lainasaamiset	3 055 954,80	3 324 636,32	3 978 053,11	3 384 003,76
Muut saamiset	11 077,22	0,00	11 914,02	0,00
Siirtosaamiset	0,00	170 177,98	0,00	108 416,64
Yhteensä	3 067 032,02	3 737 997,90	3 989 967,13	3 648 802,67
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0,00	454 047,74	0,00	248 214,45
Siirtosaamiset	0,00	998 903,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	1 452 950,74	0,00	248 214,45
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset	0,00	169 479,11	0,00	93 320,86
Yhteensä	0,00	169 479,11	0,00	93 320,86
Saamiset yhteensä	3 067 032,02	5 360 427,75	3 989 967,13	3 990 337,98

24. Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni 2018	Konserni 2017	Kaupunki 2018	Kaupunki 2017
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Siirtyvät korot	0,00	0,00	108 389,17	108 416,64
Kelan korvaus työterveyshuollosta	1 526 581,34	1 545 410,36	1 273 680,01	1 341 390,03
Valtion avustukset ja korvaukset	1 049 136,69	1 616 588,76	832 736,69	1 478 018,76
Verosaamiset	167 322,09	0,00	0,00	0,00
Projektisaamiset	522 318,32	574 946,29	354 173,34	477 420,98
EU-avustukset	1 347 266,81	1 033 382,72	0,00	0,00
Siirtosaamiset muilta	12 893 320,98	9 453 239,25	2 039 176,24	1 092 136,82
Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä	17 505 946,23	14 223 567,38	4 608 155,45	4 497 383,23

Taseen vastattavaa koskevat liitetiedot**25. Oman pääoman erittely**

	Konserni 2018	Konserni 2017	Kaupunki 2018	Kaupunki 2017
Peruspääoma 1.1.	285 680 540,57	285 680 540,57	285 680 540,57	285 680 540,57
Peruspääoma 31.12.	285 680 540,57	285 680 540,57	285 680 540,57	285 680 540,57
Arvonkorotusrahasto 1.1.	387 231,13	387 231,13	0,00	0,00
Arvonkorotusrahasto 31.12.	387 231,13	387 231,13	0,00	0,00
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 1.1.	0,00	919 200,00	0,00	0,00
Siirrot rahastosta	0,00	-919 200,00	0,00	0,00
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto 31.12.	0,00	0,00	0,00	0,00
Rakennusrahasto 1.1.	576 472,58	1 153 399,21	23 546,31	23 546,31
Siirrot rahastosta	0,00	-576 926,63	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	-23 546,31	0,00	-23 546,31	0,00
Rakennusrahasto 31.12.	552 926,27	576 472,58	0,00	23 546,31
Muu oma rahasto 1.1.	4 035 276,42	4 130 008,42	97 300,34	97 300,34
Siirrot rahastosta	-5 069,53	-94 732,00	-5 069,53	0,00
Muu oma rahasto 31.12.	4 030 206,89	4 035 276,42	92 230,81	97 300,34
Kouvolan kaupungin pääomarahasto 1.1.	33 864 000,00	33 864 000,00	33 864 000,00	33 864 000,00
Siirrot erien välillä	-33 864 000,00	0,00	-33 864 000,00	0,00
Kouvolan kaupungin pääomarahasto 31.12.	0,00	33 864 000,00	0,00	33 864 000,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 1.1.	36 865 674,37	16 574 975,74	2 173 893,91	4 843 699,39
Aikaisempiin tilikausiin liittyvät korjaukset	0,00	68 847,93	0,00	68 847,93
Siirrot rahastoista	33 887 546,31	0,00	33 887 546,31	0,00
Osingonjako	0,00	28 025,27	0,00	0,00
Kymenlaakson Sähkö Oyn yhdistely	0,00	11 096 612,54	0,00	0,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	70 753 220,68	27 768 461,48	36 061 440,22	4 912 547,32
Tilikauden yli-/alijäämä	-18 830 095,44	9 097 212,89	-25 920 647,90	-2 738 653,41
Oma pääoma yhteensä	342 574 030,10	361 409 195,06	295 913 563,70	321 839 281,13

27. Pitkäaikaiset velat

	Konserni 2018	Konserni 2017	Kaupunki 2018	Kaupunki 2017
Velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	174 540 549,69	170 825 730,56	90 374 723,00	78 997 790,60
Lainat julkisyhteisöiltä	1 540 071,00	1 641 492,00	0,00	0,00
Muut velat	18 223,72	17 348,12	0,00	0,00
Pitkäaikaiset velat yhteensä	176 098 844,41	172 484 570,68	90 374 723,00	78 997 790,60

28. Joukkovelkakirjalainat

	Kaupunki 2018	Kaupunki 2017
Lyhytaikainen kuntatodistus, Danske Bank	6 000 000,00	0,00
<i>Joukkovelkakirjalainat yhteensä</i>	<i>6 000 000,00</i>	<i>0,00</i>

30. Vieras pääoma

	Kaupunki 2018 Pitkäaikaiset	Kaupunki 2018 Lyhytaikaiset	Kaupunki 2017 Pitkäaikaiset	Kaupunki 2017 Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Lainat	0,00	16 181 707,50	0,00	10 225 545,09
Ostovelat	0,00	3 927 906,79	0,00	5 185 520,02
Siirtovelat	0,00	0,00	0,00	37 168,18
Yhteensä	0,00	20 109 614,29	0,00	15 448 233,29
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat	0,00	11 178 380,87	0,00	7 779 879,31
Siirtovelat	0,00	328 673,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	11 507 053,87	0,00	7 779 879,31
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisyyksille				
Ostovelat	0,00	177 525,56	0,00	454 543,66
Siirtovelat	0,00	17 090,00	0,00	1 742,50
Yhteensä	0,00	194 615,56	0,00	456 286,16

31. Sekkitililimiitti

	Kaupunki 2018	Kaupunki 2017
Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.	14 000 000,00	14 000 000,00
- siitä käyttämättä oleva määrä	6 475 891,59	5 317 985,15

32. Muiden velkojen erittely

	Konserni 2018	Konserni 2017	Kaupunki 2018	Kaupunki 2017
Muut velat				
Liittymismaksut	34 692 194,46	34 189 544,19	0,00	0,00
Muut velat	11 571,32	11 571,32	0,00	0,00
Muut velat yhteensä	34 703 765,78	34 201 115,51	0,00	0,00

33. Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konserni	Konserni	Kaupunki	Kaupunki
	2018	2017	2018	2017
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	4 007 342,98	3 090 229,90	3 098 100,19	1 768 797,47
Lomapalkkajaksotukset	39 642 900,37	39 481 661,67	26 933 100,94	29 613 940,05
Korkojaksotukset	496 045,41	523 649,27	293 052,40	299 047,57
Verovelat	525 410,17	553 114,99	0,00	0,00
Carean loppulasku tilikaudelle	158 475,31	0,00	328 673,00	0,00
Muut siirtovelat muille	21 782 579,52	8 305 498,62	9 169 878,34	5 462 338,59
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	66 612 753,77	51 954 154,45	39 822 804,87	37 144 123,68

4.4 Vakuuksia, vastuusitoumuksia ja taseen ulkopuolisia järjestelyjä koskevat liitetiedot**34. Kiinnitykset, panttaukset tai muut omaisuusvelkojen vakuudet****Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä kiinteistöihin**

	Konserni	Konserni	Kaupunki	Kaupunki
	2018	2017	2018	2017
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	6 617 337,34	9 183 008,71	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	10 783 907,88	13 475 833,02	0,00	0,00
Vakuudeksi annetut kiinnitykset yhteensä	10 783 907,88	13 475 833,02	0,00	0,00

Velat, joiden vakuudeksi annettu osakkeita

	Konserni	Konserni	Kaupunki	Kaupunki
	2018	2017	2018	2017
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	0,00	8 000 000,00	0,00	0,00
Pantatut osakkeet	0,00	4 093 400,00	0,00	0,00
Pantatut osakkeet yhteensä	0,00	4 093 400,00	0,00	0,00

35.-37. Vakuudet ja takaukset

	Konserni	Konserni	Kaupunki	Kaupunki
	2018	2017	2018	2017
Muut omasta puolesta annetut vakuudet				
Kiinteistökiinnitykset	9 424 048,54	11 424 048,54	0,00	0,00
Yrityskiinnitykset	12 900 000,00	9 263 759,00	0,00	0,00
Pantattujen arvopapereiden kirjanpitoarvo	4 071 954,20	4 128 598,20	0,00	0,00
Muut kiinnitykset	275 489,60	330 401,76	0,00	0,00
Yhteensä	26 671 492,34	25 146 807,50	0,00	0,00

Kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta annetut vakuudet

Pantatut arvopaperit	0,00	10 000 000,00	0,00	0,00
Yhteensä	0,00	10 000 000,00	0,00	0,00

Kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta annetut takaukset

Takaukset	62 289 948,00	62 239 948,00	0,00	0,00
Yhteensä	62 289 948,00	62 239 948,00	0,00	0,00

Muiden puolesta annetut takaukset

Takaukset	2 803 082,58	1 426 228,00	0,00	0,00
Yhteensä	2 803 082,58	1 426 228,00	0,00	0,00

38. Vuokravastuut

	Konserni 2018	Konserni 2017	Kaupunki 2018	Kaupunki 2017
Vuokravastuut yhteensä, vastuut voimassa				
1.6.2040 asti	6 726 970,52	45 846 626,22	4 454 196,16	37 513 462,95
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	609 614,70	2 393 147,70	462 125,28	2 105 236,68
Leasingvastuut yhteensä	7 743 217,37	7 668 219,73	4 066 674,20	4 509 596,96
- seuraavalla tilikaudella maksettava osuus	2 403 831,20	2 312 447,14	939 849,45	1 084 191,73
- siitä kiinteistöihin liittyvät rahoitusleasing- vastuut	268 572,04	300 072,04	268 572,04	300 072,04
Yhteensä	14 470 187,89	53 514 845,94	8 520 870,36	42 023 059,91

39.-40. Vastuusitoumukset

Järjestelyjen tarkoitus	Konserni 2018	Konserni 2017	Kaupunki 2018	Kaupunki 2017
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma			189 515 369,57	204 322 215,24
Jäljellä oleva pääoma			121 702 831,51	140 574 357,34
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	30 089 559,98	34 749 289,21	30 089 559,98	34 749 289,21
Jäljellä oleva pääoma	12 449 119,22	16 428 770,27	12 449 119,22	16 428 770,27

Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista

	Kaupunki 2018	Kaupunki 2017
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvas- tuista 31.12.	480 668 783,00	477 556 627,00
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	308 807,51	315 624,10

41. Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

Järjestelyjen tarkoitus	Konserni 2018	Konserni 2017	Kaupunki 2018	Kaupunki 2017
Sopimusvastuut				
Sitoumukset avustukseen	1 637 625,00	1 932 662,00	1 637 625,00	1 932 662,00
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	253 200,00	253 200,00	253 200,00	253 200,00
Yhteistyö- ja kumppanuussopimukset *)	1 310 000,00	1 769 200,00	1 310 000,00	1 769 200,00
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	480 000,00	480 000,00	480 000,00	480 000,00
Palvelusopimukset **)	14 457 224,00	11 769 201,00	30 112 224,00	26 319 201,00
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	4 722 739,00	8 673 295,00	13 407 739,00	16 723 295,00
Sopimusvastuut yhteensä	17 404 849,00	15 471 063,00	33 059 849,00	30 021 063,00
Arvonlisäveron palautusvastuu	2 112 486,33	0,00	0,00	0,00

*) Tämän lisäksi on yhteistyösopimus, jonka vuosikustannus on noin 400 000 euroa ja ne ovat voimassa toistaiseksi.

Lappeenrannan teknillinen yliopisto			400 000,00	400 000,00
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus			400 000,00	400 000,00

**) Palvelusopimuksiin sisältyy hulevesisopimukset, joiden vuosikustannus on noin 260 000 euroa ja ne ovat voimassa toistaiseksi.

Johdannaisopimukset**Koronvaihtosopimukset 1. ryhmä**

Tehty yksittäisen lainan korkoriskin suojaamiseksi. Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi.

Koronvaihtosopimus 1, sopimusnro 31734

Koronvaihtosopimus on tehty lainan (15102/11) korkoriskin suojaamiseksi. 10-vuotinen peruskoronvaihtosopimus. Suoja päättyy 30.3.2021.

Nimellisarvot	7 500 000,00	8 500 000,00	7 500 000,00	8 500 000,00
Markkina-arvot	-501 935,37	-744 201,81	-501 935,37	-744 201,81

Koronvaihtosopimus 2, sopimusnro 1256171

Koronvaihtosopimus on tehty lainan (16771/13) korkoriskin suojaamiseksi. Sopimus on tehty 9/2013 alun perin 8 v. fwd startina. Tällä hetkellä vastaa peruskoronvaihtosopimusta. Suoja päättyy 6.8.2023.

Nimellisarvot	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00
Markkina-arvot	-1 176 120,00	-1 285 101,00	-1 176 120,00	-1 285 101,00

	Konserni 2018	Konserni 2017	Kaupunki 2018	Kaupunki 2017
Koronvaihtosopimukset 2. ryhmä				
Koronvaihtosopimuksilla suojataan koko lainasalkkua. Koronvaihtosopimuksilla on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi.				
Koronvaihtosopimus 3, sopimusnro 1302616				
5-vuotinen peruskoronvaihtosopimus. Suoja päättyy 24.1.2019.				
Nimellisarvot	5 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00
Markkina-arvot	-16 367,00	-81 295,00	-16 367,00	-81 295,00
Koronvaihtosopimus 4, sopimusnro 1302615				
10-vuotinen peruskoronvaihtosopimus. Suoja päättyy 24.1.2024.				
Nimellisarvot	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00
Markkina-arvot	-919 101,00	-950 452,00	-919 101,00	-950 452,00
Koronvaihtosopimus 5, sopimusnro 1333887				
10-vuotinen peruskoronvaihtosopimus. Suoja päättyy 18.3.2024.				
Nimellisarvot	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00
Markkina-arvot	-782 318,00	-787 939,00	-782 318,00	-787 939,00
Koronvaihtosopimus 6, sopimusnro 32132				
Sopimus on tehty 3/2014 alun perin 9 v. fwd startina. Tällä hetkellä vastaa peruskoronvaihtosopimusta. Suoja päättyy 18.3.2024.				
Nimellisarvot	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00	10 000 000,00
Markkina-arvot	-862 213,15	-884 759,46	-862 213,15	-884 759,46
Koronvaihtosopimus 7, sopimusnro 1302622				
10-vuotinen korkokattorakenteinen suoja. Yksiselitteisesti suojaava sopimus vaikkakin suoja ei kaikissa markkina-tilanteissa ole niin tehokas kuin peruskoronvaihtosopimuksella. Suoja päättyy 24.1.2024.				
Nimellisarvot	5 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00	5 000 000,00
Markkina-arvot	-331 681,00	-332 239,00	-331 681,00	-332 239,00
Koronvaihtosopimukset 3. ryhmä				
Konserniyhtiöiden koronvaihtosopimuksilla suojataan lainasalkun vaihtuvan koron riskiä.				
Kouvolan Asunnot Oy				
Koronvaihtosopimus 8				
Vaihtuva korko 0,3680 (0,3690) % ja kiinteä korko 2,98 %. Sopimus on voimassa 15.7.2019 asti.				
Nimellisarvot	2 691 007,00	2 691 007,00	0,00	0,00
Markkina-arvot	-53 221,00	-142 463,00	0,00	0,00
Koronvaihtosopimus 9				
Vaihtuva korko 0,3680 (0,3660) % ja kiinteä korko 3,15 %. Sopimus on voimassa 10.9.2019 asti.				
Nimellisarvot	1 248 101,00	1 291 139,00	0,00	0,00
Markkina-arvot	-33 097,00	-77 129,00	0,00	0,00

	Konserni 2018	Konserni 2017	Kaupunki 2018	Kaupunki 2017
KSS Energia -konserni				
Koronvaihtosopimus 10				
Vaihtuva euribor 3 kk korko, sovittu kiinteä korko. Sopimus on voimassa maaliskuuhun 2024 asti.				
Nimellisarvot	15 000 000,00	16 000 000,00	0,00	0,00
Markkina-arvot	-2 263 120,00	-2 286 305,00	0,00	0,00
Kymenlaakson sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymän (Carea)				
Koronvaihtosopimus 11				
Käsitellään kirjanpidossa suojaavana. Sopimus on voimassa 13.6.2023 asti.				
Nimellisarvot	3 624 830,30	3 624 830,30	0,00	0,00
Markkina-arvot	449 972,97	496 805,26	0,00	0,00
Kouvola Innovation -konserni				
Koronvaihtosopimus 12				
Vaihtuva korko 0,216 % ja kiinteä korko 2,55 %. Sopimus on voimassa 27.12.2022 asti.				
Nimellisarvot	2 058 823,60	2 205 882,40	0,00	0,00
Markkina-arvot	-185 044,98	-218 201,65	0,00	0,00
Sähkötermiinit				
Markkina-arvot	20 959 916,84	-188 549,42	0,00	0,00

4.5 Henkilöstöä, tilintarkastajan palkkioita ja interressitahoja koskevat liitetiedot

42. Henkilöstön lukumäärä 31.12.

	Kaupunki 2018	Kaupunki 2017
Konsernipalvelut	234	235
Hyvinvointipalvelut	4420	4803
Tekniikka- ja ympäristöpalvelut	802	808
Yhteensä	5 456	5 846

44. Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut

	Kaupunki 2018	Kaupunki 2017
Kaakkois-Suomen Kokoomus Ry	352,50	198,00
Keskustan Kouvola Kunnallisjärjestö ry	11 550,75	9 373,50
Keskustan Pyhtään Paikallisyhdistys ry		36,00
Kokoomuksen Kouvola Kunnallisjärjestö ry	14 805,00	11 604,00
Kouvolan puolueisiin sitoutumattomien Kunnallisjärjestö ry	481,00	1 202,00
Kouvolan Seudun Perussuomalaiset ry	3 243,00	3 741,00
Kouvolan Siniset ry	239,00	0,00
Kouvolan Sosiaalidemokraattinen Kunnallisjärjestö ry	30 304,00	21 340,00
Kouvolan Vihreät ry	9 466,00	3 590,00
Peruskouvolalaiset ry	0,00	154,00
Suomen Kristillisdemokraattien KD Kouvolan kunnallisjärjestö ry	5 838,00	5 344,00
Vasemmistoliiton Kouvolan kunnallisjärjestö ry	2 528,00	2 010,00
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	78 807,25	58 592,50

45. Tilintarkastajan palkkiot

	Kaupunki 2018	Kaupunki 2017
BDO Audiator Oy / BDO Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	39 803,00	40 255,18
Muut palkkiot	0,00	245,00
Palkkiot yhteensä	39 803,00	40 500,18

46. Intressitahotapahtumat

Kaupunginjohtajan kanssa on solmittu 3.7.2017 kuntalain mukainen johtajasopimus, jonka kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 24.4.2017 § 30. Johtajasopimuksessa on sovittu 12 kuukauden rahapalkkaa vastaavasta erokorvauksesta, joka on 31.12.2018 suuruudeltaan 164 025 euroa.

Apulaiskaupunginjohtajan kanssa on solmittu 6.2.2019 kuntalain mukainen johtajasopimus, jonka kaupunginvaltuusto on hyväksynyt 12.11.2018 § 150. Johtajasopimuksessa on sovittu 12 kuukauden rahapalkkaa vastaavasta erakorvauksesta, joka on 31.12.2018 suuruudeltaan 115 425 euroa.

Kouvolan kaupunki on antanut 100 % omistamalleen tytäryhteisölle KSS Energia Oy:lle 17 500 000 euron pääomallainan ja 8 649 000 euron normaalin antolainan. Ensimmäinen mainittua on 31.12.2018 jäljellä 8 257 087,64 euroa ja jälkimmäistä 3 978 053,11 euroa. Kummankin lainan korko on markkinaehtoinen. KSS Energia Oy on menestyvä toimija toimialallaan eikä Kouvolan kaupungin arvion mukaan kumpaankaan lainaan sisälly merkittävää taloudellista riskiä. (KH 23.11.2009 § 585 ja KH 5.11.2012 § 374)

Kouvolan kaupungin 100 % omistamalle tytäryhteisölle Kouvolan Asunnot Oy:lle (aikaisemmin kuntien omat eri vuokratyöyhtiöt) on myönnetty 56 kpl antolainoja. Lainojen alkuperäinen pääoma on 2 785 723,19 euroa. 31.12.2018 lainoja on avoimena 2 016 453,90 euroa. Lainojen maturiteetit ovat pitkiä ja korko on matala (valtion 10 v. viitelainojen korko 31.12.). Korko ei ole varsinaisesti markkinaehtoinen mutta ottaen huomioon, että kyse on kaupungin vuokratyöyhtiön pitkäaikaisista osakaslainoista, korkoperustetta voidaan pitää relevanttina. Korko määritettiin KH:ssa 3.5.2010 § 155. Asuntoyhtiön toimimisen yleishyödyllisessä asuntotuotannossa ja toiminnanvakaan luonteen huomioiden Kouvolan kaupunki katsoo, ettei lainoihin sisälly suurta taloudellista riskiä. (Päätökset, jotka on tehty ennen kuntaliitosta ”vanhojen” kuntien toimesta vuosina 1980 – 2007)

Kouvolan kaupunki on antanut 100 % omistamalleen tytäryhteisölle Kouvolan Vesi Oy:lle 18 581 000 euron bullet-lainan. Laina erääntyy maksettavaksi 1.9.2029. Lainan koron voidaan katsoa olevan markkinaehtoinen. Yhtiön toiminnan luonne kunnallisena vesihuolto-yhtiönä, jolla ei ole kilpailijoita alueella luo pohjan sille, ettei kaupunki katso lainajärjestelyn sisältävän merkittävää riskiä lainan kertalyhenteisyydestä huolimatta. (KV 9.6.2014 § 40, KH 18.8.2014 § 200, velkakirja 1.8.2014)

Kouvolan kaupunki on antanut 100 % omistamalleen tytäryhteisölle Kouvolan Vesi Oy:lle 8 000 000 euron bullet-lainan. Laina erääntyy maksettavaksi 13.7.2028. Lainan koron voidaan katsoa olevan markkinaehtoinen. Yhtiön toiminnan luonne kunnallisena vesihuolto-yhtiönä, jolla ei ole kilpailijoita alueella luo pohjan sille, ettei kaupunki katso lainajärjestelyn sisältävän merkittävää riskiä lainan kertalyhenteisyydestä huolimatta. (KV 21.5.2018 § 66, velkakirja 6/2018)

Kouvolan kaupunki on antanut 100 % omistamalleen tytäryhteisölle Kiinteistö Oy Asentajankatu 9:lle 187 294,07 euron suuruisen lainan. Sen aikaiset Kouvolan kaupungin viranhaltijat ovat sopineet kiinteistöosakeyhtiön kanssa, että laina korkoineen maksetaan pois, mikäli yhtiö joskus puretaan. (Velkakirja 30.8.1996, KH 16.12.1996 § 730)

Alun perin Kouvolan seudun kuntayhtymä on tehnyt päätöksen 5 milj. euron korottoman pääomallainan myöntämisestä Kymenlaakson Ammattikorkeakoululle. Laina on sittemmin siirtynyt kuntayhtymältä Kouvolan kaupungin lainasaamiin. Kymenlaakson Ammattikorkeakoulu Oy:n osittaisjakautumisessa uudeksi velalliseksi tuli Kyamk-kiinteistöt Oy, joka on Kouvolan 49 % omistama osakkuusyhtiö. Yhtiön laina erääntyy maksettavaksi bullettina 31.12.2043. Järjestelyt on tehty osana ammattikorkeakoulujen uudistusprosessia. Ammattikorkeakoulujen menojen rahoitus tulee valtiolta eikä kaupunki näin ollen näe suurta taloudellista riskiä lainajärjestelyn osalta. (KV 11.2.2008 § 58, KV 11.6.2012 § 62, KV 13.10.2014 § 83, velkakirjat 9.7.2008, 31.12.2010, 31.7.2012)

Kouvolan kaupunki on antanut 45 % omistamalleen osakkuusyhtiölle Kymenlaakson Orkesteri Oy:lle 56 342,96 euron suuruisen avustusluonteisen pääomallainan. Lainan tavoitteena on ollut yhtiön pääomarakenteen parantaminen. Lainan korko ei ole markkinaehtoinen. Käytännössä pääomallainan ehtoihin liittyen korkoa eikä lyhennystä voida maksaa muuta kuin siinä tapauksessa, että yhtiöllä olisi voitonjakokelpoisia varoja. Yhtiön tarkoituksena ei ole voiton tuottaminen, joten on mahdollista, ettei velkaa saada koskaan kuitattua. (KV 28.5.2001 § 61)

6. LUETTELOT JA SELVITYKSET

6.1 Luettelo kirjanpidoista ja aineistoista

Pääkirjanpito

Käyttöomaisuuskirjanpito	atk-tuloste
Myyntireskontra	atk-tuloste
Ostoreskontra	atk-tuloste
Päiväkirja	atk-tuloste
Pääkirja	atk-tuloste

Palkkaluettelo	atk-tuloste
----------------	-------------

Tilinpäätös

Tase-erittelyt

Liitetietojen erittelyt

Kaikki asiakirjat säilytetään paperimuotoisena.

Tilinpäätös säilytetään pysyvästi ja muut kirjanpitokirjat 10 vuotta tilikauden päättymisestä.

6.2 Luettelo tositelajeista

ALKUSA	Alkusaldot
BUD	Talousarvio
BUDL	Lisätalousarvio
IRTAIN	Irtaimisto
KASSA	CPU kassa
KOKI	Koki kp-siirto
KOKISI	Kokisi kp-siirto
KOMMUI	Käyttöomaisuuden muistiot
KOMTOS	Käyttöomaisuustositteet
MATKAT	Travel-matkalaskut
MUIRO2	Rondo-muistio ulkoinen
MUIRS2	Rondo-muistio sisäinen
MUISIS	Muistio sisäinen
MUIST1	Muistio ulkoinen
OMAKSU	Ostoreskontran maksut
OSTOP	PSOP-ostolaskut
OSTOT	Ostolaskut
PALKAT	Palkkatositteet
PANKKI	Pankkien tiliotteet
SISROP	Sisäiset laskut
VARAS1	Varasto
YMR10	MR laskulaji 10
YMR11	MR laskulaji 11
YMR13	MR laskulaji 13
YMR17	MR laskulaji 17
YMR18	MR laskulaji 18
YMR21	MR laskulaji 21
YMR26	MR laskulaji 26
YMR28	MR laskulaji 28
YMR33	MR laskulaji 33
YMR34	MR laskulaji 34

YMR36	MR laskulaji 36
YMR37	MR laskulaji 37
YMR38	MR laskulaji 38
YMR42	MR laskulaji 42
YMR43	MR laskulaji 43
YMR44	MR laskulaji 44
YMR47	MR laskulaji 47
YMR49	MR laskulaji 49
YMR50	MR laskulaji 50
YMR52	MR laskulaji 52
YMR54	MR laskulaji 54
YMR64	MR laskulaji 64
YMR65	MR laskulaji 65
YMR66	MR laskulaji 66
YMR68	MR laskulaji 68
YMR69	MR laskulaji 69
YMR71	MR laskulaji 71
YMR72	MR laskulaji 72
YMR73	MR laskulaji 73
YMR75	MR laskulaji 75
YMR78	MR laskulaji 78
YMR80	MR laskulaji 80
YMR81	MR laskulaji 81
YMR83	MR laskulaji 83
YMR84	MR laskulaji 84
YMR86	MR laskulaji 86
YMR87	MR laskulaji 87
YMR88	MR laskulaji 88
YMR89	MR laskulaji 89
YMR91	MR laskulaji 91
YMR92	MR laskulaji 92
YMR94	MR laskulaji 94
YMR95	MR laskulaji 95
YMR96	MR laskulaji 96
YMR97	MR laskulaji 97
YMR98	MR laskulaji 98
YMRHYV	MR hyvityslaskut
YMRMAN	MR manuaalisuoritukset
YMRVII	MR Viitesuoritukset
YPHEFF	YPH Effic

7. TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUS JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

7.1 Tilinpäätöksen allekirjoitus

Kouvola ____pvä _____kuuta 2019

_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____
_____	_____

7.2 Tilinpäätösmerkintä

Olemme antaneet suorittamastamme tilintarkastuksesta tänään kertomuksen.

Kouvolassa ____ / ____ 2019

BDO Audiator Oy, JHTT-yhteisö

Ulla-Maija Tuomela
JHT, KHT

Lisätietoja:

Kouvolan kaupunki
Talous- ja omistajaohjaus